

**ВРХОВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

**ЗБИРКА
НА СУДСКИ
ОДЛУКИ
2001-2004**

Книга X

ЗБИРКА НА СУДСКИ ОДЛУКИ 2001-2004

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР НА ЗБИРКАТА

*Претседател: Дане Илиев - Претседател на Врховниот суд
на Република Македонија*

*Членови: Сабий Кранли, Агим Мифтиари, Зирај Лимани, Владимир
Бабунски
- судии на Врховниот суд на Република Македонија*

Уредник на Збирката: Соња Груевска

*Секретари на Редакцискиот одбор: Ленче Шијаковиќ, Елени Талев,
Роза Георгиева, Мирослава Николова, Лилјана Бундалевска, Весна
Андоноска, Лидија Таневска-Јадровска.*

Издавач:

*Компјутерска подготовка: Лена Димитриевска, Виолеџа Виранова и
Светлана Насевска.*

Тираж: 700

Печатање: АД „Киро Д, Дандаро“ – Битола

*СР – Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”,
Скопје*

347.991.(497.7)“2001/2004” (094.8)

*ЗБИРКА за судски одлуки / (редакциски одбор, претседател Дане
Илиев . . . [и др.]; уредник Соња Груевска). – Скопје : Врховен суд
на Република Македонија, 2006. – 516 стр. ; 21 см*

Регистри

ISBN 9989-2532-0-X

1. Илиев, Дане

а) Македонија – Врховен суд – 2001-2004 – Судски одлуки

COBISS.MK-ID 64337162

Врховниот суд на Република Македонија, во согласност со досегашната практика за издавање на Збирка на судски одлуки, како по размнат подолг период, ја издава Збирката на судски одлуки 2001-2004, книга X.

Во Збирката е содржано Начелно праено мислење на Оштатата седница на Врховниот суд на Република Македонија и праени мислења на Одделот за граѓански дела.

Ишто така, во Збирката е ввршен избор и содржани се и поважните судски одлуки на советите на овој суд од областа на казненото, граѓанското и управното праео.

Оштатата седница на Врховниот суд на Република Македонија на 8.3.2004 година има донесено Начелно праено мислење, со кое се заема ства дека во процесот на трансформација на претпријатијата со оштествен капитал, само јавниот правообранител дава заштита на претпријатието на оштественниот капитал во него, ги презема сите мерки и праени средства и ерши други со закон права и должност за пради заштита на претпријатието и оштественостот капитал во процесот на трансформацијата и само тој е активно легитимран пред судовите да воведува постапка за укинување или понштување на одлуки и други акти како и да поднесува тужби пред судовите за понштување на Договорите за купопродажба што ги склучува Агенцијата за приватизација за продажба на претпријатието.

Одделој за граѓански дела со правното мислење усвоено на 7.11.2000 година зазел став дека правото на изјавување на ревизија во работните спорови, во кои тужбено се барање се однесува на побарување во пари (плати, надоместоци од плати, надомест на штета и друго), зависи од вредноста на предметот на спорот од обвизаниот дел на правосилната пресуда означена во член 368 став 3 од Законот за парничната постапка. Во останатите работни спорови ревизијата е секогаш дозволена, без огледа на вредноста на предметот на спорот (престанување на работниот однос, распоредување, утврдување на времен принуден одмор, отстранување од работно место или од работодавец и друго).

Со правното мислење од 6.10.2003 година, Одделој за граѓански дела зазел став дека рокот за застапеност на паричните побарувања на работнички што тој со тужба до судот ги отстапува спрема работодавецот, поради повреда на правата од работен однос и поради повреда при работа, се оценува според посебните рокови за застапеност на побарувањата за надомест на штета одредени во Законот за облигационите односи.

Со правното мислење усвоено од Одделој за граѓански дела на 6.10.2003 година, предлогот на Одделој е утврдено како начелно правно мислење на Овштната седница на Врховниот суд на Република Македонија од 8.3.2004 година, објавено во оваа Збирка.

Од поединечните судски одлуки, од областа на казненото право се објавени 30 сенџенци, од областа на граѓанското право се објавени 82 сенџенци и од областа на управното право се објавени 98 сенџенци, кои според мислењето на Редакцискиот одбор ќе бидат од корист за останатите судови, стручната јавност и другите заинтересирани субјекти.

Впрочем, за Врховниот суд на Република Македонија од извонредно значење е издавањето на оваа Збирка, бидејќи со иста и треба да се постигнат повеќе цели, пред сè остварувањето на уставната положба на Судот за воедначување на судската практика и обезбедување единствена примена на законите, едукација на судиите заради

иоефикасно осйварување на функцијата на судсйвойто и конечно зайознавање на целата јавност со работата на Судот во овој изминай временски йериод и йравниите йрашања и йроблеми што се решавале во Судот.

По објавувањето на Збирката на судски одлуки, Врховниот суд на Република Македонија ќе насйојува оваа Збирка да биде достайна на Веб сйраница на Врховниот суд на Република Македонија.

Скопје, март 2006 година
Редакциски одбор

Врховниот суд на Република Македонија на Општата седница, одржана на ден 8.3.2004 година, расправајќи по предлогот на претседателот на Одделот за граѓански дела-правното мислење усвоено на Одделот за граѓански дела од 6.10.2003 година, да биде утврдено како начелно правно мислење, согласно член 35 став 1 точка 1 од Законот за судовите, со мнозинство на гласови, го уврди следното:

НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Во процесот на трансформација на претпријатијата со општествен капитал согласно одредбите од член 60, 61, 62 од Законот за трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал, само Јавниот правобранител дава заштита на претпријатието на општествениот капитал во него, ги презема сите мерки и правни средства и врши други со закон права и должности заради заштита на претпријатието и општествениот капитал во процесот на трансформацијата и само тој е активно легитимиран пред судовите да поведува постапка за укинување или поништување на одлуки и други акти како и да поднесува тужби пред судовите за поништување на Договорите за купопродажба што ги склучува Агенцијата за приватизација за продажба на претпријатието.

Образложение

Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал (“Службен весник на РМ“ бр.38/93) е специјален закон со кој се уредуваат условите, начинот и постапката за трансформација на претпријатијата со општествен капитал во претпријатија со кој е определен сопственик. Според

член 99 став 1 од тој закон, ако со закон не е поинаку уредено, заштитата на претпријатијата во процесот на трансформација, како и на општествениот капитал во нив, ја врши Јавниот правобранител на Република Македонија. Според став 2 од истиот член, Јавниот правобранител ги превзема сите мерки и правни средства и врши други со закон утврдени права и должности заради заштита на претпријатијата и општествениот капитал во процесот на трансформацијата. Во ставот 3 од овој член, пропишано е дека Јавниот правобранител поведува пред Уставниот суд на Република Македонија и пред судовите, постапка за укинување или поништување на одлуки или други акти со кои се оштетува општествениот капитал.

Самиот Закон за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, ги предвидел органите за организирање контрола и спроведување на трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал, ја одредил нивната позиција, ингеренциите, начинот на контрола врз нивната работа и предвидел низа дополнителни механизми за контрола и заштита на општествениот капитал во процесот на трансформацијата, а генерално правото на заштита го доверил на Јавниот правобранител.

Интенцијата на законодавецот е заштита на општествениот капитал во процесот на трансформацијата, бидејќи тој е на продажба, тој е во трансформација согласно ЗТПОК, а не приватниот капитал.

Самиот закон предвидел и можност на поинакви решенија. Така, дадена е можност во чен 50 став 3 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, учесниците на јавното наддавање при продажба на идеален дел на мало претпријатие да бараат заштита на своите права во текот на постапката. Таква можност е дадена само ако се продава идеален дел на мало претпријатие, каде што подносителите на пријавите за учество во надавањето уплаќаат 5% од проценетата вредност на претпријатието односно идеалниот дел што се продава и учествуваат во надавањето. Во оваа постапка ако нивните права се повредени имаат право на приговор и судска заштита. Овој модел на трансформација се применува и за продажба на средно претпријатие, при што цената веднаш се

плаќа и договорот се извршува и не е предвидена можност за раскинување на овој договор поради неисполнување на обврските.

Во процесот на трансформацијата за продажба на средно и големо претпријатие кога трансформацијата се врши по модел “продажба на претпријатието на лица кои го превземаат управувањето со претпријатието “ правото на заштита е доверено исклучиво на Јавниот правобранител, при што се предвидени дополнителни механизми за контрола и заштита на општествениот капитал па така:

Во член 64 став 1 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, е предвидено дека при трансформација по моделот “продажба на претпријатијата на лица што го превземаат управувањето на претпријатието “ претпријатието се организира како акционерско друштво, предвидена е можност за раскинување на договорот поради неисполнување на обврските превземени со договорот и обврска лицата кои го превземаат управувањето да засноваат заложно право врз имотот сразмерно на вредноста на акциите што ги откупуваат како гаранција дека нема да се намали вредноста на претпријатието како и за покривање на загубите при работата што не е предвидено кај договорите што се заклучуваат согласно одредбите од член 48-53 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Поради ваквиот карактер на погоре наведениот закон и поради решенијата во цитираните одредби од тој закон, произлегува дека исклучена е можноста од примена на одредбите од Законот за облигационите односи, за заштита на приватниот капитал. Со други зборови, тоа значи дека надвор од заштитата која може да ја бара Јавниот правобранител на Република Македонија согласно член 99 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, други субјекти кои учествуваат во процесот на трансформацијата, па и подносителите на понудата не се активно легитимирани за водење на спор за утврдување ништовност на договорот за продажба на претпријатието, во текот на процесот на трансформацијата на претпријатието со општествен капитал.

Од овие причини, Општата седница со мнозинство

гласови го утврди ова начелно правно мислење.

На Општата седница на Судот, беше изразено и спротивно стојалиште кое не беше прифатено. Според ова стојалиште, Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, не содржи одредби со кои се исклучува правото на правните или физички лица кои учествувале на јавниот повик за прибирање на понуди за продажба на претпријатието на лица кои го преземаат управувањето со претпријатието, во смисол на одредбите од членовите 60, 61 и 62 на овој закон, со тужба пред суд да бараат поништување на договор за продажба што Агенцијата го склучила со друг понудувач.

Приврзаниците на ова стојалиште, сметаат дека тоа не е и не може да биде одредбата од членот 99 од Законот, на кој се повикува мнозинството. Ова, затоа што одредбата е експлицитна и недвосмислена во одредувањето дека “ако со закон не е поинаку одредено“, заштитата на претпријатијата во процесот на трансформација, како и на општествениот капитал во нив ја врши Јавниот правобранител на Република Македонија. Во оваа смисла и само за таа цел “заштита на претпријатијата во процесот на приватизацијата и општествениот капитал во нив“, законодавецот во истата одредба утврдил права и должности за Јавниот правобранител што треба да ги врши. Едно од нив е и да поведува пред судовите постапка за поништување на одлуки и други акти, со кои се оштетува општествениот имот.

Според ова стојалиште, не само одредбата од членот 99 од ЗТПОК, туку ниту било која друга одредба од истиот закон, не го исклучува правото на учесниците-понудувачите на јавниот повик за прибирање на понуди за продажба на претпријатието, со тужба пред суд да бараат поништување на договорот за продажба што Агенцијата го склучила со друг понудувач.

Напротив, ова стојалиште утврдува дека нивното право да тужат произлегува директно од одредбата од членот 50 став 3 од овој закон, кој одредува дека учесникот чии права се повредени во текот на постапката, има право да поднесе приговор до Агенцијата и да бара заштита на своите права пред надлежен суд.

Фактот, што оваа одредба е поместена во делот од

законот што го уредува трансформирањето на мало претпријатие преку моделот “продажба на идеален дел со јавен повик за прибирање на понуди“, не значи дека се однесува само на учесниците во таа постапка, туку таа се однесува и на учесниците во постапката за “продажба на претпријатието на лица кои го преземаат управувањето со претпријатието“, бидејќи се работи за ист начин на продажба, а тоа е “јавен повик за прибирање на понуди“. Кога не би било така, според ова стојалиште, учесниците би биле доведени во нееднаква положба, што е спротивно на членот 24 став 1 од истиот закон.

Понатаму, според спротивставеното стојалиште, правото на учесниците-понудувачите на јавниот повик за прибирање понуди за продажба на претпријатието на лица кои го преземаат управувањето со претпријатието, со тужба пред суд да бараат поништување на договорот за продажба што Агенцијата го склучила со друг понудувач, извира од нивниот правен интерес. Имено, Законот за облигационите односи (“Службен весник на РМ“ бр.18/2001 од 5.3.2001 година) во членот 16 одредува дека врз облигационите односи што се уредуваат со други закони, се применуваат одредбите од овој закон по прашања што не се уредени со тој закон. Како што веќе понапред беше истакнато, со ЗТПОК, учесниците на јавниот повик за прибирање на понуди со кои не е склучен договор за продажба, не се исклучени од правото да бараат судска заштита за правата што им биле повредени во текот на постапката. Согласно членот 95 став 1 пак, од ЗОО е определено дека договорот кој не е во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи е ништовен, ако целта на повреденото добро упатува на некоја друга санкција или ако во законот во определениот случај не е определено нешто друго. Според членот 101 став 1 од овој закон, на ништовност судот внимава по службена должност и на неа може да се повика секое лице кое има правен интерес.

Со одредбата од членот 172 ставот 1 и 2 од Законот за парничната постапка, определено е дека тужителот кога има правен интерес може во тужбата да бара само да се утврди постоењето, односно непостоењето на некое право или правен однос.

Според мислењето на приврзаниците на ова стојалиште,

правниот интерес на учесниците-понудувачите на јавниот повик за прибирање на понуди, постои и се огледа во тоа што тие сметаат дека понудиле поквалитетна програма за развој на претпријатието и други поповолни услови и поради тоа имале предимство при продажбата на претпријатието, како што е одредено во членот 62 став 2 од ЗТПОК, а Агенцијата договорот за продажба на претпријатието го склучила со друг понудувач. Впрочем, склучувањето на договорот за продажба според ова стојалиште, спротивно на оваа одредба, како и спротивно на другите одредби од ЗТПОК, согласно членот 32 од него, за последици има негова ништовност.

Во прилог на ова стојалиште, се истакнува дека во случај кога продажбата се врши со јавен повик за прибирање на понуди, на понудувачите им е загарантирано правото на пристап до судот, а со тоа и до правдата.

Ова право е гарантирано со членот 6 став 1 од Европската конвенција за човекови права, која е ратификувана во согласност со Уставот од страна на Република Македонија и како таква е составен дел на нејзиниот внатрешен правен поредок, а кој одредува дека секој, при определување на неговите граѓански права и обврски, има право на правично и јавно судење во разумен рок пред независен и непристрасен трибунал основан со закон. Покрај, извршената ратификација на оваа Конвенција, поради своето значење и важност, ова право е имплементирано и во одредбите од членот 6 и 7 од Законот за судовите. Така, членот 6 став 1, одредува дека судовите ги штитат слободите и правата на човекот и граѓанинот, како и правата на другите правни субјекти, доколку тоа според Уставот не е во надлежност на Уставниот суд на Република Македонија. Членот 7 пак, во ставот 1 определува дека секој има право на еднаков пристап пред судовите во заштита на неговите права и правно засновани интереси.

И конечно, како последен по редоследот на изнесувањето, но истовремено, најважен и најзначаен аргумент на ова стојалиште е и тоа дека: основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, во кои бездруго спаѓа и правото од членот 6 став 1 од Европската конвенција за човековите права, како и

вландеењето на правото; поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска; правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото, согласно членот 8 став 1 од Уставот на Република Македонија, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

II. КАЗНЕНО ПРАВО

1. Бројот на моторот и бројот на шасијата на патничкото моторно возило имаат својство на јавни исправи и врз основа на нив се издава сообраќајна дозвола од надлежен државен орган во пропишана форма и постапка со важност во правните односи.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија констатира дека со правосилната пресуда на Основниот суд во Струга е повреден КЗ во полза на осудениот, бидејќи дејствијата на осудениот се подведени под квалификацијата на кривичното дело “Фалсификување на исправа“ од член 378 став 1 од КЗ, иако во нив се содржани елементите на кривичното дело од член 378 став 3 во врска со став 1 од КЗ.

Првостепениот суд утврдил дека осудениот со тоа што иако знаел дека бројот на шасијата ДИ 78333 и бројот на моторот ДИ 78333 од патничкото возило марка “Форд Сиера“ со рег.бр.ОХ 373-ХГ негова сопственост се лажни бидејќи истите се дополнително втиснати и тоа бројот на шасија на плочка од друго возило и дополнително заверена, а бројот на моторот со стружење е дополнително втиснат, истото го употребил како вистинито на ден 16.06.1997 година управувајќи го по улица “Партизанска“ во С. ,кога бил запрен од страна на овластените службени лица при ОВР С. заради контрола, сторил кривично дело од член 378 став 1 од КЗ.

По оценка на овој суд, првостепениот суд погрешно констатирал дека бројот на моторот и бројот на шасијата на возилото втиснати од производителот на возилото се обични

исправи чие фалсификување се подведува под став 1 од член 378 од КЗ.

Овие податоци, броеви кои се втиснати од производителот на возилото се податоци кои се внесуваат во сообраќајната дозвола, која сопственикот на возилото задолжително мора да ја поседува, а ја издава надлежен државен орган во постапка и форма утврдена со закон. Врз основа на бројот на шасијата и бројот на моторот во правниот сообраќај се докажува идентитетот на конкретното возило и се врши евидентирање на возилата во потребната документација.

Под поимот исправа се подразбира секој предмет што е подобен или одреден да служи како доказ за некој факт што има вредност во правните односи, односно било каков предмет што содржи регистрација на некаков факт од значење за правните односи, може да послужи како извор на сознание за постоењето правно-релевантни факти. Таков предмет што може да послужи како доказ, може да биде и предмет на кој е врежан некаков запис или број (фабрички број). Таквите предмети кои всушност се екстензивно интерпретирани во одредбата од член 122 точка 11 од КЗ под поимот исправа добиваат својство на јавна исправа, кога врз основа на фактите (броевите) кои се врежани во нив се издава писмено, односно исправа (сообраќајна дозвола) од надлежен државен орган во пропишана форма и постапка со вредност во правните односи.

Бројот на шасијата служи за идентификација на точно определен вид на возило и истиот преставува јавна исправа бидејќи без таков податок возилото не може да се управува во сообраќајот. Според бројот на моторот и бројот на шасијата на возилото се врши и евидентирање на возилата во потребната документација, поради што може да се тврди дека и оваа околност оди во прилогот на фактот дека станува збор за јавни исправи.

Врховниот суд на Република Македонија, констатира дека со правосилната пресуда е повреден Кривичниот законик во полза на осудениот кога неговите дејствија се квалификувани како кривично дело како кривично дело “Фалсификување на исправа“ под член 378 став 1 од КЗ како “фалсификување на исправа“, а не под член 378 став 3 во врска со став 1 од КЗ, кое

што преставува “фалсификување на јавна исправа“ и е квалифициран облик на основното кривично дело “фалсификување на исправа“ за кое може да се изрече и построга казна.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.11/2001 од 30.05.2001 година.

2.Петардите претставуваат пиротехнички средства кои влегуваат во редот на експлозивни материи кои на граѓаните им се забранети да ги изработуваат, продаваат, набавуваат, разменуваат или држат и тие се предмет на извршување на кривичното дело “Недозволено држење на оружје или распрскувачки материи“ од член 396 став 1 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од увидот во списите се гледа дека осудениот НН, со пресудата на Основниот суд С. К.бр.1596/2000 од 21.03.2001 година е огласен виновен за кривичното дело “Недозволено држење на оружје или распрскувачки материи“ од член 396 став 1 од КЗ и за кое е осуден на парична казна во износ од 60.000,00 денари која да ја плати во рок од 30 дена, а доколку истата не ја плати во предвидениот рок да се замени, така што за секои започнати 1.000,00 денари ќе определи по еден ден затвор. Согласно член 396 став 3 во врска со член 68 став 2 од КЗ, на обвинетиот му е изречена и мерка на безбедност-одземање на предмети, односно распрскувачките материи-15.091 парче петарди.

Второстепениот суд во Скопје ваквата пресуда со сега правосилната пресуда ја преиначил и согласно член 342 точка 1 од ЗКП, осудениот НН го ослободил од обвинение за кривично дело “Недозволено држење на оружје или распрскувачки материи“ од член 396 став 1 од КЗ, а поради немање на дело.

Врховниот суд на Република Македонија утврди дека со ваквата пресуда на второстепениот суд е повреден член 396 став 1 од КЗ, поради следните причини:

Второстепениот суд со правосилната пресуда по повод жалбата по службена должност, го ослободил од обвинение осудениот НН согласно член 342 точка 1 од ЗКП, со констатација дека делото за кое осудениот се обвинува не е кривично дело според законот, без притоа да наведе законска одредба од која го црпи својот заклучок дека петардите не претставуваат експлозивен материјал кој им е забранет на граѓаните, туку дека истите се само пиротехничко средство кое служи за забава на луѓето.

Врховниот суд на Република Македонија оцени дека второстепениот суд со донесување на правосилната пресуда го занемарил фактот дека во конкретниот кривично-правен предмет, осудениот со првостепената пресуда бил огласен за виновен за кривично дело “Недозволено држење на оружје или распрскувачки материи“ од член 396 став 1 од КЗ, кое по својот карактер е бланкетно кривично дело, односно кривично дело од бланкетна природа, што упатува на примена на други законски и подзаконски акти, односно прописи со кои е дефинирано и регулирано што всушност претставува експлозивен материјал.

Согласно член 396 став 1 од КЗ, кривичното дело “Недозволено држење на оружје или распрскувачки материи“ го чини тој што неовластено изработува, продава, набавува или врши размена со огнено оружје, муниција или експлозивни материи, или тој што неовластено држи огнено оружје, муниција или експлозивни материи, кои на граѓаните им се забранети и за кое ќе се казни со парична казна или со затвор од 3-три години.

Дејсво на извршување на делото е неовластено изработување, продавање, набавување, вршење размена или држење на огнено оружје, муниција или експлозивни материи, кои на граѓаните им се забранети.

Согласно член 8 став 1 точка 3 од Законот за заштита од експлозивни материи (“Службен весник на СРМ“ бр.4/78), експлозивни материи во смисла на овој закон се и пиротехничките производи.

Во ставот 4 од цитираниот член, децидно е дефинирано што претставува пиротехничко средство, каде децидно се наведува: пиротехнички производи се средства што се употребуваат за огномети, противградните ракети и други ракети што се користат за научни, стопански и други цели, како и предмети што содржат прскави состојци со дејство на експлозив или други состојци што служат за постигнување ефекти на оган, светлина, пукање или чад.

Со ваквата законска одредба, всушност е дадена дефиниција за тоа што всушност претставува пиротехничкото средство, петардите како пиротехнички средства содржат прскави состојци со дејство на експлозив за постигнување ефекти на светлина, пукање и чад, спаѓаат во редот на експлозивните материи, а кои на граѓаните им се забранети.

Во текот на редовната постапка со сигурност било утврдено дека обвинетиот неовластено набавил и држел петарди во својот стан во количина од 15.091 парче петарда, кое нешто е експлозивен материјал согласно цитираната одредба и кое всушност претставува битен елемент на предметното кривично дело, а на што основано се укажува во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија.

Од горе цитираните законски одредби, со сигурност се констатира дека петардите претставуваат пиротехнички производи кои што влегуваат во редот на експлозивните материи, кои на граѓаните им се забранети, а кое нешто упатува на заклучок дека во конкретниот случај не може да се прифати дека петардите претставуваат пиротехничко средство кое служи само за забава на луѓето, како што спротивно на законските прописи прифаќа второстепениот суд.

Имено, во членот 36 став 1 од цитираниот закон, експлозивни материи заради употреба можат да набавуваат само организации на здружениот труд, државни и други органи и лица кои имаат одобрение за нивна набавка.

Во став 4 од член 36 од овој закон, децидно е наведено дека од одредбата од став 1 на овој член не се однесува на ловечката муниција, ловечкиот барут, капислите за ловечка муниција кои ги купуваат лицата на кои им е издадена дозвола за поседување и носење оружје-ловечка пушка и капислите за

вообичаените детски играчки. Токму ова, упатува на заклучок дека само овие видови на експлозивни материи може да ги поседуваат граѓаните под соодветно одобрение и може да се прифати дека истите само служат за забава на граѓаните, но не и петардите кои се пиротехнички средства, кои согласно член 8 став 1 точка 3 од Законот за заштита од експлозивни материи, ги вклучуваат во експлозивен материјал.

Меѓутоа, второстепениот суд при донесување на својата одлука не ги имал предвид цитираните законски одредби од Законот за заштита од експлозивни материи, каде е дефинирано дека петардите како пиротехнички производи претставуваат експлозивни материи, поради што и одлучил како во изреката на второстепената пресуда, со што сторил повреда на член 396 став 1 од КЗ.

Со оглед на тоа дека барањето за заштита на законитоста е подигнато на штета на осудениот, Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи во рамките на овластувањата предвидени во член 408 став 2 од ЗКП, наоѓа дека истото е основано, меѓутоа само констатира дека постои повреда на законот-член 396 став 1 од КЗ, во полза на обвинетиот, а притоа не засегајќи во правосилната одлука и сè со цел судовите при одлучувањето да се насочуваат кон правилна примена на законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.23/2001 од 29.11.2001 година.

3. Возило кое служело како средство за извршување на кривичното дело “Недозволено држење на оружје и распрскувачки материи“ од член 396 став 1 од Кривичниот законик, а со кое е превезувано оружје и експлозив кое на граѓаните им е забрането, претставува опасност од загрозување на општата безбедност.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда констатира дека во конкретниот случај не е повреден КЗ на штета на осудениот во смисла на член 413 став 1 точка 1 во врска со член 356 став 1 точка 5 од ЗКП.

Во барањето на осудениот се наведува дека првостепениот суд го повредил КЗ на штета на осудениот при изрекувањето на мерката на безбедност-одземање на моторно возило, бидејќи пред сè не утврдил точно дека сопственик на возилото е трето лице, односно одредбата од член 396 став 3 од КЗ не ја применил во рамките на предвидените општи услови на став 1 и 2 од член 68 од КЗ.

По оценка на Врховниот суд на Република Македонија гореизложениот навод од барањето на осудениот е неоснован од следните причини:

Во член 68 став 1 и 2 од КЗ е предвидено мерка на безбедност - одземање на предмети употребени при извршувањето на кривичното дело од сторителот на кривичното дело кога се во негова сопственост, но и кога се во сопственост на трето лице ако тоа го бараат интересите на општата безбедност или морал.

Во конкретниот случај со предметното возило марка СЛК 200 СК 021-ИП е држена и превезувана експлозивна материја-боева противпешадиска рачна бомба РГД-5 од кинеско производство без запалка со тежина од 310 грама и експлозивно полнење од 110 грама ТНТ кои на граѓаните им се забранети, што значи дека истото претставува опасност од загрозување на општата безбедност, што од своја страна укажува на тоа дека е облигаторно одземањето на таквото возило иако е во сопственост на трето лице. Од друга страна пак, во текот на целокупната доказна постапка осудениот не ја оспорувал сопственоста на возилото, напротив и во претходната постапка и на главен претрес тврдел дека е тоа негово возило, поради што

судот немал индиции да се сомнева во тоа кој е сопственик на возилото.

Ова укажува на тоа дека во конкретниот случај не е повреден КЗ на штета на осудениот, бидејќи во потполност биле исполнети условите за одземање на моторното возило како предмет на извршување на кривичното дело кои се предвидени во член 396 став 3 од КЗ што не е во спротивност со член 68 став 1 и 2 од КЗ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.143/2001 од 16.10.2001 година.

4.Сторена е повреда од член 356 став 1 точка 5 од Законот за кривичната постапка во врска со член 24 став 1 точка 2 и од член 26 од Законот за прекршоци, кога на правното лице во прекршочна постапка му е изречена мерка на безбедност - забрана на вршење на определена дејност, а судот во пресудата не навел на која од дејностите на правното лице се однесува мерката на безбедност.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од увидот во списите во предметот поточно од увидот во првостепената пресуда се гледа дека обвинетото правно лице ТДТ НН и други како и одговорното лице НН огласени се виновни бидејќи на ден 26.2.2001 година во продавница лоцирана на улица "НН" бр.14 во Скопје спротивно на член 11 од Законот за трговија евиденцијата за набавка и продажба на производи не се наоѓала во продажниот објект со тоа што сториле прекршок по член 46 став 1 точка 3 и став 4 од Законот за трговија и спротивно на член 14 став 1 точка 8 од Законот за трговија не обезбедил да производите имаат соодветна декларација за нивна идентификација на македонски јазик и кирилско писмо со што сториле прекршок по член 49 став 1 точка 17 од Законот за трговија и се казнети правното лице НН и други со вкупна единствена парична казна во износ од 20.000,00 денари и НН со вкупна единствена парична казна во износ од 4.000,00 денари

истовремено согласно член 24 од Законот за прекршоци и член 46 став 2 и 4 од Законот за трговија на правното лице му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на дејност во траење од две години а на одговорното лице забрана на вршење на дејност во траење од една година.

Врховниот суд на Република Македонија оцени дека во конкретниот случај основани се наводите во барањето за заштита на законитоста за повреда на член 24 став 1 точка 2 и член 26 од Законот за прекршоци.

Согласно членот 24 од Законот за прекршоци во ставот 2 е определено дека на правното лице може да му се изрече мерка на безбедност - забрана на вршење на определена дејност.

Во членот 26 став 1 од истиот закон е определено дека, во пресуда во која на правното лице се изрекува мерка - забрана на вршење определена дејност се наведува дејноста чие вршење се забранува на правното лице.

Во став 2 од истиот член мерката забрана на вршење на определена дејност на правното лице може да се изрече ако постои опасност со вршењето на таквата дејност правното лице да изврши повторно прекршок опасен за животот или здравјето на луѓето и прекршок со кој може да се нанесе имотна штета на друго правно лице или на граѓанин или ако правното лице во последните две години е казнет со ист или сличен прекршок.

Првостепениот суд изрекол мерка на безбедност забрана на вршење на дејност во траење од две години и ваквата примена на законот како од првостепениот и од второстепениот суд е неправилна бидејќи е нејасна која дејност му се забранува да ја врши правното лице во траење од 2 години бидејќи од увидот во Регистарот на Основен суд С. под Трег.бр.8523/98 од 17.12.1999 година ТДТ "НН" е регистриран за трговија на големо и трговија на мало, малопродажба на мало и продажба на големо така да тој е регистриран за вршење на повеќе дејности како што се трговија на мало со леб, печива, колачи и слатки, со алкохолни и други пијалаци, со текстил и обувка, со обувки и предмети од кожа, со апарати за домаќинство, радио и телевизиски уреди, со метална стока, градежен материјал, бои и стакло, со мебел, со книги, весници и прибор за пишување, со производи од тутун, продажба на моторни возила, на делови и прибор за моторни

возила, на моторни горива како и трговија и продажба на големо со житарици, семе и добиточна храна, овошје и зеленчук, алкохолни и други пијалоци, живи животни, со текстил, облека, обувки, со хемиски производи, тутунски производи, отпадоци и остатоци како и со најспецијализирана трговија на големо со храна, пијалоци, тутун и друго.

Од ова не може да се види која дејност му е забранета за вршење а имајќи го предвид членот 26 став 1 од Законот за прекршоци кој што е јасен и бара да се наведе во пресудата со која на правното лице му се изрекува мерка - забрана на вршење на определена дејност, се наведува точно дејноста чие вршење му се забранува на правното лице. Од пресудите на пониските судови произлегува дека целокупната дејност за што тој е регистриран му е забранета. Исто така и изречената мерка за безбедност од страна на пониските судови е спротивна на член 26 и член 24 став 1 и 2 од Законот за прекршоци, а со тоа е повредена и одредбата на член 356 став 1 точка 5 од ЗКП, Судот го пречекорил овластувањето што го има според законот.

Таквото пречекорување се гледа дека му изрекол мерка на безбедност - забрана на вршење на дејност од две години, и се однесува на целокупната дејност а член 26 став 1 определува кога се изрекува мерка на безбедност - забрана на вршење на определена дејност се наведува дејност чие вршење му се забранува на правното лице.

Во случајот судот не ги определил точно кои од дејностите му се забранува на правното лице, бидејќи правното лице врши и повеќе различни дејности.

Во конкретниот случај обвинетото правно лице е огласено за виновно и осудено заради тоа што спротивно на член 14 став 1 точка 8 од Законот за трговија ("Службен весник на РМ" бр.23/95, 30/95, 43/95, 23/99 и 43/99) не обезбедил производитите да имаат соодветна декларација за нивна идентификација на македонски јазик и кирилско писмо и со тоа што сторил прекршок по член 49 став 1 точка 17 од Законот за трговија,

Исто како и во диспозитивот произлегува дека сите производи немале соодветна декларација и нивна идентификација на македонски јазик. Се работело само за

производи - смрзната риба , лушпари, печурки, говедски гулаш, но тоа не се однесува за други производи и спрема тоа бидејќи се утврдил прекршок за таков вид на стока која немала декларација а тоа било стоки во трговија на мало, мерката на безбедност може да се однесува на забраната на трговија на мало со риби и лушпари, мекотелци или прехранбени производи согласно регистрацијата на фирмата а не онака како што е наведено во пресудата забрана на вршење на дејност а без да се наведе дејноста.

Од погоре искажаното произлегува дека барањето за заштита на законитоста се јавува како основано, заради тоа следуваше да се одлучи како во диспозитивот на пресудата во смисла на член 408 од ЗКП правосилната пресуда да се укине само во делот на мерката на безбедност - забрана на вршење на дејност во траење од 2 години на правното лице.

При повторното одлучување треба да се имаат предвид одредбите од член 24 и 26 од Законот за прекршоци, да образложи и прецизира точно од изводот на регистарската влошка на која дејност би се однесувала забраната за вршење на дејност и да даде образложени причини за изрекување на ваквата мерка во смисла на цитираниот закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.19/2002 од 17.10.2002 година.

5.Кога второстепениот суд преиначувајќи ја првостепената пресуда изрече казна затвор под законскиот минимум предвиден за конкретно кривично дело, а притоа не ги примени одредбите за ублажување на казната од член 40 точка 2 и член 41 од Кривичниот законик, затоа што не утврдил особено олеснителни околности, повреден е Кривичниот законик во полза на осудениот.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

До Врховниот суд на Република Македонија барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда изјави осудениот и покрај останатото, наведува дека во случајов правно

решителните факти се погрешно утврдени, како резултат на погрешна оценка на доказите во текот на редовната постапка. Имено, дека судот правно решителните факти ги утврдува од исказите на сведоците НН, кои искази во дел се контрадикторни и како последица на ова, со сигурност не е утврдена кривичната одговорност на осудениот.

По однос на ваквите наводи истакнати во барањето, Врховниот суд на Република Македонија оцени дека со истите се сака да се настојува да се прикаже дека утврдените факти не произлегуваат од изведените докази и со истото да се внесе значително сомнение на утврдената фактичка состојба.

Согласно член 413 од ЗКП, погрешно утврдена фактичка состојба не може да биде основ за поднесување на вакво барање. Меѓутоа, користејќи ги своите овластувања од член 415 во врска со член 409 од ЗКП, Врховниот суд на Република Македонија при решавање по барањето ја преиспита и фактичката состојба, проверувајќи дали утврдените правно релевантни факти произлегуваат од изведените докази или не, при што констатира дека сите одлучни факти произлегуваат од изведените докази, па фактичката состојба не се доведува под значително сомнение.

Првостепениот суд врз основа на севкупна, грижлива и совесна оценка на секој доказ посебно и во склоп на една целина, а согласно член 339 од ЗКП, правилно примил за утврдено дека на 22.11.2000 година околу 10,30 до 11,00 часот на улицата "ХТК" во Ш. пред здравствениот дом "НН" во Ш., по настанатата вербална расправија во врска со небезбедно минување на улицата "ХТК" во Ш. од страна на оштетениот НН од Ш., обвинетиот НН физички го нападнал оштетениот НН, удирајќи го со шамар по левото уво, а потем го фатил за реверот на шушкатавката јакна што ја носел оштетениот, го турнал на коловозот, при што оштетениот паднал на уличното тло, потпирајќи се со двете раце на тлото, а воедно удирајќи на тлото од улицата со левото колено, при што се здобил со тешка телесна повреда-скршеница на типично место на радијалната коска на десната рака, настаната како резултат на паѓање со раширена шака и обид за додржување на неговото тело.

Од сето ова, со сигурност може да се констатира дека нема место за сомнение во оценката на изведените докази.

Поради тоа, фактичката состојба во првостепената, а прифатена и со второстепената пресуда, не е под значително сомнение и врз нејзиното правилно утврдување, двата суда не го повредиле КЗ на штета на осудениот, наоѓајќи дека тој го сторил кривичното дело “Тешка телесна повреда“ од член 131 став 1 од КЗ, затоа што од така утврдената фактичка состојба, произлегува дека во дејствијата на осудениот се во потполност содржани сите елементи на ова кривично дело.

Како основ за поднесување на ова вонредно правно средство, осудениот во уводниот дел на барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда ја наведува и одлуката за изречената казна. Меѓутоа, одлуката за казната не може да биде основ за поднесување на вакво барање (член 413 точка 1, 2 и 3 од ЗКП), освен ако согласно член 356 став 1 точка 5 од ЗКП, со одлуката за казната е пречекорено овластувањето што го има судот според законот.

Освен како основ за вакво барање, осудениот во образложението на барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, воопшто не дава никакви наводи во поглед на одлуката за казната. Но, сепак Врховниот суд на Република Македонија впуштајќи се во оценката на одлуката за изречената казна затвор во траење од 3-месеци, оцени дека по однос на казната, КЗ не е правилно применет, но тоа е во корист на осудениот.

Имено, казната затвор во траење од 3-три месеци е изречена испод законскиот минимум предвиден за ова кривично дело. За кривичното дело “Тешка телесна повреда“ од член 131 став 1 од КЗ, за кое осудениот е огласен за виновен и осуден со правосилната пресуда, е предвидена казна затвор од 6-шест месеци до 5-пет години.

Второстепениот суд уважувајќи ја жалбата на Основниот јавен обвинител во Ш., ја преначил првостепената пресуда во делот за одлуката за кривичната санкција и осудениот за стореното кривично дело “Тешка телесна повреда“ од член 131 став 1 од КЗ, го осудил на казна затвор во траење од 3-три месеци, што е испод предвидениот законски минимум, без притоа да утврди факти за постоење на особено олеснителни околности согласно член 40 точка 2 од КЗ и без примена на член 41 од КЗ.

Бидејќи оваа повреда на КЗ во поглед на одлуката за казната е во корист на осудениот, по неговото барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, Врховниот суд на Република Македонија оваа повреда не можеше да ја отстрани на негова штета.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.15/2002 од 19.02.2002 година.

6. Кога осудениот како полицаец седел во кафеана и имал пиштол закачен на појас со куршум во цевката и незакочен, како општо опасно средство, со што можел сам да се повреди и да повреди неопределен број на луѓе, при што оштетениот е тешко телесно повреден, сторено е кривичното дело “Предизвикување на општа опасност“ од член 288 став 4 во врска со став 1 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето е основано.

Во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда се наведува дека сторена е повреда на одредбите од ЗКП од член 413 став 1 точка 1 од ЗКП со тоа што смета дека во конкретниот случај не станува збор за сторено кривично дело Тешка телесна повреда од член 131 став 4 во врска со став 1 од КЗ, бидејќи според подносителот на барањето станувало збор исклучиво за несреќен случај. Имајќи во предвид дека пиштолот испукал куршум без знаење на осудениот и без истиот тоа да го сака-испалувањето, а уште помалку и повредувањето на оштетениот, кој што му бил пријател на осудениот, а притоа при неспорен факт дека не го допрел пиштолот со рака пред испукување на куршумот, туку тој самиот од себе во еден момент испукал и го погодил оштетениот, смета дека постои повреда на одредбите од член 356 став 1 точка 1 од ЗКП на штета на осудениот.

Врховниот суд на Република Македонија оценувајќи ги ваквите наводи во поднесеното барање најде дека истите се основани. Во конкретниот кривично правен настан, погрешно

утврдиле пониските судови кога нашле дека во дејствијата на осудениот се содржани сите битни елементи на кривичното дело Тешка телесна повреда од член 131 став 4 во врска со став 1 од КЗ, за кое го огласиле виновен . Од увидот во списите на предметот, особено од изведените докази недвосмислено утврдиле пониските судови дека осудениот додека седел на масата во кафичот “Кампари“ еден спроти друг со оштетениот НН, својот службен пиштол марка “ЦЗ“ калибар 9мм и број 78472 го носел во футролата закачен на каиш од десната страна, кој бил со куршум во цевката и откочен , во моментот кога ја менувал место положбата на седење, со десната рака го закачил пиштолот кој испукал куршум во правец на оштетениот нанесувајќи му прострела рана во пределот на стомакот, при што ги оштетил внатрешните органи од која е пробиеен мочниот меур и дебелото црево, сигмата и мезосигмата и предизвикал тежок хеморагичен шок, како и контрактура на дисталната фаланга од третиот прст на десната рака.

Врховниот суд на Република Македонија, најде дека во конкретниот случај со вака превземените дејствија од страна на осудениот не се содржани одбележоците на кривичното дело Тешка телесна повреда од член 131 став 4 во врска со став 1 од КЗ, туку исполнети се законските обележја на кривичното дело Предизвикување општа опасност од член 288 став 4 во врска со став 1 од КЗ. Имено, имајќи го во предвид дека осудениот е полицаец, а со пиштолот не ракувал, туку тој како предмет се наоѓал во неговиот појас на начин кој што не е доволно безбеден и со кој тој најпрво може себеси да се загрози, а потоа неопределен број на луѓе и непознати луѓе, вклучувајќи го во конкретниот случај и оштетениот, укажува на тоа дека со ваквото дејствие не се остварени законските обележја на кривичното дело Тешка телесна повреда од член 131 став 4 во врска со став 1 од КЗ, бидејќи во ниту еден момент и заради ни една причина тој не сакал да му нанесе повреда на сега оштетениот НН.

Напротив, осудениот носејќи го пиштолот откочен и во футролата на каишот со куршум во цевката, кој што има својство на општо опасно средство го довел во опасност животот на сите присутни луѓе вклучувајќи го и оштетениот. За

кривичното дело предизвикување општа опасност од член 288 став 4 во врска со став 1 од КЗ најсуштествена карактеристика е опасноста од загрозување на животот и телото на луѓето која е создадена и предизвикана со определени дејствија и општо опасни средства. Впрочем, опасноста како последица е од општа природа и со неа се загрозува сигурноста на индивидуално неопределен и неограничен број на луѓе. Пиштолот кој како општо опасно средство кој што може да загрози определено добро, а тоа е човечкиот живот, како средство кое ослободува сила чие дејство претставува блиска можност за повреда на човечкиот живот, бил должен да го носи закочен кога не е во функција на активно дејство или кога правилата на службата му налагаат да употреби огнестрелно оружје да совлада отпор или слично. Сигурноста на животот и телото во областа што се заштитува во основа е зависно од тоа со какво внимание и одговорност се извршуваат определени обврски во раководењето со општо опасно средство и преземањето на одредени дела кои по својата природа се општо опасни. Затоа е и неопходна зголемена свест и одговорност во постапувањето. Впрочем, давајќи му го третманот на општо опасно средство на пиштолот, осудениот бил должен истиот да го носи со должно и можно внимание, како не би го довел во опасност животот на присутните луѓе и себе, а имајќи во предвид дека станува збор за кафеана, го носел пиштолот откочен во неговиот појас со куршум во цевката иако бил свесен дека заради таквото свое однесување кон ова средство пиштол, може да дојде до забранета последица, во случајот настапила, а оштетениот е тешко телесно повреден но лекомислено сметал дека до неа нема да дојде или дека ќе може да ја отклони ги исполнил со ваквото дејствие сите законски обележја на кривичното дело предизвикување општа опасност од член 288 став 4 во врска со став 1 од КЗ.

Од овие причини Врховниот суд на Република Македонија најде дека пониските судови при повторното одлучување е потребно врз основа на правилно утврдената фактичка состојба правилно да го применат материјалното право, во смисла на укажувањата на овој суд, а потоа да донесат правилна и на закон заснована одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.11/2003 од 25.02.2003 година.

7.Со испукување на еден куршум во правец на возилото со умисла да се лиши од живот било кое лице, од лицата кои се наоѓале внатре во возилото, а е погодено и усмртено едно лице, со умислата се опфатени и оние лица кои не се погодени, а нивните животи биле доведени во опасност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите во поднесеното барање дека во дејствијата на осудениот НН не се исполнети битните елементи на кривичното дело-убиство од член 123 став 2 точка 2 од КЗ. Од сите изведени докази неспорно е утврдено дека осудениот НН пукал во возилото во кое имало повеќе лица иако усмртил едно лице односно сега покојната НН. Значи се работи за таков начин на извршување на кривично дело со кој сторителот оди кон тоа, или се согласува со тоа да го доведе во опасност животот на уште некое лице со извршувањето на кривичното дело. За извршување на убиството сторителот презема опасно дејствије во конкретниот случај употребува пиштол при загорзувањето на некое друго лице е нус продукт на извршувањето на убиството. За постоењето на ова квалифицирано убиство е потребно да биде предизвикна конкретна опасност за животот на најмалку едно лице покрај жртвата на убиството. Кај сторителот на кривично дело не треба да постои умисла за лишување од живот и на друго лице, зошто ако кај него постои таква умисла на пример да фрли бомба према група лица тогаш ќе се работи за друго кривично дело, односно за убиство на повеќе лица. Во конкретниот случај најдените чаури на лице место, исказите на скоро сите сослушани сведоци и оштетени дека постоеле повеќе испукувања, укажуваат дека во конкретниов случај очигледно е дека иако обвинетиот кон возилото испукал еден куршум во конкретниот момент кога ја усмиртил сега покојната НН, односно со евентуална умисла ја лишил од живот сега покојната НН меѓутоа предизвикал конкретна опасност за животот на другите две лица кои биле во

возилото што е пак битен елемент на објективното битие на овој квалификуван облик на кривичното дело убиство. Во конкретниот случај во опасност биле доведени животите и ги загрозил животите на повеќе лица со што се исполнети елементите на битието на кривичното дело убиство од член 123 став 2 точка 2 од КЗ за кое обвинетиот е огласен за виновен и осуден. Од увидот во сите списи по предметот се заклучува дека сите факти се темелат на голем број изведени докази и тоа сослушување на голем број сведоци, оштетени, сите писмени докази кои сите заедно во севкупна доказна целина укажуваат дека правилно пониските судови ја утврдиле динамиката односно случувањето на кривично правниот настан како што се одиграл онака како што е опишано во изреката на првостепената пресуда.

Со оглед на наведеното, како фактичката состојба не се доведува под значително сомнение, правилно постапиле судовите кога нашле дека во дејствијата на осудениот НН се содржани сите битни одбележоци на кривичното дело-убиство од член 123 став 2 точка 2 од КЗ. Правилно исто така пониските судови ја примениле одредбата од член 12 став 2 од КЗ односно во образложението на двете пресуди ценејќи ја истата во однос на изрекувањето на кривичната санкција, а особено второстепениот суд дал доволно елаборација преиначувајќи ја првостепената пресуда во делот на одлуката за кривичната санкција така што осудениот НН го осудил на казна затвор во траење од 11-единаесет години намалувајќи му ја истата за две години, токму ценејќи ги сите околности кои се од влијание за изрекување на поблага кривична санкција. При утврдувањето на висината на казната се ценети сите релевантни околности од член 39 од КЗ кои се од влијание за нејзино одмерување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.190/03 од 9.09.2004 година.

8. Кај кривичните дела против животот и телото, против половата слобода и морал, кои се од лична природа, не може да се примени институтот продолжено кривично дело, ако станува збор за различни оштетени.

Од образложението:

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи, и по поднесеното барање за заштита на законитоста констатира дека со двете пресуди судовите го повредиле член 356 став 4 од ЗКП во врска со член 45 од КЗ во полза на обвинетиот. Имено, од увидот на изреката на првостепената пресуда се гледа дека истата гласи: “На 27.09.2003 година околу 11 часот во дворот на Училиштето во Г. извршил полово дејство врз децата ДК., МД. и ММ, на начин што откако претходно ги повикал кај себе, со раката ги допирал по телото, почнувајќи од челото па надолу потоа рацете на секое од нив ги ставал во пределот на неговите гениталии за да го допираат, по што ги откопчал панталоните го извадил својот полов орган и покажувајќи им го извршил ејакулација врз раката на малолетната Д. Пресудата на првостепениот суд е потврдена со пресуда на второстепениот суд Кж.бр.53/04 од 25.02.2004 година.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со пресудите на пониските судови повреден е законот во корист на осудениот од следните причини:

Во двете пресуди неосновано е применет член 5 од КЗ, односно на кривичното дело за кое осудениот е огласен виновен му е даден третман на продолжено кривично дело, иако во случајов тоа не може да биде, од причина што се работи за стек на три кривични дела и тоа - Полов напад врз дете од член 188 став 1 од КЗ. Од законската одредба од член 45 од КЗ подробно од дефиницијата на продолженото кривично дело се подразбира идентитет на сторителот, истородност на кривичните дела, идентитет на заштитеното правно добро, временска поврзаност, како и искористување на иста прилика. Кога станува збор за идентитет на заштитеното правно добро, законодавецот не мислел на нужност од идентитет на оштетениот, така што под

продолжено кривично дело може да се подведат и кривични дела сторени врз различни оштетени, како на пример кражби сторени врз различни оштетени во една иста прилика.

Меѓутоа, тоа не се однесува на сите кривични дела. Затоа што идентитетот на оштетениот се бара само кај кривичните дела од строго лична природа. Впрочем, тоа би значело дека за продолжено кривично дело кај делата од строго лична природа може да стане збор само ако тоа дело е извршено врз еден ист оштетен од еден ист сторител, како на пример повеќекратно силување врз иста жена од еден ист сторител во една ноќ.

Не може да стане збор за продолжено кривично дело, ако од еден ист сторител се лишени од живот повеќе лица или тешко телесно повредени повеќе лица или силувани повеќе жени или полово нападнати повеќе деца. Кај овие кривични дела против животот и телото, против половата слобода и половиот морал, против честа и угледот, со оглед на тоа дека се кривични дела од строго лична природа, не може да се примени институтот продолжено кривично дело ако се работи за различни оштетени. Тој институт, како што е веќе споменато може да се примени и за овие кривични дела но само ако се сторени врз еден ист оштетен во временски континуитет и се разбира од еден ист сторител.

Во конкретниот случај осудениот извршил полов напад врз три деца. Заштитен објект односно заштитено правно добро кај ова кривично дело е половиот-сексуален интегритет на секој од тие три деца поодделно. Со тоа недвосмислено произлегува дека осуденото сторил три кривични дела полов напад врз дете од член 188 став 1 од КЗ.

Од сето погоре изложено значи дека и првостепениот и второстепениот суд погрешно го примениле материјалното право т.е. погрешно го примениле член 45 од КЗ и со тоа ја сториле повредата од член 356 точка 4 од ЗКП.

Со оглед на тоа дека со двете пресуди е повреден законот во корист на осуденото, затоа што делото е квалификувано како продолжено, наместо три посебни кривични дела "Полов напад врз дете" од член 188 став 1 од КЗ, значи дека барањето за заштита на законитоста е основано, поради што судот одлучи како во диспозитивот на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.15/2004 од 12.05.2004 година.

9.Кривичното дело - Фалсификување пари од член 268 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот законик, постои и е довршено со прибавувањето на лажни пари со намера да се пуштат во оптек како вистински.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по подигнатото барање за заштита на законитоста констатира дека со второстепената пресуда второстепениот суд го повредил КЗ во полза на осудениот кога согласно член 342 точка 1 од ЗКП го ослободил од обвинение осудениот НН за кривично дело - Фалсификување пари - по член 268 став 2 во врска со став 1 од КЗ

Второстепениот суд смета дека делото за кое се обвинува осудениот НН не е кривично дело од причина што недостасува субјективниот елемент намера за пуштање во оптек на лажни пари односно на 16 банкноти во апоени од по 100 евра и 23 банкноти во апоени од по 50 евра кои биле пронајдени кај осудениот. Тоа од причина што пресудата се темелела само врз основа на претпоставката дека обвинетиот имал намера да ги пушти во оптек. Од ниеден доказ не бил утврден таков факт односно не е докажано постоењето на намерата на осудениот НН за пуштање во промет на лажни банкноти, а ни самиот обвинет во својата одбрана не кажал такво нешто. Исто така ни од објективно преземените дејствија не е утврдена намера за пуштање во оптек бидејќи нема таква манифестија односно не се нудени на никој на продажба, не се давани, осудениот не плаќал со нив никаде и ништо.

Ваквата оценка на второстепениот суд е неправилна и не произлегува од вистинската состојба на работите во конкретниот кривично - правен предмет поради што и се сторени повредите на кои се укажува во барањето. Овој суд констатира дека заклучокот на првостепениот суд е сосема погрешен од

причини што второстепениот суд го утврдил постоењето на субјективниот елемент на кривичното дело и тоа од исказот на сведокот НН кој во својот исказ даден на главен претрес на 20.10.2003 година јасно и недвосмислено кажува дека во познава обвинетиот и дека претходно обвинетиот му дал 4 банкноти од по 50 евра, кои не биле оригинални и дека му кажал дека има уште такви. Нејасно е како второстепениот суд нашол дека недостасува субјективниот елемент на кривичното дело особено што според исказот на овој сведок обвинетиот му кажал дека има уште фалсификувани евра, а истото се потврдува при неговото повторно доаѓање во РМ и по неговото преминување на граница овластените лица сведоците МН, ВТ и ОЕ му биле пронајдени и одземени. На критичниот ден со доаѓање на обвинетиот во Република Македонија ги носел лажните пари со себе завиткани во бугарски весник но притоа обвинетиот не ги носел истите за да ги чува кај себе туку да ги пушти во промет како што направил и претходниот пат давајќи му на сведокот НН 4 фалсификувани банкноти од по 50 евра. Со самото тоа постои една противречност во второстепената пресуда бидејќи од една страна судот наведува дека субјективниот елемент на кривичното дело не е поткрепен со ниту еден доказ и покрај тоа што таквиот доказ постои, а во целост ги прифаќа непоткрепените жалбени наводи на обвинетиот.

Исто така Врховниот суд на Република Македонија смета дека второстепениот суд со донесување на пресудата ги повредил и одредбите на член 377 сав 1 и член 364 од ЗКП. Имено судот ја преиначил првостепената пресуда од осудителна во ослободителна и во образложението на истата утврдува поинаква фактичка состојба од она утврдена во првостепената пресуда не раководејќи се од изведените докази на главниот претрес пред првостепениот суд, туку безрезервно ги прифаќа непоткрепените жалбени наводи на обвинетиот. Имено на страна 3 во пресудата во претпоследниот став Апелациониот суд при донесувањето на оваа одлука посебно ги ценеше и жалбените наводи на осудениот да во времето кога му е извршен претрес и се пронајдени фалсификуваните пари во неговиот џеб тој се наоѓал на меѓуграничниот простор меѓу Царината на Република Бугарија и Република Македонија и односно сеуште

не ја поминал царинската контрола на Република Македонија, па основано се забележува во жалбата дека нема ни обид за пуштање во оптек на територијата на Република Македонија, затоа што колку и да е претпоставка дека обвинетиот ќе ги пушти во оптек толку држи и одбраната дека обвинетиот бидејќи не ја поминал царинската линија можел да се врати во Република Македонија “.

Таквото утврдување на фактичката состојба од второстепениот суд воопшто не кореспондира со утврдената фактичка состојба од првостепениот суд. Никаде во списите не утврдил првостепениот суд дека дејствието се случил меѓу граничниот простор. Првостепениот суд утврдил дека истото се случило по завршените процедури на полициска и царинска контрола и тој ја поминал границата и се наоѓа на паркингот кој што е во Република Македонија. Со самото тоа судот постапил спротивно на член 377 став 1 од ЗКП според кој второстепениот суд со пресуда ќе ја преиначи првостепената пресуда ако утврди дека решителните факти со првостепената пресуда правилно се утврдени, дека со оглед на утврдената фактичка состојба со правилна примена на законот треба да се донесе и поинаква пресуда. Второстепениот суд утврдил поинаква фактичка состојба без при тоа да одржи претрес согласно член 364 од ЗКП. Уште еднаш Врховниот суд констатира дека за да постои кривично дело - Фалсификување пари од ставот 2 делото е довршено со прибавување на лажни пари со намера да се пуштат во оптек како вистински, фактот на прибавување, а и претходните дејствија кога тој дошол во Република Македонија дал 4 фалсификувани банкноти на сведокот НН повторното негово доаѓање на просторот на Република Македонија прибавената количина на фалсификувани пари кој што е во поголем обем и тоа 16 банкноти во апоени од по 100 евра и 23 банкноти во апоени од по 50 евра, јасен е заклучокот за намерата на пуштање во оптек на лажни пари.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.9/2004 од 24.3.2004 година.

10. За постоење на кривично дело “ Разбојничка кражба“ од член 238 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, не е неопходно дејствијата на одземање и присилба да се одвиваат непрекинато. Стои можност присилбата да се примени подоцна, а за делото е ирелевантно дали сторителот успеал да ги задржи предметите.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија констатира дека со погоре цитираните пресуди е повреден ЗКП до член 355 став 1 точка 7 и сторена е повреда на ЗКП од член 356 став 1 точка 1 во врска со член 238 став 3 во врска со став 1 од КЗ во полза на осудениот.

Од увидот во списите на предметот се гледа дека Основното јавно обвинителство од Б. со обвинителен акт КО.бр.547/03 од 5.08.2003 година обвинетиот НН од Б. го обвинил за сторено кривично дело -Разбојничка кражба од член 238 став 1 во врска со став 1 од КЗ, меѓутоа Јавниот обвинител на главниот претрес го изменил обвинителениот акт и осудениот го обвинил за две дејствија сторени во иста вечер на ден 22.07.2003 година и тоа првото дејствие околу 2 часот и 30 минути и второто дејствие околу 3 часот . Со првото дејствије го обвинил дека сторил кривично дело -Кражба од член 235 став 3 во врска со член 19 од КЗ, а со второто да сторил кривично дело - Разбојничка кражба од член 238 став 3 во врска со став 1 од КЗ. Со оглед да станува збор за истородни кривични дела, сторени во краток временски период-временски поврзани, согласно член 45 став 2 од КЗ е применет институтот продолжено кривично дело и осудениот е обвинет, а од страна на првостепениот суд е огласен виновен за продолжено кривично дело -Разбојничка кражба од член 238 став 3 во врска со став 1, а во врска со член 45 од КЗ.

Апелациониот суд со нападнатата пресуда ја преиначил пресудата на Основниот суд Б. К.бр.463/03 од 24.10.2003 година во делот на правната оценка на делото, па обвинетиот НН од Б.

за дејствијата опишани во првостепената пресуда го огласил за виновен за кривично дело-Кражба од член 235 став 1 во врска со член 19 во обид од КЗ на РМ и го осудил на казна затвор во траење од 2-две години.

Апелациониот суд во нападнатата пресуда образложил дека кривичното дело Разбојничка кражба постои во случаи кога сторителот на делото Кражба бил затечен со намера украдената ствар да ја задржи, ќе употреби сила против некое лице или закана дека непосредно ќе го нападне. Гледао во случајот хронолошки кога се извршени дејствијата “Разбојничка кражба“ како сложено кривично дело ги има во својот состав кражата и присилбата и тоа така што актот на присилбата доаѓа односно настапува после кражбата. Описот на дејствијата во изреката на првостепената пресуда и заклучокот на фактичката состојба покажуваат дека недостасува континуитет на дејството на кражба и присилба и елементот битен од обележјето на кривичното дело “разбојничка кражба “ Затечен на дело во вршење на “кражба“, па од тие причини прифатил дека во општите дејствија на обжалената пресуда постојат обележјата само на едно кривично дело “кражба“ од член 235 став 1 од КЗ во врска со член 19 од КЗ.

Врховниот суд на Република Македонија оценува во конкретниот случај, се основани наводите во поднесеното барање за заштита на законитоста.

Целокупноста на преземените дејствија потврдуваат дека осудениот сторил кривично дело -Разбојничка кражба од член 238 став 3 во врска со став 1 од КЗ, а не кривично дело- “кражба“ од член 235 став 1 во врска со член 19 како што тоа го утврдил Апелациониот суд во Б. во својата пресуда, ниту пак продолжено кривично дело “разбојничка кражба“ од член 238 став 3 во врска со ств 1 во врска со член 45 став 2 од КЗ како што пак тоа го утврдил Основниот суд во Б. во својата пресуда. Ваквиот став се темели на следните факти: осудениот при првото доаѓање во 2 и 30 часот предметните риби ги извлекол и ги ставил во вреќа, заедно со мрежите, со што воспоставил свое владение врз истите. Малку подоцна околу 3 часот, со намера да гизадржи вака одземените риби обвинетиот применил закани врз сведокот НН, со употреба на опасно орудие-нож што

претставува квалификаторен елемент за ова кривично дело. Со ваквите дејствија, осудениот ги остварил сите обележја на кривичното дело-“разбојничка кражба“ од член 238 став 3 во врска со став 1 од КЗ, бидејќи по одземањето на рибите применил закана со цел истите да ги задржи.

За постоење на ова кривично дело не е неопходно дејствието на одземање и на присилбата да се одвиваат непрекинато, туку стои можност присилбата, со цел да се задржат одземените предмети да биде превземена по протек на пократок временски период, а исто така ирелевантно е значењето дали осудениот успеал да ги задржи вака одземените предмети.

Токму поради овие околности како и поради фактот што во двете дејствија, предмет на извршување се истите риби, осудениот требало да биде огласен за виновен за кривично дело -“разбојничка кражба“ од член 238 став 3 во врска со став 1 од КЗ, бидејќи така не одлучиле ваквата правосилна пресуда и двата суда го повредиле Кривичниот законик во корист на осудениот.

Врховниот суд констатираше дека со правосилната пресуда е повреден ЗКП и КЗ во полза на осудениот од член 355 став 1 точка 7 од ЗКП и член 356 став 1 точка 1 од ЗКП во врска со член 238 став 3 во врска со став 1 од КЗ, па имајќи ја во вид одредбата од член 408 од Законот за кривичната постапка бидејќи пресудата не може да се измени на штета на осуденот, овој суд токму затоа постапи како во изреката на оваа пресуда, при што констатира само постоење на повреда на ЗКП и КЗ во полза на осудениот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.44/04 од 6.10.2004 година.

11. Доволно е и самото учество во толпата која со заедничкото дејствување спречува службено лице во вршење службено дејство, и не е потребно сторителот спрема службеното лице да примени и сила или закана, за да се оствари законското битие од кривичното дело - Учество во толпа што ќе

спречи службено лице во вршење на службено дејство по член 384 став 1 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по подигнатото барање за заштита на законитоста констатира дека со пресудите на пониските судови е повреден КЗ во полза на осудената, кога согласно член 342 точка 3 од ЗКП е ослободена од обвинение осудената НН за кривично дело - Учество во толпа што ќе спречи службено лице во вршење на службено дејство по член 384 став 1 од КЗ.

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека во конкретниот случај од изведените докази не се утврдило дека обвинетата применила сила или закана спрема овластените службени лица како дел од толпата на луѓе во кафичот и дека се обидела на таков начин да ги спречи овластените службени лица во извршувањето на нивните службени дејствија. Судовите оцениле дека дејствијата што ги превземала осудената не претставуваат дејствија на извршување на кривичното дело по член 384 став 1 од КЗ, бидејќи таа немала намера да се обиде да ги спречи службените лица во вршењето на службените дејствија туку познавајќи го сведокот НН претходно имала намера да го одврати од неговата цел да скокне од терасата на кафичот. Притоа, НН, не превземала никакво дејствија на туркање или употреба на сила или закана, или пак со закана со некакво оружје или орудие не ги спречила полицајците во извршувањето на службените дејствија.

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека ваквата оценка на судовите е неправилна и не произлегува од вистинската состојба на работите во конкретниот кривично - правен предмет, поради што и се сторени повредите на кои се укажува во барањето. При одлучувањето, судовите ја повредиле одредбата од член 355 став 1 точка 11 од ЗКП, од причини што и двете пресуди се нејасни, неразбирливи и со сигурност не можат да се испитаат. Ова, особено што во образложението не се наведени доволно, сигурни и аргументирани причини за сите

решителни факти, релевантни за одлучувањето и тоа како по однос на превземените дејствија од страна на НН, така и во однос на тоа дали тие конкретни дејствија содржат елементи на предметното кривично дело. Констатацијата содржана во образложението на пресудите на пониските судови дека не е докажано дека обвинетата го сторила кривичното дело, нема основ во содржината на изведените докази на главниот претрес и воопшто не е реален одраз на објективната и сестрана оценка и анализа на истите. Имено, од исказот на сведокот НН, вработен во ОВР СН, како водич на групата од 6 полицајци кои учествувале во акцијата на критичното време и место, јасно произлегува улогата и учеството на НН во толпата, а воедно и начинот на кој таа била тргната од толпата. Во потврда и прилог на содржината на исказот на овој сведок се и исказите на сведоците НН и НН. Според содржината на нивните искази произлегува дека осудената застанала во толпа од 6 - 7 лица кои направиле коридор со намера да не им дозволат на полицајците да дојдат до лицето НН за да му извршат претрес. Осудената која била вработена како полицајка, со тоа што застанала во оваа група, спротивставувајќи се на службените лица во вршење на службени дејствија, со сигурност укажува на тоа дека таа со заеднички дејствија, со учество во толпата ги спречила службените лица во вршење на службените дејствија.

Констатацијата на пониските судови по однос на фактот дека обвинетата не применила сила или закана спрема службените лица е сосема ирелевантно за постоење на предметното кривично дело. Ова, од причини што според битните елементи на одредбата од член 384 став 1 од КЗ, кривичното дело се сторува со самото учество во толпата и со заедничкото дејствување, односно воопшто не се бара од сторителот да примени сила или закана, туку суштествено и доволно е самото учество во толпата. НН, пак, како вработена полицајка во критичниот момент била свесна дека учествува во толпа и со таквото заеднички дејствување ги спречила службените лица во вршење на службените дејствија.

Со оглед на образложеното, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека со пресудите на Основниот суд во СН, и на Апелациониот суд е повреден КЗ во полза на осудената

која согласно член 342 точка 3 од ЗКП е ослободена од обвинение за кривично дело - Учество во толпа што ќе спречи службено лице во вршење на службено дејство по член 384 став 1 од КЗ.

Имајќи ја предвид одредбата од член 408 од ЗКП, бидејќи пресудата не може да се измени на штета на осудената, Врховниот суд на Република Македонија постапи како во изреката на оваа пресуда со утврдување на постоење на повредата на КЗ во полза на осудената.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.45/2004 од 6.10.2004 година.

12. Во постапка по жалбата на решение не е задолжително жалбата да се достави на одговор на противната страна.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Согласно член 360 од ЗКП еден примерок од жалбата првостепениот суд ќе го достави до противната странка (членовите 116 и 117) која во рок од 8 дена од денот на приемот на жалбата може да поднесе до судот одговор на жалба. Меѓутоа, во член 386 став 1 од ЗКП е децидно одредено дека врз постапката по жалбата на решението согласно ќе се применуваат одредбите на членовите 351, 353, 359, 361 ставовите 1,4 и 5 членовите 369 и 371 на овој Закон. Согласно ваквата одредба произлегува дека ЗКП процедурата за жалба ја издвојува во неколку фази, односно, издвоена е во постапка по жалба на сите доставени писмена за кои тече рок за жалба и исклучително постапка по жалба на решение. Во членот 386 став 1 е конкретно определено кои членови од ЗКП ќе се применуваат при постапката по жалба на решение, но очигледно е дека во истиот член не е предвиден член 360. Тоа значи дека кај постапката по жалба на решение Судот нема обврска да го примени член 360, како што се наведува во барањето за заштита на законитоста. Ова токму поради тоа што во постапката по жалба на решенија предвидени

се пократки рокови, меѓутоа и видот на решенијата се такви со оглед на роковите не дозволуваат да се примени член 360, каде пак од своја страна е определено дека примерокот од жалбата откако ќе се достави до противната странка таа има право во рок од 8 дена од денот на приемот да може да поднесе во судот одговор на жалба.

Предвид на тоа дека во конкретниот случај се работи за решение со кое е укинат притворот према обвинетиот против кое може да се изјави жалба во рок од 3 дена од доставувањето, недвосмислено произлегува дека законодавецот со право ја изоставил примената на членот 360 од ЗКП во жалбената постапка на решение, бидејќи рокот од 8 дена за изјавување на одговор на жалбата на спротивната страна е поголем од рокот за жалба на решението член 383 став 2 од ЗКП.

Второстепениот суд со побиваното решение не сторил суштествена повреда на член 355 став 2 од ЗКП, бидејќи на обвинетиот не му е одземено право да изјави одговор на жалба на решение од спротивната страна, затоа што такво право не е предвидено во постапка по жалба на решение во член 386 од ЗКП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.21/2001 од 8.11.2001 година.

13.Кога приватниот тужител е задолжен да ги надомести трошоците во кривичната постапка во смисла на член 88 став 2 точка 1 до точка 6 од Законот за кривичната постапка и тоа нужните издатоци на обвинетиот, како и нужните издатоци за наградата на неговиот бранител, иако постапката е запрена поради настапена апсолутна застареност на кривичното гонење, без притоа да утврди дали кај приватниот тужител постоела вина за одлагање на закажаните претреси поради кое се пролонгирала постапката, повреден е член 92 став 3 од Законот за кривичната постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за заштита на законитоста констатира дека во конкретниот случај со правосилното решение е повреден член 92 став 3 од ЗКП.

Во барањето за заштита на законитоста се наведува дека Основниот суд во О. со правосилното решение го повредил член 92 став 3 од ЗКП, бидејќи го задолжил приватниот тужител да ги надомести трошоците во кривичната постапка во смисла на член 88 став 2 точка 1 до точка 6 на овој закон и тоа нужните издатоци на обвинетиот како и нужните издатоци за наградата на неговиот бранител, иако постапката е запрена поради тоа што настапила застареност на кривичното гонење без притоа да утврди дали кај приватниот тужител постоела вина за одлагање на закажаните претреси, со што се пролонгирала постапката.

По оценка на Врховниот суд на Република Македонија наводите содржани во барањето за заштита на законитоста се основани од следните причини:

Имено, приватниот тужител НН поднел кривична тужба против осудените НН, новинари во неделниот весник за кривично дело “клевета“ од член 84 став 2 од КЗ на РМ, на ден 4.6.1996 година. Постапувајќи по кривичната тужба Основниот суд во О. закажал 18 главни претреси од кои 14 не се одржани поради отсуство на еден од двајцата осудени, поради што кривичната постапка ја запрел со решение К.бр.124/96 од 26.4.2000 година поради настапена застареност на кривичното гонење.

Со посебно решение К.бр.124/96 од 15.6.2001 година Основниот суд во Охрид го задолжил приватниот тужител да им ги надомести трошоците направени во текот на постапката на осудениот НН во износ од 16.200,00 денари, а на НН во износ од 9.600,00 денари како и да му плати на судот на име паушал износ од 2.500,00 денари или вкупно 28.300,00 денари. Ваквото решение е потврдено од страна на кривичниот совет на Основниот суд во Охрид.

Во одредбата од член 92 став 3 од ЗКП, во која децидно е наведено дека приватниот тужител е должен да ги надомести трошоците на кривичната постапка од член 88 став 2 точка 1 до 6 на овој закон, нужните издатоци на осудениот како и нужните издатоци на наградата на неговиот бранител, ако постапката е завршена со решение за запирање на постапката поради настапена застареност на кривичното гонење, освен ако настапила застареност на кривичното гонење поради одолжување на постапката кое не може да се препише во вина на приватниот тужител.

Во конкретниот случај Основниот суд во О. со правосилното решение го повредил член 92 став 3 од ЗКП, бидејќи пред да го задолжи приватниот тужител за надомест на трошоците сторени во кривичната постапка не утврдил дали до одолжување на постапката дошло поради вина на приватниот тужител кое нешто довело до тоа да настапи застареност на кривичното гонење. Значи, првостепениот суд бил должен пред донесувањето на решението за надомест на трошоците да утврди дали кај приватниот тужител постоела вина за одолжување на кривичната постапка во зависност од што ќе зависи примената на член 92 став 3 од ЗКП.

Токму поради ова, Врховниот суд го укинува правосилното решение на Основниот суд во О. и предметот го враќа на првостепениот суд на повторно одлучување со напатствија да истиот утврди дали има вина кај приватниот тужител за одолжување на постапката кое довело до застареност на кривичното гонење, па во зависност од тоа да ја примени одредбата од член 92 став 3 од ЗКП, односно ако констатира дека одолжувањето на постапката може да се препише во вина на приватниот тужител да го задолжи приватниот тужител да ги надомести трошоците на кривичната постапка во колку го констатира спротивното тогаш да го примени адекватно член 92 став 3 од ЗКП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.22/2001 од 13.12.2001 година.

14. Ако судот обвинетиот уредно не го поканил и тој не присуствувал на седницата, како би можел усно да ги изнесе и образложи предлозите дадени во приговорот, сторена е повреда на член 261 став 2 од Законот за кривичната постапка.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од увидот во списите на предметот се гледа дека осудениот НН преку својот бранител до совет од член 22 став 6 на Основниот суд во Г. поднел приговор против обвинителниот акт на Основното јавно обвинителство во Г. Ко.бр.8/2001 од 10.07.2001 година. Советот на Основниот суд во Г. на ден 19.10.2001 година на нејавна седница, по произнесувањето на заменикот Основен јавен обвинител во Гевгелија донел решение Кс.бр.69/2001 од 19.10.2001 година со кое истиот го одбил како неоснован. Во образложението на решението е констатирано дека бранителот на осудениот НН и осудениот НН не присуствувале на одржаната седница да ги образложат наводите во приговорот, иако биле уредно повикани.

Меѓутоа, од увидот во списите на предметот, конкретно од увидот во доставницата испратена до осудениот НН се гледа дека истата е вратена во Основниот суд во Г. со назнака "отпатувал". Оттука, недвосмислено произлегува фактот дека обвинетиот воопшто не бил уредно повикан да присуствува на нејавната седница како што тоа е констатирано во образложението на решението. Исто така, откако ваквата доставница е вратена во Основниот суд во Г., не е сторен обид обвинетиот уште еднаш да го повика согласно одредбите од ЗКП за уредна достава.

Согласно член 261 став 2 од ЗКП советот што одлучува по приговорот на обвинителниот акт на седницата ќе ги повика обвинетиот, неговиот бранител и Јавниот обвинител и истите усно ќе ги изнесат и образложат своите предлози. Согласно ваквата одредба од Законот, основано се укажува во барањето за заштита на законитоста дека истата е повредена на штета на осудениот, бидејќи не бил уредно поканет и не присуствувал на

седницата како би можел усно да ги изнесе и образложи предлозите дадени во приговорот.

Од сето погоре наведено, произлегува дека барањето за заштита на законитоста се јавува како основано, поради сторената повреда на член 261 став 2 од ЗКП, заради што следуваше да се одлучи како во изреката, согласно член 408 од ЗКП, решението на совет од член 22 став 6 на Основниот суд во Г. Кс.бр.69/2001 од 19.10.2001 година да се укине и предметот да се врати на истиот совет, како би се донела одлука откако претходно ќе биде постапено согласно одредбата од член 261 став 2 од ЗКП.

При повторното одлучување, совет на Основниот суд во Г. ќе треба да ја отстрани направената повреда на ЗКП, односно да донесе одлука откако претходно обвинетиот и неговиот бранител уредно ќе бидат повикани да присуствуваат на седницата, на која советот ќе одлучува по приговорот на обвинителниот акт.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.26/2001 од 13.12.2001 година.

15.РЕФОРМАТИО ИН ПЕИУС важи за сите видови на кривични санкции-казни, мерки за безбедност, воспитни мерки, условна осуда и судска опомена.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Согласно член 369 од ЗКП, ако е изјавена жалба само во корист на осудениот, пресудата не смее да се измени на негова штета во однос на правната оценка на делото и на кривичната санкција.

Забраната за преиначување на полошо РЕФОРМАТИО ИН ПЕИУС важи за сите видови на кривични санкции-казни, мерки за безбедност, воспитни мерки, условна осуда и судска опомена.

До 1985 година спрема одредбите на ЗКП кој дотогаш беше дел на правниот поредок, забраната за преиначување на

полошо, значеше дека ако е изјавена жалба само во корист на обвинетиот, судот осудениот не можеше да го осуди по построгиот кривичен закон, ниту на построга казна од онаа на која бил осуден со првостепената пресуда.

Законот за кривична постапка (“Службен весник на РМ“ бр.15 од 3.4.1997 година) повеќе не зборува за забрана на осуда на построга казна, но за забрана на осуда на штета на осудениот и во однос на кривичната санкција. Тоа значи дека одлуката на второстепениот суд за кривичната санкција не смее ниту во однос на видот, ниту во однос на мерките на истиот вид казна, ниту по однос на условеноста, ниту во однос на должината на условеноста и другите одлуки кои се однесуваат на казната.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека второстепениот суд ја повредил одредбата на член 369 од ЗКП, кога првостепената пресуда ја преиначил во делот на одлуката за кривичната санкција, кога наместо изречената казна затвор во траење од 4-четири месеци, на осудениот му утврдил казна затвор во траење од 6-шест месеци, определувајќи согласно член 49 став 1 од КЗ, дека таа нема да се изврши доколку обвинетиот во време од 2-две години од правосилноста на пресудата не стори ново кривично дело.

Очигледно е дека при изрекувањето на кривичната санкција, условната осуда второстепениот суд утврдил казна затвор во подолго времетраење од изречената казна затвор во првостепената пресуда и на тој начин ја повредил забраната за преиначување на полошо према обвинетиот, кој единствено изјавил жалба против првостепената пресуда.

Предвид на тоа дека подигнатото барање за заштита на законитоста е во корист на обвинетиот, Врховниот суд на Република Македонија врз основа на член 408 став 1 од ЗКП, пресудата на второстепениот суд Кж.бр.1220/2001 од 4.10.2001 година ја преиначи, како е тоа одлучено во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.31/2001 од 17.01.2001 година.

16. Во одредбите од член 411 и член 413 став 1 од Законот за кривичната постапка, предвидени се субјектите, роковите и основите за поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, кои одредби се применуваат во постапката по овој вонреден правен лек и ја исклучуваат примената на одредбите кои важат во постапката по поднесена жалба (член 116 став 4 и член 472 став 2 од Законот за кривичната постапка).

Од образложението:

Барањето е ненавремено.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, констатира дека барањето поднесено од бранителот на малолетникот НН, адвокат НН е поднесено по истекот на законски предвидениот рок за поднесување на ова вонредно правно средство. Видно од списите, односно вратените доставници за доставување на второстепената пресуда Кжм.бр.5/2001 на второстепениот суд малолетникот НН ја примил во затворот за малолетници во О. на 25.06.2001 година на која своерачно се потпишал. Малолетниот осуден не изјавил барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, меѓутоа тоа го сторил неговиот бранител НН адвокат и тоа барање поднел на 3.08.2001 година, значи по истекот на еден месец од законски предвидениот рок за поднесување на ова вонредно правно средство.

Согласно член 411 став 2 од ЗКП, барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда се поднесува во рок од еден месец од денот кога обвинетиот ја примил правосилната пресуда. Значи, еден од условите за поднесување на ова вонредно правно средство е тоа да истото биде поднесено во рок од еден месец од приемот на правосилната пресуда од страна на обвинетиот, што значи дека рокот не започнува да тече од денот на приемот на правосилната пресуда на неговиот бранител. Што се однесува до образложението на второстепениот суд дека може да се смета дека барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда е поднесено во законски предвидениот

рок, имајќи ја во вид одредбата од член 116 став 4 од ЗКП и член 472 став 2 од ЗКП, Врховниот суд смета дека не е во согласност со одредбите од ЗКП, кои важат за поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда. Одредбите кои важат за ова вонредно правно средство точно ги посочуваат субјектите и роковите за поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда кои не се исти со одредбите кои важат во постапката за жалба, што оди во прилог на решението на Врховниот суд, со кое се отфрла како ненавремено барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, бидејќи е поднесено по истекот на законски предвидениот рок за поднесување на ова вонредно правно средство.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.167/2001 од 27.11.2001 година.

17.Оштетениот како тужител не е овластен да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда.

Од образложението:

Барањето е недозволено.

Во член 411 став 1 од ЗКП, точно е наведено во кои случаи и под кои услови се поднесува барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, а тоа е пред сè дека право на поднесување барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда имаат осудениот и неговиот бранител додека тоа право го немаат приватниот тужител, оштетениот како тужител и лицата од член 351 став 2 од ЗКП. Воедно, втор услов за поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда е да истото се поднесе во поглед на правосилна пресуда, со која е изречена казна затвор или малолетнички затвор.

Во конкретниот случај, барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда е поднесено од страна на оштетениот, како тужител кој е неовластен за поднесување на ова вонредно правно средство, како и против пресуда, со која е

ослободен од обвинение осудениот согласно член 342 точка 3 од ЗКП.

Со оглед на горе изложеното, бидејќи барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда е поднесено од неовластено лице и во случај на осуда на кривична санкција поради која барање не може да се поднесе (член 411 став 1 од ЗКП), следувааше овој суд како надлежен да одлучува по барањето истото да го отфрли како недозволено согласно член 414 став 3 од ЗКП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.182/2001 од 11.12.2001 година.

18.Кога обвинетиот не го нарушува редот во судницата, ниту пак се однесува спротивно на наредбите на претседателот на советот, а е отстранет од судницата со решение на претседателот на советот, повредено е правото на одбрана на осудениот на главниот претрес согласно член 413 точка 1 во врска со член 355 став 2 во врска со член 287 став 1 од Законот за кривичната постапка.

Од образложението:

Барањето е основано.

Подносителот на барањето во истото наведува дека со правосилната пресуда е сторена повреда на одредбите од ЗКП согласно член 413 став 1 точка 3 од ЗКП, односно сторена е повреда на правото на осудениот на одбрана на главниот претрес. Имено, во барањето осудениот наведува дека на главниот претрес одржан на 23.09.1999 година, без никаква причина осудениот бил отстранет од главниот претрес, со единствено образложение дека судот заради правилно водење на текот на постапката и сослушување на сведокот, оштетената НН, за време на нејзиното сослушување го отстранил од судницата осудениот НН. Поради тоа што осудениот бил отстранет од главниот претрес токму во времето кога била сослушувана оштетената, неговиот бранител бил оневозможен

да поставува прашања и со тоа смета дека и фактичката состојба останала нецелосно утврдена.

Оценувајќи ги наводите во поднесеното барање, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека истите се основани. Со донесување на првостепената пресуда, судот го повредил правото на одбрана на осудениот на главниот претрес. Од увидот во списите на предметот, односно од увидот во записникот за одржан главен претрес на 23.09.1999 година, се гледа дека откако пристапил сведокот-оштетената НН, истата започнала гласно да плаче, па на прашање од страна на судот дали може да одговара на поставените прашања во присуство на обвинетиот, таа кажала дека се тревожи кога го гледа и затоа не може да го гледа. Од истиот записник се гледа дека судот заради правилно водење на текот на постапката и сослушување на сведокот-оштетената НН за време на нејзиното сослушување, го отстранил од судницата осудениот НН. Воедно, во истиот записник е констатирано дека на таквата постапка на судот, приговарал бранителот на осудениот-адвокат НН, со образложение дека е неумесно осудениот да не го следи текот на главниот претрес, затоа што се работело за тешко кривично дело, каде што секако осудениот требало на бранителот да му даде сугестии за одредени прашања околу настанот. Меѓутоа, и покрај ваквата реакција на бранителот, судот по советување ја донел одлуката за отстранување на осудениот од главниот претрес.

Согласно член 281 став 1 од ЗКП, исклучувањето на јавноста не се однесува на странките на оштетениот, на нивните застапници и на бранителот.

Согласно член 287 став 1 од ЗКП, ако обвинетиот, бранителот, оштетениот, законскиот застапник, полномошникот, сведокот, вештакот, толкувачот или друго лице кое присуствува на главниот претрес го нарушува редот или не се покорува на наредбите од претседателот на советот за одржување на редот, претседателот на советот ќе го опомене. Ако опомената биде неуспешна, советот може да нареди обвинетиот да се отстрани од судницата, а другите лица може не само да ги отстрани, туку и да ги казни со парична казна одредена во член 74 став 1 на овој закон.

Согласно став 2 од истиот член, по одлука на советот обвинетиот може да биде отстранет од судницата за определено време, а ако е веќе испитан на главниот претрес, тогаш и за сето време додека трае доказната постапка. Пред да се заврши доказната постапка, претседателот на советот ќе го повика обвинетиот и ќе го извести за текот на главниот претрес. Ако обвинетиот продолжи да го нарушува редот и да го навредува достоинството на судот, советот може повторно да го отстрани од заседанието. Во тој случај главниот претрес ќе се доврши без присуство на обвинетиот, а пресудата ќе му ја соопшти претседателот или судија-член на советот во присуство на записничарот.

Со одредбите на овие членови одредена е содржината, односно обемот на исклучувањето на јавноста од главниот претрес. Странацката јавност никогаш не може да се исклучи, односно да може да се исклучи само општата јавност. Согласно ваквите одредби од законот, произлегува фактот дека осудениот може да биде отстранет од главниот претрес доколку го нарушува редот и не се покорува на наредбите од претседателот на советот за одржување на редот. Во конкретниот случај, од увидот во записникот за главен претрес се гледа дека осудениот со ниту едно дејствие не предизвикал нарушување на редот во судницата и истиот бил отстранет само поради околноста дека оштетената се тревожела при неговото гледање.

Првостепениот суд при одлучувањето да биде отстранет осудениот од главниот претрес, односно од судницата, погрешил кога донел решение за истото, од причина што при постоење на погоре цитираните одредби од законот, не постои основ во конкретниот случај за негово отстранување, бидејќи не се исполнети условите од член 286. Осудениот и во жалбата против првостепената пресуда ја истакнал горе цитираната суштествена повреда на ЗКП, но второстепениот суд сепак ја одбил жалбата, а на така истакнатиот жалбен навод за повреда на правото на одбрана, бидејќи дал и несоодветен одговор, со тоа и тој суд ја сторил истата повреда, поради што и следуваше советот на Врховниот суд на Република Македонија да го уважи барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда и одлучи како во дизпозитивот.

При повторното одлучување, првостепениот суд е должен да ги отстрани наведените повреди на кривичната постапка и правилно да ги примени одредбите од ЗКП, така што ќе биде во можност да донесе правилна и на закон заснована пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.194/20001 од 28.02.2002 година.

19.Бранителот на обвинетиот не може да ја повлече жалбата изјавена против првостепена пресуда, без согласност на обвинетиот.

Од образложението:

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за заштита на законитоста констатира дека Апелациониот суд со решението со кое ја отфрлил жалбата на бранителот сторил повреда на одредбата од член 71 и член 352 став 1 од ЗКП. Во барањето за заштита на законитоста основано се наведува дека во конкретниот случај со предметното решение е повреден законот, затоа што согласно одредбата од член 71 и член 352 став 1 од ЗКП, бранителот не може да ја повлече жалбата изјавена против првостепената пресуда без согласност на осудениот, на кој начин преземал дејствие на штета на осудениот, дотолку повеќе што со првостепената пресуда е осуден на ефективна казна затвор.

Имено, во законски предвидениот рок бранителот изјавил жалба по сите основи од член 354 од ЗКП, но без образложение.

Еден ден пред одлучувањето по жалбата пред второстепениот суд бранителот со писмен поднесок ја повлекол изјавената жалба без согласност на осудениот, иако од страна на обвинетиот не му е откажано полномошното на бранителот.

По оценка на Врховниот суд горе изложените наводи несомнено укажуваат на повреда на член 352 став 1 и член 71 од ЗКП поради следните причини:

Правото на жалба е регулирано со Уставот, тоа е уставно правна категорија која детално е разработена со посебни закони (по однос на роковите, содржината и слично).

Во член 71 од ЗКП децидно е наведено дека права и должност на бранителот е да ги преземе сите дејствија што може да ги преземе осудениот во одделни стадиуми на постапката, но само во негова корист, што значи не на негова штета, особено што во конкретниот случај осудениот е осуден на ефективна казна затвор.

Правата и должностите на бранителот престануваат кога осудениот ќе го отповика полномошното. Но дури и кога осудениот му го отповикува полномошното на бранителот, бранителот мора да ги преземе сите дејствија кои не трпат одлагање. Ако по доставување на пресудата, му се откаже полномошното бранителот мора во рокот за жалба да поднесе жалба (дејствие кое не трпи одлагање), а кое е во корист на обвинетиот.

Бранителот е самостален субјект на кривичната постапка, но нема сопствен субјективитет, тој ги црпи овластувањата од правата на обвинетиот-кој е странка во постапката. Таков статус јасно се одразува на функцијата на бранителот и неможе да превземе дејствие на штета на обвинетиот.

Од друга страна пак во одредбата од член 352 став 1 од ЗКП е содржано дека осудениот може да се одрече од правото на жалба. Обвинетиот може да се откаже од веќе изјавената жалба до донесувањето на второстепената пресуда, како и од жалбата на неговиот бранител.

Одредувањето или откажувањето, од жалба од страна на бранителот или сродниците од член 351 став 2 од ЗКП не е предвидено. Тие неможе да се откажат од жалбата што ја изјавиле во корист на осудениот, затоа што правото на откажување од жалба е дадено само на осудениот - член 352 став 1 од ЗКП реченица последна.

Во конкретниот случај осудениот не го откажал полномошното на бранителот, ниту пак се откажал од жалбата на неговиот бранител. Бранителот во конкретниот случај преземал дејствие кое е на штета на осудениот, без негово

овластување и без претходно да му е отповикано полномошното што се коси со одредбата од член 71 и член 352 став 1 од ЗКП.

Токму поради горе изложеното овој суд следувахе да го укине решението на Апелациониот суд со кое е отфрлена како недозволена жалбата на бранителот на обвинетиот, бидејќи тој ја повлекол жалбата со писмен поднесок пред одржување на седницата пред второстепениот суд и предметот да го врати на повторно одлучување пред второстепениот суд.

Второстепениот суд имајќи ги во вид укажувањата на овој суд ќе треба да постапува по изјавената жалба на бранителот на обвинетиот согласно одредбите од ЗКП, бидејќи од страна на осудениот не е преземено дејствие во смисла на откажување од жалбата ниту обвинетиот му го отповикал полномошното на бранителот. Во конкретниот случај доколку осудениот му го отповикал полномошното на бранителот пред одлучувањето на Апелациониот суд по повод жалбата или пред поднесувањето на жалбата тоа не треба да влијае врз бранителот во смисла да тој не ги презема дејствијата кои што не трпат одлагање а кои се во корист на осудениот, односно да поднесе жалба за која што постојат законски определени рокови во ЗКП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.6/2002 од 28.03.2002 година.

20. Барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда е недозволено, во случај кога по барање за заштита на законитоста претходно е укината второстепената одлука и предметот е вратен на повторно одлучување на второстепениот суд, поради што не постои правосилна одлука, која е еден од условите за поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда (член 411 став 1 Законот за кривичната постапка).

Од образложението:

Барањето е недозволено.

Во член 411 став 1 од ЗКП, децидно е наведено дека обвинетиот што правосилно е осуден на казна затвор или

малолетнички затвор може да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда поради повреда на законот во случај предвидени со ЗКП.

Воведувањето на ова вонредно правно средство е мотивирано пред сè од интересот на чување на законитоста и заштита на правата на граѓаните и со цел да му се овозможи на осуденото лице и само да бара да се преиспита правосилната пресуда како би се отстраниле повредите на законот сторени на негова штета.

Во конкретниот случај до Врховниот суд е поднесено барање за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија Коз.бр.64/2002 од 25.02.2002 година против решението на Апелациониот суд С. Кж.бр.1351/2001 од 3.10.2001 година поради повреда на член 352 став 1 од ЗКП, а со кое е отфрлена жалбата како недозволена изјавена од брнителиот на обвинетиот.

Врховниот суд постапувајќи по поднесеното барање за заштита на законитоста го укина второстепеното решение (горе цитирано) и предметот го врати на повторно одлучување на второстепениот суд.

Со оглед на тоа дека е укинато второстепеното решение поради повреда на одредбите од ЗКП во смисла на член 352 став 1 од ЗКП и член 71 од ЗКП, и предметот е вратен на повторно одлучување на второстепениот суд, не постои правосилна одлука со која обвинетиот е правосилно осуден, и која е еден од условите за поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилна одлука.

Значи барањето е поднесено во случај кога истото не може да се поднесе (член 411 став 1 од ЗКП) при непостоење на правосилна судска одлука, поради што имајќи ја во вид одредбата од член 414 став 3 од ЗКП, следуваше Врховниот суд да го отфрли како недозволено.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.7/2002 од 28.03.2002 година.

21. Барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда согласно член 414 став 3 од Законот за кривичната

постапка ќе се отфрли, доколку е поднесено од адвокат кој не бил бранител на осудениот до завршување на кривичната постапка, а за поднесување на барањето е ополномоштен од братот на осудениот по правосилноста на пресудата.

Од образложението:

Барањето е недозволно.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда констатира дека барањето поднесено од адвокат НН од С. е која е ополномоштена од братот на осудениот НН со полномошно издадено на ден 11.01.2002 година, по правосилноста на пресудата е поднесено од лице кое не се вбројува во редот на субјектите кое може да го поднесат ова вонредно правно средство.

Согласно член 414 став 1 од ЗКП барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда може да го поднесат осудениот и бранителот.

Од ова јасно произлегува дека бројот на субјектите кои можат да го поднесат овој вонреден правен лек во споредба со субјектите кои согласно член 351 став 2 од ЗКП можат да поднесат други редовни правни лекови, во значителна мера е помал. Така, ова барање може да го поднесат само осудениот и неговиот бранител. Само овие два субјекта имаат самостојно право на поднесување на барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда.

Како во конкретниот случај изјавеното вонредно правно средство е поднесено од адвокат НН, од С. која е ополномоштена од братот на осудениот по завршувањето на кривичната постапка, субјект кој не влегува во редот на субјектите кои можат согласно член 414 став 1 од ЗКП да поднесат вонредно правно средство - барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда следуваше Врховниот суд на Република Македонија истото да го отфрли како недозволно согласно член 414 став 3 од ЗКП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.29/2002 од 30.04.2002 година.

22. Со актот за помилување со кој изречената казна затвор е заменета со условна осуда не се суспендира одредбата од член 411 став 1 од Законот за кривичната постапка и барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не може да се смета за недозволено.

Од образложението:

Врховниот суд на Република Македонија го имаше во вид и писмениот одговор на Јавниот обвинител на Република Македонија во кој наведува дека барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда во конкретниот случај е недозволено, бидејќи осудениот со решение од страна на Претседателот на Република Македонија НН е помилуван, односно неговата молба за помилување е уважена и изречената казна затвор во траење од 6-шест месеци е заменета со условна осуда во кое е определено дека казната затвор од 6-шест месеци нема да се изврши ако осудениот во рок од 2-две години не стори ново кривично дело. Во писмениот одговор се наведува дека барањето е недозволено бидејќи во член 411 став 1 од ЗКП децидно е наведено дека обвинетиот што правосилно е осуден на казна затвор може да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда поради повреда на законот во случите предвидени со ЗКП.

Врховниот суд оцени дека ваквиот навод содржан во писмениот одговор на барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија не е во согласност со ЗКП, бидејќи токму во член 411 став 1 од ЗКП, е наведено дека барањето за вонредно преиспитување се поднесува против правосилната пресуда со која обвинетиот е осуден на казна затвор или малолетнички затвор кој е еден од условите за поднесување на ова вонредно правно средство. Видно од списите по предметот осудениот НН на ден 8.3.2002 година поднел навремено барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда со која за кривично дело “злоупотреба на службена положба и овластување“ од член 353 став 2 од КЗ е осуден на казна затвор во траење од 6-шест месеци.

Тоа што со решението на Претседателот на Републиката за помилување изречената казна затвор со правосилна пресуда е заменета со условна осуда така што истата е одложена од извршување за време од 2-две години, не ја суспендира одредбата од член 411 став 1 од ЗКП, а барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не може да се смета за недозволена. Осудениот во рокот од еден месец од денот кога ја примил правосилната пресуда согласно член 411 став 2 од ЗКП, поднел навремено барање за вонредно преиспитување на истата, и тоа барање е поднесено од овластено лице, навремено и против пресуда со која е осуден на казна затвор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.91/2002 од 5.9.2002 година.

23. Со тоа што второстепениот суд ја одржал седницата како обвинетиот не бил уредно известен, го повредил правото на одбрана, кое во смисла на член 362 од Законот за кривичната постапка му припаѓа во постапката пред второстепениот суд.

Од образложението:

Барањето е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда констатира дека второстепениот суд ги повредил одредбите од ЗКП во жалбената постапка, кои повреди биле од влијание за донесувањето на правилна пресуда.

Врховниот суд по увидот во списите најде дека осудените не биле известени за седницата на советот на второстепениот суд кој решавал по поднесената жалба против првостепената пресуда а поради следното:

Согласно член 362 став 1 од ЗКП за седницата на советот ќе се известат оној обвинет и неговиот бранител, оштетениот како тужител или приватниот тужител кој во рокот предвиден за жалба барал да биде известен за седницата.

Известувањето судот бил должен да го достави лично на осудениот во смисла на член 116 став 1 од ЗКП. Доколку

обвинетиот не се затече на местото каде што доставата треба да се изврши доставувачот ќе постапи на начин предвиден во член 114 односно 115 став 1 од ЗКП.

Во конкретниот случај на вратениот плик и повратницата за известувањето за седница од 17.1.2002 година доставувачот ставил забелешка “не побарал“ и “известен“ на ден 31.12.2001 година и писменото го вратил. Од оваа забелешка не може да се види дека осудените одбиле да го примат писменото за да се смета во смисла на член 118 став 1 и 2 од ЗКП дека доставата е уредно извршена.

Видно од списите Кж.бр.1750/2001, кои ги прибави Врховниот суд на Република Македонија, советот на Апелациониот суд се изјасни дека седницата може да се одржи бидејќи обвинетите биле уредно известени и ја одржал седницата. Со ваквото постапување на второстепениот суд на обвинетите им е повредено правото да присуствуваат на седницата на која ќе имаат можност да дадат потребни објасненија на своите ставови од жалбата. Со ова всушност им е повредено правото на одбрана пред второстепениот суд што можело да биде од влијание при одлучувањето.

Со оглед на горе изложеното следуваше Врховниот суд на Република Македонија да ја укине второстепената пресуда и да го врати предметот на второстепениот суд на повторно одлучување, со цел, согласно член 362 став 1 од ЗКП да се изврши уредна достава на известувањето за одржување на седницата пред второстепениот суд на обвинетите. Кога второстепениот суд за седницата на советот ќе ги извести уредно сите лица, кои може да бидат известени во смисла на став 1 од член 362 од ЗКП, должен е да донесе одлука на седницата во нивно присуство или во нивно отсуство во колку се констатира дека постојат услови за тоа при што ќе се имаат во вид одредбите од ЗКП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.66/2000 од 5.9.2002 година.

24.Пропаднатото емство (гаранција) секогаш се враќа кога кривичната постапка ќе заврши со ослободителна пресуда.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

По оценка на Врховниот суд на Република Македонија ваквиот навод содржан во барањето за заштита на законитоста е основан.

Согласно член 175 од ЗКП, мерките што може да се преземаат спрема обвинетиот за обезбедување на неговото присуство и за успешно водење на кривичната постапка се: покана, доведување, ветување на обвинетиот дека нема да го напушти престојувалиштето, гаранција и притвор. При одлучувањето кој од наведените мерки ќе ја примени, надлежниот орган ќе се придржува кон условите определени за примена на одделни мерки водејќи сметка да не се примени потешка мерка ако може истата цел да се постигне со поблага мерка. Овие мерки се укинуваат по службена должност кога ќе престанат причините што ги предизвикале односно ќе се заменат со друга поблага мерка кога ќе настанат услови за тоа.

Согласно член 179 од истиот закон обвинетиот кој треба да се стави или веќе е ставен во притвор само поради страв дека ќе побегне може да се остави на слобода односно може да се пушти на слобода ако тој лично или некој друг даде за него гаранција дека до крајот на кривичната постапка нема да побегне а самиот обвинет вети дека нема да се крие и дека без одобрение време нема да го напушти своето престојувалиште.

Согласно член 180 став 3 ако обвинетиот побегне со решение ќе се определи вредноста дадена како гаранција како приход да се внесе во буџет.

Во случајот против осудениот било покренато барање за спроведување на истрага КО.бр.575/96 од 18.10.1996 година од страна на Основното Јавно Обвинителство - Б. за кривично дело измама по член 161 став 3 во врска со став 1 од КЗ. На ден 8.10.1996 година истражниот судија донел решение КИ.бр. 181/96 и на осудениот му определил мерка притвор во траење од месец дена. Со решение од 25.10.1996 година истражниот судија ја прифатил понудената гаранција од страна на обвинетиот определена во износ од 150.000,00 денари со савање на хипотека

во тој износ врз недвижниот имот сопственост на обвинетиот кој претставува куќа со дворно место. Со решението не е наведено до која фаза на постапката е понудена гаранција која е земена за мерката обезбедување притвор. Основниот суд во Б. донел пресуда со која обвинетиот во отсуство е огласен за виновен за кривично дело измама од член 247 став 1 и 3 во врска со член 19 од КЗ и е осуден на казна затвор во траење од 1 година.

Второстепениот суд по жалба на бранителот на осудениот со пресуда Кж.бр.301/2002 година ја преиначил пресудата на Основниот суд во Б. и осудениот го ослободил од обвинение и нашол дека делото за кое се осудува не ги содржи обележјата на кривичното дело според член 342 став 1 точка 1 од ЗКП. Оваа одлука станува правосилна. Бранителот на осудениот поднесе поднесок за укинување на ставена хипотека бидејќи осудениот со пресуда е ослободен од обвинение.

Кривичниот совет на Основниот суд во Б. со решение Кс.бр.463/02 барањето на обвинетиот го отфрлил како недозволено а во образложението на решението навел дека обвинетиот по подигањето на обвинителниот акт Ко.бр.575/96 од 26.12.1996 година и закажувањето на главниот претрес во неколку наврати на истите не се јави. Преку УВР - Б. судот бил известен дека обвинетиот најверојатно е во Австрија каде и порано бил подолго време и поради тоа не е достапен на државните органи. Од овие причини судот се одлучил да му суди во отсуство, па така е донесена првостепената пресуда. Бидејќи тој не се појавил на закажаниот претрес со решение Кс.бр.240/98 од 27.4.1999 година е констатирано дека определената гаранција пропаднала. Од овие причини судот смета дека осудениот бидејќи побегнал гаранцијата пропаднала и дека не постои основ според кој таа може да се врати бидејќи согласно член 179 истата е дадена заради обезбедување на присуство на главниот претрес. По жалба на ова решение второстепениот суд со решение Ксж.бр.1/2003 од 27.1.2003 година завзел став дека поради настапување на последици од член 179 до 182 од ЗКП во случај да обвинетиот не дојде на главниот претрес со решение е одземена гаранцијата во корист на буџет на РМ и дека ослободителна пресуда не овозможува

враќање на гаранција бидејќи била дадена за тоа да обвинетиот дојде на главниот претрес а тоа не го сторил.

Со оглед на сето горе изложено Врховниот суд на Република Македонија констатира дека барањето за заштита на законитоста е основано и првостепеното и второстепеното решение се укинува со цел предметот да се врати на повторно одлучување пред првостепениот суд. Судот смета дека дадената гаранција пропаднала заради тоа што обвинетиот не се придржувал на обврската да биде присутен во текот на водењето на постапката. Доколку беше присутен а не се појавувал на главниот претрес судот ќе имаше можност повторно да го притвори и заради тоа гаранцијата да ја врати. Меѓутоа, во случајот тој воопшто не се појавил на главниот претрес и бил недостапен на државните органи а со тоа се стекнати услови гаранцијата да пропадне. Фактот што за него е донесена ослободителна пресуда за делото што му се става на товар дека таа е правосилна дека на негова штета не може да биде изменета, прави сите последици кои што настанале по однос на него во текот на постапката да биде бришани. Ова доколку повеќе што тој како невин пред судот може да покрене барање за надомест на штета поради неоснованоста на притворот. Впрочем не може обврската од едно процесно дејствие да биде вон од контекстот на материјалните одредби според кој никој не може да биде прогласен за виновен и ослободен.

Врховниот суд смета дека при постоење на правосилна ослободителна пресуда осудениот не може да ги трпи последиците во текот на постапката ниту од процесна ниту од материјална природа. Во случајот гаранцијата е дадена за обезбедување на присуство на обвинетиот за успешно водење на кривичната постапка. Таа мерка не е санкција према осудениот, туку е мерка која исклучиво служи за целта на постапката а наредува согласно прописите на постапката. Во случајот целта не била постигната и покрај дадената гаранција но битен факт е што кога се донесе правосилна ослободителна пресуда таквата мерка во секој случај мора да се симне и обвинетиот не може да ги трпи последиците предизвикани во текот на постапката кои му се наметнати со цел на обезбедување на присуството на осудениот и пропаднатата гаранција судот е должен да ја врати.

Пресуда на Врховен суд на Република Македонија,
Кзз.бр.1/2003 од 27.5.2003 година.

25. Второстепениот суд согласно член 367 став 1 од Законот за кривичната постапка треба да ја испитува првостепената пресуда само во оној дел кој се побива со жалбата на Јавниот обвинител, придржувајќи се кон предлогот на Јавниот обвинител, кој изричито истакнал дека бара судот да изрече повисока парична казна, а не друг вид на казна.

Одредбата од член 367 став 1 од Законот за кривичната постапка, дозволува остапување од жалбените наводи, но само во оние делови кога пресудата се испитува по службена должност.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од увидот во списите на предметот се гледа дека против пресудата на Основниот суд во Б. К.бр.74/03 од 17.11.2003 година со која осудениот НН е огласен за виновен за кривично дело Оштетување или уништување на споменици од културно или историско значење од член 264 став 1 од КЗ и за што му е изречена парична казна во износ од 20.000,00 денари, жалба изјавил Јавниот обвинител од Б. побивајќи ја пресудата во делот за осудениот НН само поради висината на изречената парична казна, со јасен предлог жалбата да биде уважена и да му биде изречена парична казна во поголем износ.

Второстепениот суд одлучувајќи по жалбата на Јавниот обвинител, а по прибавеното мислење на Вишиот јавен обвинител кој изјавил дека жалбата на Основниот јавен обвинител треба да се одбие како неоснована, со пресудата Кж.бр.21/2004 од 11.03.2004 година жалбата ја уважил ја преиначил првостепената пресуда во делот за изречената парична казна, па така наместо на осудениот НН да му изрече повисока парична казна, тој му изрекол друг вид на казна и тоа казна затвор во траење од 6 месеци.

Со вака донесената одлука, Врховниот суд на Република Македонија најде дека Апелациониот суд во Б., сторил повреда

на одредбите од член 367 став 1 од ЗКП, поради што и основани се наводите во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија.

Согласно член 367 став 1 од ЗКП второстепениот суд ја испитува пресудата во оној дел во кој се побива жалбата, при што таксативно се наброени случаите кога секогаш мора по службена должност да ја испитува пресудата. Согласно ваквата одредба, недвосмислено произлегува дека второстепениот суд во конкретниот случај требало да ја испитува пресудата само во оној дел кој се побива со жалбата на Јавниот обвинител на Битола, односно да ја испитува пресудата само во делот на одлуката за кривичната санкција придржувајќи се кон предлогот на јавниот обвинител кој што изричито истакнал дека бара судот да му изрече повисока парична казна, а не и друг вид на казна. Второстепениот суд во конкретниот случај излегол надвор од границите определени во жалбата на Јавниот обвинител и покрај тоа што целокупноста на одредбата од член 367 став 1 од ЗКП дозволува отстапување од жалбените наводи, но само во оние делови кога пресудата се испитува по службена должност. Согласно ваквата одредба одлуката за казната не се испитува по службена должност односно истата се испитува само доколку се пречекорени границите на одмерување на видот и висината на казната.

Во конкретниот случај жалбата на Јавниот обвинител гледано комплексно и во делот на образложението како и во делот на предлогот имала дејство во правец и обем во кој е изјавена, што значи само во поглед на висината на изречената парична казна и само во тој правец второстепениот суд можел да ја испитува и евентуално да ја преиначува второстепената пресуда. Оттука, произлегува дека второстепениот суд бил должен да се движи исклучиво во рамки на оние делови на одлуката кои се побиваат и во рамки на жалбените причини истакнати во жалбата и предлогот во истата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.50/2004 од 3.11.2004 година.

26.Кога се суди во споена постапка на малолетник со полнолетно лице по однос на составот на судот се применува одредбата од член 22 од Законот за кривичната постапка, за полнолетни лица.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија дека во конкретниот случај е сторена повреда на член 355 став 1 точка 1 во врска со член 442 од ЗКП, бидејќи судот судел во непрописен состав како совет за малолетници, наместо да суди совет од член 22 од ЗКП, а таквата повреда ја сторил и второстепениот суд потврдувајќи ја првостепената пресуда.

Имено, од увидот во списите по предметот се гледа дека претходно во текот на постапката со решение на Советот за малолетници на Основниот суд во Б. Км.бр.61/03 и Ки бр.225/03 од 05.11.2003 година споена е кривичната постапка спрема малолетникот НН по барањето за поведување на подготвителна постапка со кривичната постапка против обвинетиот полнолетен НН по барањето за спроведувањето истрага за двајцата за кривично дело - Тешка телесна повреда - од член 131 став 1 од КЗ и е одлучено да се спроведе единствена постапка по општите одредби на ЗКП.

Постапувајќи по цитираниот обвинителен акт советот за малолетници при Основниот суд Б. донел пресуда под л К бр.700/03, Км.бр.61/03 од 26.02.2004 година со која обвинетиот НН го огласил за виновен за кривично дело од член 131 став 2 во врска со член 22 од КЗ и го осудил на казна затвор во траење од 6 месеци со пресметано време поминато во притвор, а под лл со решение спрема малолетниот НН за истото кривично дело изрекол воспитна мерка - Засилен надзор од страна на социјалниот орган согласно член 80 од КЗ. По жалба на Основното јавно обвинителство од Б. за сторена суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од член 355 став 1 точка 1 од ЗКП, односно поради тоа што судот бил непрописно составен, Апелациониот суд Б. со пресуда Кж.бр.395/04 од

07.09.2004 година жалбата ја одбил, а пресудата и решението на првостепениот суд ги потврдил. Вака постапувајќи со двете пресуди повреден е законот од член 355 став 1 точка 1 во врска со член 442 од ЗКП, бидејќи првостепениот суд судел во непрописен состав, а таквата одлука ја потврдил и второстепениот суд.

Согласно член 442 став 2 од ЗКП, постапката спрема малолетникот може да се спои со постапка против полнолетно лице и да се спроведе според општите одредби на овој закон. Согласно став 3 на истиот член, кога се спроведува единствена постапка за малолетник и полнолетни сторители, во поглед на малолетникот секогаш ќе се применат одредбите на членовите 439, 440, 441, 444 до 447, 456, 458, 460 став 1 и 2 и член 467, како и членовите 468, 474 и 475 на овој закон. Во овие цитирани одредби никаде не се споменува нити спаѓа одредбата во споена постапка на малолетник и полнолетно лице да суди советот за малолетници од член 448 од ЗКП.

Со оглед на специфичноста на постапката за малолетници, нејзината одвоеност во посебна глава и посебни одредби за малолетниците, тоа значи дека кога се суди во споена постапка спрема малолетник и полнолетно лице, во однос на составот на судот важат општите одредби на ЗКП, како што е цитирано во законот, а тоа е советот од член 22 од ЗКП, а не советот за малолетници како што тоа го сторил Основниот суд во Б. и истото го сторил и прифатил и Апелациониот суд во Б.

Оттука, првостепениот суд го повредил член 355 став 1 точка 1 во врска со член 442 од ЗКП, кое нешто погрешно го прифатил и Апелациониот суд во Б., со што ја сторил истата повреда.

Пресуда на Врховен суд на Република Македонија, Кзз бр.55/2004 од 15.12.2004 година.

27.Сторена е повреда од член 329 став 3 од Законот за кривичната постапка, бидејќи во состојба кога се поднесува нов обвинителен акт против ново лице, кој не е правосилен, се применува член 259 став 1 од Законот за кривичната постапка.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите во барањето за заштита на законитоста на Републичкото јавно обвинителство на Република Македонија, дека во конкретниот случај е сторена повреда на одредбата на членот 329 став 1 од ЗКП.

Согласно член 329 став 3 од ЗКП на која се повикува, навистина не е дозволен приговор против новиот обвинител акт. Меѓутоа, ваквата одредба се однесува исклучиво во постапка која е во тек врз основа на правосилен обвинителен акт.

Во состојба кога се поднесува нов обвинителен акт, против ново лице, кој не е правосилен се применува член 259 став 1 од ЗКП, односно мора да се даде правото на приговор како не би му се ускратиле правата на обвинетиот од една страна, а од друга можноста за преоценка на обвинителниот акт согласно одредбите на ЗКП.

Предвид на горе изложеното, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека барањето за заштита на законитоста се јавува основано поради сторената повреда на ЗКП која што подробно е образложена во оваа пресуда, заради што следува да се одлучи како во изреката во смисла на член 408 од ЗКП, решението на Основниот суд во С. да се укине и предметот да се врати како истиот би донел одлука откако ќе биде постапено во смисла на отстранувањето на сторените повреди на законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.18/2004 од 16.06.2004 година.

28. Апсолутна застареност за прекршок од Царинскиот закон настапува по протекот на 5-пет години од сторување на прекршокот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Врховниот суд на Република Македонија постапувајќи по поднесеното барање за заштита на законитоста констатира дека со второстепената пресуда Апелациониот суд го повредил законот во полза на осудените кога ја запрел прекршочната постапка и против правното и против одговорното лице, поради застареност на прекршочната гонење, со образложение дека согласно одредбата од член 201 став 2 од Царинскиот закон, по истекот на 4 години од денот кога е сторен прекршокот настапува апсолутна застареност на прекршочното гонење, па со оглед на тоа дека прекршокот е сторен на 29.12.1999 година, а побиваната пресуда е донесена на 15.1.2004 година, тоа, застареноста веќе била настапена.

Апелациониот суд со ваквата пресуда го повредил законот погрешно применувајќи го материјалното право и член 297 став 2 од Законот за царините и тоа во полза на осудените, а од следните причини:

Прекршокот за кој е поведена прекршочната постапка е сторена на 29.12.1999 година. Во тоа време во важност бил Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), според кој, согласно член 297 став 2 апсолутна застареност на прекршочното гонење настапува по истекот на 5-пет години од денот кога е сторен прекршокот. Од ова произлегува дека во време на пресудувањето не била настапена апсолутна застареност, бидејќи прекршокот е сторен на 29.12.1999 година и застареноста би настапила на 29.12.2004 година, а првостепената пресуда е донесена на 15.1.2004 година, второстепената пресуда на 21.4.2004 година, односно пред настапувањето на застареноста.

Точно е дека во меѓувреме е објавен новиот Царински закон во ("Службен весник на РМ" бр.21/98), според кој - член 201 став 2 апсолутната застареност на прекршочното гонење изнесува 4 години, како што тоа го прифатил и второстепениот суд, но влегувањето во сила на овој закон е постојано одлагано со подоцнежните измени и дополнувања на истиот објавени во

“Службен весник на РМ“ бр.26/98, 63/98 и 86/99, така што Царинскиот закон почнал да се применува од 1.4.2000 година (“Службен весник на РМ“ бр.25/2000), а и тогаш е направена измена во член 201 став 2, па апсолутната застареност е вратена на 5-пет години од сторување на прекршокот (“Службен весник на РМ“ бр.109/2000, 31/2001 и 4/2002 година).

Според тоа, во време на судењето и пресудувањето во важност бил Законот за царините (“Службен весник на РМ“ бр.20/93), според кој апсолутната застареност за прекршочното гонење изнесува 5-пет години.

Имајќи го предвид образложеното, Апелациониот суд погрешно го применил материјалното право, затоа што и согласно Законот за царините член 297 став 2 и согласно Царинскиот закон член 201 став 2, апсолутната застареност на прекршочното гонење настапува по истекот на 5-пет години од сторувањето на прекршокот, а не по истекот на 4-четри години како што тоа погрешно го прифатил второстепениот суд.

Според ова, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека со пресудата на Апелациониот суд е повреден законот -член 356 став 1 точка 4 од ЗКП во врска со член 297 став 2 од Законот за царините во полза на осудените, кога е запрена прекршочната постапка, поради застареност на прекршочното гонење.

Имајќи ја предвид одредбата од член 408 од Законот за кривичната постапка бидејќи пресудата не може да се измени на штета на осудените овој суд постапи како во изреката на оваа пресуда со утврдување на постоење на повреда на Кривичниот законик во полза на осудените, не засегајќи притоа во правосилната одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кзз.бр.57/2004 од 19.1.2005 година.

29.Судот на главен претрес нема обврска на сведокот да му предочува поранешен негов исказ даден во претходна постапка, само доколку смета дека со таквото испитување не би се утврдила поинаква фактичка состојба, а во текот на

постапката се изведени голем број на докази кои во својата целокупност се совпаѓаат и со изјавата на сведокот.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Бранителот на осудениот во поднесеното барање наведува дека со правосилната пресуда е сторена суштествена повреда на одредбите од кривичната постапка од член 413 став 1 точка 2 во врска со член 355 став 1 точка 8 од ЗКП, со оглед на тоа дека првостепената пресуда се засновала исклучиво врз доказ кој според одредбите на ЗКП не може да се заснива пресуда. Имено, во барањето се наведува дека пресудата е заснована исклучиво на исказот на оштетената НН од Молдавија, даден пред истражниот судија, а кој, пак, исказ во текот на главниот претрес истата го сменила. Со оглед на ваквата состојба судот бил должен да постапи согласно одредбите од член 320 од ЗКП и на осудената НН да и го предочи исказот од претходната постапка да и укаже дека отстапува од нејзиниот исказ и да ја праша зошто искажува поинаку за најбитните моменти од нејзиниот исказ по однос на осудениот НН. Доколку судот постапел во смисла на член 320 од ЗКП, бранителот смета дека би се утврдела поинаква фактичката состојба, а со тоа и осудениот не би бил огласен за виновен за кривичното дело.

Оценувајќи ги наводите во поднесеното барање, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека истите се неосновани. Имено, по мислењето на овој суд правилен и аргументиран е заклучокот на пониските судови дека ваквото непредочување на исказот од претходната постапка на оштетената нема влијание врз законитоста и правилноста на нападнатата пресуда. Ова од причина што првостепениот суд не е должен да го испитува сведокот за исказот даден во претходната постапка и оној на главниот претрес, доколку смета дека со таквото испитување не би се изменила состојбата на работите по предметот, односно не би се утврдила поинаква фактичка состојба. Од увидот во списите на предметот се гледа дека исказот на оштетената НН даден во текот на истрагата е

јасен, хронолошки и дециден по однос на сите решителни факти за кривичното дело и истиот ниту е контрадикторен, ниту е конфузен, туку напротив го отсликува целиот настан онака како што се одвивал од самиот почеток, односно нејзиното префрлање на граница на Република Македонија и понатамошните средби со осудениот НН, што во крајна линија кореспондира и се совпаѓа со содржината на другите докази изведени во текот на редовната постапка. Впрочем, пресудата не се заснива исклучиво на исказот на оштетената НН, туку во текот на постапката се изведени голем број на докази, кои што во својата целокупност се совпаѓаат и со изјавата на оштетената НН дадена во текот на истрагата. Оттука, правилен е и аргументиран е ставот на судот дека оштетената НН и покрај тоа што го сменила својот исказ на главниот претрес, истиот не може да има доказна вредност, бидејќи судот правилно нашол дека не е веројатен и не е во согласност со останатите докази и околности изнесени на главниот претрес. Исказот на сведокот - оштетената НН доведен во корелација со исказот на оштетениот сведок НН и со исказот на сега осудениот НН, вклучувајќи ја делумно и одбраната на осудениот НН, само ја потврдуваат поврзаноста на осудениот НН во мрежата на трговија со луѓе, чија жртва, меѓу другите била и НН.

Врховниот суд на Република Македонија констатира дека не постојат ни повреди на Кривичниот законик на штете на осудениот кога е огласен за виновен за кривично дело - Трговија со луѓе - од член 418-а став 5 од КЗ, односно неосновани се наводите дека осудениот Јовица не знаел, ниту можел да знае дека оштетената НН била жртва на трговија со луѓе.

Оценувајќи ги ваквите наводи, овој суд констатира дека со нив всушност се настојува да се прикаже дека утврдените факти не произлегуваат од изведените докази и преку тоа да се внесе сомнение во нивната вистинитост.

Согласно член 413 од ЗКП, погрешно утврдена фактичка состојба не може да биде основ за поднесување на вакво барање.

Меѓутоа, користејќи ги овластувањата во смисла на член 415, а во врска со член 409 од ЗКП, Врховниот суд на Република Македонија при решавањето на барањето ја

преиспита и фактичката состојба, проверувајќи дали утврдените факти произлегуваат од изведените докази или не, при што констатира дека сите решавачки факти произлегуваат од изведените докази, а фактичката состојба не се доведува под значително сомнение.

Имено, во образлжението на пресудите на пониските судови по однос на повредата на КЗ се дадени доволно, сигурни и аргументирани причини кои се во потполност прифатливи и за овој суд. Ова од причина што ваквите наводи биле истакнувани во жалбата и биле предмет на оцена во текот на жалбената постапка и во образлжението на пресудата на второстепениот суд се содржани доволно, сигурни и јасни причини за постоењето на предметното кривично дело и кривичната одговорност на осудениот, кој во потполност ги акцептира и Врховниот суд на Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.135/2004 од 7.12.2004 година.

30.Судот на главниот претрес не е непрописно составен ако во судењето учествувал судија поротник кој е вработен во тој суд.

Од образлжението:

Барањето е неосновано.

Во барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда е наведено дека со правосилната пресуда е сторена повреда на одредбите од член 355 став 1 точка 2 од ЗКП на околност дека на главниот претрес пред првостепениот суд учествувал судија поротник кој морал да се из земе. Судијата поротник кој учествувал на главниот претрес не можел да постапува и учествува во оваа постапка бидејќи ова лице било во редовен работен однос кај насловниот суд како стручен соработник и спрема тоа тој непосредно е вклучен во работата на судот, а посебно во изготвувањето на кривичните одлуки.

Врховниот суд на Република Македонија, најде дека се неосновани, од причина што одредбата од член 36 од ЗКП

децидно наведува во кои случаи судија или судија поротник не смее да врши судска должност. Имено, судија односно судија поротник не смее да врши судска должност ако во истиот кривичен предмет вршел истражни дејствија или учествувал во испитувањето на обвинението при главниот претрес или учествувал во постапката како тужител, бранител, законски застапник или полномошник на оштетениот, односно на тужителот или е сослушан како сведок или вештак или пак во истиот предмет учествувал во донесување на одлуката на пониските судови или ако во истиот суд учествувал во донесување на одлуката која се побива со жалбата. Од вака стилиризираната законска одредба недвосмислено произлегува фактот дека во конкретниот случај не е сторена суштествена повреда на одредбите од член 355 став 1 точка 2 од ЗКП, на која што се повикува бранителот на осудениот во поднесеното барање, бидејќи судиите поротници кои што учествувале пред првостепениот суд во овој кривичен предмет по ниту еден основ согласно член 36 од ЗКП не постоела обврска да бидат изземени.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.219/2004 од 11.01.2005 година.

БИБЛИОТЕКА
на Основен суд Скопје II

Име. бр 535

Уннат _____

III. ГРАЃАНСКО ПРАВО

Согласно член 46 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Македонија, Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија на седницата одржана на ден 7.11.2000 година, го усвои следното

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ БРОЈ 1

Правото на изјавување на ревизија во работните спорови, во кои тужбеното барање се однесува на побарување во пари (плати, надоместоци од плати, надомест на штета и друго), зависи од вредноста на предметот на спорот од побиваниот дел на правосилната пресуда означена во член 368 став 3 од Законот за парничната постапка.

Во останатите работни спорови ревизијата е секогаш дозволена, без огледа на вредноста на предметот на спорот (престанување на работниот однос, распоредување, упатување на времен принуден одмор, отстранување од работно место или од работодавец и друго).

Образложение

Според член 382 став 4 точка 2 од поранешниот Закон за процесната постапка ("Службен лист на СФРЈ" бр.4/77), ревизија беше секогаш дозволена во споровите од работните односи. Меѓутоа, според Законот за парничната постапка "Службен весник на РМ" бр.33/98, кој влезе во сила на 19.07.1998 година, членот 368 во кој е предвидена можност за изјавување на ревизија како вонреден правен лек, сега не постои посебна алинеја за тоа дека секогаш е дозволена ревизија во споровите од работните односи. Од тие причини, како правно прашање, се постави пред Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на

Република Македонија дали е дозволена ревизија во споровите од работните односи.

Судиите на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија беа единствени во своето правно мислење дека во споровите од работните односи кога тужбеното барање се однесува на парично побарување (исплата на плата и придонеси на плата, надоместоци на плата, надоместок на штета, регрес за користење на годишен одмор, надоместок за хранарина и патарина, надоместок за материјални трошоци и друго), се работи за имотно-правен спор и ревизија е дозволена само ако вредноста на предметот на спорот од побиваниот дел на правосилната пресуда преминува 1.000.000 денари, согласно член 368 став 2 од Законот за парничната постапка.

По однос на работните спорови кога тужбеното барање не се однесува на побарување во пари (престанување на работниот однос, распоредување, упатување на времен принуден одмор, отстранување од работно место или од работодавец и друго), или т.н. статусни работни спорови, во Одделот за граѓански дела се искристализира две спротивни правни мислења.

Според првото правно мислење, за кое се изјаснија и мнозинство судии од Одделот за граѓански дела (пет судии), по споровите од работните односи ревизија е дозволена ако вредноста на предметот на спорот преминува 1.000.000 денари. Споменатото правно мислење се поткрепува со тоа дека правата од работен однос се од имотно-правен карактер, без оглед дали конкретно побарувањето се однесува на пари или пак на работниот статус на работникот. Тоа произлегува првенствено од фактот што работниот однос е договорен однос (член 14 - 16 од Законот за работните односи). Без оглед на фактот што според Законот при засновањето на работниот однос се утврдени некои претходни услови (оглас, објава, пријава и сл.), секогаш тој се заснова со склучување на договор за работа. Споменатиот договор, колку и да е специфичен, бидејќи содржината воглавно ја утврдува Законот за работните односи, во основа неговото склучување ги претпоставува начелата на правилата на облигационите односи, формално - законска рамноправност на

двете договорни странки. Основно и најважно право од овој однос, цел и мотив за неговото воспоставување е правото на основна плата со придонесите, што обезбедува материјална егзистенција на работникот и членовите на неговото семејство. Правата од работен однос се исклучиво од имотно-правен карактер, што се потврдува и од фактот што нивната заштита се дава исклучиво по барање на работникот и секогаш санкцијата за нивната заштита по таквото барање е имотна надомест на штета. И поранешниот Закон за процесната постапка, споровите од работните односи ги третираше како имотно-правни спорови, а што произлегува од фактот што во член 382 став 1, принципиелно се дозволуваше ревизија против секоја пресуда донесена во втор степен, но во наредните ставови 2 и 3 се утврдува исклучоци од тоа правило и сите тие исклучоци се однесуваат на имотно-правни спорови, чија вредност на предмет на спорот од побиваниот дел на правосилната пресуда не го преминува утврдениот износ. Во ставот 4 од истиот член е утврдено право на ревизија дека е дозволена секогаш кога се работи за имотно-правен спор чија вредност на предметот на спорот од побиваниот дел на правосилната пресуда не преминува износ утврден во претходните ставови, каде што во точка 2 беа предвидени и споровите од работните односи. Според тоа целта на законодавецот била да се зголеми ефикасноста и брзината во решавањето на споровите од работен однос, а што е суштествено во нивната природа и императивот во пазарното стопанство со брзите промени во тие односи што тоа го диктира.

Според второто правно мислење на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, за кое се изјаснија четири судии, ревизија е дозволена во споровите од работните односи сем за паричните побарување, ако вредноста на предметот на спорот не преминува 1.000.000 денари.

При определбата за ова правно мислење по постапка од одредбата од член 1 од Законот за парничната постапка, според кој се определуваат правилата на постапката врз основа на кој судот расправа и одлучува во споровите од лични и семејни односи, од работни односи, како и од имотните и другите граѓанско - правни односи на физичките и правните лица,

произлегува дека и Законот прави разлика помеѓу споровите од работните односи и споровите од имотно - правните односи, а работните спорови не ги смета како имотно - правни спорови. Во истиот закон во главата за посебни постапки, предвидена е постапка за споровите од работни односи, според која овие спорови имаат добиено итен карактер. Во постапката во споровите од мала вредност, како посебна постапка, во член 430, споровите од работен однос не се сметаат како спорови од мала вредност. Сето ова зборува дека споровите од работен однос и во Законот за парничната постапка имаат добиено посебна карактеристика и не можат да се изедначат со имотно - правните спорови, а особено имајќи предвид дека според член 1 став 2 од Законот за работните односи, под работен однос се подразбира договорен однос помеѓу работникот и работодавецот заради вршење на определени работи и остварување на правата и обврските од тој однос. Спомнатиот работен однос се засновува со склучување на договор за работа помеѓу работникот и работодавецот според член 14 став 1 од Законот за работните односи, а во член 16 од истиот закон се наведени елементи кои го сочинуваат договорот за работа. Меѓутоа, овој договор има специфичен карактер и не може да се смета дека има карактеристика на облигационен договор, затоа што тоа не произлегува од содржината на самиот договор за работа од една страна, а од друга страна тоа не го предвидува Законот за работни односи, како што е предвидено за надоместок на штета од работен однос во член 104 став 1, дека истата ќе се надомести според општите начела за одговорност за штета. Во однос на споровите од работен однос кои се однесуваат на парично побарување и други спорови од работен однос и самиот Закон за работни односи прави разлика. Имено, во член 138 став 2 од Законот за работните односи каде се зборува за заштита на правата на работниците, заштита на правата при надлежен суд, работникот не може да бара ако претходно не барал заштита на правата пред надлежниот орган на работодавецот, освен правото на парично побарување. Според тоа се доаѓа до заклучок дека сите спорови од работен однос не може да имаат имотно - правен карактер.

Во Законот за работните односи само е предвидена можност за редовна судска заштита, не е предвидена можност на поднесување во одреден правен лек - ревизија. Ова не е предвидено затоа што во време на донесувањето на Законот за работните односи на крајот на 1993 година, кој стапи на сила на 7 јануари 1994 година, немало нити потреба од предвидување на вонреден правен лек во Законот за работните односи, затоа што во Законот за процесната постапка во член 382 став 4 точка 2 предвидена беше можност за изјавување на ревизија во споровите од работен однос.

Имајќи го предвид карактерот на споровите од работен однос, кои настануваат во сите оние случаи кога правата на работникот се повредени со дејствија или со акт на работодавецот и можат да настанат во врска со распоредувањето на работникот, упатувањето на привремен принуден одмор на работникот, престанок на работниот однос на работникот и сл., а поаѓајќи од содржината на одредбата од член 368 став 1 од Законот за парничната постапка, нема основ овие спорови од работен однос да се сметаат како имотно правен спор и да биде дозволена ревизија во зависност од вредноста на предметот на спорот, туку тоа се спорови од работен однос во кои секогаш е дозволена ревизија, како вонреден правен лек.

Одделот за Граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија разгледувајќи го прашањето за рокот за застареност на паричните побарувања на работниците од работен однос, врз основа на член 83 став 3 од Законот за судовите, членот 160 став 3 од Судскиот деловник и член 38 и 46 став 2 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Македонија, на седницата одржана на ден 6.10.2003 година усвои:

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ БРОЈ 2

Рокот за застареност на паричните побарувања на работникот што тој со тужба до судот ги истакнува спрема работодавецот, поради повреда на правата од работен однос и поради повреда при работа, се оценува според посебните рокови

за застереност на побарувањата за надомест на штета одредени во Законот за облигационите односи.

Образложение

Познато е дека остварувањето на правата, обврските и одговорностите на работникот и работодавецот од работен однос се уредени со Законот за работни односи (“Службен весник на РМ“ бр.80/93 и неговите измени), а согласно со закон и други прописи се доуредени со колективни договори што се склучуваат на ниво на Република, гранка, односно работодавецот.

Исто така, познато е дека од работниот однос од најразлични причини често доаѓа до настапување на штета за работникот или работодавецот, при што се поставува прашањето за нејзин надомест. Со ова прашање истовремено се поставува и прашањето за тоа кој е одговорен да ја надомести настанатата штета. Одговорот на овие прашања е содржан во главата ВИ именувана “ како материјална одговорност“ во одредбите од членот 98 до 104 од Законот за работните односи. Во одредбите од членот 98 до членот 103 од Законот, е одредена одговорноста на работникот за надомест на штетата што по своја вина ќе му ја направи на работодавецот, како и постапката за нејзино утврдување и надоместување.

Со членот 104 пак, од Законот е одредена одговорноста на работодавецот за надомест на штетата што ќе ја претрпи работникот. Така во ставот 1 од овој член е одредено дека ако работникот претрпи штета на работа или во врска со работата, работодавецот е должен да му ја надомести штетата според општите начела за одговорност за штета. Според ставот 2 пак, ако во рок од 15 дена од конечноста на одлуката работодавецот и работникот не се спогодат за надоместокот на штетата, работникот има право да бара надомест на штетата пред надлежниот суд.

Од содржината на ставот 1 од оваа одредба, навидум јасно произлегува одговорноста на работодавецот, поточно неговата должност да му ја надомести штетата на работникот

што тој ќе ја претрпи на работа или во врска со работа, како и тоа дека ова треба да го стори според општите начела за одговорност за штета. Тие начела пак, се одредени со Законот за облигационите односи.

Меѓутоа, во практичната примена на оваа одредба, постои разноликост во одлучувањето од страна на судовите во Република Македонија вклучувајќи го и Врховниот суд, пред сè од аспект на рокот за застареност на паричните побарувања на работниците. Имено, судовите за еден вид на парични побарувања кои произлегуваат од работниот однос, застареноста на побарувањето по истакнат приговор од тужениот, ја оценуваат според посебниот рок за застареност на побарувањата за надомест на штета од член 376 од Законот за облигационите односи, а за друг вид, застареноста ја оценуваат според одредбата од членот 371 од истиот закон, кој го одредува општиот рок за застареност на побарувањата (се мисли на Законот за облигационите односи-Службен лист на СФРЈ бр. 29/78,39/85 и 57/89). Овој закон, како што е познато престана да важи со влегувањето во сила на Законот за облигационите односи ("Службен весник на РМ" бр.18/2001 од 5.03.2001 година).

Постојниот - сегашниот Закон за облигационите односи содржи идентични одредби како и Законот за облигационите односи од 1978 година за роковите за застареност со тоа што општиот рок за застареност е одреден во членот 360, а посебниот рок за застареност на побарувањата на надомест на штета е одреден во членот 365.

Согледувајќи ја различната пракса на судовите во Република Македонија во интерпретацијата на одредбата од членот 104 став 1 од Законот за работни односи и неговата примена низ одредбите од Законот за облигационите односи кои го уредуваат прашањето за застареноста на побарувањата, Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија на седницата одржана на ден 06.10.2003 година го разгледа ова прашање и го усвои правното мислење, како во диспозитивот.

Причината за усвоеното правно мислење одделот пред се ја гледа во тоа што Законот за работни односи во членот 104 став 1 одредил општествена околност која ја дефинирал како

“штета што работникот ќе ја претрпи“ која пак, како правен факт доведува до настанување на граѓанско правен однос помеѓу работникот и работодавецот. Од овој граѓанско-правен однос во конкретниот случај облигационо правен однос, за работникот произлегува субјективно право на надомест на штета , а за работодавецот обврска штетата да му ја надомести.

Под околноста-поимот “штета што работникот ќе на претрпи“ пак, одделот смета дека треба да се разбере и прифати секоја штета што рабтникот ка ја претрпи -како со повреда на правата од работен однос кои можат да се јават во најризлични облици: неисплата на плата или нејзино скратување; прекувремена работа; скратување на годишен одмор; распоредување на друго работно место; незаконита суспензија; незаконит престанок на работен однос и други, исто така и штетата што работникот ќе ја претрпи со повреда при работата. Ова значи, дека не може да се прави разлика во интерпретацијата на поимот “штета што работникот ќе ја претрпи“ и тој да се заменува со некој друг поим , кој имплицира некој друг правен основ, како на пример: долг; неосновано збогатување; или едноставно парично побарување од работен однос, како што често се среќава во судската пракса.

Одделот исто така смета дека кога законодаваецот во конкретната правна норма од одредбата од членот 104 став 1 го одредил поимот “штета што работникот ќе ја претрпи“ тој експлицитно го одредил и “правниот основ“ по кој треба да се разрешуваат сите спорови за парични побарувања на работникот кои настанале као со повреда на правата од работен однос , исто така и со повреда при работата.

Оттука, оценувањето на основаноста на приговорот на тужениот за застареност на побарувањето на работникот како тужител во спорот, судот треба да го стори со примена на посебните одредби за рокот за застареност на побарување за надомест на штета од членот 376 од Законот за облигационите односи од 1978 година , за односите што настанале во времето на неговото важење, односно членот 365 од Законот за облигационите односи од 2001 година, за односите што настанале по неговото влегување во сила, а не со примена на одредбата за општиот рок за застареност од членот 371 од Законот за

облигационите односи од 1978 година, односно одредбата од членот 360 од Законот за облигационите односи од 2001 година кој и сега е во важност.

Со вака усвоеното правно мислење, Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, очекува дека ќе се воедначи судската пракса и ќе се обезбеди еднаквоста на граѓаните пред законот, а со тоа ќе зацврсти нивната правна сигурност. Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, разгледувајќи го прашањето за активна легитимација за водење на судска постапка за поништување на одлуки и други акти донесени во процесот на трансформација на претпријатијата со општествен капитал, врз основа на член 83 став 3 од Законот за судовите, член 160 став 3 од Судскиот деловник и член 38 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Македонија, на седницата одржана на ден 6.10.2003 година, усвои:

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ БРОЈ 3

Во процесот на трансформација на претпријатијата со општествен капитал согласно одредбите од член 60, 61 и 62 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, само Јавниот правобранител дава заштита на претпријатието и на општествениот капитал во него, ги презема сите мерки и правни средства и врши други со закон утврдени права и должности заради заштита на претпријатието и општествениот капитал во процесот на трансформацијата и само тој е активно легитимиран пред судовите да поведува постапка за укинување или поништување на одлуки и други акти, како и да поднесува тужби пред судовите за поништување на договорите за купопродажба што ги склучува Агенцијата за приватизација за продажба на претпријатијата.

Образложение

Пред Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија беше поставено правно прашање: Дали подносителите на понуди, врз основа на јавен повик на Агенцијата за приватизација, за прибирање понуди за продажба на претпријатието на лица кои го преземаат управувањето со претпријатието, се активно легитимирани за водење на спор за поништување на одлуките на Агенцијата за приватизација и договорот за продажба на претпријатието заклучен помеѓу Агенцијата за приватизација и еден од поносителите на понудите.

Според мислењето на мнозинството во Одделот, Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал (“Службен весник на РМ“ бр.38/93) е специјален закон со кој се уредуваат условите, начинот и постапката за трансформација на претпријатијата со општествен капитал.

Заради ваквиот карактер на овој закон и решенијата што ги нуди, исклучена е можноста од примена на одредбите од Законот за облигационите односи, заради заштита на приватниот капитал. Со други зборови, надвор од заштитата што може да ја бара Јавниот правобранител на Република Македонија согласно член 99 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, други субјекти не се активно легитимирани за водење на спор за утврдување ништовност на договорот за продажба на претпријатието во процесот на трансформација на претпријатијата со општествен капитал. Ова правно мислење, кое е усвоено на седницата на Одделот за граѓански дела од 6.10.2003 година, искажано е во многу одлуки на овој суд, почнувајќи од 1998 година па до одржувањето на оваа седница.

1.Сопственикот на оградата и во случај кога таа е изградена со одобрение од надлежен орган е одговорен за штетата што ја трпи сопственикот на соседната зграда, кога причина за штетата е оградата.

Од образложението:

Ревизијата делумно е основана.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови погрешно го примениле материјалното право кога во целост како неосновано го одбиле тужбеното барање за надомест на материјална штета.

Со членот 30 став 1 од Уставот на Република Македонија, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Ставот 2 од овој член, определува дека сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и на заедницата.

Според членот 3 став 1 од Законот за основните сопственоноправни односи (ЗОСПО), сопственикот има право својот предмет да го држи, да го користи и со него да располага, а според ставот 2 од овој член, секој е должен да се воздржува од повреда на правото на сопственост на друго лице.

Согласно пак, член 4 став 2 од истиот закон, забрането е вршење на правото на сопственост спротивно на целта заради која е со закон установено или признаено, или спротивно на моралот на општеството.

Од овие уставни и законски одредби, произлегува дека сопственоста за сопственикот создава права, но исто така и обврски. Една од основните обврски е обврската да се почитува сопственоста на другите, а тоа значи при вршењето на своето право да не се повредува правото на сопственост на друг. Следствено, забрането е при вршењето на своето право да се нанесе штета на друг.

Во конкретниот случај, тужениот со вршењето на своето право на сопственост на оградата која ја изградил на 47 сантиметри од зградата на тужителката, го повредил правото на сопственост на тужителката, затоа што оградата е причина за

настанување на штета на зградата на тужителката што како неспорен факт било утврдено во текот на судската постапка.

Со оглед дека постои причинска врска помеѓу вршењето на правото на сопственост од страна на тужениот на оградата-конкретно нејзиниот парапет и штетата на зградата која е во сопственост на тужителката, за тужениот постои обврска на тужителката да ја надомести штетата.

За ваквата обврска на тужениот без влијание е фактот што тој предметната ограда ја изградил со одобрение од надлежен орган, кога се има предвид сето досега изложено. Овој став, покрај понапред изложеното има директна законска основа и во одредбата од членот 25 став 1 и 3 од ЗОСПО.

Според став 1, ако градителот знаел дека гради на туѓо земјиште или ако тоа не го знаел, а сопственикот веднаш се спротивставил на тоа, сопственикот на земјиштето може да бара да му припадне правото на сопственост на градежниот објект или градителот да го сруши градежниот објект и да му го врати земјиштето во првобитна состојба или градителот да му ја исплати прометната цена на земјиштето, а според ставот 3, во случаите од ставот 1 на овој член, сопственикот на земјиштето има право и на надомест на штета.

Утврдената фактичка состојба во овој спор, целосно се подведува под оваа правна норма, бидејќи се исполнети сите предвидени услови во неа, па и условот-спротивставување на тужителката, што произлегува од утврдувањето на првостепениот суд, дека таа во 1986 година кога се градела оградата, завела судски спор против тужениот за нарушено владение кој завршил со правосилно решение П.бр.2733/86. Со решението тужбеното барање на тужителката било одбиено како неосновано, а од неговото образложение се гледа дека така било одлучено, од причина што во дејствието на тужениот не постоела противправност, бидејќи оградата ја градел со одобрение од надлежен орган. Ваквата одлука во овој спор е од значење од аспект на постоење на фактот-спротивставување на тужителката на градбата на оградата од страна на тужениот како еден од условите за примената на одредбата од член 25 став 1 и 3 од ЗОСПО, а не од аспект на правното дејство на решението што

тоа го има за странките според посебните законски одредби за тој правен институт.

Од сето изнесено, произлегува дека тужениот е должен на тужителката да ѝ ја надомести причинетата штета во износ од 19.811,00 денари, па затоа следуваше согласно член 395 став 1 од Законот за парничната постапка (ЗПП), пресудите на двата суда во делот за одбиеното тужбено барање за надомест на материјална штета да бидат преправени на начин што тужбеното барање во овој дел за 19.811,00 денари се уважи и тужениот се задолжи овој износ да ѝ го исплати на тужителката.

Со оглед дека материјалната штета што ја претрпела тужителката изнесувала само 19.811,00 денари, а не 110.000,00 денари колку што барала, следуваше разликата на досудениот до бараниот износ да се одбие како неоснована, согласно член 393 од ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1238/99 од 30.05.2002 година.

2. Со самото склучување на договорот за продажба на стан кој на купувачот не му бил предаден во владение од продавачот и не е извршен упис на правото на сопственост во јавните книги, купувачот не стекнува право на сопственост на станот и право да бара судот да го задолжи третото лице кој го користи станот да се исели од него и да му го предаде во владение.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право.

Во овој спор од изведените докази, помеѓу другото, е утврдено дека тужителот со О. АД рафинерија на нафта С. склучиле договор за купопродажба на предметниот стан во кој во членот 2 било наведено дека О. АД С. како сопственик на станот се јавува во својство на продавач, а во членот 3 било

наведено дека тужителот го купува станот како носител на станарското право, врз основа на решение и договор за користење на станот. Понатаму е утврдено дека купувачот се обврзал цената да ја исплати во месечни рати во рок од 40 години. За предметниот договор била составена и потврда кај нотар со која било потврдено дека овој договор по својата форма одговарал на прописите на нотарска исправа. Уште е утврдено дека од 23.08.1990 година во предметниот стан живеел тужениот, кога овој стан му бил доделен на времено користење од О. АД С. се до конечно распределување на становите а потоа овој стан му бил продаден на тужителот.

На вака утврдената фактичка состојба пониските судови со побиваните пресуди тужбеното барање на тужителот го уважиле и го задолжиле тужениот да го испразни станот од луѓе и ствари и да го предаде во владение на тужителот.

При одлучувањето пониските судови ги примениле членовите 3, 20 и 37 од Законот за основните сопственосно правни односи (ЗОСПО) во смисла дека согласно 20 од законот тужителот се стекнал со правото на сопственост врз предметниот стан врз основа на правна работа - договор за купопродажба, согласно член 3 како сопственик имал право да го држи, да го користи и располага во границите определени со законот и согласно член 37 како сопственик имал право да бара станот да му биде предаден во владение од страна на тужениот кој ја имал фактичката власт врз станот.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија основано во барањето за заштита на законитоста се наведува дека во конкретниот случај погрешно е применето материјалното право.

Имено со договорот за купопродажба тужителот се обврзал да ја плати цената на станот, а пак О. АД С. како продавач му го продава станот, но истиот не му го предала во владение, од причини што во тој стан живеел и фактички го користел тужениот. Тоа значи дека договорот за купопродажба не бил реализиран, продавачот на купувачот не му го предал станот, така да купувачот стекне право на располагање односно право на сопственост, како што е определено во член 454 став 1 од Законот за облигационите односи. Со право на сопственост

на предметниот стан тужителот не се стекнал и затоа што за тоа не бил извршен упис во јавната книга, како што е тоа определено во членот 33 од ЗОСПО. Со оглед дека тужителот не се стекнал со право на сопственост на предметниот стан, тој нема право да бара тужениот да биде задолжен да го испразни станот од луѓе и предмети, и да му го предаде него во владение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.192/2001 од 4.07.2002 година.

3. Правото на лична службеност на становање (јус хабитатио), не може да се пренесува на друг ниту пак може да се наследи, освен ако е изричито договорено во корист на наследникот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Имено првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителката е сестра на покојниот МЈ, а тужените и тоа М. е снаа - сопруга на покојниот М. додека В. и Ѓ. се ќерка и син на покојниот М., односно внуци на тужителката. На основа решение од 28.06.1974 година како законски наследници на покојниот Ј.Ѓ. - татко на тужителката и на покојниот М. се спогодиле трособниот монтажен стан во населба К. на улица "Т-Е-1", а сега улица "Л." бр.1 со доградба на истата адреса му припадне на сега покојниот М., а на М. која исто така сега е покојна и припадне куќа во површина од 47 м² со двор во површина од 174 м² заведени во поседовен лист бр.456 на КО Ѓ. - В. Со ваквата спогодбена делба на имотот се согласиле и Б. и М.. Против ваквото решение жалба вложиле М. и Б. која е одбиена како неоснована од страна на Апелациониот суд во С. и е потврдено решението на првостепениот суд од 28.06.1974 година. Тужената М. се омажила за покојниот М. во 1974 година и притоа живееле во семејна економска заедница со покојниот Ѓ. татко на покојниот М., мајката на покојниот М. М. и Б. Додека пак сведоците Б. - сестрата на покојниот М., брат на покојниот М. живееле посебно со своите семејства. Во текот на 1986 година

тужителката го напуштила семејството и живееле под кирија за да по смртта на покојниот М во 1997 година се врати да живее со тужените во куќата во доградбата на улица "Л" бр.1 сè до 1998 година кога повторно тужителката заминала да живее под кирија.

На основа вака утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителката како во изреката на првостепената пресуда.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија со ваквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право. Имено, на основа утврденото од изведените докази правилно пониските судови прифатиле дека во случајот тужителката нема право да бара лична службеност - хабитацио, односно да живее во доградбата од семејната куќа на улица "Л" бр.1 населба Т. во површина од 54 м² во ситуација кога по повод оставинската постапка за расправање на оставината на покојниот Ј. Ѓ. - татко на тужителката сите наследници вклучувајќи ја тука и тужителката се согласиле да предметниот објект биде односно остане на сега покојниот М. Никаде во решението не се споменува некакво право на службеност или доживотно користење на доградбата од објектот. Па оттаму, а како во конкретниот случај се работи за лична службеност на становање (*jus habitatio*), кое спрема правните правила на имотното право претставува стварно право на туѓа ствар поврзана со одредена личност и која се состои во употреба односно користење на туѓата ствар и кое право не може да се пренесува на друг ниту пак може да се наследи, освен ако е тоа изричито договорено во корист на наследникот, правилно одлучиле пониските судови кога тужбеното барање на тужителката го одбиле како неосновано.

Предвид на погоре изнесеното и по наоѓање на овој суд, на основа правилно утврдената фактичка состојба со таквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право. Ова, дотолку повеќе што тужителката не живеела непрекинато во предметниот стан, односно во 1986 година таа го напуштила семејството и живеела под кирија, а повторно се вратила да живее со тужените по смртта на покојниот М. во 1997 година кога живеела во предметната куќа

само неколку месеци за да потоа повторно замине да живее под кирија. Сето тоа ги потврдува погоре наведените околности дека не само што во корист на тужителката не било договорено такво право, туку таа таквото право воопшто и не го ни вршела.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз бр.21/2002 од 30.10.2002 година.

4.Сопственикот на привилегираното добро е одговорен за надоместување на штетата што ќе се причини при спроведување на судска одлука за воспоставена стварна службеност.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право од страна на второстепениот суд.

Имено, од изведените докази во текот на постапката првостепениот суд утврдил дека со пресуда од 11.2.1992 година на Основниот суд Г, била воспоставена нужна службеност на пат со проширување на премин преку послужното добро што се води на Б.Н. - мајка на тужителот. Со истата пресуда му било наложено на сега тужениот да ја разруши поставената ограда со која било оградено земјиштето што влегло во воспоставената службеност. Исто така, бил задолжен да ги отстрани и засадените насади, но тој тоа не го сторил. При воспоставувањето на службеноста од страна на извршниот орган на судот на наведената површина биле уништени овошни дрвја и тоа: 1 дрво круша, 1 дрво слива, 2 дрва смокви, 6 дрва агуклини, 1 дрво мушмула, 4 дрва актиниди, а од украсни дрва биле уништени 6 леандри, 31 трендафил и едно зимзелено дрво кои според вештото лице биле проценети на износ од 36.800,00 денари. Со цел за воспоставување на нужната службеност со проширување на преминот, исто така со брусалица биле исечени металните делови од оградата на тужителот а потоа било целосно разрушено бетонското цокле од оградата во должина од

13 м и бетонскиот столб на почетокот на оградата, чија вредност изнесувала 74.240,00 денари или вкупно износ од 111.040,00 денари.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба која е прифатена и од страна на второстепениот суд, првостепениот суд го уважил тужбеното барање на тужителот и го задолжил тужениот да му плати на тужителот износ од 111.040,00 денари на име надомест на штета заедно со законска затезна камата од пресудувањето до исплатата согласно член 53 став 3 од Законот за основните сопственосно - правни односи (ЗОСПО).

Постапувајќи по жалбата на тужениот второстепениот суд наоѓа дека од утврдената фактичка состојба произлегува дека тужбеното барање на тужителот е неосновано поради што ја преиначил првостепената пресуда на начин што го одбил тужбеното барање како неосновано. Според второстепениот суд неспорно е дека на тужителот му е причинета штета со воспоставување на службеноста во корист на тужениот, меѓутоа според правосилната пресуда од 11.2.1992 година со која била воспоставена службеноста на патот преку послужното добро, тужителот бил задолжен да ја разруши поставената ограда, па како не постапил по извршниот наслов извршувањето било спроведено од страна на надлежен државен орган. Со оглед да тужениот не ја причинил штетата на тужителот второстепениот суд смета дека е неосновано барањето на тужителот.

Основано во барањето за заштита на законитоста се укажува дека со ваквото одлучување второстепениот суд погрешно го применил материјалното право.

Според член 53 став 3 од ЗОСПО на барање на сопственикот на послужното добро надлежниот државен орган го утврдува и соодветниот надомест што сопственикот на привилегираното добро е должен да му го плати.

Во конкретниот случај според утврдената фактичка состојба тужителот бил задолжен да ја разруши поставената ограда и да ги отстрани насадите што се наоѓале на земјиштето со цел да се реализира проширувањето на преминот како нужна службеност востановена во корист на сега тужениот со пресуда на судот. Реализацијата на таа пресуда е направена во извршна

постапка од страна на судот бидејќи сега тужителот тоа не го сторил доброволно.

Со оглед на фактот дека со востановувањето на службеноста тужениот бил задолжен да трпи дејствија врз неговиот имот со рушење на оградата и отстранување на насадите, независно што тие дејствија се превземени од државен орган, сепак се превземени во корист и на барање на сега тужениот и се во функција на реализација на службеноста како негово право, при што на тужителот му е причинета штета. Одговорен за надомест на ваквата штета е тужениот која е последица од остварувањето на неговото право на стварна службеност, па истиот е должен да му ја надомести на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.180/2002 од 23.05.2003 година.

5. Не е повреден членот 95 од Законот за индустриска сопственост ако постојат разлики помеѓу заштитен жиг и знак, а тие се доволни просечниот корисник со нормално внимание да ги забележи овие разлики.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е и наводот за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на постапката утврдено е дека тужителот е претпријатие со основна дејност производство и промет на безалкохолни и газирани пијалоци. Од 1995 година па до денес тужителот произведува безалкохолен пијалок со основна назнака жигот "К О". Првенствено ознаката на жигот била поинаку дизајнирана од она што денес постои и која е одобрена и призната како право на стоковен жиг и впишано во регистарот на жигови. Тоа е жигот во боја со комбинации црвена бела и лила и со натпис "К О" под кој натпис стои испишано "Р" сето испишано со бела боја ракописно и латиница на лила основа. Тужениот е исто така претпријатие кој се

занимава со производство на безалкохолни пијалаци газирани и кој што своите производи ги пласира на пазарот со знак кој е испишан на црвена основа со бели букви ракописни - латиница со натпис "КО - 1" и поднатпис "Р" со попречни коси бели линии на етикетата. Формата на ракописните букви не е идентична со онаа на жигот признат на тужителот бојата на основата се разликува а исто така во овој жиг постои додаток "-1". На основата на етикетата постојат и бели попречни коси линии.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај правилно е применето материјалното право од страна на пониските судови односно член 95 од Законот за индустриска сопственост, според кој како повреда на правата на индустриска сопственост се смета секое неовластено користење во производството и во прометот на заштитен пронајдок, форма на тело, слика или цртеж односно заштитен знак или географски назив на производ или неовластено располагање со патент, модел, мостра, жиг или ознака на потеклото на производот, а како повреда на модел, мостра, жиг и ознака се смета и нивното имитирање. Според став 3 од истата законска одредба имитирање постои ако просечниот купувач на стоки односно просечниот корисник на услуги без оглед на видот на стоките односно услугите може да ја согледа разликата само ако обрне посебно внимание односно ако жигот или знакот претставуваат превод или транскрипција односно транслитерација на жигот. Имено, овој суд смета дека помеѓу заштитениот жиг на тужителот и знакот на тужениот постојат повеќе разлики кои ги утврдиле и пониските судови а за кои не треба да постои посебно внимание од страна на просечните корисници на услугите за да ја приметат таа разлика во етикетата на овие производи. Во случајов постои разлика пред сè во бојата на основата потоа во знакот на тужениот постои додаток "- 1" како и попречни бели линии кои се доволни просечниот корисник со нормално внимание да ги забележи овие разлики.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.341/2000 од 16.10.2002 година.

6. Нема повреда на член 92 од Законот за авторски и сродни права со прикажување на преработката на аудиовизуелното дело кое претходно со договор е отстапено на трајно користење и располагање на друго лице, со оглед дека авторот го задржува исклучивото право на натамошни преработки на аудиовизуелното дело во друг уметнички вид.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на постапката утврдено е дека тужителот со ДА на ден 06.07.1998 година склучил договор заведен под бр.0306-2 за откуп на сценарио - синопсис за видеоарт под работен наслов "П" и режија на видеоартот". Согласно овој договор авторот ДА сценариото на видеоартот "П" го отстапува на трајно користење и располагање на тужителот, а согласно член 3 од договорот се договориле тужителот да му исплати на авторот за отстапување на сценариото и за реализација на режијата хонорар од 96.000,00 денари. Согласно член 5 од тој договор и со реализација на видеоартот истиот станал сопственост на продуцентот - тужителот, а авторот добива една копија за негова лична употреба и истата не смее јавно да се прикажува без согласност на продуцентот. Тужителот склучил договор за финансирање со Министерството за култура на 25.08.1998 година заведен под бр.10-4843/5. Согласно тој договор Министерството учествува во финансирањето на проектот "П" - Видеоарт, со сценарио и режија на ДА со 900.000,00 денари. Видеоартот е снимен и целосно изработен.

ДА и АГ од една страна како коавтори и "А 1" Телевизија - С., од друга страна како продуцент склучиле договор на ден 15.09.1998 година, со кој коавторите се согласни да режираат неделна емисија - ликовно визуелна гротеска под наслов "М" и тоа 24 емисии, а сите права ги пренесуваат врз "А 1" Телевизија како продуцент. Согласно договорот до конечно реализирање на емисиите, сите материјали ќе ги чуваат

коавторите. Во склопот на емисијата “М” која е прикажана на “А 1” Телевизија на ден 20.11.1998 година и на ден 22.11.1998 година, прикажан е видеоартот “П”. Овој видеоарт е прикажан во склоп на емисијата “М” како нејзин составен дел. Тужениот ова емисија ја прикажал на програмата согласно договорот склучен помеѓу него и коавторите и истата ја прикажал како авторска емисија. Тужениот од страна на авторот ДА не бил запознаен дека во склопот на авторската емисија се прикажува видеоартот “П”, ниту пак дека постои договор склучен помеѓу него како автор и тужителот. Авторот ДА задржал една копија од видеоартот “П” и таа ја искористил при снимањето на емисијата “М”. Емисијата “М” претставува авторско дело и е посебна емисија изработена од двајца коавтори. Лентите од емисијата “М” се наоѓаат кај коавторите и дел од овие емисии се избришани, затоа што за снимање на нови емисии се користат истите ленти.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај материјалното право е правилно применето, односно член 92 став 4 и 5 од Законот за авторски и сродни права, како и член 160 од истиот закон. Ова од причина што од наведените законски одредби произлегува исклучивото право на авторите за натамошна преработка на аудиовизуелното дело во некој друг уметнички вид како во конкретниот случај што видеоартот “П” со преработка станал дел односно склоп на емисијата “М”, како и дека од ова право авторите не можат да се откажат. По однос на граѓанската казна, овој суд наоѓа дека правилно е применет и член 160 од Законот за авторски и сродни права со оглед да во конкретниот случај кај тужениот нема намера ниту крајна небрежност, со оглед да авторската емисија “М” на својата програма ја прикажал без да знае, ниту пак можел да знае дека во нејзин склоп има друго авторско дело на кое тужителот има право како продуцент.

Овој суд ги ценеше наводите во ревизијата што се однесуваат за погрешна примена на материјалното право, односно дека од страна на пониските судови погрешно се толкува член 92 став 4 од Законот, по однос на тоа што претставува понатамошна преработка во друг уметнички вид и дека во конкретниот случај нема таква преработка, односно целото

уметничко дело е прикажано без никакви измени. Меѓутоа, смета дека е неоснован од причина што во конкретниот случај не се работи за толкување на законската одредба со оглед дека истата е јасна и подразбира преработка на аудиовизуелното дело во некој друг уметнички вид, како што во конкретниот случај била емисијата “М”. Оваа емисија е прикажана како комплетно авторско дело од двајца автори, а врз основа на склучен договор од страна на авторите со тужениот. Поради ова, овој суд наоѓа дека е неоснован и наводот во ревизијата за погрешна примена на член 160 од Законот за авторски и други сродни права.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.263/2000 од 25.09.2002 година.

7.Продолжување на рокот за оспорување на татковство може да се бара само на дете родено во брак од лице кое е заведено како татко во матичната книга на родените.

Од образложението:

До Врховниот суд на Република Македонија, И.С.Т од село С. поднесе барање за определување на нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство.

Барањето е недозволено.

Според член 64 став 1 од Законот за семејство, брачниот другар може да оспорува татковство на дете кое го родила неговата брачна другарка за времетраење на бракот или пред истекот на 300 дена од престанокот на бракот, ако смета дека не му е татко на детето, а според ставот 2 од истиот член, тужба за оспорување на татковство се поднесува во рок од 3-три месеци од денот на дознавањето на раѓањето.

Согласно член 65 став 1 од истиот закон, ако по истекот на рокот за поднесување на тужба од ставот 2 на членот 64 се откријат факти и докази од кои произлегува дека брачниот другар не е татко на детето кое го родила неговата брачна другарка, на негово барање Врховниот суд на Република Македонија со решение може да определи нов рок за поднесување на тужба за оспорување на татковство.

Од содржината на овие одредби произлегува дека само брачниот другар може да поднесе барање за определување на нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство, што не е случај во конкретниот предмет, бидејќи барателот не е брачен другар на мајката на детето, за кое сака да го оспорува татковството.

Продолжување на рокот за оспорување на татковство може да се бара само на дете родено во брак од лицето кое е заведено како татко во матичната книга на родени, а не и определување на рок за оспорување на татковство на дете родено надвор од брак, за кое татковство е утврдено во соодветна постапка со правосилна пресуда.

Од изнесените причини барањето е недозволено, поради што следуваше да се одлучи како во изреката.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Р.бр.79/2003 од 14.01.2004 година.

8. Во случај кога еден од тужените бил во странство, со непозната адреса и судот побарал од Центарот за социјална работа да му постави старател, а тој тоа го сторил со решение така што за старател одредил адвокат кој ги штител правата и интересите на тужениот во текот на судската постапка, барањето на адвокатот како старател за надомест на трошоците што ги имал во текот на постапката, не се поднесува до судот, туку до Центарот за социјална работа кој е надлежен да одлучува за барањето.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Од списите на предметот се констатира дека во тужбата што тужителката М. Б. од Б. ја поднела на ден 22.06.1998 година до првостепениот суд, против четири физички лица за враќање на заем и надомест на штета, како првотужен бил наведен В К од Б, ул. "Ј" бр.5/36 во тоа време во Б. непозната адреса, со барање да му се постави времен старател. Првостепениот суд постапувајќи по тужбата, првото дејствие што го презел на ден 03.09.1998

година било неговото писмено обраќање до Центарот за социјална работа Б., со барање на тужениот В. К. согласно одредбите од членот 78 став 1 и 2 точка 4 од Законот за парничната постапка (ЗПП), да му се одреди привремен застапник за негово застапување во овој предмет (П.бр.1789/98).

Центарот за социјална работа Б. одлучувајќи по барањето на Судот со решение бр.08-141/98 од 25.09.1998 година, врз основа на членот 173 став 1 од Законот за семејството (ЗС) и членот 202 од Законот за општата управна постапка, на В. К. од Б., тогаш во Б. со непозната адреса, му поставил старател што ќе ги штити неговите права и интереси во овој предмет. За старател бил поставен С. В. адвокат од Б.. Старателот С.В. во текот на целата постапка се јавувал на поканите од првостепениот суд, присуствувал на судските рочишта и ги преземал сите други потребни дејствија во постапката со заштита на правата и интересите на првотужениот В. К.

Пред заклучување на главната расправа, старателот адвокат С. В., уредно и навремено до судот поднел барање за надомест на трошоците според адвокатската тарифа што тој ги имал за застапувањето на првотужениот В. К.

Првостепениот и второстепениот суд со побиваното решение го одбиле барањето на старателот за надомест на трошоците од средствата на судот. Причините за одбивање на барањето, првостепениот суд ги гледа во тоа што одредбите од Законот за парничната постапка (ЗПП) не предвидуваат право на привремен застапник на надомест на процесните трошоци, како што тоа било случај со Јавниот правобранител и Јавниот обвинител. Второстепениот суд пак, причината за одбивањето на барањето ја гледа во одредбата од членот 152 од ЗС, според која Центарот за социјална работа ги одобрува надоместокот на наградата и трошоците на старателот од приходот на лицето по старателство, а доколку со тоа би се загрозило издржувањето на лицето под старателство, тие паѓале на товар на буџетот на Република Македонија.

Врховниот суд на Република Македонија, наоѓа, дека пониските судови со побиваните одлуки не го повредиле законот кога барањето на старателот С. В. адвокат од Б., го одбиле.

Најнапред, овој суд смета за потребно да истакне, дека за да се оцени дали судот или Центарот за социјална работа е надлежен да одлучи по барањето на адвокатот С. В. за надомест на наградата и трошоците што ги имал за застапувањето на првотужениот В. К., во постапката пред судовите, потребно е да се утврди кои од наведените два државни органи го назначил, односно поставил, него, да ги застапува и штити интересите на првотужениот.

Како што понапред беше констатирано, на барање од првостепениот суд адвокатот С. В. од Б. бил поставен за старател за одделни работи - штитење на правата и интересите на првотужениот В. К. во предметот, со решение од Центарот за социјална работа Б. согласно членот 173 од ЗС. Ова значи дека адвокатот С. В. не бил назначен за привремен застапник на првотужениот В. К. од страна на првостепениот суд согласно членот 78 став 1 и 2 точка 4 или 5 од ЗПП.

При ваква состојба правилно пониските судови, а особено второстепениот суд со побиваната одлука со која ја потврдил одлуката на првостепениот суд, заклучил дека согласно членот 152 од ЗС, старателот С. В. адвокат од Б., барањето за награда и надомест на трошоците требал да го упати до Центарот за социјална работа Б. и тој да одлучи за неговата основаност.

Оттука, неосовани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека пониските судови погрешно ги примениле, односно не ги примениле одредбите од членовите 137, 78, 263, 297, 157 и 161 од ЗПП и членот 173 став 2 од ЗС, па, затоа требало барањето за заштита на законитоста да се уважи, а одлуките на пониските судови да се преиначат и барањето на старателот С. В. адвокат од Б. да се уважи и да му бидат досудени бараните трошоци и награда.

Овој суд уште смета дека е потребно да се истакне дека, наведените одредби од ЗПП на кои се повикува барањето за заштита на законитоста (БЗЗ), би можеле да бидат од значење и во функција на изразениот став во БЗЗ, само доколку првостепениот суд со своја одлука го назначил за привремен застапник адвокатот С.В. од Б. согласно членот 78 став 1 и 2 точка 4 и 5 од ЗПП, а не и во случај кога старателот бил поставен

од Центарот за социјална работа Б., согласно одредбите од ЗС. Истото ова, важи и за наводот од БЗЗ изнесен за значењето на членот 173 став 2 од ЗС, бидејќи тој одредува дека старател на лицето од ставот 1 од овој закон, по услови утврдени со закон може да постави и органот (во случајов судот), пред кој се води постапката, што не е спорно за овој суд, но битно и решавачко за неоснованоста на овој навод е фактот дека судот не го поставил старателот (судот согласно член 78 од ЗПП назначува привремен застапник), па не е ни овластен ни должен да одлучува за барањето на старателот - адвокатот С.В. за надомест на наградата и трошоците што тој ги имал во парничната постапка од застапувањето на првотужениот В. К. со непознато престојувалиште.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.149/03 од 20.11.2003 година.

9. Не постои законска обврска за дедо да ги издржува малолетните внуци доколку тие имаат жив родител.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Во овој спор од изведените докази помеѓу другото е утврдено дека С. И. кој починал на 06.12.1998 година е татко на малолетните У. и С. И., а син на тужениот. Тој работел заедно со тужениот во С. каде што имале угостителски дуќан. Малолетните тужителки со нивната мајка Н. живееле во с. М. во заедничко семејство со тужениот и уште еден негов син. После 5-6 месеци од смртта на С. Н. со своите деца се преселила да живее кај нејзиниот татко А. во с. М. Тужителките се малолетни и тоа У. ученичка во второ одделение, а С. е во забавиште. Нивната мајка е невработена и не се пријавува во Заводот за вработување. Живеат кај таткото на Н. кој има пензија од 3.500,00 денари, заедно со нејзиниот брат во едно семејство.

На вака утврдената фактичка состојба пониските судови со побиваната и првостепената пресуда тужбеното барање на малолетните тужители го одбиле како неосновано.

Основ за ваквото одлучување судовите наоѓаат во одредбите од член 179 став 1 од Законот за семејството (ЗС), според кој родителите се должни да ги издржуваат своите малолетни деца, а согласно член 184 став 1 од истиот закон, лицата кои според овој закон се должни меѓусебно да се издржуваат ја даваат издршката по оној ред по кој давателите на издржувањето доаѓаат на наследство. Од содржината на цитираните одредби произлегува дека обврска е на родителите и нивна должност да ги издржуваат своите малолетни деца, како што е во случајот законскиот застапник на малолетните тужителки, без оглед на околноста што законскиот застапник не остварува приходи а како истата е работоспособна. При постоење на еден жив родител кој е должен да ги издржува малолетните деца, тужениот како дедо на малолетните тужителки и роднина во права линија, нема законска обврска за издржување на малолетните тужителки се додека истите имаат макар и еден родител кој е работоспособен и е должен истите да ги издржува. Поради ова, пониските судови сметаат дека тужбеното барање на малолетните тужителки е неосновано.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека пониските судови на утврдена правилна и целосна фактичка состојба правилно го примениле материјалното право. Правилно е и правното стојалиште на пониските судови кога наоѓаат дека при постоење на еден жив родител кој е должен да ги издржува малолетните деца, тужениот како дедо на малолетните тужителки и роднина во права линија, нема законска обврска за издржување на малолетните тужителки се додека истите имаат макар и еден родител кој е работоспособен. Од наведените причини наводите во ревизијата дека не е јасно од каде е заклучокот дека мајката била работоспособна и дека двата суда неправилно ја примениле одредбата од член 184 од ЗС и дека треба да се имаат предвид обичаите и моралните сфаќања, се неосновани.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.279/02 од 5.06.2003 година.

10.Нема заблуда кај странката која го потпишала писмениот договор врз основа на кој било запишано заложно право ако била запозната со неговата содржина.

Од образложението:

Ревизијата на тужителот е неоснована.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови со таквото одлучување правилно го примениле материјалното право, пришто дале доволно образложени причини од кои се раководеле при одлучувањето, а кои во целост ги прифаќа и овој суд.

Имено согласно член 111 од Законот за облигационите односи, договорот е рушлив кога го склучила страна ограничено деловно способна, кога при негово склучување имало мани во поглед на волјата на странките, како и кога е тоа определено со овој закон или со посебен пропис.

Согласно член 61 став 1 од истиот закон заблудата е суштествена ако се однесува на суштествените својства на предметот, на лицето со кое се склучува договорот ако се склучува со оглед на тоа лице, како и на околностите што според обичаите во прометот и според намерата на странките се сметаат за решавачки, а страната која е во заблуда инаку не би склучила договор со таква содржина.

Во смисла на цитираните одредби заблудата претставува погрешна претставува за определен постоечки факт, при што несогласноста меѓу фактичката состојба и претстава за која, предизвикува определено изјаснување, кое не одговара на вистинската волја на изјавителот. Според тоа, заблудата претставува вид на несвесно несовпаѓање меѓу волјата и изјаснувањето, изјавата. Несвесна несогласност меѓу волјата и изјавата постои заради тоа што страната ја изјавува својата одлука така како што ја формирала врз основа на погрешната претстава, а и изјавата одговара на таа одлука, при тоа што таа

може да биде дадена изречно или молкум со конклюдентни дејства. Исто така заблуда постои кога страната дала изјава онака како што сакала да ја формулира, меѓутоа таа изјава не одговара на нејзината претстава, бидејќи не знае што значи формулацијата на нејзината изјава.

Во конкретниот случај помеѓу странките бил склучен писмен договор на кој сите лично се потпишани, понатаму со нивни потписи е поднесен предлог за судско порамнување склучено пред судот, што значи дека тужителот се потпишал и на договорот и на судското порамнување, бил запознаен со содржината на овие дела, од каде произлегува дека кај него не постоела никаква заблуда. Имено, при постоење на писмени докази дека е укнижено заложно право - хипотека, нема заблуда кај странката која го потпишала писмениот договор и истовремено била запознаена со неговата содржина. Според ова неосновани се наводите на тужителот во таа смисла.

Пресуда, односно решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.645/2000 од 4.12.2002 година.

11. Договорната страна виновна за склучувањето на договор спротивен на присилен пропис, не може да бара надомест на штетата што ја претрпела од извршувањето на договорните обврски, независно од вината и на другата договорна страна.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се наводите во ревизијата дека пониските судови погрешно го примениле материјалното право кога го одбиле тужбеното барање, со оглед на утврдената фактичка состојба. Имено, врз основа на спроведената доказна постапка и изведените докази првостепениот суд утврдува дека тужителот на 6.10.1995 година се наоѓал во Б како превозник со своето товарно возило марка "МАН" и полуприколка марка "Г". Од шпедитерското претпријатие "Ш" бил упатен во претпријатието

“Н” од З., од каде со претставник на тоа претпријатие, од Б. и К. товарил автоделови. Стоката била царинета во К. преку шпедитер на наведената фирма “Н”, на 11.10.1995 година и во царинската декларација како примач бил наведен тужениот, а како возач тужителот со неговиот камион и полуприколка. Царинската декларација и сметката му биле дадени на тужителот од страна на шпедиторот “Ј” од К. на 11.10.1995 година. Истиот ден шпедиторот “Б-” по барање на тужителот изготвил единствен царински документ за увоз од Србија и како пропратница до царинскиот терминал во кој како испраќач-извозник бил наведен “Н”, тужениот како примач и тужителот како возач со своето превозно средство.

За истата стока тужениот сочинил фактура од 10.10.1995 година насловена на “И” трговина Г. С. на износ од 76.035,86 германски марки на која бил евидентиран тужителот како возач со неговото возило и полуприколка. Фактурата тужениот ја дал на тужителот заедно со сертификатот-уверение за движење од 13.10.1995 година за повластена трговија помеѓу Република Македонија (РМ) и Република Србија (РС), во кој како извозник бил наведен тужениот, а како примач на стоката наведената словенечка фирма. Тужениот на тужителот му ја дал и неговата декларација за тоа дека стоката ги запазува условите потребни за издавање на уверението; одобрието од Ц. С. и печат на С. на М. Оваа документација со тир карнетот тужителот ги добил од законскиот застапник на тужениот кој за таа цел дошол во неговиот дом. Посебно од страна на тужениот на тужителот не му бил посочен правецот на движење ниту граничниот премин за влез во С.

Тужителот со неговото возило и полуприколка натоварени со автоделови во Б. и К. и снабден со документација како истите да се по потекло од Р. М., тргнал за С. преку граничниот премин Д. како излезно место, па преку Б., Р. и У. влегол во Х. на граничниот премин “Т” на 17.10.1995 година каде што пријавил влез со тир карнетот што го добил од тужениот. При излегувањето од Х. на граничниот премин “Б” при царинската контрола од налепниците на некој од автоделовите било утврдено нивното потекло од СРЈ, после што против тужителот започнала царинска прекршочна постапка во текот

на која било утврдено дека транспортното уверение за движење од 13.10.1995 година било лажно. Тоа не било евидентирано во С. на М. која ниту била запозната со фактурата на тужениот заради што го доставила известувањето до Мисијата за помош за санкции во Р М дека образецот бил фалсификуван, односно дека потписот на овластеното лице и печатот на комората биле лажни.

Со решение на Комисијата за царински прекршоци на Ц. во З. од 20.10.1995 година тужителот бил огласен за виновен затоа што на 17.10.1995 година извршил превоз преку територијата на Р Х на стока со потекло од СРЈ во вкупна вредност од 76.035,86 германски марки спротивно на одредбата од член 4 од Законот за спроведување на резолуцијата на советот за безбеднос на ООН во врска со санкциите против СРЈ, со што сторил царински прекршок и му била изречена парична казна во износ од 11.150 круни, или противвредност од 3.000 германски марки. Како резултат на таквиот прекршок му била одземена стоката како и теретното возило со приколката. Во образложението се утврдува дека тужителот пријавил стока по фактурата и другата пропратна документација, како стоката да била произведена во М. наменета за С. нарачател.

Тужителот ги платил трошоците на постапката и изречената парична казна, а поднел и жалба до второстепената комисија која со решение од 10.11.1995 година одбиена му е како неоснована. После тоа иницирал и управен спор пред управниот суд на Р Х но со пресуда на тој суд од 4.9.1997 година тужбата е одбиена. Товарното возило со полуприколката на тужителот биле продадени со јавно надавање на 19.2.1997 година.

Според договорот превознината на тужителот требало да му биде исплатена од примачот на стоката "И" од Г. Стоката која тужителот ја превезувал од Б. и К. по пристигнувањето во Р М воопшто не била растоварена од неговото товарно возило, тој знаел дека истата стока натоварена во С. ја превезува за С. Лично бил присутен кога стоката се натоварала во К од магацинот во неговото возило. Ваквиот превоз бил извршен во времето на економските санкции на меѓународната заедница спрема СРЈ кога бил забранет надворешно трговскиот промет со оваа земја, што значи дека не можело ниту да се увезува ниту да се извезува

стока во оваа држава, ниту пак, стока со потекло од таа држава преку територијата на земјите на Меѓународната заедница.

Ваквата фактичка состојба во целост ја прифати второстепениот суд. Утврдената фактичка состојба не се оспорува ниту со ревизијата.

При така утврдената фактичка состојба и по наоѓањето на овој суд, пониските судови правилно ја примениле одредбата од член 103 и член 108 од Законот за облигационите односи (ЗОО), кога го одбиле тужбеното барање на тужителот. Основани се заклучоците на судовите дека во случајот помеѓу странките бил склучен договор за меѓународен друмски превоз на стока чиј промет бил со закон забранет, а штетата што тој од тоа ја претрпел настанала како последица на неговото учество во извршувањето на таквиот превоз. Тужителот пристапил кон таквиот превоз свесно знаејќи дека стоката ја превезува е по потекло од СРЈ, земја која била под меѓународни санкции, а ја превезува за С. како да е произведена во РМ. Истиот знаел и за фалсификуваните и лажни превозни документи што му ги дал тужениот.

Од изнесените причини неприфатливо е стојалиштето изразено во ревизијата дека правниот однос помеѓу странките бил настанат со легален договор за превоз на стока и дека превозот го отпочнал со уредни документи издадени од македонските власти а прибавени од тужениот. Штетата што тужителот ја трпи не е последица само на така склучениот договор со тужениот и неговото исто така одговорно однесување во овој договорен однос. Штетата чие надоместување тужителот го бара е последица и на неговото активно учество во таквиот договорен однос свесен за таквите евентуални последици. Според тоа неприфатливо е стојалиштето на ревизијата дека прашањето дали и колку тужителот скривил сам за настанувањето на штетата е посебно прашање, со оглед на утврдената одговорност на тужениот. Спротивно на таквото тврдење, по мислење на овој суд, под поимот договор во смисла на член 103 од ЗОО не треба да се сфати само договорот склучен помеѓу странките за превоз на стоката од М. во С. независно од стоката што се превезува, туку во целина договорниот однос во кој тужителот учествувал знаејќи дека врши превоз на стока чиј

промет е забранет. Оттука, по наоѓање на овој суд, правилно е применета одредбата од член 108 од ЗОО според која договарамот кој е крив за склучување на ништовен договор не може да бара надомест на штета од другиот содоговарач која ја претприл како последица на дејствијата што ги превзел во извршување на таквиот договорен однос, независно и од одговорноста на другиот содоговарач. Се работи за договорен однос спротивен на присилен пропис, па таквото одлучување е во согласност и со принципот изразен во член 104 став 2 од ЗОО, според кој во таков случај судот ќе го одбие барањето на несовесната странка за враќање на оноа што го дала на спротивната странка, тоа е во согласност и со општиот правен принцип секој да си ги сноси последиците од своето одговорно однесување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.255/01 од 20.02.2003 година.

12.Република Македонија не одговара за штета поради смрт на војник кој бил пуштен дома за време на викенд.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се и ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено во редовната постапка првостепениот суд од изведените докази утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото, дека тужителите Р. и С. се татко и мајка, а тужителите Т. и С. брат и сестра на сега покојниот И. Ѓ.. Утврдено е дека во месец април 1998 година покојниот Игор заминал на отслужување на воениот рок во АРМ. На ден 22.05.1998 година се вратил кај родителите во село Б. бидејќи од страна на АРМ бил пуштен на викенд и тоа во цивилна облека. Ноќта помеѓу 23 и 24.05.1998 година покојниот И. дошол во Д. со некој свои другари, а во утринските часови на 24.05.1998 година се вратил во село Д. со намера да преспие кај неговата сестра - тужителката С., меѓутоа движејќи се по патот Д. - М. К. пеш со

намера да иде за село Д. околу 4 часот бил удрен од возилото при што од ударот починал. Возилото со кој е удрен покојниот И. и возачот кој го управувал ова возило до денеска не се пронајдени - откриени и истрагата се уште званично е во тек.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите да се задолжи тужениот да им плати на име материјална и нематеријална штета по основ смрта на нивниот син односно брат И. Основ за вакво одлучување судовите наоѓаат во член 154 од Законот за облигационите односи (ЗОО), дека вина на страната на тужениот не постои па со тоа дека не постои обврска за надоместување на причинетата материјална и нематеријална штета на тужителите, затоа што покојниот И. бил пуштен на викенд истиот бил во цивилна облека и надвор од контрола на тужениот, а за смрта на И. тужениот нема никаква вина. Пониските судови прифаќаат дека како единствен виновник спрема кој требало да се насочи барањето на тужителите е сторителот на сообраќајната незгода односно возачот и возилото кој го удриле покојниот И. поради што истиот и починал.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови со таквото одлучување правилно го примениле материјалното право. Имено основното правило за одговорност за причинетата штета содржано во одредбата од член 154 од ЗОО е да тој што ќе му причини штета на друг должен е да ја надомести. Меѓутоа, кон тоа основно правило се надоврзуваат уште некои елементи, за да може да дојде до одговорот за причинување на штетата. Имено тие елементи се постоењето вина за причинувањето на штета, односно постоење на предмети или дејности од кои произлегува и зголемена опасност од штета за околината, кога се одговара без оглед на вината. Оттука произлегува дека за да настане одговорност, односно облигационо правен однос од причинување на штета потребно е да бидат исполнети одредени претпоставки кои се состојат во постоењето на субјекти на облигационо правен однос, штетник и оштетен; штета; штетно дејствие; причинска врска која ги поврзува штетното дејствие и штетата; основ на одговорност која може да биде вина (субјективна одговорност),

или постоење на предмет или дејност од кој произлегува зголемена опасност за околината. За причинската врска се зборува тогаш кога се има предвид врската меѓу настанот за кој одговара штетникот и последиците од тој настан кој претставуваат штета. Одговорноста за настанатата штета ја сноси лицето што ја предизвикало штета.

Во конкретниот случај имајќи го предвид изнесеното како и фактот дека покојниот И. бил пуштен на викенд од страна на тужениот односно надвор од контрола на тужениот, се исклучува одговорноста на тужениот за надомест на штетата настаната со неговата смрт. Имено кога војникот е на отслужување на воениот рок но за време на викендот е пуштен дома, истиот се наоѓа надвор од контрола на армијата, па во случај кога е удрен од возило управувано од друго лице, тужениот нема одговорност за надомест за сторената штета поради смрта на војникот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.790/2000 од 25.12.2002 година.

13. Ако во текот на парничната постапка странките вонсудски се спогодат тужениот на друг начин да ја исполни обврската, а не ја исполни во рокот од спогодбата, парничната постапка продолжува како да не постоела вонсудска спогодба.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право, ако се има предвид утврдената фактичка состојба.

Во редовната постапка првостепениот суд од изведените докази утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото дека по ф-ра од 03.03.1993 година тужениот му должи на тужителот износ од 24.260,00 денари, а по ф-ра од 10.03.1993 година неплатен дел во износ од 7.828,00 денари. Првата фактура доспеала за плаќање на 18.03.1993 година, а втората на 25.03.1993

година. На ден 21.09.1995 година странките склучиле вонсудска спогодба според која тужениот се обврзал да му предаде на тужителот паркет во вредност од 110.000,00 денари и тоа прва класа во количина од 40 м² во износ од 25.400,00 денари, а за останатиот дел да му испорача паркет втора класа. Според спогодбата било предвидено дека паркетот од прва класа тужениот да го предаде на тужителот веднаш по потпишувањето на спогодбата, а втората класа во рок од 20 дена. Во членот 3 од спогодбата било предвидено да тужителот ја повлече тужбата пред Окружниот стопански суд во Ш., откако должникот односно тужениот целосно ќе ја исполни преземената обврска со спогодбата односно во рок од 20 дена од потпишувањето на спогодбата. Утврдено е дека вонсудската спогодба не е реализирана и дека тужениот с# до заклучување на главната расправа не го измирил долгот односно не приложил доказ за тоа.

Врз основа на таква утврдената фактичка состојба, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека пониските судови во случајот правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот. Ова од причини што согласно член 17 став 1 од Законот за облигационите односи, учесниците во облигациониот однос се должни да ја извршат својата обврска и се одговорни за нејзино исполнување. Согласно член 262 став 1 од истиот закон, доверителот во обврзан однос е овластен да бара од должникот исполнување на обврската а должникот е должен да ја исполни совесно во сето како што гласи таа.

Како во случајов е утврдено дека тужениот не ја исполнил својата обврска, односно не го исплатил долгот на тужителот, ниту пак подоцна преземената обврска од спогодбата за испорачување на паркетот, правилно е пресудено кога тој е задолжен тоа да го стори. Дотолку повеќе што кога во текот на постапката странките се спогодат во поглед на исполнување на обврската и не го исполнат тоа што го презеле со спогодбата, може да бараат исполнување на првобитната обврска.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр. 1619/98 од 7.032001 година.

14. Народната банка на Република Македонија не одговара за штета на тужителите-штедачи за невратени штедни влогови депонирани во пропадната штедилница поради тоа што не го објавила решението на Гувернерот за стопирање на сите видови на работење на штедилницата.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителката М. на ден 05.02.1996 година склучила договор за орочување на посебен депозит со штедилница "А" АД С., според кој договор вложила депозит од 7.000 германски марки и истиот ден склучила и друг договор со истата штедилница на износ од 1.000 германски марки. Двата депозити во вкупен износ од 8.000 германски марки биле вложени на отворената девизна штедна книшка на име на тужителката. Износот од 7.000 германски марки бил орочен на 12 месеци, а износот од 1.000 германски марки на 3 месеци. Тужителот М. склучил договор со штедилницата од 13.04.1996 година, при што вложил 2.000 германски марки и ги орочил на 12 месеци, кои средства биле внесени на девизна штедна книшка. На 16.04.1996 година вложил уште 2.000 германски марки и ги орочил на 12 месеци, склучил договор со штедилницата и била отворена штедна книшка на негово име под истиот број. Паричните средства од штедните книшки на тужителите не се подигнати. Во времето кога се склучени договорите помеѓу странките, штедилницата имала добиено решение од гувернерот на Народната банка на Република Македонија (НБ на РМ) да ги сопре сите видови на работење освен исплата на штедните влогови на граѓаните и наплата на побарувањата по одобрените кредити. Исто така од страна на овластени работници од Д. за супервизија на НБ на РМ, била извршена и контрола на работењето на штедилницата "АС" врз основа на која била утврдена состојба од страна на гувернерот

на НБ на РМ и било донесено решение од 07.12.1995 година, со кое била задолжена штедилницата да ги сопре сите видови на работење освен исплата на штедни влогови на граѓаните и наплата на побарување по одобрени кредити, а заради отстранување на неправилностите во работењето. Забраната за работа на штедилницата била изречена во времетраење од 6 дена, а штедилницата била задолжена во овој рок да го усогласи своето работење со одредбите од Законот за банки и штедилници. НБ на РМ требало да биде известена во рок од 5 дена од штедилницата, со напомена дека непостапувањето на штедилницата според цитираното решение ќе преставува основ за повлекување на дозволата за работа на штедилницата. Ова решение било доставено до директорот на штедилницата на ден 08.12.1995 година. По истекот на рокот од 90 дена била извршена повторно контрола на работењето на штедилницата, при што било констатирано дека истата не ги отстранила констатираните неусогласености, поради што гувернерот на НБ на РМ на 07.03.1996 година донел решение, со кое го продолжил важењето на решението на гувернерот од 07.12.1995 година, за дополнителен рок од 60 дена. Ова, решение било дополнето со решение на гувернерот на НБ на РМ од 12.03.1996 година со нова точка 1 која гласела дека лицето Б. А. вработена во НБ на РМ се определува како работник со посебни овластувања и одговорности која ќе го контролира спроведувањето на решението и дека има право да ги контролира и верифицира сите исплати од жиро сметката на штедилницата. И покрај преземените мерки, состојбата на штедилницата не се подобрила, туку напротив се влошила, па гувернерот на НБ на РМ со решение од 13.05.1996 година вовел предсанациона постапка и со истото решение бил суспендиран работоводниот орган на штедилницата, а лицето Б. А. и Р. Ц., работници на НБ на РМ, биле определени да го организираат работењето на штедилницата во предсанационата постапка. Ова решение било доставено до Завод за платен промет и до Основниот суд заради спроведување на соодветна постапка за бришење на постоечкиот работоводен орган од регистрите на овластен потписник на штедилницата. Со решение на гувернерот на НБ на РМ од 29.08.1996 година на директорот на штедилницата "АС" му

престанал работниот однос, а во Основниот суд била отворена стечајна постапка, при што на тужителот М. му било утврдено и признаено побарување во износ од 7.000 германски марки, од кои од Законот за предвремена исплата-обесштетување од страна на државата му било исплатено 81.000,00 денари, а од стечајната маса 6.775,00 денари, што претворено во германски марки изнесува 3.294 германски марки, а неисплатено останало побарување од 3.706 германски марки. Во истата прилика на тужителката М. и било утврдено и признаено побарување од 8.000 германски марки од кои по Законот за предвремена исплата-обесштетување од државата и бил исплатен износ од 81.000,00 денари, а од стечајната маса 8.487,00 денари, што претворено во марки изнесува 3.3358 германски марки, а не исплатени останале побарувања од 4.642 германски марки.

На основа таква утврдена фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите како неосновано. Основ за такво одлучување судовите наоѓаат во утврденото дека тужителите не трпеле штета по вина на тужениот, затоа што фактички не биле во никаков облигационен правен однос со тужениот, ниту договорите биле склучени со тужениот, што значи дека не постои непосредна одговорност на тужениот за причинетата штета на тужителите. Штедилницата "А С" не е орган на тужениот, поради што тужениот не може да одговара за штетата што оваа штедилница ја причинила на тужителите во смисла на член 172 од Законот за облигационите односи (ЗОО). Согласно член 47 од Законот за Народна банка на Република Македонија (ЗНБ РМ), тужениот вршел посредна и непосредна контрола, и тоа супервизорска, врз основа на документација која на тужениот му е доставена со непосреден увид во самата штедилница, при што превзел и други мерки, со тоа што ја сопрел целокупната работа на штедилницата, наредил да се сопре работата освен исплатата по штедни влогови на граѓаните и наплата на побарувањата по одобрени кредити. Нема вина на страната на тужениот за остатокот од штедните влогови кој на тужителите не им бил исплатен, ниту пак има обврска за исплата на паричните побарувања од страна на тужениот по било кој основ. Тужителите како штедачи со недоволно водење грижа за

начинот и квалитетот на работењето на штедилницата придонеле и на некој начин за настанување на нивната штета, бидејќи не провериле дали штедилницата поседува обезбедување на средствата пред нивното вложување, односно пред вложување на девизните средства во штедилницата.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право, односно цитираните одредби од ЗОО и ЗНБ РМ, при што во целост ги прифаќа причините изнесени во пресудите. Правилно е стојалиштето на пониските судови дека тужениот во конкретниот случај не може да одговара за настанатата штета без оглед на тоа што во средствата за јавно информирање не ги објавил ограничувањата и забраните за работата на штедилницата. Тужителите се обесштетени согласно законските прописи за обесштетување при вакви случаи во висина како што определува законот, а понатаму за остатокот од вложените средства, не може да се бара одговорност од страна на НБ на РМ, бидејќи НБ на РМ постапувала согласно Законот и своите обврски и надлежности. Поради ова, неосновани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека не може да се исклучи одговорноста на тужениот затоа што ограничувањата и забраните за работа на штедилницата не биле јавно објавени во службениот весник, ниту пак во средствата за јавно информирање и дека се работи за поделена одговорност на тужениот и на тужителите. Ова, поради тоа што тужениот не бил во обврска да ги објавува решенијата на гувернерот со кои се изрекуваат мерки спрема банки и штедилници. Обврска за спроведување на истите е на раководниот орган и управниот одбор на штедилницата. Тужениот ги спровел сите дејствија предвидени со Законот за нормализирање на работата на штедилницата, решенијата ги доставил до органите кои се надлежни за нивно спроведување, како надиректно заинтересирани за опстанокот и доброто работење на штедилницата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.38/02 од 14.11.2002 година.

15. Друштвото за осигурување кај кое е осигурено товарното моторно возило од автомобилска одговорност за штета причинета на трети лица, одговара за нематеријалната штета на третото лице до сумата на осигурување на кое е осигурено возилото чиј возач е виновен за сообраќајната несреќа, независно од тоа што третото лице било во друго патничко возило учесник во несреќата.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека на ден 23.8.1999 година тужителот се наоѓал во патничко возило кое било управувано од сега покојниот С.С. Во тоа возило биле 5 лица. Предизвикана била сообраќајна несреќа со товарно возило. Од сите 5 лица што биле во тоа возило жив останал само тужителот. Загинале возачот С. С. и лицата В.Б., М.Т. и Д. М. Тужителот е роден на 2.4.1978 година. При сообраќајната несреќа ги здобил следните повреди врз основа на лекарската медицинска документација: набивање на граден кош, набивање на тороколумбална кичма - обострано, набивање на лев тестис со изразено поткожно крварење, искршени два заба во долната вилица. Тужителот се лекувал и бил во болница во Медицински центар во К. -Хируршко одделение од 23.8.1999 година до 25.8.1999 година, а потоа се лекувал и кај други соодветни установи. Има последици, по однос на физички бол на повредените места, кој бил јак и траел само 1 час, додека бил во болница и му се давало аналгетик за смирување на болките. По 1 час болките биле од среден интензитет во период од 15 дена, а потоа по протекот на тој временски период од 15 дена во наредните 15 дена болките биле од слаб интензитет. Како последица на сообраќајната незгода, тужителот претрпел тешка телесна повреда на главата и рбетот. Тоа дошло како последица на ударот во вилицата, истиот удар бил пренесен во мозокот предизвикувајќи оштетување на мозокот во париеталната десна регија на мозокот со сите свои последици на невролошки план на левата половина од телото. Поради настанатата флексиона

повреда условена од дејството на директна механичка сила врз тораколумбалниот дел од рбетниот столб дошло до протрузија на дискот и нивен притисок врз ишјалгичниот нерв, со појава на болка во половината и долната лева нога. Оваа болка може да не се јави кога настанала повредата, туку подоцна, односно по повлекување на шоконата состојба на нервот. Повредата на нервот е директно поврзана со сообраќајната несреќа. Поради скршување на двата предни заба, тужителот има лесна болна осетливост при цваќање од десната страна и се работи за лесна термичка осетливост односно за лесна телесна повреда. Тужителот во моментот на несреќава трпел примарен страв, медицински оправдан од стресот што го добил за време на сообраќајната несреќа, од јак интензитет но краткотраен, колку што трае и несреќата, а натаму секундарен ствар и зависи од натамошното лечење, а исто така кај тужителот се јавила и душевна болка во врска со намалената општа активност и нагрденост.

На основа таква утврдена фактичка состојба пониските судови делумно го усвоиле тужбеното барање како во изреката на првостепената пресуда. Основ за такво одлучување судовите наоѓаат во утврденото дека тужителот се здобил со телесни повреди на телото, како последица од сообраќајната несреќа. Тужителот претрпел физички бол, страв, душевни болки поради намалена животна активност и нагрденост, поради што има право на надомест на нематеријална штета според член 200 од Законот за облигационите односи. Досудените износи за физички бол 100.000,00 денари, за намалена животна активност 150.000,00 денари, за нагрденост 750.000,00 денари и за претрпен страв 31.134,00 денари претставуваат доволна сатисфакција за нанесените повреди што ги здобил тужителот. Неосновано е тужбеното барање на тужителот за останатиот дел на барањето за бараните повисоки износи по истите основи, од причини што со пресудата од 1.12.1999 година и со вонсудска исплата, веќе бил досуден и исплатен вкупен износ од 2.760.000,00 денари, а износите кои ги бара тужителот над досудените износи го надминуваат износот на денарска противвредност од 100.000 германски марки, утврден како лимит за исплата по овие основи во одредба на член 60 од

Законот за осигурување (ЗО), (“Службен весник на РМ “ бр.49/97). Не се работи за солидарна одговорност на имателите на моторни возила без оглед на вината за настанатата несреќа, бидејќи ова било во спротивно со погоре цитираната одредба од ЗО.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека пониските судови одлучувајќи на наведениот начин погрешно го примениле материјалното право поради што и фактичката состојба е нецелосно утврдена, на што основано се укажува во ревизијата, поради следното:

Согласно член 57 став 1 од ЗО, сопственикот, односно корисникот на моторно возило и на приклучно возило е должен да склучи договор за осигурување од одговорност за штети што со употреба на моторно возило

(во натамошниот текст осигурување од автомобилска одговорност) ќе им ја причини на трети лица поради смрт, телесна повреда, нарушување на здравјето, уништување на предмети, освен од одговорност за штети за предметите што ги примил на превоз.

Согласно член 60 став 1 од истиот закон, износите на кои мора да се договори осигурување од автомобилска одговорност пресметани во денарска противвредност по курсот на Народната банка на Република Македонија на денот на уплатата не може да бидат пониски од: 200.000 германски марки за товарни возила и автобуси и 100.000 германски марки за сите други возила. Според ставот 2 од истата одредба, обврската на друштвото за осигурување за надомест на штета по основ на осигурување од автоодговорност не може да биде повисока од износите што се утврдени во став 1 на овој член, ако со договорот за осигурување не е договорен повисок износ.

Имајќи ја предвид содржината на цитираните одредби, според наоѓањето на овој суд, во ревизијата основано се укажува дека пониските судови погрешно го примениле материјалното право односно одредбата од член 60 од ЗО кога го одбиле тужбеното барање како неосновано во делот за повисоко бараните износи, наоѓајќи дека со досудувањето на истите ќе се надмине лимитот на обврската на друштвото за осигурување - тужениот во износ од 100.000 германски марки. Ова поради тоа

што во фактичката состојба пониските судови утврдиле дека до сообраќајната несреќа дошло со учество на лесно моторно возило и товарно возило, при што не утврдиле по чија вина настанала несреќата, и го занемариле фактот дека тужителот во конкретниот случај претставува трето лице кој има право на надомест на штета по основ на осигурување од автомобилска одговорност. Со оглед на тоа што во несреќата учествувало и товарно моторно возило, за кое износот на висината на обврската на друштвото за осигурување изнесува 200.000 германски марки согласно член 60 од ЗО, нејасно е зошто судовите не ја примениле одредбата од член 60 од наведениот закон во овој дел, а ја применуваат само во делот за осигурувањето за лесното моторно возило.

Исто така основано се укажува во ревизијата дека пониските судови ја занемариле и одредбата од член 178 став 4 од Законот за облигационите односи каде што е регулирана одговорноста во случај на несреќа предизвикана со моторно возила во движење, при што согласно овој став за штетата што ќе ја претрпат трети лица, имателите на моторни возила одговараат солидарно. Во конкретниот случај тужено е друштвото за осигурување, кое има обврска за надомест на штета по основ на осигурување од автоодговорност. Меѓутоа се постапува прашањето кое ограничување ќе се примени во случајот бидејќи во несреќата учествувало и товарно возило и лесно возило. Точно е дека тужителот се наоѓал во лесното моторно возило, но причината за несреќата и обемот на настанатата штета сигурно зависи и од околноста што лесното моторно возило се судрило со товарно моторно возило, кое пак е осигурено од одговорност за штета во висина од 200.000 германски марки.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.429/02 од 11.09.2003 година.

16. Кај колективното осигурување на работниците може да се исплати надоместок само во случај на инвалидитет на осигуреникот, а не и за претрпени болки и страв, ако не се

предвидени во полисата и правилата за осигурување на тужениот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Од списите по предметот произлегува а како што утврдил ипрвостепениот суд во побиваната пресуда, тужителот бил вработен во Е.О. повеќе од 20 години како работник. Тој како вработен во Е.О. бил осигурен со полиса за осигурување со колективно осигурување од претпријатието. На ден 18.12.1997 година одејќи на работа во Д. приближувајќи се до автобусот кој секој ден ги носел работниците во Е.О., кое претпријатие е надвор од Д., на околу 3 км од патот до приближувањето до автобусот, му се лизнале нозете и во тој момент паднал на земјата при што ја скршил десната нога. Другите работници веднаш му помогнале бидејќи истиот бил во безсознание па повикале брза помош при што бил однесен во болница а работниците веднаш го известиле директорот на претпријатието. На тужителот во болницата му била укажана помош и скршената нога му била имобилизирана и ставена во гипс. После тоа тужителот благовремено пријавил и побарал надомест на штета од фирмата во која што работел. Пријавата ја поднел на 18.12.1997 година од тужениот добил одговор на 22.9.1999 година дека повредата од 18.12.1997 година не оставила трајни последици при што не е утврден процент на траен инвалидитет, па затоа на тужителот не му бил одреден надомест на име материјална штета по основ на осигурување на работниците во организацијата каде што тој работел. Инаку тужителот бил осигуран со полиса и секогаш редовно ја плаќал премијата за осигурување во висина од 150,00 денари а сметано од 1.4.1987 година па до 1.4.1997 година. По повредата тужителот веќе не бил способен за работа поради скршената нога на која му се појавиле патолошки промени на коските односно му се појавила циста поради што бил прогласен за неспособен за работа и отишол во инвалидска пензија. По извршеното судско вештачење било утврдено дека тужителот претрпел страв со среден интензитет кој бил краткотраен, на

него биле извршени две хируршки интервенции а потоа имал и секундарен страв во вид на загриженост кој траел до завршетокот на лекувањето односно месец дена по втората операција. Понатаму животната активност му е намалена во среден интензитет тој вложувал средни дополнителни напори за задоволување на секојдневните потреби и животни задоволства. По однос на нагрденоста нема траги кои би укажале на трајни последици кај тужителот. Поради тоа со решение од 11.3.1999 година тужителот бил упатен во инвалидска пензија а сметано од 13.11.1998 година.

На основа таква утврдена фактичка состојба првостепениот суд делумно го уважил тужбеното барање како во изреката на пресудата.

Меѓутоа, по мислење на Врховниот суд на Република Македонија со ваквото одлучување првостепениот суд погрешно го применил материјалното право. Имено видно од изреката на пресудата судот го задолжил тужениот да му исплати на тужителот на име нематеријална штета за претрпена болка износ од 3.000 германски марки, за претрпен страв 1.000 германски марки и за општа намалена животна способност 5.000 германски марки, иако согласно член 1 од Законот за паричната единица на РМ (" Службен весник на РМ " бр. 26/92), е наведено дека основно платежно средство во Република Македонија е денарот. Па оттаму и по наоѓање на овој суд со ваквото одлучување првостепениот суд погрешно ја применил погорецитираната одредба од Законот за паричната единица на РМ . Понатаму првостепениот суд уважувајќи го тужбеното барање на тужителот делумно а согласно член 200 од Законот за облигационите односи (ЗОО) го задолжил тужениот да му ги исплати погоре цитираните износи и тоа за претрпен бол, за страв, за намалена општа животна активност, без притоа да ја има во предвид полисата за осигурување и правилата за осигурување на тужениот кои наоѓаат своја примена во вакви случаи. Но спротивно на тоа тој се базирал исклучиво на одредбите од ЗОО. Ова дотолку повеќе што во конкретниот случај се работи за колективно осигурување на работници според кое осигурување може да се исплати надоместок само во случај на инвалидитет на осигуреникот а не и за претрпени болки

и страв кои како основ не се предвидени ниту во полисата ниту пак во Правилата за осигурување, на тужениот. Предвид на тоа а по мислење на Врховниот суд на Република Македонија во случајот судот бил должен да ги има во предвид не само одредбите од ЗОО, туку и Правилата за осигурување од несреќен случај во случај на инвалидитет на осигуреникот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.205/02 од 29.01.2003 година.

17. Трошоците направени после погребот за помени според месните верски обичаи, не се вообичаени погребни трошоци.

Од образложението

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд помеѓу другото утврдил, а второстепениот суд прифатил дека синот на тужените М. и Ј., И. П. кој бил на возраст од 15 години, на ден 16.01.1999 година го лишил од живот малолетниот син на тужителите З. и С. Т. а внук на тужителите Д., Л. и Т. Т., малолетниот Б. Т. кој бил на возраст од 6 години, па за стореното кривично дело - Убиство казниво по член 23 став 2 точка 1 од Кривичниот законик на Република Македонија (КЗ на РМ), со пресуда на Основниот суд во П. изречена му е мерка на безбедност - задолжително психијатриско лекување и чување во здравствена установа. После погребот на малолетниот Б., тужителите кои живееле во една економска и семејна заедница, направиле четириесетдневен помен потрошиле износ од 19.433,00 денари, за шестмесечен помен сума од 25.690,00 денари, за годишен помен сума од 19.355,00 денари, за помен од годинаипол сума од 19.947,00 денари. Spreма верските и месните обичаи следува помен и од две и тригодишен помен и тоа сума од по 19.355,00 денари.

На основа така утврдената фактичка состојба првостепениот суд го уважил тужбеното барање на тужителите како основано, наоѓајќи притоа дека во конкретниот случај

таков надомест им следува на тужителите имајќи ги предвид верските и месните обичаи во местото на живеење на тужителите.

Постапуваќи по жалбата на тужените, второстепениот суд ја уважил истата и ја преиначил првостепената пресуда така што тужбеното барање во овој дел на материјалната штета го одбил како неосновано. Притоа второстепениот суд тргнал од веќе утврдената фактичка состојба и нашол дека првостепениот суд погрешно го применил материјалното право кога ги задолжил тужените да им исплатат на тужителите надомест на име материјална штета за сторените трошоци на помените, заради тоа што тие трошоци не можат да се квалификуваат како вообичаени трошоци по повод погребот на малолетниот Б., туку како такви се прифаќаат само трошоците за самиот погреб и трошоците за надгробниот споменик што е во согласност со одредбата од член 193 од Законот за облигационите односи (ЗОО).

И според наоѓањето на овој суд, правилен е заклучокот на второстепениот суд дека во случајот трошоците направени за помените после погребот на малолетниот Б. не можат да се оквалификуваат како вообичаени трошоци во смисла на одредбата од член 193 од ЗОО. Како вообичаени согласно таа одредба се само оние трошоци што се направени по повод погребот на малолетниот Б. и одбележувањето на гробното место според месните обичаи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.142/01
од 19.06.2002 година.

18. Кога тужителот постапил по неправосилна првостепена пресуда и на тужениот му го исплатил досудениот паричен износ, а подоцна второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда и тужбеното барање го одбил како неосновано, за тужениот постои законска обврска на тужителот да му го врати од него примениот паричен износ.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови правилно го примениле материјалното право согласно член 210 став 4 од Законот за облигационите односи (ЗОО), кога тужбеното барање на тужителката за стекнување без основ со камата делумно го уважиле. Имено, согласно член 210 став 4 од ЗОО, обврска за враќање, односно за надомест на вредноста, настанува и кога нешто ќе се прими со оглед на основот што не се остварил или подоцна отпаднал. Во конкретниот случај правилен е заклучокот на пониските судови дека после плаќањето на предметниот износ од страна на тужителката, подоцна отпаднал основот по кој таа го платила тој износ. Имено, тужителката била задолжена со пресудата на Општинскиот суд С од 28.10.1994 година да го плати предметниот износ на тужениот, па постапувајќи по задолжението тоа таа и го сторила по приемот на пресудата на ден 26.1.1995 година. Меѓутоа, оваа пресуда во овој дел, од страна на Окружниот суд во С. со пресуда од 7.12.1995 година била преиначена така што противтужбеното барање на тужениот за исплата на предметниот износ од страна на тужителката, било одбиено како неосновано. Изјавената ревизија против оваа пресуда на Окружниот суд во С. во делот за противтужбеното барање, Врховниот суд на Република Македонија со пресуда ја одбил како неоснована. Според тоа, пониските судови правилно одлучиле кога го задолжиле тужениот да и го врати на тужителката износот од 106.658,50 денари на име стекнување без основ со камата, затоа што подоцна отпаднал основот по кој тужителката на тужениот му го исплатила овој износ.

Во ревизијата се наведува дека во конкретниот случај погрешно е применето материјалното право и дека во случајот не требало да се примени член 210 став 4 од ЗОО, туку член 211 од истиот закон, во смисла дека тужителката не била должна да

го плати предметниот износ при утврдена околност дека тоа го сторила после донесувањето на првостепената пресуда како и дека во моментот на плаќањето на износот не го задржала правото на враќање, ниту пак, го платила износот за да се избегне принудата.

Ваквиот навод по наоѓање на овој суд бил истакнат и во жалбата, истиот бил ценет од второстепениот суд и одбиен како неоснован од причини со кои се согласува и овој суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1008/99 од 28.03.2002 година.

19. Поранешниот сопственик на градежно неизградено земјиште има право да бара од корисникот да му го надомести износот што го платил на име данок од доход од користењето на тоа земјиште, без оглед што договорот за продажба на тоа земјиште бил ништовен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Имено од изведените докази првостепениот суд утврдил дека странките на 18.07.1988 година склучиле договор за продажба на недвижен имот, кој е судски незаверен, а врз основа на кој тужителот како продавач и сопственик на нива во површина од 13486 м² на Кп. во КО С. на тужениот како купувач му продал дел во површина од 1000 м² со точно определени мери и граници наведени во образложението на пресудата. Наведената парцела во вкупна површина 13486 м² се води на име на тужителот со назнака дека земјиштето се наоѓа во градежен реон. Тужителот за земјиштето, меѓу кое и она што го продал, во УЈП - С. плаќа данок за користење и тоа за периодот од 1992 година заклучно со 1996 година во целост ги измирал овие обврски према управата. Тужениот на површината од 1000 м² која ја купил од тужителот има изградено објект за живеење кој сеуште не е довршен, а во дворното место има посадено околу 10 овошни растенија чии плодови ги користи за сопствена употреба.

Врз основа на вака утврдена фактичка состојба, која во целост ја прифаќа и второстепениот суд, а не ја спори ниту ревизијата, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот од причина што во случајот договорот за продажба е ништовен, па тужителот не може да остварува права од таков договор, дотолку повеќе што и од самиот договор за продажба не произлегува обврска за тужениот да го плаќа данокот за користење на земјиштето кое го купил од тужителот.

Одлучувајќи на наведениот начин пониските судови погрешно го примениле материјалното право, на што основано укажува ревизијата. Во случајов не се работи за право што произлегува од договорот за продажба на предметното земјиште, кој неспорно е ништовен. Се бара надомест на платена јавна давачка што го товари приходот остварен од користењето на земјиштето, кое неспорно го користел тужениот. Основот за задолжување со предметниот данок не е сопственоста на земјиштето, туку приходот остварен со неговото користење.

Согласно член 19 став 4 од Законот за персоналниот данок од доход (“Службен весник на РМ“ бр.80/93), ако земјиштето го користи лице кое не е запишано во катастарските книги како негов сопственик или корисник, а не е ни закупец, обврзник на данокот од доход е корисникот на земјиштето.

Согласно член 218 од Законот за облигационите односи (ЗОО), тој што за друг ќе направи некаков издадок или нешто друго што според закон бил должен да направи, има право да бара надомест од него.

Во конкретниот случај, според утврдената фактичка состојба, тужителот како продавач му продал на тужениот како купувач дел од нива на Кп. во КО. С. во површина од 1000 м² со точно определени мери и граници. Не е спорно дека предметната површина тужениот ја користи и располага така што на дел изградил објект, а на дел има насадено овошни дрвца чии плодови ги користи за сопствена употреба. Тужителот за користењето на ова земјиште го платил данокот во Управата за јавни приходи.

Како во случајов тужителот во предметниот период за кој платил данок не бил корисник на земјиштето, а го користел тужениот, тужениот како законски обврзник на данокот од

доход е должен на тужителот да му го плати износот кој тој за него го платил, а согласно цитираната одредба од ЗОО.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.795/99 од 14.02.2002 година.

20. За надомест на износот присилно наплатен од работодавецот на име издршка за малолетно дете, одговара родителот чија обврска е наплатена, а не родителот кој ја повел извршната постапка како негов законски застапник.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Имено, од изведените докази првостепениот суд утврдил дека тужената била во брак со братот на законскиот застапник на тужителот А. Т., кој брак бил разведен со пресуда, при што малолетните деца М. и Х. биле доделени на чување, воспитување и делумно одгледување на тужената како мајка. Во таа постапка, А.Т. бил задолжен да плаќа законска издршка за малолетните деца, па како не ја плаќал, тужената до судот поднела предлог за извршување. Извршувањето било дозволено и на 11.09.1995 година од жиро сметката на тужителот бил наплатен износ од 48.060,00 денари, бидејќи тужената навела дека нејзиниот поранешен сопруг А. е вработен кај тужителот. Меѓутоа, А. Т. не бил вработен кај тужителот.

Врз основа на вака утврдена фактичка состојба, која во целост е прифатена и од второстепениот суд, пониските судови го усвоиле тужбеното барање на тужителот, бидејќи наоѓаат дека во периодот кога е спроведено извршувањето од средствата на тужителот, А.Т. не бил вработен во редовен работен однос кај истиот, од што произлегува дека износот од 48.060,00 денари е наплатен од тужителот без никаков правен основ.

Според оценката на овој суд, основано ревизијата се повикува на погрешна примена на материјалното право од страна на пониските судови.

Согласно член 44 од Законот за семејството (ЗС), родителското право го сочинуваат правата и должностите на родителите да се грижат за личноста, правата и интересите на

своите малолетни деца и децата над кои е продолжено родителското право.

Согласно член 48 од истиот закон, родителите имаат право и должност да ги застапуваат своите малолетни деца.

Согласно член 197 став 2 од ЗС, ако родителот не бара извршување на досуденото издржување, центарот за социјална работа може во име на малолетното дете да поднесе предлог за извршување.

Во конкретниот случај, според утврдената фактичка состојба, тужената на која како мајка и биле доделени малолетните деца на чување, воспитување и делумно одгледување по разводот на бракот со А. Т., согласно своето законско овластување како нивен законски застапник поднела предлог за извршување против должникот А.Т. Ова, од причина што должникот како татко на малолетните деца не ја исполнил обврската за нивно издржување, по пат на плаќање на определен износ на име издршка утврден во извршната исправа предмет на предложеното извршување. Судот го дозволил предложеното извршување на начин што од сметката на ГП "Г" каде што според предлогот бил вработен должникот, ќе се намирава предметното побарување, па од сметката на тужителот на 11.09.1995 година бил наплатен износот од 48.060,00 денари.

Ваквото постапување од страна на тужената, кое произлегува од правото, односно обврската на родителите за издржување на своите деца регулирана со одредбите на ЗС, не претставува штетно дејство како основ за надомест на штета, што е предмет на овој спор. Имено, постоењето на правосилната судска одлука од која произлегува правото на издршка за малолетните деца на тужената од страна на нивниот татко, претставувала обврска за тужената како законски застапник на децата, за извршување на таа пресуда. За таа цел, а во интерес на своите малолетни деца, тужената поднела предлог за извршување против А.Т., упатувајќи го судот на средството и начинот на кој ова извршување може да се спроведе, а врз основа на сознанијата за приходите кои лицето А.Т. ги остварувал. Извршувањето е спроведено врз основа на правосилно решение за извршување донесено во извршна постапка од средствата на тужителот во овој спор. Ваквото решение спротивно на

мислењето на пониските судови, претставувало дозволен правен основ за наплата на побарувањето од извршната исправа, а тужителот имал можност во таа постапка да приговори, но тоа не го сторил, со што самиот се довел во состојба побарувањето да се наплати од неговата жиро сметка. Причина за извршената присилна наплата е избегнувањето на обврската да ја плати досудената издршка лицето А. и со тоа е наплатена негова законска обврска. Оттука, тужената не е виновна за евентуално настанатата штета кај тужителот, дотолку повеќе што од списите на предметот, односно од наводите на А.Т. во тужбата, со која барал измена на одлуката за доделување на дете, произлегува дека и покрај тоа што А.Т. не бил вработен кај тужителот, истиот работел хонорарно и остварувал приход кај тужителот, чиј сопственик и законски застапник бил неговиот брат, па извршувањето е спроведено согласно одредбата од член 119 од Законот за извршната постапка. Притоа, не е од суштествено значење дали тој бил во редовен или хонорарен однос.

Во случајов, се работи за наплата на побарување кое било законска обврска на А.Т., утврдено со правосилна судска одлука, па направениот издатак од тужителот за исполнување на таа обврска може евентуално да претставува основ за надомест од ова лице согласно член 218 од Законот за облигационите односи, а не и за надомест на штета од тужената.

Пресуда на Врховниот суд на Република
Македонија, Рев.бр.578/99 од 10.01.2002 година.

21. Сопственикот на стан во обврска за плаќање надоместок за потрошена топлинска енергија, без оглед на околноста дали тој фактички го користи станот или не.

Од образложението:

Од изведените докази првостепениот суд утврдил дека тужителот изготвил и на тужениот му доставил за плаќање фактура од 25.11.1994 година, според која го задолжил тужениот за плаќање на надоместок за испорачана топлинска енергија на

станот на улица "В.С.Б.", за периодот од 15.10.1993 до 15.04.1994 година, во вкупен износ од 7.368,00 денари. Со договорот за користење на стан склучен помеѓу М. У. и тогашната Здружена самоуправна интересна заедница на становањето на град С., предметниот стан бил доделен на користење на лицето У. М., а врз основа на решението за давање стан на користење од 22.06.1989 година донесено од тужениот, како давател на станот. Според наведениот договор, лицето М. У. била обврзана да плаќа станарина сметано од 1.11.1989 година. Во периодот за кој тужителот од тужениот побарува надоместок за испорачана топлинска енергија, носител на станарското право на предметниот стан било лицето У. М. Не е спорно дека врз основа на договорот за здружување на средства за изградба од 1988 година, тужениот фактички станал сопственик на предметниот стан, меѓутоа тој не го користи станот, туку корисник на станот е лицето М. У., која што сметано од 1.11.1989 година била во обврска да плаќа станарина и истата е корисник и на испорачаната топлинска енергија, за која е должна да го плати и надоместокот.

Врз основа на вака утврдена фактичка состојба, која во целост ја прифаќа и второстепениот суд, првостепениот суд го одбил тужбеното барање на тужителот како неосновано, со образложение дека во конкретниот случај тужениот не е корисник на топлинската енергија која ја испорачува тужителот, па според тоа истиот не е пасивно легитимиран во овој спор.

Со ваквото одлучување, пониските судови погрешно го примениле материјалното право, на што основано се укажува во изјавената ревизија.

Имено, тужителот е производител и дистрибутер на топлинска енергија, па во врска со ваквата своја дејност истиот за периодот од 15.10.1993 до 15.04.1994 година испорачал топлинска енергија и во станот кој се наоѓа на улица "В.С.Б." бр. За испорачаната топлинска енергија тужителот побарува износ од 7.368,00 денари, по фактура од 25.11.1994 година.

Сопственик на предметниот стан е тужениот, па со оглед на тоа, тужителот ја насочил предметната фактура кон него и од него го побарува утужениот износ во висина од 7.368,00 денари. Тужениот не му го платил на тужителот побаруваниот износ,

поради што тужителот ова свое побарување бил приморан да го остварува по судски пат.

По наоѓање на овој суд, тужителот основано го побарува од тужениот износот од 7.368,00 денари. Ваквата обврска за тужениот произлегува од фактот што истиот е сопственик на предметниот стан и со тоа тој како сопственик е во обврска за плаќање на надоместокот за потрошена топлинска енергија, без оглед на околноста дали тој фактички го користи станот или не, бидејќи неговиот стан е приклучен на топлификационата мрежа на тужителот и за него се испорачува топлинската енергија. Целокупната инсталација и со тоа и топлинската во станот како негов дел, се негов припадок.

Не е спорно дека сметано од 1.11.1989 година корисник на предметниот стан е лицето М. У. и тоа врз основа на решение за доделување на стан на користење донесено од страна на тужениот, што значи тужениот во смисла на одредбата од член 3 став 1 од Законот за основните сопственичко-правни односи, располагал со предметниот стан на наведениот начин. Меѓутоа, со давањето на станот на користење на друго лице, тужениот не го загубил владението како сопственик спрема трети лица, со сите права и обврски кои произлегуваат од тоа право. Со тоа е заснован договорен однос, со правно дејство само помеѓу нив (член 70 став 2 од истиот закон). Тужениот не го известил тужителот за промената на директниот корисник на станот на топлинската енергија. Тоа значи дека тужителот не знаел и немал можност да знае за извршената промена на корисникот на топлинска енергија, бидејќи ниту носителот на станарското право ја презел таа обврска согласно договорот. Не се работи за законска обврска што него го товари.

На основа изнесеното, по наоѓањето на овој суд, тужениот како сопственик на станот останал корисник на топлинската енергија испорачана од тужителот, во смисла на Одлуката за испорака и користење на топлинска енергија од 10.10.1983 година на тужителот, без оглед што фактички корисник бил носителот на станарско право, па е во обврска согласно член 262 од Законот за облигационите односи, да му го исплати бараниот надоместок. Врз основа на таа Одлука, се темели и овој правен однос помеѓу странките.

Пресуда на Врховниот суд на Република
Македонија, Рев.бр.1192/98 од 11.01.2001 година.

22.Продавачот на станот кој го побарал приклучувањето е должен да го плати надоместот за испорачаната топлинска енергија се додека не го предаде станот на купувачот или овој не ја преземе обврската.

Одобразложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право, ако се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во текот на редовната постапка од изведените докази првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека долгот произлегува од испорачана топлинска енергија за загревање на станот на ул.“К. Ј. П.“ за период од 15.12.1993 година до 15.4.1994 година и од 15.10.1994 година до 15.2.1995 година. За испорачаната топлинска енергија тужителот изготвил и доставил на тужениот фактура на износ од 17.078,00 денари, тужениот не ја платил фактурата па тужителот ја утужил. Како во текот на постапката тужениот платил дел од фактурата, за период од 15.2.1993 година до 5.4.1994 година тужителот ја повлекол тужбата за тој износ за висина од 9.458,00 денари со камата и трошоци на тој износ, а останал да побарува износ од 7.620,00 денари со камата од 24.9.1995 година до исплатата, а кој се однесува за периодот од 15.10.1994 година до 15.2.1995 година пресметан согласно Одлуката за услуги - тарифа од 13.7.1994 година кој износ тужениот не го платил до заклучување на главната расправа.

На основа така утврдена фактичка состојба пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителот.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија со ваквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право за што дале доволно образложени причини со кои во целост се согласува и овој суд. Притоа, ревизиските

наводи за тоа дека тужителот бил известен и на истиот му бил доставен списокот со име и презиме па тужителот отогаш требало фактурирањето да го врши на купувачот Н.В., а не на тужениот како и наводот кога странката го примила станот, овој суд ги ценеше, но истите не беа од влијание за поинакво одлучување, дотолку повеќе што тие се повторуваат во редовната и жалбената постапка и за нив веќе се имаат произнесено пониските судови за што се дале доволно образложени причини кои во целост ги прифаќа и овој суд. И според наоѓањето на овој суд, се работи за договорен однос меѓу странките, па согласно член 262 став 1 од Законот за облигационите односи, тужениот е должен да ја исполни обврската од тој однос. Таквото известување од тужениот не може да биде основ за задолжување на купувачот на станот кога тој не ја презел лично таа обврска.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.946/99 од 7.03.2002 година.

23. Доверителот има право да бара исплата на договорна казна во случај на задоцнување на должникот со исполнувањето на договорот, иако со тужба не поставил истовремено и барање за исполнување на договорот, ако од околностите на случајот произлегува дека не се откажал од таквото барање.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителот како здружувач и тужениот како изведувач склучиле писмен договор за здружување на средства заради заедничка изградба на објект - Д.Т.Ц. "Ш" во Б. на ден 18.10.1994 година. Договорот бил заведен под деловниот број на тужениот. Предмет на овој договор е изградба на локал на ниво мезанин, ламела "А" во Д.Т.Ц. "Ш" - Б. со корисна површина од 21,39 м². Вредноста на локалот на денот на склучувањето на договорот изнесувала 70.000,00 денари за 1 м², или вкупно 1.497.300,00 денари. Во

членот 7 од договорот предвидено е дека доколку предавањето на локалот се пролонгира по вина на тужениот, тужителот има право на пенали во висина од 0,1% дневно, со тоа што вкупниот износ на пеналите не може да биде поголем од 3% од вкупната вредност на локалот. На ден 18.09.1995 година тужителот и тужениот склучиле анекс договор бр.01 и со овој договор била утврдена конечната вредност на локалот на износ од 1.528.779,00 денари. Тужителот во целост ја исполнил својата обврска спрема склучениот договор и ја платил утврдената цена. Тужениот на ја исполнил својата договорна обврска, деловниот простор предмет на договорот сеуште го нема предадено во владение на тужителот, а Д.Т.Ц. "Ш" во Б. каде што се наоѓа предметниот деловен простор сеуште е во фаза на изградба, за објектот не е извршен технички прием, ниту пак е добиена употребна дозвола.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека пониските судови, одлучувајќи на наведениот начин, поради погрешна примена на материјалното право нецелосно ја утврдиле фактичката состојба, од следните причини:

Согласно член 270 став 1 од Законот за облигационите односи (ЗОО), доверителот и должникот можат да договорат дека должникот ќе му плати на доверителот определен паричен износ или ќе му прибави некоја друга материјална корист, ако не ја исполни својата обврска или ако задоцни со нејзиното исполнување (договорна казна).

Според член 273 став 4 од истиот закон, кога казната е договорена за случај должникот да задоцни со исполнувањето, доверителот има право да бара и исполнување на обврската и договорна казна.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, основано се укажува во ревизијата дека е погрешно правното стојалиште на пониските судови за преуранетоста на тужбеното барање, како и дека поради тоа што тужителот не станал сопственик на деловниот простор, нема право да бара исплата на договорната казна. Имено, во конкретниот случај, договорната казна странките ја предвиделе во случај тужениот, како изведувач, да задоцни со исполнувањето односно со предавањето на деловниот простор на тужителот. Договорната казна има

функција или средство за обезбедување навремено исполнување на договорот во рамките на роковите предвидени со договорот. Согласно одредбата од член 273 став 4 од ЗОО, доверителот има право, а не обврска да бара и исполнување и договорна казна. Оттука, следува заклучокот дека доверителот може да бара, и само договорна казна, како што постапил тужителот во конкретниот случај, без притоа изричито и истовремено да бара и исполнување на договорот. Од друга страна, со оглед на тоа што тужителот не бара раскинување на договорот, се подразбира дека и понатаму тој сака да се исполни истиот, при што со ефектуирањето на договорната казна сака да го натера тужениот без понатамошно доцнење да ја исполни обврската.

Што се однесува до барањето за надомест на штета пониските судови очигледно не ја имале предвид одредбата од член 275 став 2 од ЗОО, според која, ако штетата што ја претрпел доверителот е поголема од износот на договорната казна, тој има право да ја бара разликата до целосниот надомест на штетата. Барањето за надомест на штета е самостојно барање и доверителот може да го остварува своето право за надомест на штета без оглед на договорната казна, меѓутоа во случај кога бара исплата на договорна казна, како во конкретниот случај, има право да бара надомест на штета во висина на разликата до целосниот надомест на штетата, односно само ако штетата е поголема од износот на договорната казна.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.144/99 од 1.11.2001 година.

24. Фактот што паричните побарувања доспевале повремено за извршените услуги, а платени со задоцнување, не може да бидат причина за примена на одредбата од член 279 став 3 од Законот за облигационите односи.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Неоснован е наводот во барањето за заштита на законитоста дека од страна од пониските судови погрешно било применето материјалното право по однос на течењето на затезната камата.

Имено, во постапката по предметот неспорно било утврдено дека тужениот ги користел услугите на тужителот-за губретарина, дистрибуција на вода, одржување на гробишта и канализација и дека за спорниот период не му ги платил сметките за комунална такса во износ од 6.860,00 денари и фактурата во износ од 3.600,00 денари за приклучок во колекторскиот систем и дека со неплаќањето на овие износи тужениот паднал во задоцнување. Поради тоа, тужениот бил задолжен покрај главниот долг во утврдениот износ да плати законска затезна камата согласно член 277 од Законот за облигационите односи (ЗОО).

И според наоѓањето на овој суд, при состојба кога било утврдено дека тужениот навремено не ги платил износите за спорниот период, а од тужителот биле извршени услугите, правилно пониските судови го задолжиле тужениот со законска затезна камата од задоцнувањето па до исплатата на поединечните месечни износи наведени поконкретно во изреката на првостепената пресуда и на износот од 3.600,00 денари по фактура од 26.3.1998 година.

Наводот во барањето за заштита на законитоста дека од страна на пониските судови погрешно било применето материјалното право по однос на течењето на затезната камата, односно погрешно бил применет членот 279 став 3 од ЗОО, бидејќи се работело за повремени побарувања на тужителот спрема тужениот, овој суд го одби како неоснован.

Ова, од причина што во конкретниот случај не се работи за повремени побарувања во смисла на одредбата од член 372 од ЗОО, за да може да тече затезна камата од моментот кога е поднесено барањето до судот за нивна исплата во смисла на член

279 став 3 од наведениот закон, на која одредба се повикува подносителот на барањето за заштита на законитоста. Самиот факт што исплатите доспевале повремено за извршените услуги, не можат да бидат причина и услов за примена на одредбата од член 279 став 3 од ЗОО, бидејќи од погоре изнесените причини и од причините како што одлучиле двата суда, се работи за парична обврска која тужениот не ја исплатил навремено, паднал во задоцнување согласно член 324 став 1 од ЗОО, па тужителот има право на законска затезна камата согласно член 277 од наведениот закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.129/2001 од 19.06.2002 година.

25.Обврската на должникот за исплата на пресметана законска камата заради задоцнување со исполнување на парична обврска, престанува со склучувањето на договор со доверителот во кој е одредено дека доверителот се откажува од ваквото свое побарување, спрема должникот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Во овој спор од изведените докази, помеѓу другото, е утврдено дека странките биле во деловни односи по основ на договор за продажба врз основа на кој тужителот во текот на 1995 година му испорачал на тужениот, стока-лекови, која тужениот уредно ја примил,но задоцнил со плаќањето, па пресметаната законска затезна камата по истекот на 15-от ден од денот означен во фактурите изнесувала 5.388.985.50 денари. Уште е утврдено дека на ден 27.06.1997 година странките заклучиле договор за деловна соработка во кој било договорено рокот за плаќање да биде 90 дена од денот на испораката. Исто така е утврдено дека во членот 4 од истиот договор странките се

согласиле тужителот како испорачател се откажал од законската затезна камата од деловната соработка во претходниот период.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителот, за долг, го одбиле како неосновано.

При одлучувањето пониските судови се раководеле од утврденото дека со договорот за деловната соработка од 27.06.1997 година во членот 4 странките се договориле дека тужителот како испорачател се откажал од законската затезна камата од деловната соработка од претходната период. Тоа значи дека тужителот се откажал од предметното побарување што преставува пресметана законска затезна камата за задоцнетото плаќање за испорачаната стока во текот на 1995 година како период што претходел на склучувањето на договорот од 27.06.1997 година. Според тоа пониските судови правилно го примениле материјалното право кога согласно член 344 од Законот за облигациони односи (ЗОО) според која одредба обврската престанува кога доверителот ќе изјави на должникот дека нема да го бара исполнувањето на обврската и должникот ќе се согласи со тоа, тужбеното барање го одбиле како неосновано.

Од овие причини како неоснован се јавува наводот во ревизијата дека пониските судови погрешно го толкувале членот 4 од Договорот од 27.06.1997 година и дека согласно член 344 од ЗОО потребно било да се склучи договор за опростување на долгот, што не е случај со предметниот договор. Ова уште повеќе што договорот од 27.06.1997 година е писмен договор потпишан од овластени лица на странките во кој јасно е изразена нивната воља.

Исто така како неоснован се јавува и наводот во ревизијата дека никој не може да се откаже од течењето на законската законска камата поради доцнење на исполнување на обврската што е предвидено во членот 277 од ЗОО што преставува присилен пропис, затоа што во случајот не станува збор за камата што во иднина ќе се пресметува, туку за веќе

пресметана камата, за период што претходел на склучувањето на договорот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1332/99 од 6.06.2002 година.

26. Побарувањето на надомест за наводнување на земјоделско земјиште, настанато според одредбите од Законот за водите, застарува по истекот на општиот рок за застареност.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Во овој спор, од изведените докази, пому другото е утврдено дека сопругата на тужениот, М. Ј. е сопственик на лозов насад во место викано "Ш"-М. Љ. со површина од 13.031 м² низ кој поминувал каналот за наводнување со кој стопанисувал тужителот. Утврдено е дека тужениот како корисник на каналот, го наводнувал лозовиот насад и за годините кога тоа го правел и тоа за 1994 година-13 декари и за 1996 година-5 декари тужениот бил задолжен со воден надомест според ценовникот утврден од тужителот, а за 1993 и 1995 година по 8-декари за секоја година и за 1996 година 13 декари според истиот ценовник задолжен бил да плати самостален дел. Утврдено е дека тужениот за добиената услуга за наведениот период не го платил на тужителот износот од 40.410,00 денари.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителот за долг, го уважиле. При одлучувањето пониските судови се раководеле од утврденото дека тужениот го користел системот за наводнување со кој стопанисувал тужителот во предметниот период, а притоа не го платил водениот надомест, па според тоа согласно член 138 од Законот за водите пониските судови правилно одлучиле кога тужбеното барање на тужителот го уважиле.

Во ревизијата тужениот наведува и дека побарувањето на тужителот било застарено во смисла на член 378 од Законот за облигационите односи бидејќи побарувањето за наплата на воден надоместок застарува за 1 година. Овој суд наоѓа дека ваквиот навод е неоснован од причина што оваа одредба се однесува за застареност на побарување за надомест за испорачана вода за потребите на домаќинството што не е случај со овој предмет, па според тоа побарувањето на тужителот не е застарено со оглед дека за истото важи општиот рок за застареност од 5 години.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1240/99 од 16.05.2002 година.

27. Побарувањата што произлегуваат од тековно одржување на заеднички простории во станбен објект се сметаат како повремени побарувања кои застаруваат во рок од 3 години од доспеаноста на секое поодделно побарување.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право во делот на одбиеното тужбено барање на име долг за тековно одржување на заеднички простории и на станбена зграда за периодот од 12 месеци за 1999 година и за периодот од месец јануари заклучно со месец септември 2000 година.

Имено, во овој спор од изведените докази, помеѓу другото е утврдено дека тужената е сопственик на стан на ул. "К" во С. и со одлука на куќниот совет од 25.03.1995 година било одлучено секој корисник на стан во зградата на име трошоци за тековно одржување на заедничките простории во зградата да плаќа по 300,00 денари месечно. Утврдено е дека овие трошоци тужената не ги платила за три месеци за 1998 година, 12 месеци за 1999 година и за 9 месеци 2000 година и тоа од месец јануари заклучно со месец септември кои изнесувале 11.400,00 денари.

На основа така утврдената фактичка состојба пониските судови со побиваната и првостепената пресуда, тужбеното барање за исплата на долг на име неплатени трошоци за заедничко одржување во износ од 7.200,00 денари за предметниот период го одбиле како неосновано.

Во причините за ваквото одлучување пониските судови навеле дека ваквите побарувања, што се однесуваат за одржување на заедничките простории, застаруваат за една година согласно член 378 од Законот за облигационите односи (ЗОО), па сметано од денот на поднесувањето на тужбата 24.09.2001 година, побарувањето на тужителот за 3 месеци за 1998 година, за 12 месеци за 1999 година и за 9 месеци 2000 година било застарено.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија основано во барањето за заштита на законитоста се наведува дека во конкретниот случај погрешно е применето материјалното право по однос на одбиеното тужбено барање на име долг за тековно одржување на заеднички простории за периодот од 12 месеци за 1999 година и за периодот од месец јануари заклучно со месец септември 2000 година.

Ова од причина што во членот 378 од ЗОО таксативно се наброени услугите за чие ненаплаќање рокот за застареност изнесува 1 година, а меѓу кои не спаѓаат и трошоците за тековно одржување на заедничките простории во станбен објект. Ова особено што за сите тие услуги е својствено што истите ги вршат јавни претпријатија, а во случаји се работи за друг правен субјект-куќниот совет на предметната зграда кој со одлука определил плаќање на овие трошоци што пак значи дека станува збор за облигационо правен однос помеѓу куќниот совет и станарите на зградата.

По наоѓање на овој суд, во конкретниот случај се работи за повремени побарувања кој согласно со член 372 од ЗОО застаруваат за 3 години.

Одлука на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.125/03 од 9.10.2003 година.

28. Недостатоците во градбата на објектот - пукнатини на малтерот на фасадата поради некавалитетно изведени работи, не се однесуваат на солидноста на градежот, па изведувачот за нив одговора во рамките на договорениот рок, односно во рокот од 2 години од приемот на објектот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Имено, во текот на редовната постапка од изведените докази првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека на 27.5.1987 година тужителите со тужениот склучиле договор за изградба на индивидуална станбена зграда, со кој тужениот како изведувач на работите се обврзал на тужителите да им изгради кука според усвоениот технички проект. Со договорот, тужениот се обврзал објектот да го изгради стручно, квалитетно и совесно, а била договорена фиксна цена во износ од 37.080.389,00 тогашни динари. Исто така, било договорено тужениот објектот да го изгради во рок од 6 месеци од денот кога бил воведен во работа. Според член 19 од договорот, помеѓу странките била договорена гаранција за изведените работи во рок од 2 години сметано од предавањето на објектот, односно од почетокот на користењето на објектот, ако истото почнало пред неговото предавање. При градењето на објектот тужителот од своја страна имал ангажирано стручно лице како надзорен орган, кој требало да ја следи изградбата на објектот. На 26.4.1988 година било извршено предавање на објектот, за кое нешто бил составен и записник за примопредавање. При примопредавањето бил присутен и надзорниот орган. Во записникот било констатирано дека има повеќе недостатоци на објектот. Меѓутоа, од наброените недостатоци во записникот не биле констатирани никакви недостатоци по однос на изведбата на надворешната фасада на објектот, а при примопредавањето на објектот тужениот како изведувач се обврзал во рок од 15 дена да ги отстрани сите констатирани недостатоци. Подолго време по примопредавањето на објектот, поточно во 1996 година на

фасадата на станбениот објект се појавиле пукнатини кои почнале да се шират во вид на пајакова мрежа. Така што пукнатините и понатаму се прошириле по целата фасада на надворешните ѕидови и тоа на западниот, источниот и северниот, а единствено такви пукнатини не се појавиле на јужниот ѕид. Наведените напукнувања на фасадата не биле од конструктивен карактер и не ја доведувале во прашање функционалноста на објектот. Меѓутоа, доколку ваквата состојба и понатака би останала несанирана, би дошло до продирање на вода во ѕидовите, а поради временските услови-појавата на мраз, испарување, промена на температурата и слично, би можело да дојде и до рушење на ѕидовите на објектот доколку не би било вршено тековно одржување на зградата. Причината за ваквото оштетување на фасадата на градежниот објект била поради неквалитетно изведените градежни работи и ненавремено спремање и нанесување на цементната маса. Понатаму, првостепениот суд утврдил дека во 1988 година била поведена постапка по тужбата на сега тужениот против сега тужителите за исплата на долг заради извршени, а ненаплатени работи согласно склучениот договор за градба, при што со правосилна пресуда сега тужителите биле задолжени на тужениот да му платат сума во износ од 1.301,40 денари, со камата од 14.4.1998 година и износ од 1.254,80 денари. Во тој спор била поднесена и противтужба од сега тужителите, со која што побарале да биде задолжен сега тужениот со сума од 23.580 германски марки, со камата од 11.6.1990 година. Меѓутоа, таквото тужбено барање му било правосилно одбиено како неосновано.

На основа така утврдената фактичка состојба, пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот како во изреката на првостепената пресуда. Притоа, пониските судови тргнале од утврденото дека штетата што ја трпеле тужителите во случајот била како последица на неквалитетно изведена фасада од страна на тужениот и дека за тоа постои исклучива вина на страна на тужениот. Меѓутоа, за таквите недостатоци поради неквалитетно изведената фасада и пукнатините што се јавиле на истата, тужителите не го известиле тужениот, ниту пак повеле некаква постапка пред судот во утврдените законски рокови. Имено, ваквиот заклучок на пониските судови

произлегува од утврденото дека во 1988 година бил изграден предметниот станбен објект и предаден од страна на тужениот на тужителите на 26.4.1988 година. Недостатоците на фасадата на објектот, тужителите ги откриле во 1996 година, односно дури по 8 години од предавањето на објектот, а предметниот спор го завеле во 1997 година. Што значи по истекот на законски утврдените рокови, што фактички значи дека тие го изгубиле правото на судска заштита. Од друга страна пак и самите оштетувања, односно напукнувања на фасадата на спорниот објект, што после изградбата на објектот, односно подоцна се појавиле, не биле од конструктивен карактер како тоа пониските судови утврдуваат, а произлегува од вештото мислење на вештото лице и не ја доведуваат во прашање функционалноста на објектот, доколку фасадата редовно и тековно се одржува. Основ за таквото одлучување судовите наоѓаат во член 641 во врска со член 615 од Законот за облигационите односи (ЗОО), според која одредба ако подоцна се покаже некој недостаток кој не можел да се открие со обичен преглед, нарачувачот сепак може да се повика на него, под услов за него да го извести вршителот на работата што побргу, а најдолго во рок од 1 месец од неговото откривање. Со истекот на 2 години од приемот на извршената работа, нарачувачот повеќе не може да се повика на недостатоците.

И по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, а имајќи ги предвид погоре цитираните законски одредби, пониските судови правилно го примениле материјалното право, за што дале доволно образложени причини со кои во целост се согласува и овој суд. Ревизијата всушност го оспорува заклучокот на пониските судови дека предметните недостатоци на градбата на тужителите не се од конструктивен карактер и не ја доведуваат во прашање функционалноста и солидноста на градбата, повикувајќи се на примена на член 644 од ЗОО. Но притоа не го оспорува таквото мислење на вештото лице туку се повикува на неговото појаснување ако никој не би ја одржувал куќата, со време зависно од временските промени, може да доведе до рушење на ѕидовите што би ја нарушило и функционалноста и стабилноста на објектот. И по мислењето на овој суд при неспорно утврдена фактичка состојба, накнадно

појавените недостатоци во градбата на објектот пукнатини на малтерот на фасадата поради некавалитетно изведени работи не се однесуваат на солидноста на градежот, поради што неможе да се примени член 644 од ЗОО изведувачот да одговара за нив во рок од 10 години од предавањето и приемот на работите. За нив изведувачот одговара во рамките на договорениот рок согласно и цитираниот член 615 од ЗОО, а после тоа нивното санирање го врши сопственикот на објектот во рамките на редовното одржување на фасадата. Можните влошувања на состојбата на градежот ако тоа не се прави, ќе бидат последица на таквиот пропуст.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.25/200 од 27.06.2002 година.

29.Лицето кое пристапува кон долгот одговара солидарно за обврската на должникот, а за пристапување кон долг не е потребна согласност од должникот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека странките склучиле договор за закуп на деловен простор на ул:“М.Т.“, односно “Г. Д.“ во П. почнувајќи од 1.07.1996 година со обврска тужениот да плаќа месечна закупнина во износ од 11.664,00 денари. Тужениот бил основан од страна на Л.Г. од П., која воедно била и директор на претпријатието со неограничени овластувања во рамките на запишаните дејности. Претходно истиот деловен простор во својство на закупопримач го користел ДОО “И“ од П., кој на име неисплатена закупнина му долгувал на тужителот износ од 96.624,00 денари. На 6.06.1996 година ДОО “И“ претставуван од тогашниот стечаен управник Л. Г. основач и директор на ПП “Е“ склучил договор за трајна и деловна соработка именуван уште како договор за франшизинг. Во член 3 став 1 од тој договор било уредено дека за користење на деловниот простор франшизингот Л., односно нејзиното

приватно претпријатие заклучила договор за закуп со тужителот и дека ќе плати закупнина за деловниот простор. Во договорот не била предвидена обврска тужениот да ја плати закупнината од претходниот период тоа е за времето кога закупопримач бил ДОО "И" П. Према ДОО "И" била отворена стечајна постапка, на Окружниот стопански суд во Б. со свое решение од 18.06.1996 година, го утврдило побарувањето на тужителот како доверител во износ од 642.231,00 денари, а оспорено било побарување во износ од 66.825,00 денари. Тужителот своето побарување во стечајната постапка го барал на име неисплатена закупнина за оваа деловна просторија. На 3.07.1996 година тужителот во својство на закуподавач и тужениот како закупопримач склучиле договор за издавање на деловниот простор под закуп и за регулирање на неисплатената закупнина. Со тој договор тужениот зел обврска да ја плати неисплатената закупнина од претходниот закупопримач ДОО "И" на три рати, заклучно со 31.12.1996 година. Во тој договор како договорна страна не фигурирал ДОО "И". На 3.07.1996 година повторно помеѓу странките бил составен и записник за регулирање на обврските за неисплатената закупнина во висина од 96.624,00 денари која сума не е спорна помеѓу странките и до денес не е платена.

На основа таква утврдена фактичка состојба првостепениот суд го одбил тужбеното барање како неосновано наоѓајќи дека во конкретниот случај не можело да стане збор за преземање долг од страна на тужениот во смисла на член 446 од Законот за облигационите односи (ЗОО), бидејќи требало да постои договор со кој согласност ќе биде постигната помеѓу доверителот, должникот и превземачот на долгот. Исто така во склучениот договор за трајна деловна соработка никаде не била внесена обврска на тужениот да ја исплати закупнината што ја долгувал ДОО "И".

Второстепениот суд во жалбената постапка утврдил дека првостепениот суд на основа правилно и целосно утврдена фактичка состојба погрешно го применил материјалното право, поради што ја преиначил првостепената пресуда и го уважил тужбеното барање. Основ за такво одлучување второстепениот суд наоѓа во утврденото дека тужителот како доверител и

тужениот како трет во смисла на член 451 од ЗОО се договориле, односно тужениот се обврзал спрема тужителот дека ќе го исполни неговото побарување од должникот. ДОО "И". На тој начин тужениот влегол во обврска покрај должникот ДОО "И" и се работи за типичен пример на пристапување кон долг. На тој начин со пристапување на тужениот како трето лице кон долгот стариот должник не се ослободил од обврската и неговата положба со ништо не се изменила. Ова значи дека покрај стариот должник спрема тужителот како доверител, сега стои и нов должник тужениот со кого доверителот склучил договор. Со оглед на ваквото дејство на договорот за пристапување на долг, за него не била потребна согласност на должникот ДОО "И". Договорот склучен помеѓу странките од 3.07.1996 година, за регулирање на неисплатената закупнина и записникот составен од двете странки исто така на 3.07.1996 година, кои се однесуваат за спорната закупнина, се уредно потпишани и заверени со службен печат на тужениот. Двете писмена се потпишани во име на тужениот и потврдени со печат, како што е постапено и со на основниот договор за закуп склучен помеѓу странките. Со пристапувањето кон стариот должник пристапува ново лице, така што должникот не се ослободува од неговата обврска, со тоа што спрема стариот должник ДОО "И" наплатата може да се изврши согласно условите од присилното поравнување, а спрема сега тужениот во целост онака као што се договориле со тужителот, се разбира без притоа да се наплатува целиот износ од двата должници како не би дошло до стекнување без основ на страна на тужителот. Право е на тужителот дали ќе бара наплата на долгот од ДОО "И" во износ и под услови како во присилното поравнување, или пак од тужениот ќе го наплати целиот износ или разликата до полниот износ доколку го наплати побарувањето од стариот должник.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување второстепениот суд правилно го применил материјалното право, односно одредбата од член 451 од ЗОО, при што во целост се согласува со причините изнесени во побиваната пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.325/99 од 22.11.2001 година.

30. Оштетената има својство на трето лице и има право да бара непосредно од осигурувачот надомест на штета по основ на осигурување од автоодговорност како задолжително осигурување и тогаш кога штетникот е странски државјанин, а штетата е причинета надвор од Република Македонија.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основани се наводите од барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право. Имено, во редовната постапка од изведените докази пониските судови меѓу другото утврдиле дека на 5.08.2000 година се случила сообраќајна незгода помеѓу две патнички возила и тоа возилото марка "Ј" сопственост на Л.А., а управувано од Д. Х. и патничкото возило марка "Ф Г". Поточно лицето М. Е. кој го управувал патничкото моторно возило "Ф С" при престигнување на возилата што се движеле пред него поминал на спротивната сообраќајна лента па дошло до судар со возилото марка "Ј" и возилото марка "Ф", а кои правилно се движеле по нивната сообраќајна лента. Единствен виновник за случената сообраќајна незгода бил возачот М.Е. кој го управувал патничкото моторно возило марка "Ф С" без регистарски таблаци, а со брзина од 92 км/час. Возилото марка "Ј 101" што било управувано од возачот А. Х. правилно и прописно се движело по неговата сообраќајна лента со брзина од околу 65 км/час во правец П - С, а во кое возило како сопатник се наоѓала тужителката. Во сообраќајната незгода таа се здобила со тешки телесни повреди и според медицинската документација имала скршеници на две коски на карличниот прстен од десната страна, како и пубичната и седалната коска. По задобиените повреди таа била префрлена во Медицинскиот центар во П. каде останала 22 дена, а потоа била префрлена во С. каде мирувала уште 6 недели. Лекувањето продолжило со физикална терапија. За повредите тужениот на тужителката не и платил

никаков надомест на нематеријална штета. Исто така таа претрпела и материјална штета за лекување во износ од 1.500,00 денари согласно доставените потврди, а која штета исто така не и била надоместена од страна на тужениот.

При изнесената фактичка состојба првостепениот суд делумно го уважил тужбеното барање на тужителката и го задолжил тужениот на име нематеријална штета да и плати вкупен износ од 700.000,00 денари и тоа за претрпен физички бол 250.000,00 денари, за претрпен страв износ од 150.000,00 денари и на име душевни болки за намалена општа животна активност износ од 300.000,00 денари, заземајќи притоа правно становиште дека се исполнети условите од член 200 од Законот за облигациони односи (ЗОО), за да тужениот и надомести на тужителката правичен паричен надоместок. При одлучувањето првостепениот суд го ценел приговорот на тужениот за немање пасивна легитимација на нивна страна со оглед да виновен за случената сообраќајна незгода е возачот на патничкото моторно возило “Ф С“ кое што не било осигурано кај тужениот, но таквиот приговор го одбил како неоснован затоа што тужителката во моментот на незгодата била сопатник на патничко моторно возило “Ј“ и истата воопшто не била виновна за сообраќајната незгода. Притоа, првостепениот суд го имал во предвид член 50 од Законот за осигурување (ЗО)согласно кој задолжително се осигуруваат сопствениците односно корисниците на моторни возила од одговорност за штети причинети на трети лица. Притоа го имал во предвид фактот дека патничкото моторно возило во кое тужителката била сопатник е осигурано токму кај тужениот. Исто така првостепениот суд го имал во предвид и член 62 од истиот закон и врз основа на сето тоа наоѓа дека приговорот на тужениот за немање пасивна легитимација е неоснован бидејќи тужениот е пасивно легитимиран во овој спор.

Во жалбената постапка второстепениот суд завзел спротивен став. Според овој суд првостепениот суд погрешно го применил материјалното право бидејќи тужениот не е пасивно легитимиран. Основ за такво одлучување овој суд наоѓа во членот 65 од ЗО, од кој произлегува дека друштвото за осигурување е во обврска да ја надомести штетата причинета со

возила на осигуреник во земјите членки на Советот на бироата за зелена карта и според 69 до 76 од истиот закон за штета причинета на територија на Република Македонија од моторно возило со странска регистрација кое поседува важечка меѓународна исправа за осигурување по автомобилска одговорност. Според ова, овој суд оценува дека обврска на тужениот за надомест на штета би постоела доколку штетата е причинета од нивни осигуреник или на територија на Република Македонија, а како во случајот штетата е причинета од странски државјанин на територија на Република Србија, значи дека не се работи за осигуреник на тужениот ниту пак штета е причинета на територија на Република Македонија, па смета дека тужениот не е пасивно легитимиран во овој спор за да биде одговорен во однос на барањето на тужителката.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија второстепениот суд со таквото одлучување погрешно го применил материјалното право. По оценка на овој суд во случајов, правилно првостепениот суд наоѓа дека тужениот е пасивно легитимиран во овој спор и дека на негова страна постои одговорност за надомест на штетата на тужителката.

Согласно со член 50 од ЗО ("Службен весник на РМ" бр.49/97 и 79/99), според овој закон задолжително се осигуруваат : патниците во јавниот сообраќај од последици на несреќен случај; сопствениците, односно корисниците на моторни возила од одговорност за штета причинета на трети лица. Согласно член 57 од истиот закон, сопственикот, односно корисникот на моторното возило и на приклучното возило е должен да склучи договор за осигурување од одговорност за штети што со употреба на моторното возило ќе им ја причини на трети лица.

Согласно член 59 од истиот закон не се сметаат за трети лица, во смисла на овој закон и немаат право на надомест на штета по основа на осигурување од автомобилска одговорност: договорувачот на осигурување; сопственикот; сосопственикот, корисникот и секој друг имател на возило и тогаш кога не управувале со возилото при настанувањето на штетата; возачот на возилото кој е одговорен за штетата и лица кои на недозволен начин го присвоиле возилото, па и тогаш кога во моментот на незгодата не управувале со возилото.

Тргувајќи од содржината на овие законски одредби произлегува дека тужителката како сопатник во моторното возило има својство на трето лице, бидејќи не е во листата наброени во член 59 од наведениот закон кои што не се сметаат за трети лица, а од друга страна повредата и е нанесена со употреба на моторното возило. Кога станува збор за осигурен случај од член 940 и 941 од ЗОО, тужителката има право да бара непосредно од осигурувачот надомест на штета што ја претрпела со осигурениот случај. Имено, осигурувањето од одговорност по услови за осигурување од автоодговорност е задолжително осигурување и по тој основ тужителката има право да бара надомест на штета.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.138/02 од 26.02.2003 година.

31.Оштетеното лице на кое му е предизвикана штета со употреба на непознато моторно возило, има право на надомест на материјална штета што произлегува од повреда на телото и нарушување на здравјето.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право.

Во овој спор од изведените докази помеѓу другото е утврдено дека на ден 27.08.1996 година околу 12 часот и 30 минути на јавниот пат Р.- О. во местото викано В., се случила сообраќајна незгода во која тужителот се здобил со тешки телесни повреди . Сообраќајната незгода се случила на начин што непознато возило го удрило возилото на тужителот, при што возилото излетало од патот. За добиените повреди тужителот имал материјални трошоци за лекување во Болницата во Р. и тоа во износ од 5.085,00 денари.

На основа вака утврдената фактичка состојба , првостепениот суд го уважил тужбеното барање на тужителот за надомест на материјална штета на име трошоци за лекување, одделни износи со законска затезна камата за одделни периоди ,

како што е конкретно наведено во изреката на првостепената пресуда и го задолжил тужениот истите да му ги исплати.

При одлучувањето, првостепениот суд се раководел од одредбата содржана во членот 82 став 1 од Законот за осигурување на имот и лица (ЗОИЛ), (“Службен весник на РМ“ бр.49/93 од 09.02.1993 година), кој бил во правна сила во моментот на настанување на сообраќајната незгода, според која одредба оштетеното лице на кое му е предизвикана штета со употреба на непознато возило, има право да бара надоместок на штета поради смрт, повреда на тело или нарушување на здравјето од друштвото за осигурување кое врши осигурување од автоодговорност и тоа до висината на најнискиот износ на кој мора да се договори осигурување од автоодговорност на патнички возила.

Имајќи ја предвид оваа законска одредба, првостепениот суд заклучил дека тужителот има право како на нематеријална штета, така и на материјална штета, во случај кога истата е предизвикана со повреда на телото и нарушување на здравјето, со оглед дека законодавецот не направил разлика помеѓу материјална и нематеријална штета. Оттука, првостепениот суд заклучил дека согласно ставот 2 од погоре наведената одредба тужениот има обврска да му ја исплати штетата на тужителот што ја побарувал на име материјални трошоци поради повреда на телото и нарушување на здравјето. Притоа, првостепениот суд се повикал и на одредбата од членот 81 став 5 од истиот закон и констатирал дека во истата не било наведено конкретно за каква штета станува збор.

Второстепениот суд пак, со побиваната пресуда ја уважил жалбата на тужениот и ја преиначил првостепената пресуда, така што тужбеното барање на тужителот за надомест на материјална штета на име материјални трошоци за лекување, го одбил како неосновано.

При одлучувањето, Судот се раководел од фактот дека првостепениот суд погрешно ја толкувал одредбата содржана во членот 82 став 1 од ЗОИЛ, кога нашол дека од сообраќајната незгода со непознато возило на тужителот му следува и надомест на материјална штета на име трошоци за лекување. Второстепениот суд во причините за ваквото одлучување

наведува дека анализата на стилизацијата на законската одредба од членот 82 став 1 од погоренаведениот закон, јасно укажува дека законодавецот ја дефинирал нематеријалната штета како видови штета што може да ја бара оштетеното лице на кое му е предизвикана штетата со употреба на непознато возило. Што значи, исклучена е можноста, оштетеното лице да бара надомест на материјална штета на име трошоци за лекување, бидејќи таквото право на надоместок од цитираната законска одредба не произлегува.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија основано во барањето за заштита на законитоста се наведува дека погрешно е применето материјалното право од страна на второстепениот суд кога со побиваната пресуда ја преиначил првостепената пресуда во делот од тужбеното барање на тужителот за надомест на материјална штета на име трошоци за лекување, и во тој дел тужбеното барање го одбил како неосновано. Ова, од причина што првостепениот суд правилно ја толкувал одредбата од членот 82 став 1 од ЗОИЛ и правилно заклучил дека тужителот има право и на материјална штета на име трошоци за лекување предизвикана од сообраќајната незгода со непознато возило. Првостепениот суд правилно заклучил дека законодавецот во наведената законска одредба го употребил терминот “штета“, под кој се подразбира материјална и нематеријална штета. Тоа пак, значи дека во случај на повреда на телото и нарушување на здравјето како што е во конкретниот случај, на тужителот покрај надомест на нематеријална штета, му следува и материјална штета.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.46/03 од 10.09.2003 година.

32.Нема одговорност на осигурителното друштво за штета од сообраќајна незгода што се случила во земја која не била членка на Националното биро за зелена карта.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во редовната постапка првостепениот суд од изведените докази утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото, дека тужителот е сопственик на товарно возило марка “М” и истиот има извадено меѓународна карта за обезбедување на период од 3.12.1993 - 5.11.1994 година и на самата меѓународна карта се напишани земјите со иницијали за кои важи оваа зелена карта. Името на Руската федерација не е внесено на овој зелен картон. На ден 6.6.1994 годна возилото сопственост на тужителот управувано од лицето И. Ѓ., во Русија направило сообраќајна незгода во која едно лице во изгубило животот и 5 возила биле оштетени. Тужителот го отповика тужениот да ја регулира штетата а бидејќи тужениот не го сторил тоа тужителот ги исплатил управните побарувања врз основа на спогодба склучена со оштетените на 16.7.1994 година со која на оваа дата на оштетените им исплатил износ од 27.300 УСА долари, а спогодбата е претходно постигната на 28.6.1994 година. По исплаќањето на оштетениот износ, тужителот неколку пати се обраќал до тужениот да му ја исплати штетата што тој ја платил на оштетените, меѓутоа тужениот тоа не го сторил, сметајќи дека спрема зелената карта тој немал обврска да ја надомести штетата што се случила во Русија.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го одбиле тужбеното барање на тужителот. Правилен е заклучокот на пониските судови дека во смисла на член 79 од Законот за осигурување и реосигурување на имоти и лица (ЗОРИЛ), нема основ тужениот да биде задолжен да му ја надомести штетата на тужителот која што тој ја платил за обештетување на оштетените лица од сообраќајната незгода, бидејќи меѓународната карта не се однесувала за земјата во која се случиле незгодата.

Согласно член 79 од ЗОРИЛ (“Службен весник на РМ” бр. 49/93), друштвото за осигурување кај кој сопственикот,

односно корисникот на возилото осигурал автоодговорност е должно штетата што со употреба на возилото е предизвикана во странство, да му ја надомести на трето лице во висина определена со прописите за задолжително осигурување во државата во која штетата настанала.

Во конкретниот случај незгодата се случила во земја за која што зелената меѓународната карта на тужителот не се однесувала, бидејќи на самата карта се наведени државите за кои што истата важи, па со оглед да Русија не е наведена, произлегува дека таквата меѓународна карта за возилото на тужителот не се однесува за Русија и возилото на тужителот влегло во Русија без покривање на меѓународната карта. Ова дотолку повеќе што во периодот кога се случила незгодата Руска Федерација не била членка на Националното биро за зелена карта.

Оттука, произлегува дека нема законски основ за да тужениот биде задолжен да му ја надомести штетата на тужителот која што тој ја претрпел со обештетување на оштетените лица во сообраќајната незгода.

Неосновани се ревизиските наводи на тужителот дека согласно член 75 и 79 од ЗОРИЛ тужениот е должен да ја надомести штетата на тужителот. Ова од причини што овие законски одредби не можат да најдат примена во случајот кога меѓународната зелена карта за осигурување на возилото - сопственост на тужителот не се однесувала во земјата каде што е случена незгодата, од што произлегува дека тужениот нема одговорност за да му ја надомести штетата на тужителот предизвикана со сообраќајна незгода на територија на Руската федерација.

Пресуда на Врховен суд на Република Македонија,
Рев.бр.345/03 од 3.09.2003 година.

33. На погрешно наплатениот износ на име дополнителна наплата на царина кој е повратен на увозникот, Царината е должна да плати и законска камата за времето од погрешната наплата до враќањето.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се и ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право ако се има во предвид утврдената фактичка состојба. Во редовната постапка првостепениот суд, од изведените докази, утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото, дека тужителот побарува од тужениот исплата на износ од 63.769,00 денари на име главен долг, кој претставува пресметана законска камата на износ од 173.500,00 денари за период од 12.06.1996 година до 24.10.1997 година. Утврдено е дека тоа произлегува од фактите што со решение од 25.12.1995 година донесено од тужениот, сега тужителот како увозник бил задолжен да плати износ од 173.500,00 денари на име дополнителна царина и други царински давачки. Ова решение било спроведено и од сметката на тужителот бил симнат овој износ на ден 12.06.1996 година. Наплатениот износ, тужениот му го вратил на тужителот на ден 24.10.1997 година врз основа на претходно донесено решение од 22.10.1997 година со кое решение се запира покренатата постапка по службена должност за дополнителна наплата на царина и царински давачки за стока увозно оцаринета од страна на увозникот сега тужителот со УЦД од 28.11.1995 година и на сега тужителот му се враќа износот од 176.204,00 денари.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, пониските судови го уважиле тужбеното барање и го задолжиле тужениот да на тужителот му го плати спорниот износ со камата. Ова од причини што во случајот погрешно е наплатен на тужениот износот од 173.500,00 денари, па за периодот за кој се наоѓал кај тужениот овој износ сметано од наплатата па до негово враќање, на тужителот му следува камата која е законски предвидена обврска со функција на еден вид надомест на штета, а за заштита на странката која не можела да располага со паричните средства.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со таквото одлучување пониските судови правилно го примениле

материјалното право. Имено, при погрешно наплатен износ на име царина, сметано од наплатата па до неговото враќање, на странката и следува камата како законски предвидена обврска од императивен карактер, затоа што кога се запира постапката покрената по службена должност за дополнителна наплата на царината и царинските давачки, покрај наплатениот износ што се враќа, се плаќа и камата за времето од наплатата до враќањето.

Врховниот суд на Република Македонија ги ценеше наводите во ревизијата дека не постои законска обврска на тужениот на царинските обврзници, според повеќе уплатениот износ да му надоместува и камата за времето за кое што тие средства биле на сметка на буџетот, дека оваа материја е регулирана со Законот за царините, како лекс специјалис, кој не предвидува пресметување на камата при враќање на царината. Меѓутоа, овие наводи најде дека се неосновани, од причини што истите биле изнесени и ценети во жалбената постапка од страна на второстепениот суд, па претставуваат повторување и во постапката по ревизија, а дадените причини по однос на нивната неоснованост во целост ги прифаќа и овој суд. Впрочем, тоа што во Законот за царините нема таква обврска за тужениот, е ирелевантно бидејќи тоа не значи дека тужениот се ослободува од плаќањето на камата за наплата на царина за кое немало основ. Правилно пониските судови нашле основ за наплаќање на камата од членот 277 став 1 од Законот за облигациони односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1294/98 од 17.01.2001 година.

34.Тестаторот со тестаментот може да располага со право на враќање на национализиран имот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Имено, во текот на редовната постапка врз основа на изведените докази е утврдено дека тужителката С. и тужениот

Т. се брат и сестра, а останатите тужители се нивни внуци од покојниот брат Т.. Нивниот татко односно дедо, сега покојниот С. до 1996 година живеел во заедница во село со своите синови Т. - сега покоен и сега тужениот Т.. По смртта на синот Т. со синот Т. живеел во К.. На 25.12.1996 година сега покојниот С. сочинил тестамент пред сведоци, а подоцна сочинил и заверил тестамент кај овластен нотар во К. од 27.08.1998 година. Со овој тестамент сега покојниот С. изјавил волја на својот син Т. да остане деловна просторија во К. на улица "М. Т." имот кој бил национализиран, а за кој поседувал тапија за сопственост. По неговата смрт во постапката за расправање на оставина, сега тужителите го оспориле тестаментот дека истиот е составен под присилба и тестваторот не бил при чиста свест поради што се упатени на спор. Судот утврдил дека сега покојниот С. без ичија помош и при чиста свест и разум во присуство на двајца сведоци кај нотар јасно ја изразил својата волја при што бил сочинет и заверен оспорениот тестамент. Имотот-деловната просторија што е предмет на тестаментот бил национализиран 1959 година. Законот за денационализација (ЗД) е донесен и објавен во "Службен весник на РМ" бр.20 од 29.04.1998 година, а тестаментот е сочинет на 27.08.1998 година по донесување на Законот. Тестваторот починал на 20.05.2000 година.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите наоѓајќи дека не постојат причини за поништување на тестаментот бидејќи истиот е составен без присилба и при чиста свест како и дека деловната просторија без оглед што претставува имот кој бил национализиран со истиот може да се располага во тестаментот, а согласно член 2 од Законот за наследување (ЗН).

Овој суд наоѓа дека од страна на пониските судови правилно е применето материјалното право кога е одбиено како неосновано тужбеното барање на тужителите бидејќи наоѓаат дека не постојат услови од член 62 став 2 и член 63 од ЗН што произлегува од изведените докази во текот на постапката. Од исказите на сведоците произлегува дека тестваторот без закани и присилба и при чиста свест и разум ја изразил својата волја во тестаментот. Овој суд наоѓа дека правилно е применет и член 2

од ЗН според кој може да се наследуваат предмети и права што им припаѓаат на поединци. Во конкретниот случај во моментот на составување на тестаментот веќе бил донесен ЗД во кој во член 1 е уреден начинот, условите и постапката за враќање во сопственост на имот. Според тоа во моментот на составување на тестаментот тестваторот можел да располага со правото што го имал според ЗД односно враќање на сопственоста за што во тестаментот изразил и волја кому да припадне таа просторија.

Овој суд го имаше предвид наводот дека во моментот на составување на тестаментот сопственик на имотот била Република Македонија, меѓутоа наоѓа дека е неоснован од причина што во моментот на составување на тестаментот, тестваторот можел да располага со правата согласно член 2 од ЗН.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев. бр.5/04 од 11.02.2004 година.

35.Ако имотот што тужителот го добил од неговиот татко додека бил жив бил поголем од нужниот дел што би го добил, тој нема право да побарува нужен дел.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се и ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право ако се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во редовната постапка првостепениот суд од изведените докази утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото, дека тужителот и тужениот се браќа, а покојниот А. нивниот татко со договор за подарок на недвижен имот заверен под Ов.бр.498/92 на тужениот му подарил куќа во површина од 105м² и двор од 144м² кој се наоѓа на ул.“Б.К.“ заведен во Пл. за КО. К., КП., а кој имот порано се водел на име на покојниот. Два дена пред правење на овој договор покојниот А. направил тестамент во кој тестамент куќата и дворното место кои што се сега предмет на спорот ги оставил на тужениот, а во тестаментот наведува дека на

тужителот О. не му остава ништо бидејќи му измирил повеќе од нужниот дел, со тоа што му купил стан на ул. "О.Р." од 58,60м² во К., му оставил патничко возило марка "Рено 4" и киоск приколка Ц 425, комплет опрема со фритеза, фрижидер, скара, машина за мелење месо, микробранова печка, и за станот му купил комплет мебел, спална соба, кујна трпезарија, дневна соба, прибор за ВЦ, лустери, теписони и со тоа му е намирен наследниот дел на сега тужителот, бидејќи тужителот добил стан од 46.000 ДМ, приколка од 10.000 ДМ, или се во вкупна противвредност од 1.680.000,00 денари и тоа без мебелот и патничкото возило, а вредноста на куќата и дворното место изнесува 810.000,00 денари.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека пониските судови со побиваната и првостепената пресуда правилно го примениле материјалното право.

Согласно член 31 од Законот за наследување ("Службен весник на РМ" бр.47/96), нужните наследници имаат право на дел од оставината кој се вика нужен дел и кој им припаѓа во случај кога оставителот располагал со оставината. Нужниот дел на потомците, посвоениците и нивните потомци и на брачниот другар изнесува 1/2, а нужниот дел на останатите наследници 1/3 од оној дел што на секој наследник би му припаднал според законскиот ред на наследување без оглед на тоа што некој од нужните наследници не бара дел од оставината, или пак е исклучен од наследство или недостоен да наследи.

Во смисла на цитираната законска одредба правото на нужен дел се јавува како облик на ограничување на слободата на тестаменталното располагање со имотот и како начин на заштита, пред сè на имотните интереси на еден потесен круг законски наследници, составен од најблиските членови на семејната заедница на оставителот. Правото на нужен дел е уредено така што неговата примена има императивен карактер и доаѓа секогаш кога оставителот неограничено располагал со својот имот правејќи тестамент спротивно на нормите предвидени со законот, без да води притоа сметка за правото на нужен дел на законските наследници кои спаѓаат во кругот на нужните наследници. Големината на нужниот дел, односно делот од оставината што во секој случај мора да им припадне на

нужните наследници и со кој оставителот не може да располага, зависи од големината и вредноста на имотот што ќе се затекне во моментот на смртта на оставителот, од бројот и видот на законските наследници, меѓутоа и од определениот обем и вредност на подароците и другите добротчини располагања што оставителот им ги направил за време на својот живот на законските наследници и на други лица.

Во конкретниот случај пониските судови правилно ја примениле цитираната законска одредба, имајќи ги во предвид располагањата на таткото на тужителот за време на неговиот живот, оставајќи му недвижен и подвижен имот на сега тужителот. Имено, на тужителот не му е повредено правото на нужен дел бидејќи неговиот татко му оставил подвижен и недвижен имот што претставува дури и повеќе од неговиот нужен дел, што значи не станува збор за неограничено располагање на оставителот со својот имот, затоа што фактички оставителот водел сметка и за правото на наследување на тужителот оставајќи му за време на својот живот дел од имотот. Поради ова произлегува дека тужителот неосновано сега побарува нужен дел. При состојба да е подмирен делот на тужителот со имотот кој што му е даден од страна на неговиот татко додека тој бил жив, а кој што имот бил поголем од нужниот дел што би го добил тужителот, тужителот нема право сега да побарува нужен дел. Од овие причини неосновани се ревизиските наводи на тужителот во таа смисла.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.231/01 од 19.02.2003 година.

36.Кога примателот на издршката со договор за доживотна издршка го пренел правото на сопственост на предметот на договорот на давателот на издршката, а таквиот договор не е раскинат, нема право повторно да располага со истиот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Од изведените докази во постапката првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото, дека тужителот бил внук на сега покојната Н.Т. која починала на 22.08.2000 година. Покојната Н. со тужителот на ден 5.09.1997 година заклучиле договор за доживотна издршка со кој договор меѓу другото Н. му го пренела правото на сопственост на тужителот и на нивата во површина од 3693 м². Утврдено е дека на ден 7.07.2000 година покојната Н. заклучила договор за купопродажба заверен под реден број 200/00 кај нотар Љ. Д. од С.Н. со кој договор предметната нива која што веќе била опфатена со договор за доживотна издршка, ја продала на сега тужениот.

Врховниот суд на Република Македонија оцени дека пониските судови со ваквото одлучување правилно го примениле материјалното право, односно одредбата од член 103 од Законот за облигациони односи (ЗОО) и член 3 од Законот за основните сопственосно правни односи и во се сè согласува и ги оценува како основани причините од кои тие се раководеле при одлучувањето.

Во барањето за заштита на законитоста се наведува дека пониските судови го поништиле договорот за продажба меѓутоа при тоа во поглед на ништовноста не навеле на кои принудни прописи таквиот договор бил спротивен, понатаму наведува дека погрешно е стојалиштето на пониските судови дека тужителот се стекнал со право на сопственост на предметната парцела во моментот на склучување на договорот затоа што одредбата од член 120 од Законот за наследување (ЗН) предвидува дека сопственоста врз имотот предмет на договорот за доживотна издршка преминува на давателот на издршката во моментот на смртта на примателот на издршката, што значи дека давателот на издршката не се имал стекнато со право на сопственост на имотот предмет на договорот, а примателот на издршката се до

моментот на неговата смрт бил сопственик на имотот и со него можел слободно да располага.

Согласно член 26 од ЗОО договорот е склучен кога договорните страни се спогодиле за суштествените состојки на договорот.

Согласно член 454 став 1 од истиот закон со договорот за продажба, продавачот се обврзува предметот што го продава да му го предаде на купувачот, така што купувачот да стекне право на располагање, односно право на сопственост, а купувачот се обврзува да му ја плати на продавачот цената.

Согласно член 120 став 1 од ЗН договорот со кој едниот договарач се обврзува да го издржува доживотно другиот договарач, а во кој другиот договорувач изјавува дека му го остава целиот свој имот или еден негов дел во наследувањето и претставува договор за отуѓување со надоместок на сите недвижни ствари што му припаѓаат на примателот на издршката во времето на склучување на договорот, чие признавање на давателот на издршката е одложено до смртта на примателот на издршката.

Во конкретниот случај покојната Н. располагала со предметната недвижност и склучила договор за доживотна издршка со тужителот. Со тоа што таа располагала со тој имот значи дека подоцнежното нејзино располагање е спротивно на принудните прописи независно од тоа што предавањето на овој имот на давателот на издршката е одложено до нејзината смрт. Имено, купувачот кој при склучување договор за купопродажба бил во уверување дека недвижноста што ја купува е сопственост на продавачот неможе да стекне сопственост на таа недвижност, ако истата не била сопственост на продавачот туку на трето лице. Како во случајот покојната Н. со договорот за доживотна издршка располагала и со оваа парцела ја опфатила истата со тој договор и изјавила во тој договор дека таа парцела ќе му ја остави во наследство на давателот на издршката-сега тужителот, значи дека покојната Н. немала право пофторно да распоалга со истата таа парцела и да го склучува договорот за купопродажба со сега тужениот. Фактот што во случајот давателот на издршката не го запишал своето право во јавните книги не е од влијание за поинакво одлучување, при состојба да

договорот за доживотна издршка ниту бил раскинат од страна на договорните страни ниту пак бил редуциран по однос на оваа спорна парцела.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.183/02 од 23.04.2003 година.

37. Право на надомест на штета со раскинување на договор за доживотна издршка им припаѓа само на договорните страни.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е и ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во текот на редовната постапка врз основа на изведените докази е утврдено дека покојната П. од една страна како примател на издршката и сега тужените како даватели на издршката склучиле договор за доживотна издршка од 19.12.1976 година според кој договор тужените се обврзале према покојната да ја чуваат, а истата за возврат како надомест им ја дала старата куќа, односно тогашната куќа која се состоела од 2 соби по 16 м² и претсобје 10 м², како и дворно место. По согласност на покојната П. старата куќа е срушена и на тоа место е изградена новата куќа. Договорот за доживотна издршка е раскинат со пресуда која пресуда е донесена по смртта на сега покојната П.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот, а согласно член 124 став 4 од Законот за наследување (ЗН). Ова, од причини што покојната П. за време на живот не барала надомест на штета од сега тужените, а откако договорот за доживотна издршка бил раскинат, согласно член 124 став 4 од ЗН, ова право припаѓа само на договорните странки, поради што правилно пониските судови прифаќаат дека тужителот не може да бара штета по овој основ.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај материјалното право е правилно применето, односно член 124 став 4 од ЗН. Ова, од причини што договорот за доживотна издршка е раскинат со пресуда која е донесена по смртта на сега покојната П. Со оглед да во конкретниот случај се работи за договорен однос, по раскинувањето на договорот за доживотна издршка надомест на штета може да бараат само договорните странки. Како во конкретниот случај тужителот не е договорна странка истиот нема право да бара надомест на штета по овој основ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.393/2000 од 16.10.2002 година.

38. Повикот од работодавецот работникот да се јави на работа по правосилна и извршна судска одлука по која е поништена одлуката за престанок на работниот однос, не значи засновање на нов работен однос.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основан е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на постапката утврдено е дека тужителката била вработена кај тужениот како продавачка. Тужениот донел решение за престанок на работниот однос на тужителката сметано од 31.12.1997 година. Тужителката поднела тужба за поништување на решението за престанок на работниот однос на 29.12.1997 година. Со пресуда од 01.10.2001 година уважено е тужбеното барање на тужителката и е поништено како незаконито решението за престанок на работниот однос па тужениот е задолжен да ја врати тужителката на работно место што одговара на нејзината стручна подготовка. Против ваквата пресуда е поднесена жалба до Апелациониот суд Ш.. Со писмо од 17.11.2001 година тужителот ја повикал тужителката на ден 19.11.2001 година да се јави кај тужениот на работа во осум часот.

На ден 19.11.2001 година тужителката се јавила кај тужениот но несакала да работи. Жалбата поднесена од тужениот против пресудата на Основниот суд во С. Н. од 01.10.2001 година на 30.11.2001 година е одбиена како неоснована а пресудата на првостепениот суд е потврдена. Тужителката не доаѓала на работа кај тужениот во периодот од 19.11.2001 година до 29.11.2001 година поради што тужениот донел решение од 22.01.2002 година со кое на тужителката и престанал работниот однос кај тужениот согласно член 121-а став 1 точка 1 од Законот за работните односи (ЗРО), поради неоправдано отсуствува од работа. Против ова решение тужителката поднела приговор да тужениот па поради тоа што истиот не одлучувал тужителката ја поднела предметната тужба.

Врз основа на ваква утврдена фактичка состојба пониските судови го одбиле како неосновано тужбеното барање на тужителката бидејќи наоѓаат дека се исполнети условите од член 121-а став 1 точка 1 од ЗРО врз основа на кое е донесено оспореното решение. Судот наоѓа дека со самиот факт што тужителката била повикана да се јави на работа настанал нов однос односно дека со тоа била отповикана претходната одлука за престанок на работниот однос. Судот наоѓа дека тужителката била должна да продолжи да работи а бидејќи таа не доаѓала на работа се исполнеле условите од член 121-а став 1 точка 1 од ЗРО на тужителката да и престане работниот однос поради неоправдано отсуство.

Овој суд наоѓа дека од страна на пониските судови погрешно е применето материјалното право, односно наоѓа дека во конкретниот случај не може да се примени член 121-а став 1 точка 1 од ЗРО. Ова од причина што од доказите произлегува дека додека тече постапката по жалбата на пресуда од 01.10.2001 година во врска со решението за престанок на работен однос од 31.12.1997 година тужителката била повикана од тужениот да се јави на работа. Судот наоѓа дека со тоа што тужителката била повикана да се јави на работа настанал нов однос помеѓу нив. Меѓутоа овој суд наоѓа дека повикот на тужениот да се јави тужителката на работа не значи дека ја отповикал својата претходна одлука за престанок на работен однос ниту дека помеѓу нив е заснован нов однос. Имено, ЗРО

предвидува постапка за начинот како за засновање на работен однос така и за престанокот. Со оглед на тоа да во конкретниот случај не може да се смета дека е заснован нов работен однос помеѓу тужителката и тужениот овој суд наоѓа дека не се исполнети условите за примена на член 121-а став 1 од ЗРО кога е донесено новото решение за престанок на работен однос.

Овој суд при одлучувањето го имаше предвид и член 124 од ЗРО според кој ако по барање на работникот судот утврди дека престанок на работниот однос е незаконит ќе го поништи решението за отказ и ќе го задолжи работодавецот да го врати работникот на работно место соодветно на неговата стручна подготовка и да му ги обезбеди другите права од работен однос. Во конкретниот случај тужениот ја повикал на работа тужителката во текот на жалбената постапка односно кога решението за престанок на работниот однос сеуште не било правосилно поради што не може да се смета дека постапил по пресудата која е донесена подоцна. Од тие причини овој суд одлучи како во изреката согласно член 124 од ЗРО.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.353/03 од 4.02.2004 година.

39.Работно искуство претставува време поминато на работа после стекнувањето на одреден степен на образование и вршење работни задачи за кои е потребен таков степен на образование.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основан е наводот од ревизијата за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба.

Имено, од изведените докази во текот на постапката било утврдено дека тужителите со тужениот воделе работен спор кој завршил со правосилна пресуда со која тужителите биле вратени на работа да се распоредат на работни задачи кои одговарале на нивната стручна подготовка. Тужениот врз основа

на таа пресуда ги распоредил тужителите на работно место и задачи и тоа Н. Ф. на работно место конструктор во технички сектор, а тужителот Ј. Г. на работно место и задачи референт за план и анализа во финансво-сметководниот сектор. Утврдено е дека тужителот Н. Ф. има завршено ВИ степен на Машинскиот факултет насока производно машинство, а Ј. Г. имал завршено ВИ степен више образование-економист насока економско-комерцијална. Според Правилникот за организација на работењето и систематизација на работите и работните задачи било предвидено за работно место конструктор во техничкиот сектор каде бил распореден тужителот Н. ВИ или ИВ степен стручна спрема-техничка струка, машинска или електро струка и една година работно искуство, а за работното место на кое бил распореден тужителот Ј. било предвидено ВИИ или ВИ степен стручна спрема-економски факултет или виша економска школа со работно искуство две години. Причините поради кои тужителите биле распоредени на овие работни места биле според степенот на стручната спрема и потребата од процесот на работата и работните задачи со цел дека тужителите на овие работни места ќе биле поцелосно ангажирани и со успех ќе можеле да ги извршуваат.

На основа така утврдената фактичка состојба, пониските судови заклучиле дека оспорените одлуки на тужениот биле неправилни и незаконити бидејќи тужителите биле неправилно распоредени, не било доволно распоредувањето да биде извршено само според стручната спрема која ја имале тужителите туку според вештачењето требало и претходно соодветна пракса од тоа работно место за да успешно се извршувале работите и работните задачи од тоа работно место, па повикувајќи се на одредбата од член 27 од Законот за работните односи (ЗРО), го уважиле тужбеното барање на тужителите, ги поништиле решенијата за распоредување на тужителите донесени од тужениот како незаконити.

Меѓутоа, според наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови на правилно и целосно утврдената фактичка состојба, погрешно го примениле материјалното право односно законската одредба од член 27 од

ЗРО, кога одлучиле на наведениот начин со побиваните пресуди од следните причини:

Согласно член 27 став 1, 2 и 3 од ЗРО, работникот работи на работно место за кое засновал работен однос, а во случаи утврдени со колективен договор работникот може да биде распореден на секое работно место кое одговара на неговиот степен на стручна подготовка, и одлуката за распоредување ја донесува работодавецот или работникот кој тој ќе го овласти.

Во конкретниот случај кога било утврдено дека тужителите се распоредени на работни места кои одговарале на нивниот степен на стручна подготовка што е видно од решенијата за распоредување како и актот за систематизација на тужениот односно тужителот Н. е распореден на работно место конструктор во технички сектор за кое се барало VI степен на стручна спрема според Правилникот за систематизација на тужениот и работното искуство една година, а кое одговара на образованието кое го имал тужителот, а Ј. бил распореден на работно место референт за план и анализа за кое според актот за систематизација на тужениот е предвидено VII и VI степен на школска подготовка од економска струка и две години работно искуство, а кое одговара на образованието кое го имал завршено VI степен-више образование економска насока, економско комерцијална, дека распоредувањето било како резултат на потребата од процесот на работата и работните задачи со цел дека тужителите на овие работни места ќе бидат поцелосно ангажирани и со успех ќе можеле да ги извршуваат работните задачи и дека оспорените одлуки биле донесени од директорот на тужениот, не може да се прифати дека тие одлуки се неправилни и незаконити, бидејќи според наведената одредба од член 27 од ЗРО на која се повикуваат двата суда биле исполнети условите предвидени во одредбата, а тоа значи дека постои законито распоредување, стручна подготовка и потреба во процесот на работата за распоредување на новото работно место. Тужениот при донесувањето на оспорените одлуки за прераспоредување на тужителите Н. на работно место конструктор во технички сектор а Ј. на работно место референт за план и анализа ги засновал токму врз условите утврдени со ЗРО односно ги запазил елементите при извршувањето на

прераспореѓувањето стручната подготовка и потребата во процесот на работата со цел за остварување подобри резултати.

Околноста што тужителите немале соодветна пракса од тие работни места на кои биле распоредени кое било констатирано и со вештачењето, па со оглед што тужителите дотогаш не работеле на таквите работни задачи и со таквиот начин на распореѓување не можело со успех тужителите да ги извршуваат работните задачи без претходно потребно работно искуство на тие работни места, не даваат основ да се заклучи дека се работи за незаконито распореѓување во смисла на одредбата на која се засноваат оспорените одлуки, туку работното искуство по завршувањето на соодветното образование кое го поседуваат двајцата тужители.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.371/03 година од 4.02.2004 година.

40.Распореѓувањето на работникот од едно во друго место на работа ако оддалеченоста е помала од 50 км., на кого му е обезбеден превоз до работа и од работа, не претставува работа на терен и нема право на надомест по тој основ.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста дека пониските судови погрешно го примениле материјалното право во делот за надомест за работа на терен.

Во постапката по предметот од изведените докази меѓу другото двата суда утврдиле дека тужителот со решение од 6.06.1991 година од СИЗ за пензиско и инвалидско осигурување бил прогласен за инвалид на трудот со преостаната работна способност и дека требал да биде прераспореден на друго работно место од страна на тужениот. Врз основа на тоа решение тужениот со решение од 19.06.1991 година тужителот го распоредил на работно место-телефонист во дневна смена во В. на неопределено време со личен доход од вкупно 1196 бода.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба пониските судови со побиваните пресуди го уважиле тужбеното барање на тужителот и го задолжиле тужениот покрај другото да му плати на тужителот износ од 143.770,00 денари надомест за работа на терен за временски период од 6-ти месец 1991 година до 12-ти месец 1997 година со законска затезна камата сметано од поднесувањето на тужбата до исплатата. Притоа, пониските судови застанале на стојалиште дека на тужителот му следува утврдениот износ на име надомест за работа на терен за спорниот период согласно член 41 од Правилникот за плати, надоместоци на плати и други примања на тужениот и член 145 од Колективниот договор на тужениот, бидејќи тужителот патувал од С. како место на живеење до В. каде работел на оддалеченост повеќе од 10 км., не му биле исплатувани дневници ниту била организирана исхрана, па тужениот бил во обврска на тужителот да му го исплати утврдениот износ од 143.770,00 денари по основ надомест за работа на терен.

По мислењето на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови погрешно го примениле материјалното право односно одредбата од член 41 од Правилникот за плати и надоместоци на плати и други примања на тужениот и член 45 од Колективниот договор на тужениот кога тужбеното барање на тужителот да му се исплати надоместок за работа на терен за спорниот период го уважиле.

Согласно член 29 став 1 од Законот за работните односи (ЗРО), работникот може да се распореди од едно во друго место на работа ако оддалеченоста е помала од 50 км. и ако му е обезбеден превоз до работа и од работа, со средства на јавниот сообраќај или со средства на работодавецот.

Во конкретниот случај неспорно е дека тужителот со решение од 19.06.1997 година бил распореден на работно место телефонист во дневна смена во В. на неопределено време од 12.06.1991 година и дека тужителот на новото работно место работел во турнус (12 часа работел а 24 часа имал одмор). Неспорно било утврдено дека оддалеченоста од С. до В. е помала од 50 км. и дека на тужителот му била обезбедена службена карта за превоз со воз на релација В.-С. и обратно. На

тужителот не му биле исплатувани дневници ниту надоместок за работа на терен, односно теренски додаток.

Од изнесеното произлегува дека тужениот одлуката за распоредување на тужителот на наведеното работно место ја донел согласно членот 27 од ЗРО, а распоредувањето од едно во друго работно место го сторил во смисла на одредбата од член 29 став 1 од истиот закон, па како на тужителот му биле обезбедени соодветните услови за работа согласно наведената законска одредба, не може да се прифати дека тужителот работи на терен и дека му следува надомест за работа на терен за спорниот период.

Во конкретниот случај не се работи за работа на терен туку за распоредување на работник од едно во друго место на работа чија оддалеченост е помала од 50 км. со обезбеден превоз од средствата на јавниот сообраќај во смисла на членот 29 став 1 од ЗРО, што значи дека на тужителот не му следува надомест за работа на терен, па тужениот не е во обврска да му го исплати на тужителот бараниот износ по овој основ, таква обврска не произлегува од членот 41 од Правилникот за плати, надоместоци на плати и други примања на тужениот, ниту од член 145 од Колективниот договор на тужениот од 1996 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.81/2001 од 10.04.2002 година.

41.Работното место на кое е прераспореден работникот ако по вид на образование не е соодветно на стручната подготовка што тој фактички ја поседува, не претставува причина за да прераспоредувањето се смета за незаконито.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил, дека тужителката била примена на работа во МВР на неопределено време сметано од 12.4.1982 година на работно место касиер во Одделението за општествен стандард и службени објекти. На наведеното

работно место тужителката била примена со средно училиште врз основа на сведителство за завршен испит во Трговски училишен центар со занимање продавач во трговија. Тужителката подоцна била распоредена на работно место учитувач на сметки во секторот за возен парк во Управата за финансии и други заеднички работи во МВР. Со решение од 20.12.2000 година повторно била прераспоредена на работно место шанкер-сервисер во сектор за исхрана во Управата за финансии и други заеднички работи. Претходно бил поднесен предлог за распоредување од 18.12.2000 година со кој предлог се барало распоредување на тужителката во друга работна единица во МВР бидејќи истата иако била повикана од ВД помошник министер на разговор истата не доаѓала, била недисциплинирана, не ги почитувала наредбите, ниту работното време, неоправдано излегувала и слично. Притоа, во решението од 20.12.2000 година било наведено дека распоредувањето било извршено заради поефикасно извршување на функцијата на Министерството односно заради подобрување на организацијата на работа во рамките на иста или слична на делокруг од организациона единица. Против ова решение тужителката вложила приговор на 26.12.2000 година по кој не била донесена одлука. Со решение на тужениот од 15.2.2001 година на тужителката и бил изречен престанок на работниот однос по потреба на службата сметано од 1.3.2001 година. Со решение од 25.4.2001 година поднесениот приговор од страна на тужителката против наведеното решение бил одбиен. По поведувањето на спор со тужба од 27.3.2001 година од страна на тужениот било донесено решение од 12.4.2001 година со кое е поништено решението од 15.2.2001 година за престанок на работниот однос по потреби на службата и со донесување на ова решение, решението од 20.12.2000 година со кое тужителката била распоредена на работно место шанкер-сервисер, останало во сила. Против решението од 12.4.2001 година тужителката повторно вложила приговор за да истата потоа со тужба бара оспореното решение да биде поништено и да биде распоредена на работно место соодветно на нејзиниот степен на стручна и школска подготовка, знаење и искуство. Согласно Правилникот за систематизација на работни места во МВР од месец декември 1999 година кој бил во важност кога

било извршено распоредувањето на тужителката било предвидено работно место шанкер-сервисер, при што за наведеното работно место било предвидено ИВ степен средно образование угостителско училиште.

На основа таква утврдена фактичка состојба пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителката и го поништиле решението на Министерот за внатрешни работи наведено во изреката на првостепената пресуда. Основ за такво одлучување судовите наоѓаат во утврденото дека при прераспоредувањето не е постапено согласно член 26 став 2 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи од месец април 1998 година, затоа што тужителката не е распоредена на работно место што одговара на нејзината стручна подготовка. Таа има диплома за завршено Трговско училиште, а нема диплома за завршено Угостителско училиште како што се бара за работно место шанкер-сервисер, па произлегува дека тужителката е распоредена на работно место за кое нема соодветна стручна подготовка што било спротивно на наведениот Колективен договор и на член 27 од Законот за работните односи (ЗРО). Поради ова пониските судови заклучуваат дека тужителката со оспореното решение не била распоредена на работно место кое одговара на нејзината стручна подготовка, поради што оспореното решение е незаконито.

Според наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија основано се укажува во ревизијата дека пониските судови одлучувајќи на наведениот начин погрешно го примениле материјалното право. Имено, од утврдената фактичка состојба произлегува дека тужителката има ИВ степен стручна подготовка, што значи дека таа во текот на работниот процес во МВР може да биде распоредена на секое работно место кое претпоставува таков степен на образование па фактот што работното место на кое е прераспоредена по вид на образование не е соодветно на стручна подготовка што фактички таа ја поседува не може да претставува единствена причина за да оспореното решение се смета за незаконито. Имено, согласно член 27 став 2 од ЗРО, во случаи утврдени со Колективниот договор работникот може да биде распореден на секое работно место кое одговара на неговиот степен на стручна подготовка.

Согласно член 26 став 2 точка 1 алинеја 3 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи од месец април 1998 година, работникот во текот на работниот однос може да биде распореден на секое работно место утврдено со актот за систематизација на работните места, кое одговора на неговиот степен на стручна подготовка поради поефикасно извршување на функција на Министерството, а особено заради подобрување на организацијата на работа во рамките на иста или сродна по природа на делокругот на организациона единица. Од цитираните одредби на ЗРО и на Колективниот договор на тужениот, овој суд наоѓа дека тужителката правилно и законито е распоредена на работно место шанкер-сервисер согласно степенот на стручната подготовка што го поседува, а тоа значи дека пониските судови погрешно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање, поради што следуваше ревизијата на тужениот да биде уважена, побиваната и првостепената пресуда да бидат преиначени на начин како во изреката на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.194/03 од 25.12.2003 година.

42.Мирувањето на правата и обврските од работен однос на работник, се однесува само на работник чиј брачен другар вработен во Република Македонија е упатен на работа во странство од Република Македонија, а не и во случај кога брачниот другар на работникот е вработен во странство и од таа држава каде работел е упатен на работа во друга држава.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Во постапката по предметот од изведените докази меѓу другото било утврдено дека тужителката била вработена во Основното јавно обвинителство (ОЈО) на работно место стручен соработник и дека сопругот на тужителката бил распореден на работа во Германската амбасада во Сараево за период од 01.05.2001 до 30.06.2002 година. Поради ова,

тужителката поднела барање до тужениот за мирување на работниот однос на 21.05.2001 година во кое барање навела дека во случај на негативно одлучување по нејзиното барање за мирување на работниот однос, престанокот на работниот однос да се сметал како спогодбен. Со решение од 30.05.2001 година, ОЈО го одбил барањето на тужителката како неосновано врз основа на член 53 став 2 од Законот за работните односи, од причина што брачниот другар на тужителката не бил државјанин на Република Македонија. Против ваквото решение била вложена жалба од страна на тужителката против која не било одлучувано од страна на Второстепената комисија при Владата на Република Македонија. Утврдено е дека тужителката користела годишен одмор за тековната 2001 година во траење од 22 работни дена сметано од 03.05.2001 година заклучно со 01.06.2001 година, а по истекот на годишниот одмор не се јавила на работа 3 последователни дена и тоа на 4, 5 и 6 јуни 2001 година и не го оправдала своето отсуство, поради што тужениот донел решение 7.06.2001 година за престанок на работниот однос на тужителката со отказ без отказан рок врз основа на член 121-а став 1 точка 1 од Законот за работните односи (ЗРО). Против решението за престанок на работниот однос тужителката вложила жалба до Второстепената комисија на Владата на РМ, по која на било одлучувано.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба и според наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го одбиле тужбеното барање на тужителката како неосновано.

Правилни се заклучоците на пониските судови дека решението од 30.05.2001 година донесено од ОЈО со кое било одбиено барањето на тужителката за мирување на правата и обврските од работен однос е правилно и законито бидејќи било донесено во согласност со член 53 став 2 од ЗРО, односно тужителката не можела да ги користи правата од работниот однос предвидени во наведената одредба затоа што не се исполнети условите предвидени во таа одредба за да може да и мирува работниот однос, брачниот другар на тужителката не бил државјанин на Република Македонија туку бил странски

државјанин и извршувал работи и работни задачи за друга држава - СРГ.

Судот го ценеше наводот во ревизијата дека од страна на пониските судови погрешно било применето материјалното право, односно одредбата од член 53 став 2 од ЗРО (погрешно наведено член 35 став 2 од ЗРО), кога одлучиле на наведениот начин бидејќи во Законот не се спомнувало “привилегираност на одредена категорија на вработени“, ниту пак е утврдена определена градација на “странци“ - односно “сопруги“ или “сопрузи на странци“ или “сопруги“ или “сопрузи на македонски државјани“, но го одби како неоснован. Ова од причините дадени од страна на пониските судови со кои образложени причини се согласува и овој суд дека одредбата на која се повикува тужителката и врз основа на која се засноваат пресудите на двата суда и решението со кое е одбиено барањето на тужителката за мирување на правата и обврските од работниот однос се однесува само на работник чиј брачен другар вработен во Република Македонија е упатен на работа во странство од Република Македонија, а не и во случај кога брачниот другар на работникот вработен во странство е упатен од државата каде бил вработен во друга држава како што е и во конкретниот случај.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.418/2003 од 3.03.2004 година.

43.Одлуката за корекција на бодовите за исплата на неисплатените плати на работниците донесена од органот на управување на претпријатието, е акт за распределба на делот од доходот наменет за плати, а не пропис што не може ретроактивно да се примени.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Во редовната постапка помеѓу другото пониските судови утврдиле дека на тужителот кој бил вработен кај тужениот за месеците лл, ллл, лВ,В и Вл -1998 година не му била исплатена

плата, а за месец л -1998 година му била исплатена помала плата. Во спорниот период сметката на тужениот била блокирана. После овој период, тужениот донел одлука од 8.06.1998 година како резултат на која одлука била извршена корекција на бодовите па поради ретроактивната примена на тужителот за месец л му е исплатена помала плата. Висината на износите кои не му се исплатени на тужителот утврдени се од вештачењето на вештото лице С.Т.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, со побиваната пресуда со која е потврдена првостепената пресуда погрешно е применето материјалното право, поради што и нецелосно е утврдена фактичката состојба. Имено, погрешен е заклучокот на пониските судови дека во случајот одлуката на тужениот од 08.06.1998 година со која фактички е извршена корекција на бодовите и со тоа на тужителот му е исплатена помала плата, не можела ретроактивно да се примени. Имено согласно член 69 од Законот за работни односи став 1 работникот има право на плата. Според став 2 на истиот член, платата на работникот му се обезбедува од средставата на работодавецот сразмерно на извршената работа, како и придонесот на работникот во создавање на добивката, во согласност со условите и критериумите утврдени со Закон и Колективен договор.

Од содржината на оваа одредба, сосема јасно произлегува дека цитираната одлука преставува акт на тужениот за распределба на средставата за плати. Не се работи за пропис што уредува некои односи во работењето на тужениот, па согласно член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија да неможе ретроактивно да се примени, туку за одлука по која се врши конкретна распределба на делот од доходот остварен кај тужениот за определен период а наменет за плати, согласно цитираната законска одредба. Логично е тоа да се прави отпосле, откако тие средства ќе бидат остварени. Исплатата на плата се врши после извршената работа врз основа на остварените резултати.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.94/01 од 10.04.2002 година.

44. Решението за престанок на работниот однос е законито ако отсуството од работа не е пријавено кај законскиот застапник на работодавецот или лицето овластено од него.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е и наводот за погрешна примена на материјалното право, ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на постапката утврдено е дека тужителката врз основа на договор за работа од 6.12.1997 година била вработена на неопределено време кај тужениот на работно место референт на терминал. Директорот на тужениот донел акт од 17.7.1998 година со кој го раскинал овој договор за работа во кој навел дека тужителката на 14.7.1998 година самоволно го напуштила работното место не ги исполнила работните задачи во наредните три дена не се јавила на работа и не го оправдала нејзиното отсуство. Работното место на тужителката подразбирало да работи на компјутер за авиокарти. На 14.7.1998 година околу 12,00 часот во време кога тужителката работела на терминалот законскиот застапник на тужениот го исклучила терминалот поради незадоволство од работата на тужителката, а потоа заминала од кај тужениот. Започнатото раздолжување со парите од смената тужителката го продолжила со сведокот и го напуштила работното место. Наредниот ден на 15.7.1998 година тужителката на семејниот-матичен лекар во Здравствена станица "Ц" им најавила по телефон дека е спречена да оди на работа поради болест, а на преглед се јавила на 16.7.1998 година. По прегледот и била поставена дијагноза "стенокардија"- покачен крвен притисок и срце биеење. На тужителката и било одобрено боледување сметано од 15.7.1998 година до 29.7.1998 година. Тужителката од 15.7.1998 година повеќе не се јавила на работа кај тужениот. Во почетокот на месец август 1998 година тужителката го однела боледувањето кај тужениот заедно со

нејзиниот сопруг, а при повторното доаѓање на сопругот на тужителката кај тужениот на 13.8.1998 година му бил врачен актот од 17.7.1998 година и тој го потпишал. На 20.8.1998 година тужителката поднела приговор против овој акт кај тужениот по кој не било одлучено, а тужителката на 17.9.1998 година поднела тужба до првостепениот суд. На 15.7.1998 година сопругот на тужителката по телефон се јавил кај тужениот и зборувал со сведокот вработена кај тужениот на работно место референт за визи и на истата и соопштил дека тужителката е болна и не може да дојде на работа. Тужителката по престанокот на работниот однос кај тужениот засновала работен однос во С.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителката и тоа согласно член 115 став 1 точка 6 од Законот за работните односи (ЗРО) како и член 155 став 1 точка 6 од истиот закон.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај од страна на пониските судови правилно е применето материјалното право односно член 115 став 1 точка 6 од ЗРО и член 155 став 1 точка 6 од овој закон, кога наоѓаат дека тужителката не го оправдала своето отсуство во рокот предвиден во член 115 став 1 точка 6 од ЗРО и во наредните три дена не се јавила на работа. Фактот дека сопругот на тужителката се јавил на 15.7.1998 година при тужениот не е од влијание со оглед дека отсуството не е пријавено кај законскиот застапник на тужениот или лице овластено од него.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.470/01 од 5.3.2003 година.

45. На работник не може да му престане работниот однос поради кршење на работната дисциплина и неисполнување на работните обврски поради одбивање усмен работен налог од работодавецот, доколку со него не биле дадени конкретните работни задачи.

Одобразложението:

Ревизијата е неоснована.

Во постапката по предметот од изведените докази првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителката била вработена кај тужениот на работно место КВ шивач и дека поради лошата финансиска состојба на тужениот подолг период во текот на 1996 година на вработените не им било исплаќано плата поради што биле испраќани повеќе работници на принуден одмор, па и тужителката. Во почетокот на месец мај 1996 година тужениот склучил зделка со странски партнер за шиење на поголема количина облека, па работниците кои биле на принуден одмор меѓу кои и тужителката биле повикани на 6.5.1996 година да се јават на работа поради извршување на работните задачи. Утврдено е дека тужителката со уште три работнички на 9.6.1996 година подолго време останала во просторијата за пушење поради што раководителот С.Т. пристапил во таа просторија и дал налог на работничките па и на тужителката да пристапат до машините за шиење и да работат. Тужителката со другите работнички го одбила налогот од раководителот, а потоа отишла кај машините но не работела. Со налог од 9.6.1996 година од ВД директорот на тужениот, тужителката била отстранета од работа до донесување на конечна одлука, а на 30.5.1996 година била донесена одлука со која на тужителката и престанал работниот однос согласно член 115 став 1 точка 1 и член 117 од ЗРО и член 115 став 1 точка 1 и став 2 точка 1, 2, 9, 10 и 11 од Колективниот договор на тужениот поради кршење на работната дисциплина и неисполнување на работните обврски. Против таквата одлука тужителката поднела приговор кој бил одбиен како неоснован.

На основа така утврдената фактичка состојба првостепениот суд го одбил тужбеното барање на тужителката како неосновано, од причина што сметал дека тужителката ја сторила повредата за кое и престанал работниот однос, односно

самото одбивање на работен налог од раководителот претсавува основ за престанок на работниот однос.

Второстепениот суд прифаќајќи ја вака утврдената фактичка состојба со побиваната пресуда одлучил на начин што жалбата на тужителката ја уважил, првостепената пресуда ја преиначил и тужбеното барање на тужителката го уважил со мислење дека првостепениот суд во случајот погрешно го применил материјалното право.

Притоа, второстепениот суд заклучил дека тужителката не ја сторила повредата за кое и престанал работниот однос согласно член 115 став 1 точка 1 од ЗРО и член 115 став 1 точка 1 и став 2 точка 1, 2, 9, 10 и 11 од Колективниот договор на тужениот, односно во дејствијата на тужителката не биле содржани елементи на кршење на работната дисциплина и неисполнување на работните обврски, дека одбивала извршување на работни задачи. Ова, од причина како што било утврдено дека тужителката која била на принуден одмор на повик од раководителот на тужениот се јавила на работа на работно место шивач на машина, меѓутоа не и било дадена конкретна работна задача ниту пак, конкретен работен налог за извршување на работните задачи за да се прифати дека не ги извршила работните задачи.

Според тоа и по наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија правилно е стојалиштето на второстепениот суд кога одлучил на наведениот начин, во делот со кој ги поништил оспорените одлуки на тужениот, бидејќи самото одбивање на усмениот налог на раководителот од страна на тужителката без конкретно да се наведат причините, што тужителката одбила да работи, за што се однесувал тој усмен налог и кои работни задачи одбила да ги извршува, не ја чинат повредата од наведените одредби на кои се засноваат оспорените решенија, па таквите одлуки се неправилни и незаконити и спротивни на ЗРО и Колективниот договор на тужениот како такви треба да се поништат.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.553/2000 од 6.11.2002 година.

46. Мерката парична казна работодавецот може да ја изрече и без претходно да донесе одлука со отказ на работниот однос, кога во постапка поведена поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските ќе утврди дека работникот ги сторил повредите што му се ставаат на товар.

Од образложението:

Основан е наводот во ревизијата дека второстепениот суд погрешно го применил материјалното право. Имено, во редовната постапка првостепениот суд утврдил дека тужителот бил вработен кај тужениот на работно место продавач на бензиска пумпа и во деновите 16. и 18.8.1999 година не се јавил на работното место, ниту пак го оправдал својот изостанок, со што не ги исполнил своите работни обврски, поради што од страна на тужениот било донесено решение од 5.10.1998 година за изрекување на парична казна во висина од 15% од месечната плата на работникот остварена во месец септември 1998 година во траење од 6 месеци. Против тоа решение е поднесен приговор до Комисијата за работни спорови кај тужениот. Но со одлука од 3.11.1998 година приговорот е одбиен како неоснован. Првостепениот суд застанал на ставот дека тужбеното барање на тужителот за поништување на решението од 5.10.1998 година донесено од страна на тужениот е неосновано со оглед да тужителот сторил повреда на работните обврски.

Врз основа на ваквата фактичка состојба првостепениот суд го одбил тужбеното барање на тужителот како во изреката на првостепената пресуда. Притоа, првостепениот суд застанал на стојалиштето дека решението донесено од страна на тужениот со кое на тужителот му е изречена парична казна во висина од 15% од месечната плата на работникот остварена во месец септември 1998 година во траење од 6 месеци е основано бидејќи тужителот кој во критичните денови користел годишен одмор бил запознаен со распоредот за работа за месец август 1998 година па иако знаел дека на 16. и 18.8. 1998 година требало да се јави на работното место тој сепак тоа не го сторил. Па со таквиот несвесен однос кон работата тужителот сторил повреда на работните обврски поради што на

истиот од страна на тужениот правилно му била изречена погоренаведената дисциплинска мерка, односно паричната казна.

Второстепениот суд жалбата на тужителот ја уважил и првостепената пресуда ја преиначил така што тужбеното барање го уважил и го поништил решението на тужениот од 5.10.1998 година. Ова од причина што сметал дека на правилно утврдената фактичка состојба првостепениот суд погрешно го применил материјалното право. Имено паричната казна предвидена во член 116 од Законот за работни односи (ЗРО) на која што одредба се повикува решението донесено од страна на тужениот и чие поништување се бара со тужбата претставува дисциплинска мерка со која што може да се замени мерката престанок на работниот однос на работникот со отказ и за чие што изрекување неопходно е најпрвин да се оценат сите околности поврзани со прашањето за степенот на одговорноста на работникот. На основа тоа второстепениот суд извлекува заклучок дека за да биде можна примена на одредбата од член 116 од ЗРО односно отказот да биде заменет од страна на работодавецот со парична казна, спрема работникот неопходно е најпрвин да била поведена и водена постапка за отказ од страна на работодавецот поради кршење на работната дисциплина и неисполнување на обврските утврдени со Закон, Колективен договор и Договор за работа. Па дури потоа откако ќе бидат утврдени сите факти од кои зависи основаноста на изрекување на една таква мерка да се оцени дали постојат можности за замена за таквата мерка односно отказот од страна на работодавецот со парична казна спрема работникот.

Врховниот суд на Република Македонија, оцени дека во конкретниот случај основано во ревизијата се укажува дека второстепениот суд погрешно го применил материјалното право кога го уважил тужбеното барање на тужителот и го поништил оспореното решение. Имено, по наоѓање на овој суд погрешен е заклучокот дека првостепениот суд погрешно ја применил одредбата од член 116 од ЗРО бидејќи во случајот спрема тужителот не била водена постапка поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските, поаѓајќи само од примената на член 116 од ЗРО во побиваното решение на

тужениот, спротивно на утврдената фактичка состојба од првостепениот суд и основаниот и неспорен заклучок дека тужителот ги сторил повредите заради кои му е изречена мерката парична казна. Од уводот и изреката на оспореното решение сосема јасно произлегува дека тоа е донесено врз основа на член 115 став 1 точка 2 од ЗРО, поради неизвршување односно несовесно и ненавремено извршување на работните обврски. Ваквата повреда стои и е утврдена од страна на првостепениот суд а произлегува и од доказите. Меѓутоа наместо престанок на работниот однос поради постоење на олеснителни околности на тужителот му е изречена парична казна.

Замената на мерката престанок на работен однос со отказ со парична казна е право на работодавецот при што слободно ги оценува околностите од член 116 од ЗРО. Ваквата замена треба да се свати во материјално-правен смисол и не е нужно претходно утврдување на мерката престанок на работен однос формално со отказ. Доволно е да е спроведена постапката и да се утврдејат материјално-правните основи за изрекување на таквата мерка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.168/2000 од 5.09.2002 година.

47.Налогот за работа се смета како одлука за распоредување без оглед на тоа што е именуван како налог за работа, ако од неговата содржина произлегува дека работникот е распореден на друго работно место.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се и ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право ако се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во редовната постапка првостепениот суд од изведените докази утврдил, а второстепениот суд прифатил, меѓу другото дека тужителот бил

вработен кај тужениот од 1990 година и извршувал работни задачи на работно место возач на возилото за собирање на смет. На 23.06.2000 година директорот на тужениот издал налог за работа со кој на тужителот му било наредено почнувајќи од 26.06.2000 година да извршува работи во Работната единица " ПИЗ " на работно место расадничар - цвеќар. Налогот за работа на тужителот му бил доставен на 27.06.2000 година, а на 30.06.2000 година тужителот поднел приговор против налогот за работа до Управниот одбор кај тужениот. На 10.07.2000 година директорот на тужениот донел решение за престанок на работниот однос на тужителот со отказ. Како причини за престанокот на работниот однос биле наведени во образложението на решението тоа што тужителот не ги исполнувал работните обврски поради нејавување на работно место на кое бил распореден. Против решението за престанок тужителот поднел приговор до Управниот одбор.

Врз основа на така утврдената фактичка состојба, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање на тужителот и го поништиле решението за престанок на неговиот работен однос. Правилен е заклучокот на пониските судови дека согласно одредбата од член 135 од Законот за работните односи приговорот има суспензивно дејство и го задржува извршувањето на актот со кој се одлучува за права на работникот, а во случајот решението за престанок на работниот однос на тужителот е донесено во време кога сè уште течел рокот за изјавување на приговор против налогот за распоредување.

Во конкретниот случај решението за престанок на работниот однос на тужителот е донесено за време кога уште течел рокот за приговор против налогот за работа на тужителот, што значи дека налогот за работа сè уште не бил конечен, од што произлегува дека решението за престанок на работниот однос на тужителот е незаконито. Притоа, налогот за работа на тужителот се смета како одлука за распоредување без оглед на тоа што пишува налог за работа, бидејќи од содржината на самиот налог произлегува дека тужителот е распореден на друго работно место, а дотолку повеќе што во образложението на

налогот тужениот наведува дека поради намален обем на извршување на работните задачи кои што произлегуваат од работното место на тужителот, тој да продолжи да работи на друго работно место.

Неосновани се ревизиските наводи дека тужителот не постапил по налогот за работа поради што сторил повреда на работната дисциплина, дека тој бил во обврска да постапи по налогот, а поради непостапување по истиот му е донесено решение за престанок на работниот однос. Ова од причини што тужителот бил во обврска да постапи по налогот откако тој ќе станел конечен, но со оглед да против налогот за работа тужителот имал поднесено приговор, тужениот бил должен да сочека да измине рокот за приговор и да се одлучи по приговорот како би станал налогот конечен, па доколку во таков случај тужениот не постапува по налогот, тогаш би станало збор за евентуално кршење на работната дисциплина што не е случај во овој спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.38/02 од 26.03.2003 година.

48.Република Македонија - Министерство за образование и физичка култура не е пасивно легитимирана странка во спор за поништување на одлука за разрешување од должност директор на основно училиште.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право.

Во постапката по предметот од изведените докази меѓу другото било утврдено дека тужителката била вработена во Основно училиште "К Н" С., на работно место директор. Со решение донесено од Министерот за образование и физичка култура од 25.04.1996 година тужителката била разрешена од должност директор на Основното училиште "К Н" Скопје поради одговорност за нанесена штета на учениците со нивно

психичко и физичко малтретирање од страна на наставник вработен во училиштето. Утврдено е дека против решението за разрешување од должност директор тужителката не вложила приговор пред надлежен орган.

На основа така утврдената фактичка состојба и според наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија, пониските судови правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителката го одбиле како неосновано.

Правилни се заклучоците на пониските судови дека тужителката немала законски основ за остварување на своите права кај тужениот - поништување на оспореното решение бидејќи тужителката засновала работен однос на неопределено време со Основното училиште "К Н" од С. со одлуката на Советот на училиштето од 7.11.1983 година, така да на неа и престанал работниот однос во училиштето.

Правилно е стојалиштето на двата суда дека тужениот не е пасивно легитимирана страна во конкретниот спор бидејќи немала обврска спрема тужителката за остварување на нејзините права, од причина што во постапката по предметот е утврдено дека донесеното оспорено решение за престанок на работниот однос од страна на Министерството за образование и физичка култура на тужителката и престанал работниот однос во Основното училиште каде го засновала тој работен однос, а не со тужениот и дека против оспореното решение тужителката не побарала судска заштита до надлежниот орган согласно член 135 и 138 од Законот за работните односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.421/2000 од 23.10.2002 година.

49.Кога на работникот ќе му престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални или слични промени, со одлука во која се наведени повеќе работници, должен е против таа одлука да обезбеди заштита на своите права кај работодавецот и пред надлежниот суд. Подоцна донесениот акт на работодавецот за формален престанок на

работниот однос преставува само извршување на претходно донесената одлука за престанок на работен однос.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во текот на редовната постапка, првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителката била во редовен работен однос кај тужениот на работно место продавач во малопродажба. Тужениот поради потреба од намалување на бројот на вработените на 29.05.1997 година донел програма за утврдување на економски вишок и начин на негово решавање. Управниот одбор на тужениот ја прифатил програмата и го задолжил директорот да започне со реализацијата на програмата. На седницата од 28.05.1997 година тужениот донел одлука за преземање на вработените со која ги известил сите вработени кои ќе се најдат на списокот за економски вишок со преземање од страна на друго претпријатие дека им се нуди договор за тоа, дека по истекот на договорот за кирија ќе можат да бараат потпишување на договорот помеѓу тужениот, работникот кој се презема и фирмата која го презема, а како гаранција дека по истекот на рокот ќе биде вратен во матичната фирма. По донесување на оваа одлука, тужениот до Заводот за вработување доставил известие за престанок на работен однос на работници поради технолошки и структурални промени од 29.05.1997 година. Туженот исто така објавил и список на вработени на кои ќе им престане работниот однос согласно Програмата за технолошки вишок. Директорот на тужениот врз основа на одлуката од 28.05.1997 година донел одлука од 9.06.1997 година за измена и дополнување на Правилникот за систематизација со номенклатура, со која која во претпријатието се организираат и делуваат два сектори: административен и комерцијален, а секторот малопродажба бил укинат. На 9.06.1997 година директорот на тужениот врз основа на одлуката од 9.06.1997 година, донел услови за критериуми за утврдување на работници кои ќе бидат огласени за технолошки

вишок, односно дека поради укинување на работното место малопродажбата, сите продавачи, касиери и останати вработени во врска со малопродажба претставуваат технолошки вишок, дека посебно критериуми нема да се утврдат бидејќи не останува ни еден вработен од категоријата малопродажба. Врз основа на одлуката на Управниот одбор од 28.05.1997 година, повикувајќи се на одредбите од член 125 и 130 став 1 точка 1 од Законот за работните односи (ЗРО) и член 90 од Колективниот договор, директорот на тужениот донел одлука од 16.09.1997 година за престанок на работен однос на работници поради економски, технолошки и структурални промени во претпријатието со превземање на работниците од страна на претпријатието "К К" од С.. Во самата одлука поединачно се наведени 34 работници меѓу кои под реден број 11 се наоѓа и сега тужителката М .Д. Во одлуката стои дека на овие работници им се обезбедува вработување кај друг работодавец без огласување на работно место, со преземање и склучување на договори за работа во "К К" С. Исто така во одлуката е предвидено дека наведените работници се должни во рок од 8 дена да се јават во новото претпријатие заради поотпишување на договор за работа, а во спротивно им престанува работниот однос со отказ без отказан рок и ги губат сите бенифиции за технолошки вишок по член 77 став 1 точка 4 од Законот за вработување. Оваа одлука била огласена на огласна табла од 16 до 29.03.1997 година. Помеѓу тужениот и "К К" бил склучен договор за преземање на работници од 16.09.1997 година. Со член 4 од договорот било предвидено дека отстапувачот му ги отстапува на преземачот работниците на број 34 меѓу кои и тужителката, на кои им престанал работниот однос кај отстапувачот, а согласно член 130 став 1 точка 1 од ЗРО сметано од 13.10.1997 година. Преземачот се обврзал на вработените најкасно 15-ти во наредниот месец да им исплати плата од 9.256,00 денари, дека платата почнала да тече од денот на активирање на договорот за работа и дека за време трање на овој договор вработениот одговара пред преземачот согласно ЗРО. Тужителката против одлуката од 16.09.1997 година изјавила приговор до Управниот одбор на тужениот на 18.09.1997 година. Тужениот не се признаел по приговорот, а тужителката не побарала судска заштита против

оваа одлука. По поднесувањето на приговорот, тужениот донел решение од 26.09.1997 година со кое тужителката ја упатил на привремен принуден одмор сметано од 29.09.1997 година до 3.11.1997 година. Против оваа решение тужителката поднела приговор, тужениот не се произнел по приговорот, а тужителката не побарала судска заштита по однос на ова решение. Директорот на тужениот на ден 1.10.1997 година донел решение за престанок на работен однос со отказ. Против ова решение тужителката на ден 14.10.1997 година поднела приговор. По наведениот приговор тужениот не одлучувал и на 6.11.1997 година тужителката ја поднела тужбата за поништување на решението за престанок на работниот однос. Тужителката не потпишала спогодба за преземање со претпријатието “К К“ С.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право односно одредбите од член 130, 134, 135, 136 и 138 од ЗРО. Согласно член 138 став 1 од ЗРО работникот кој не е задоволен со конечната одлука на надлежниот орган или ако тој орган не донесе одлука во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето односно на приговорот има право во наредниот рок од 15 дена да бара заштита на своите права пред надлежниот суд. Имајќи ја предвид содржината на цитираната одредба овој суд наоѓа дека е правилно стојалиштето на пониските судови по однос на тоа дека одлуката на Управниот одбор на тужениот од 16.09.1997 година со која на тужителката и престанал работниот однос со отказ поради економски, технолошки и структурални или слични промени, станала конечна а тужителката во законскиот рок не побарала заштита на своите права пред судот, поради што по однос на поништување на оваа одлука го изгубила правото да бара судска заштита. Исто така и овој суд се согласува со стојалиштето на пониските судови дека подоцна донесеното решение од страна на директорот за престанок на работен однос од 1.10.1997 година не може да преставува засебен акт, независно од одлуката од 16.09.1997 година. Ова поради тоа што на тужителката работниот однос и престанал поради економски, технолошки структурални и слични промени во смисла на член 130 од ЗРО, тужениот обезбедил за

тужителката едно од правата односно вработување кај друг работодавец без огласување на работното место со превземање и склучување на договор за работа, тужителката не поднела тужба против одлуката за престанок до судот, а истовремено не се јавила на работа кај новото претпријатие. Ова значи дека решението за престанок на работен однос од 1.10.1997 година преставува само операционализација на одлуката на Управниот одбор од 16.09.1997 година, односно нејзинито извршување. Согласно член 138 став 1 од ЗРО во наредниот рок од 15 дена тужителката имала право да поднесе тужба за поништување на одлуката од 16.09.1997 година, меѓутоа истата тоа не го сторила поради што изгубила право на судска заштита, па решението од 1.10.1997 година се јавува како беспредметно бидејќи на истиот работник не може да му престане два пати работниот однос едно по друго. Со престанувањето на работниот однос со донесувањето на поранешната одлука на тужителката и престанал работниот однос како технолошки вишок кај тужениот, така да не можело повторно да и престане работниот однос по друг основ кај тужениот затоа се неосновани ревизиските наводи дека решението од 1.10.1997 година е самостоен акт и акт со кој престанува работниот однос на тужителката како и дека со тој акт тужителката трпела последици од прекинат работен однос.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.456/2000 од 31.10.2002 година.

50. Тужбата за остварување на парично побарување од работен однос не може да се отфрли како ненавремена, само затоа што работникот претходно барал остварување на правото кај работодавецот, а тужбата ја поднел по истекот на рокот од член 138 од Законот за работните односи.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е неосновано.

Во барањето за заштита на законитоста се истакнува дека пониските судови погрешно постапиле кога не го прифатиле приговорот на тужениот за ненавременост на тужбата, бидејќи тужбата била поднесена по истекот на рокот од 15 дена (после 1,5 месеци), предвиден во членот 138 од Законот за работните односи (ЗРО), откако на тужителот му бил доставен одговорот со кој бил одбиен неговиот приговор поднесен против првостепеното решение на тужениот, со кое не му било признато право на паричен надоместок.

Овој суд, смета дека ваквиот навод во барањето е неоснован, а дека е правилен ставот на пониските судови дека во случајов се работи за парично побарување на тужителот, па, затоа не може да се смета дека тужбата е ненавремена ако е поднесена по истекот на рокот од 15 дена по добивањето на конечната одлуката. Според мислењето на овој суд за остварување на паричното побарување тужителот не бил законски обврзан прво да се обрати со барањето до тужениот, па дури потоа откако барањето не му било уважено, да се обрати и со барање до судот, туку, можел директно барањето да го поднесе до судот бидејќи таква е смислата на одредбата од членот 138 од ЗРО. Оттука, правилно постапиле пониските судови кога утврдиле дека приговорот на тужениот за ненавременост на тужбата на тужителот во смисол на наведената законска одредба бил неоснован.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.136/02 од 20.03.2003 година.

51.Кога како странка во постапката е Република Македонија-Министерство за одбрана - Подрачна единица, месно надлежен ќе биде судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на командата на воената единица.

Од образложението:

Основниот суд во С. Н. со решение од 12.11.2001 година се огласил за месно ненадлежен да постапува по овој предмет, определувајќи по правосилноста на решението предметот со сите списи да се достави до Основниот суд С. како на стварно и месно надлежен суд.

Основниот суд С., сметајќи дека е ненадлежен да постапува по предметот, предизвика судир на месна надлежност и предметот со списите го достави до овој суд.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека по оваа правна работа месно надлежен да постапува и одлучува е Основниот суд во К.

Имено согласно член 20 од Законот за парничната постапка (ЗПП), ("Службен весник на РМ" бр. 33/98), судот може, по повод приговор од тужениот, да се огласи за месно ненадлежен ако приговорот е поднесен најдоцна на подготвителното рочиште или, ако тоа не е одржано, до впуштањето на тужениот во расправањето за главната работа на првото рочиште за главната расправа. По службена должност судот може да се огласи за месно ненадлежен само кога постои исклучителна месна надлежност на некој друг суд најдоцна на подготвителното рочиште или, ако тоа не е одржано, до впуштањето на тужениот во расправање за главната работа на првото рочиште за главната расправа.

Согласно член 55 од истиот закон, во споровите против Република Македонија од односите со воени единици исклучително е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на командата на воената единица.

Во конкретниот случај Основниот суд С. претходното прибавено известување од Министерството за одбрана и добиениот одговор, го извести овој суд дека командатата на воената единица ВП 2229 се наоѓа во К. Со оглед на тоа што се работи за исклучителна месна надлежност во смисла на член 55 од ЗПП, за постапување по овој предмет месно надлежен суд ќе биде Основниот суд во К. бидејќи таму се наоѓа командата на воената единица.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Р.бр.7/03 од 12.03.2003 година.

52.Лица кои не се странки во постапката не се овластени да поднесат предлог за определување на друг стварно надлежен суд.

Од образложението:

Предлогот е неоснован.

Согласно член 62 од Законот за парничната постапка (ЗПП), Врховниот суд, може на предлог од странката или надлежниот суд, да определи во одделен предмет да постапува друг стварно надлежен суд, ако е очигледно дека така полесно ќе се спроведе постапката или ако за тоа постојат други важни причини.

Од предлогот и прилозите кон предлогот видно е да предлагачите Т., Ж. и Б. М. предлагаат да постапува друг стварно надлежен суд по предметот на Основниот суд В. и предлогот го поднеле лично во нивно име, а истите не се странки по наведениот предмет.

Предвид на фактот што предлагачите не се странки по предметот на Основниот суд В. истите немаат право да стават таков предлог, тоа право во смисла на член 62 од ЗПП им припаѓа само на странките и на надлежниот суд, Врховниот суд на Република Македонија следува предлогот да го одбие како неоснован.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Р.бр.49/03 од 17.09.2003 година.

53.Судскиот рок не е преклузивен рок и може да се продолжи доколку странката од оправдани причини поднесе предлог за продолжување на тој рок, но само пред истекот на рокот чие продолжување се бара, односно рокот кој го определил судот.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е наводот во ревизијата дека од страна на пониските судови била сторена суштествената повреда на одредбите од парничната постапка од член 91 во врска со член 95 и 98 од Законот за парничната постапка (ЗПП), кога одлучиле на наведениот начин како во изреката на побиваните решенија.

Имено видно е дека тужителот до Основниот суд С. поднел тужба преку полномошникот Љ.С. адвокат од С. на 14.08.2001 година против тужениот АД - А - извоз - увоз С., за поништување на одлука за престанок на работен однос. Постапувајќи по тужбата и доказите приложени кон истата судот констатирал дека со тужбата не било поднесено уредно полномошно од кои причини со писмо од 3.09.2001 година го известил адвокатот на тужителот Љ.С. да во рок од 15 дена сметано од приемот на писмото достави уредно полномошно со опомена дека во одредениот рок ако не доставил полномошно тужбата ќе ја отфрлил согласно член 95, 98 во врска со член 191 од ЗПП. Ваквото писмено известување адвокатот Љ.С. го примил на 7.09.2001 година а писмено полномошно доставил до Основниот суд С. на 28.09.2001 година. Со оглед на тоа што во одредениот рок адвокатот не доставил полномошно, првостепениот суд донел решение со која тужбата ја отфрлил согласно член 91 од ЗПП како тужба поднесена од неовластено лице.

Со ваквиот заклучок се согласил и второстепениот суд одлучувајќи по жалбата на тужителот истакната кон поднесокот за враќање во поранешна состојба преку полномошникот Љ.С. адвокат од С., истата ја одбил како неоснована со истите причини дадени од страна на првостепениот суд дека тужбата била поднесена од неовластено лице.

И според наоѓањето на Врховниот суд на Република Македонија, при состојба кога било утврдено дека тужбата на тужителот ја поднел адвокат Љ. С. без уредно полномошно и дека судот го задолжил адвокатот да достави полномошно во рок од 15 дена согласно член 100 став 1 од ЗПП, со напомена дека

тужбата ќе биде отфрлена во смисла на член 95, 98 и 91 од истиот закон како и тоа дека адвокатот не постапил по задолженијата дадени од судот ниту побарал продолжување на тој рок што му го определил судот во смисла на став 2 и 3 од истиот член, правилно постапил првостепениот суд кога донел решение со кое тужбата ја отфрлил како иницијален акт поднесен од неовластено лице.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.155/2002 од 10.06.2003 година.

54.Кога странката била уредно известена за рочиштето, рокот од 15 дена за поднесување предлог за враќање во поранешна состојба тече од денот кога престанала причината што го предизвикала пропуштањето на рочиштето, а не од денот на приемот на пресудата.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста не е основано.

Неосновани се наводите во барањето за заштита на законитоста дека пониските судови сториле суштествена повреда на парничната постапка од член 340 став 1 од Законот за парничната постапка (ЗПП) со побиваните решенија. Во случајот не е спорно дека со предлогот се барало враќање на постапката во состојба на пропуштеното рочиште од 15.5.2001 година, за кое тужениот бил уредно известен, од причини што во периодот од 6.7.2001 година до 21.6.2001 година бил ангажиран на извршување на права и должности од областа на одбраната во Министерството за внатрешни работи. Исто така, не е спорно дека тужениот предлогот го поднесол на 9.7.2001 година што значи после истекот на рокот од 15 дена сметано од престанокот на причината што го предизвикала пропуштањето на рочиштето, поради чие враќање е поднесен предлогот.

При вака неспорна фактичка состојба, и по наоѓањето на овој суд пониските судови правилно ја примениле одредбата од член 107 став 2 од ЗПП, кога рокот за поднесување на предлогот го засметале од денот кога престанала причината што ја предизвикала спреченоста тужениот да присуствува на

закажаното рочиште за 15.5.2001 година, а тоа е 22.6.2001 година што исто така не е спорно. Судовите правилно утврдиле дека рокот за поднесување на таквиот предлог истекол на 6.7.2001 година што не се спори со барањето.

По мислењето на овој суд нема законски основ стојалиштето изразено во барањето за заштита на законитоста дека во случајот рокот од 15 дена треба да се смета од приемот на пресудата од страна на тужениот, кога тој сознал и за штетните последици од пропуштањето. Тоа од причини што согласно член 106 став 1 од истиот закон, ваквото правно средство е допуштено заради пропуштање на рочиште или рок за превземање на некое дејствие, а не заради отстранување на штетните последици од таквото пропуштање. За тоа на тужениот му стоело на располагање правното средство жалба против донесената контрадикторна пресуда.

Врз основа на изнесеното според овој суд со оглед на неспорниот факт дека тужениот бил уредно известен за рочиштето од 15.5.2001 година, рокот за поднесување на ваквиот предлог течел од денот кога престанала причината што го предизвикала пропуштањето на тоа рочиште, а не од денот на приемот на контрадикторната пресуда донесена на тоа рочиште.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.140/02 од 20.02.2003 година.

55. Не се смета дека правно лице е уредно покането на рочиште за главна расправа, ако судскиот доставувач на повратницата само констатирал дека лицето овластено за примање на поканата одбил да ја прими, а притоа не ја оставил во канцеларијата на правното лице.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на одредбите од парничната постапка по член 340 став 2 точка 7 од Законот за парничната постапка (ЗПП). Имено, според наоѓањето на овој суд, таквата суштествена повреда на

постапката е сторена поради тоа што со незаконито постапување односно со пропуштање на доставување не му е дадена можност на тужениот да расправа пред судот.

Ова поради тоа што согласно член 123 став 1 од ЗПП доставување до државните органи и до правните лица се врши со предавање на писмената на лицето овластено за примање на писмена или на работникот кој ќе се затече во канцеларијата односно во деловната просторија. Од содржината на цитираната одредба произлегува дека доставувањето на правното лице, во конкретниот случај на тужениот е уредно извршено ако пратката е предадена на некој работник кој ќе се затече во канцеларијата односно деловната просторија. Во конкретниот случај тужениот, односно вработените кај тужениот одбиле да ја примат поканата за главна расправа за ден 15.11.1999 година. На доставницата тужениот ставил свој печат, а доставувачот на судот забележал дека тужениот одбива да ја прими поканата. Видно од списите на предметот доставувачот не постапил согласно член 123 од ЗПП, односно поканата за главна расправа не ја оставил на тужениот за што имал изричита законска обврска. Поради ова првостепениот суд погрешил кога констатирал дека тужениот е уредно поканет бидејќи поканата за главната расправа не била оставена во просториите на тужениот, без оглед на тоа што тужениот одбил да ја прими поканата и без оглед на тоа што доставувачот тоа го констатирал на доставницата.

Согласно член 131 став 3 од ЗПП, ако писменото од став 1 на овој член, а тоа се писмена што се доставуваат лично, треба да се достават до државни органи и правни лица, доставувањето се врши според одредбите на член 123 од овој закон. Со оглед на тоа што првостепениот суд не постапил согласно одредбите од член 123 од ЗПП за доставување на писмена, основано се укажува во изјавената ревизија дека тужениот не бил уредно поканет за рочиштето на кое е одржана главната расправа и донесена првостепената пресуда, поради што судот сторил суштествена повреда на одредбите од парничната постапка по член 340 став 2 точка 7 од ЗПП, што има за последица укинување на побиваната и првостепената пресуда.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.607/2000 од 14.11.2002 година.

56.Во парнични трошоци кои треба да ги надомести странката што во целост ја загубила парницата спаѓаат и трошоците за назначување времен старател од страна на судот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Со побиваното решение одбиено е како неосновано барањето на тужителот да му исплати на привремениот застапник на име трошоци во постапката износ од 21.600,00 денари. Ова од причина што наоѓа дека иако привремениот застапник е назначен согласно член 78 од Законот за парничната постапка (ЗПП) во поглед на правата и должностите е изедначен со старателот поставен од органот за старателство, па за одлучување по барањето на застапникот за надомест на оправданите трошоци надлежен е органот за старателство, бидејќи смета дека не се трошоци кои ги има предвид ЗПП.

Подносителот на барањето за заштита на законитоста наведува дека со оспореното решение погрешно е применето материјалното право кога судот наоѓа дека трошоците на привремениот застапник што е поставен од страна на судот треба да ги надомести органот за старателство, односно Центарот за социјална работи од причина што привремениот застапник е поставен од судот и во ваков случај трошоците ги надоместува судот или една од процесните странки.

Овој суд наоѓа дека ваквиот навод е основан од причина што во конкретниот случај привремениот застапник е назначен од судот согласно член 78 од ЗПП, според кој ако во текот на постапката пред првостепениот суд се покаже дека редовната постапка околу назначувањето на законскиот застапник на тужениот би траела долго, па поради тоа за една или обете странки би можеле да настанат штетни последици. Според став 3 од истиот член за назначувањето привремен застапник, судот

без одлагање ќе го извести Центарот за социјална работа како и странките кога тоа е можно.

Во конкретниот случај од списите произлегува дека на предлог на полномошникот на тужителката поставен е времен старател согласно член 78 од ЗПП.

Согласно член 140 став 1 од ЗПП парничните трошоци ги сочинуваат издатоците направени во текот или по повод постапката. Според став 2 од истиот член парничните трошоци ја опфаќаат и наградата за работа на адвокатите и на другите лица на кои законот им признава право на награда.

Според член 143 став 1 од истиот закон странката која во целост ќе ја загуби парницата е должна на спротивната странка и на нејзиниот вмешувач да им ги надомести трошоците.

Од тие причини овој суд наоѓа дека второстепеното решение е нејасно и неразбирливо, од кои причини судот наоѓа дека за одлучување по барањето за трошоците на времениот старател е органот за старателство и дека истите не се трошоци предвидени во ЗПП поради што побиваното решение го укина и предметот го враќа на повторно судење на истиот суд.

При повторното судење да се имаат предвид погоре наведените укажувања за сторената суштествена повреда и да се донесе правилна и законита одлука.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.28/03 од 28.05.2003 година.

57.Кога полномошникот на странката го промени своето живеалиште или стан, а за тоа не го известил судот, доставата се смета за уредна ако се врши непосредно на странката.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Од списите на предметот произлегува дека покатата за рочиштето за главна расправа за ден 31.03.1997 година е

доставувана на полномошникот на тужителот, но доставницата е вратена бидејќи полномошникот отпатувал а има забелешка од доставувачот дека тој е отселен. Таков обид е сторен еднаш на 5.02.1997 година и вторпат на 13.02.1997 година. При таква состојба судот извршил доставување на тужителот на поканата за рочиштето за главна расправа.

Согласно член 145 став 4 од Законот за парничната постапка (ЗПП), кога полномошникот го промени своето живеалиште или станот, а за тоа не го извести судот, доставувањето ќе се изврши како да не е ни назначен полномошник.

Во конкретниот случај, по наоѓање на овој суд не е сторена суштествена повреда на парничната постапка од член 354 став 2 точка 7 од ЗПП, поради тоа што доставувањето е вршено на странката, откако има констатација дека полномошникот е отселен. Имено, доколку полномошникот се отселил, бил должен да го извести судот за тоа, а како тоа не го сторил уредно судот извршувал доставување на тужителот. Според ова, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија пониските судови со побиваното и првостепено решение правилно, согласно член 499 став 2 од ЗПП, сметаат дека тужбата е повлечена, бидејќи тужителот бил уредно повикан, а не се јавил на две рочишта за главната расправа (28.05.1997 и 22.09.1997). Оттука произлегува дека неосновани се ревизиските наводи на тужителот во таа смисла.

Согласно со член 475 од ЗПП (Службен весник на РМ бр.33/98) во конкретниот случај се применуваа одредбите од поранешниот ЗПП.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1290/98 од 17.01.2001 година.

58.Странката која пропуштила навреме да поднесе барање за надомест на процесните трошоци, тоа свое право не може да го оствари со поднесување на барање по добивањето на одлуката на второстепениот суд со која постапката правосилно завршила.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста дека второстепениот суд со донесувањето на побиваното дополнително решение погрешно го применил член 153 од Законот за парничната постапка (ЗПП).

Имено согласно член 153 став 1 од ЗПП за надомест на трошоците одлучува судот на определено барање од странката, без расправање.

Според ставот 2 странката е должна во барањето определено да ги наведе трошоците за кои бара надомест, а според ставот 3 барањето за надомест на трошоците странката е должна да го достави најдоцна до завршувањето на расправањето кое му претходи на одлучувањето за трошоците, а ако се работи за донесување на одлука без претходно расправање, странката е должна барањето за надомест на трошоците да го стави во предлогот за кој треба да одлучи судот. Според ставот 4 за барањето за надомест на трошоците судот ќе одлучи во пресудата или решението со кое се завршува постапката пред тој суд.

Поаѓајќи од ваквото законско одредување, а имајќи ги предвид списите на предметот, се заклучува дека тужениот не поднел до судот определено барање за трошоците, во време и на начин кога за тоа бил овластен. Имено, тужениот определено барање не поднел по заклучувањето на главната расправа во рокот од 3 дена, како што било одредено од судот, ниту тоа го сторил во поднесената жалба, која била без образложение, туку тоа го сторил дури по добивањето на решението од второстепениот суд, кога повеќе не постоела законска можност за тоа.

Со оглед дека тужениот до судот не поднел определено барање за трошоците во рамките определени со наведениот закон, произлегува дека второстепениот суд со побиваното решение делумно досудувајќи трошоци на тужениот го повредил законот, како што се укажува и во барањето за заштита на законитоста, па затоа следуваše барањето за

заштита на законитоста да се уважи, а решението на второстепениот суд да се преиначи и барањето на тужениот да се одбие како неосновано согласно наведените одредби и одредбите од член 394 став 2 во врска со член 382 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.6/02 од 17.10.2002 година.

59.Пресуда врз основа на одрекување судот може да донесе откако започнала да тече парницата меѓу странките.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Основен е наводот во барањето за заштита на законитоста за сторена суштествена повреда на одредбите од парничната постапка од член 340 став 2 точка б од Законот за парничната постапка (ЗПП).

Имено, во оваа одредба е одредено дека суштествена повреда на одредбите од парничната постапка секогаш постои ако спротивно на одредбите од овој закон судот донел пресуда поради изостанок, пресуда врз основа на признание, или пресуда врз основа на одрекување.

Во одредбата содржана во член 317 став 1 од истиот закон, е одредено дека ако тужителот до заклучувањето на главната расправа се одрече од тужбеното барање, судот без натамошно расправање ќе донесе пресуда со која го одбива тужбеното барање (пресуда врз основа на одрекување). Од содржината и смислата на оваа одредба, произлегува заклучок дека ваков вид на пресуда судот може да донесе, откако започнала да тече парница меѓу странките. Парницата пак, како што правилно се наведува и во барањето за заштита на законитоста, започнува да тече со доставување на тужбата на тужениот (член 179 став 1 од ЗПП).

Во конкретниот случај видно од списите на предметот, парницата не почнала да тече, бидејќи тужбата не му била доставена на тужениот. При состојба кога тужбата не му била доставена на тужениот, а тоа значи дека тој не ни знаел дека е

тужен, судот немал законски основ за донесување на пресуда врз основа на одрекување.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.167/01 од 22.11.2001 година.

60.Против решението со кое судот ја прекинал постапката поради престанок на постоење на правното лице и поради отварање на стечајна постапка на правното лице, ревизија не е дозволена.

Одобразложението:

Ревизијата е недозволена.

Согласно член 386 став 1 од Законот за парничната постапка (ЗПП), странките можат да изјават ревизија и против решението на второстепениот суд со кое постапката правосилно е завршена.

Во конкретниот случај ревизија е изјавена против решение со кое се прекинува постапката по тужбата на тужителот поднесена против тужениот, за поништување на решение за престанок на работен однос, поради престанок на постоење на тужениот како правно лице и поради правни последици од отварањето на стечајна постапка на тужениот, од што произлегува дека против решението за прекин на постапката не е дозволена ревизија во смисла на член 386 став 1 од ЗПП, бидејќи постапката не е правосилно завршена со донесувањето на ова решение, поради што следуваше ревизијата да се отфрли согласно член 378 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.416/2002 од 3.09.2003 година.

61.Се смета дека странката не е уредно поканета ако во записникот за главна расправа дополнително се вршени исправки спротивно на Законот за парничната постапка.

Од образложението:

Барањето е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста за сторена суштествена повреда на одредбите од парничната постапка од член 340 став 1 точка 7 од Законот за парничната постапка (ЗПП) односно со пропуштање на доставување на тужителите не им е дадена можност да расправаат пред судот.

Во записникот за главна расправа одржана на ден 23.4.2001 година во 11,30 часот судот констатирал дека тужителите се уредно поканети па бидејќи во постапката по втор пат се исполнети условите за мирување донел решение со кое тужбата се смета за повлечена.

Меѓутоа, од поканата за главна расправа доставена до тужителите произлегува дека истите се поканети на 23.4.2001 година во 12,30 часот а исто така и од записникот за главна расправа од 22.1.2001 година се гледа како термин е запишан 12,30 часот а потоа е вршена исправка 11,30 часот.

Имајќи предвид дека исправката во записникот не е внесена на крајот од записникот во смисла на член 115 од ЗПП ниту пак е ставена забелешка дека се работи за техничка грешка, овој суд наоѓа дека за измената на пробитниот термин 12,30 часот тужителот не е известен поради што наоѓа дека е сторена суштествена повреда на одредбите од парничната постапка од член 340 став 2 точка 7 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.2/2002 од 2.10.2002 година.

62. Второстепениот суд сторил суштествена повреда на постапката која пресудата ја прави нејасна и противречна, кога жалбата ја одбил како неоснована и обжалената пресуда ја преиначил по службена должност, така што тужбата ја отфрлил како недопуштена.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Основан е ревизискиот навод за сторена суштествена повреда на одредбите на процесната постапка од страна на второстепениот суд, на начин што изреката на пресудата е неразбирлива и истата противречи на причините за таквата пресуда, што укажува на суштествена повреда од член 354 став 2 точка 13 од Законот за парничната постапка (ЗПП). Имено, со изреката на пресудата, судот прво жалбата ја одбил како неоснована, а потоа, по повод жалбата, а послужбена должност, пресудата на Основниот суд С. од 3.10.1996 година во ставот И ја преиначил и пресудил, така што тужбата ја отфрлил како недопуштена.

Во образложението на пресудата, судот наведува дека истата е донесена согласно член 373 став 1 точка 4 од ЗПП. Со одредбата од член 373 од ЗПП, е определено во кои четири случаи второстепениот суд одлучувајќи по жалбата ќе ја преправи првостепената пресуда. Преправањето на пресудата подразбира дека првостепениот суд погрешно го применил материјалното право, па затоа второстепениот суд со својата пресуда него правилно го применува. Ова, значи дека со второстепената пресуда судот мериторно одлучува за основаноста (целосна или делумна), или неоснованоста на тужбеното барање. Ова, уште значи дека со второстепената пресуда со која се преправа првостепената пресуда, не може тужбата да се отфрли по ниеден правен основ, па ни по точка 4 од наведената одредба, како што тоа го сторил второстепениот суд. Според ЗПП, второстепениот суд под одредени услови тужбата може да ја отфрли, но за тоа е потребно претходно првостепената пресуда да ја укине. Одлуката во ваков случај е во форма на решение, а не во форма на пресуда. Конкретните одредби кои го уредуваат прашањето за укинувањето на првостепената пресуда и отфрлањето на тужбата со решение, се член 366 и член 369 од ЗПП.

Од наведените причини, не е јасно зошто второстепениот суд со побиваната пресуда тужбата ја отфрлил. Ова, дотолку повеќе што со пресудата жалбата ја одбил како неоснована. Кога

жалбата се одбива како неоснована, тогаш првостепената пресуда се потврдува согласно член 368 од ЗПП.

Од сето изнесено, овој суд утврдува дека второстепениот суд со побиваната пресуда сторил суштествена повреда на одредбите на процесната постапка од член 354 став 2 точка 13 од ЗПП, поради што следуваше ревизијата да се усвои, пресудата на второстепениот суд да се укине и предметот да се врати на повторно судење на тој суд, согласно член 394 став 1 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.274/99 од 1.11.2001 година.

63.Рокот од 3 месеци за подигање барање за заштита на законитоста тече и во случај кога против решението во прв степен против кое е изјавена жалба истата е повлечена (откажана).

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) во делот против решението на Основниот суд во Б. е ненавремено.

Согласно член 387 став 1 и 2 точка 1 од Законот за парничната постапка (ЗПП), против правосилна судска одлука Јавниот обвинител може да подигне барање за заштита на законитоста во рок од три месеци против одлука донесена во прв степен против која не е изјавена жалба-од денот кога таа одлука повеќе не може да се побива со жалба.

Видно од списите на предметот било донесено решение од 22.07.2002 година на Основниот суд во Б. со кое за наследник на недвижен имот поконкретно наведено како во изреката на решението бил прогласен И.В. син на покојниот В.Б-В., против кое била поднесена жалба од полномошникот на учесниците Ѓ.П., адвокат од Б. на 1.08.2002 година врз основа на полномошно издадено од сите учесници. Со поднесок од 11.09.2002 година после извршената исправка на оставинското решение од 15.08.2002 година на решението од 22.07.2002 година, адвокатот Ѓ. П. писмено го известил Основниот суд Б. дека жалбата ја

повлекува од причина што со исправката на решението истата била беспредметна.

Како во конкретниот случај Јавниот обвинител на Република Македонија не подигнал БЗЗ во предвидениот законски рок од три месеци против одлуката донесена во прв степен од 22.07.2002 година против која не е изјавена жалба (жалбата на овластениот полномошник Ѓ. П., адвокат од Б., е повлечена) од денот кога таа одлука повеќе не може да се побива, туку барањето е поднесено-27.11.2003 година, Врховниот суд на Република Македонија следуваше истото да го отфрли како ненавремено согласно член 378 и член 394 став 2 од ЗПП. Ова, затоа што рокот за подигање на барање за заштита на законитоста во смисла на член 378 став 1 и 2 точка 1 од ЗПП почнува да тече и во случај кога против одлуката донесена во прв степен е изјавена жалба, а истата е повлечена, односно подносителот се откажува.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.40/04 од 16.06.2004 година.

64.Нема основ постапката што со одлука на судот е завршена правосилно по предлог на странката да се повтори, во случај кога при донесувањето на одлуката учествувал судија кој исполнил услови за старосна пензија, а сè уште не бил разрешен од таа функција.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Предлогот за повторување на постапката е неоснован.

Неосновани се наводите во предлогот дека при донесувањето на пресудата од 6.9.2001 година учествувал судија кој според законот морал да биде изземен, што претставува услов за повторување на постапката во смисла на член 395 став 1 точка 1 од Законот за парничната постапка. Ова, од причини што судијата П.Г .за време на одлучувањето не бил разрешен од функцијата судија и поради тоа како судија учествувал во

работата на судот, односно судел во наведениот предмет во својство на претседател на судскиот совет.

Имено, според член 38 од Законот за судовите, судиите ги избира и разрешува Собранието на Република Македонија под услови и во постапка утврдени со закон. Според член 67 од истиот закон, судијата се разрешува од функција во случај утврдени со Уставот и во постапката определена со закон. Од содржината на цитираните одредби произлегува дека судијата ја обавува судиската функција се до моментот на неговото разрешување од страна на Собранието на Република Македонија. Оттука, следува заклучокот дека, иако судијата П.Г. во моментот кога учествувал во донесувањето на пресудата, ги исполнувал условите за старосна пензија, тој сè уште не бил разрешен од функцијата судија и во такво својство учествувал во работите на судот односно во донесувањето на пресудата од 6.9.2001 година. Во врска со наведеното неосновани се наводите на тужителот во поднесениот предлог дека согласно член 108 точка 5 од Законот за работни односи и член 17 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на судијата П.Г. му престанал работниот однос, бидејќи судиската функција се врши без ограничување на траење на мандатот и престанува само со разрешување од страна на Собранието на Република Македонија.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.153/02 од 18.04.2002 година.

65.Кога во спор за сопственост и предавање во владение на недвижности, тужениот ја побивал првостепената пресуда и поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, не може со оглед на вредноста на предметот на спорот наведена во тужбата, да се смета дека се работи за спор од мала вредност и поради тоа второстепениот суд да не ги цени жалбените наводи за погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Основан е наводот во БЗЗ за повреда на член 340 став 1 во врска со член 430 од Законот за парничната постапка (ЗПП) која е од влијание за донесување на правилна и законита одлука. Имено, од содржината на жалбата произлегува дека првостепената пресуда тужениот ја побивал поради погрешно и непотполно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, а второстепениот суд погрешно ги применил одредбите од член 429 и член 437 од ЗПП. Сметајќи дека предметниот спор е спор од мала вредност првостепената пресуда не ја испитувал по жалбениот навод за погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба. Ваквиот став на второстепениот суд бил погрешен затоа што согласно член 430 од ЗПП не се сметаат како спорови од мала вредност споровите за недвижности. Овој спор е спор за сопственост и предавање во владение на недвижност, па согласно член 430 од ЗПП ирелевантна е вредноста на спорот наведена во тужбата.

Второстепениот суд во побиваната пресуда констатирал дека во конкретниов граѓанско правен однос согласно член 429 од ЗПП се работи за спор од мала вредност, па согласно член 437 од ЗПП, одлуките донесени во спорови од мала вредност можат да се напаѓаат само поради суштествени повреди од член 340 став 2 од ЗПП и поради погрешна примена на материјалното право, па затоа наводите од жалбата кои се однесуваат на погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба не биле предмет на оцена од страна на истиот суд при одлучувањето по жалбата на тужениот. Поради ова, Врховниот суд на Република Македонија смета дека овој навод во БЗЗ е основан.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.117/02 од 27.02.2003 година.

66. Ке се смета дека тужителот ја повлекол тужбата кога не дошол ниту на новото рочиште за главна расправа и со факс го известил судот дека нема да се јави на расправата барајќи

нејзино одлагање, а не добил известување дека рочиштето е одложено.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се наводите во ревизијата дека одлуките на пониските судови, кои дури и погрешно се именуваат како пресуди, се засноваат на суштествени повреди на постапката од член 340 став 2 точка 13 од Законот за парничната постапка (ЗПП). Спротивно на тврдењето во ревизијата, по наоѓањето на овој суд тие се јасни, содржат доволно причини за решителните факти, кои всушност во ревизијата ниту се оспоруваат, а основаноста на одлуките произлегува од таквата неспорна фактичка состојба. И по мислењето на овој суд, писмените известувања за одлагање на расправите закажани за 09.11.1999 и 25.01.2000 година преку факс, испратени до првостепениот суд непосредно пред нивното одржување, не го оправдуваат нејавувањето на тужителот на тие рочишта. При положба кога тужителот не добил известување дека судот го прифатил таквото барање, тужителот бил должен да се јави во определеното време на закажаните рочишта. Периодот од едното до другото рочиште очигледно бил доволен тужителот да може да изврши соодветни припреми, па и ваквите барања навремено да ги достави до првостепениот суд. Ако тужителот сметал дека причините што се наведуваат во ревизијата како оправдани биле основани, тогаш можел да бара и враќање во поранешна состојба поради пропуштањето на таквите рочишта. Не се од никакво значење на законитоста на побиваната одлука причините поради кои судот ги одложил претходните рочишта, односно дали одржал подготвително рочиште односно прво рочиште за главна расправа. Правата на кои се повикува тужителот во ревизијата како странка можел да ги остварува само во рамките на постапката и согласно одредбите на ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.656/2000 од 21.11.2002 година.

67. Во спорите за раскинување, поништување или престанок на договор за доживотна издршка, дозволеноста на ревизијата зависи од вредноста на предметот на спорот што тужителот ја навел во тужбата.

Од образложението:

Во спорот за раскинување на договорот за доживотна издршка, Апелациониот суд Б. со побиваната пресуда, пресудата на Основниот суд П. под став 1 од изреката ја преправил така што делумно го уважил тужбеното барање, договорот за доживотна издршка склучен помеѓу тужителката и нејзиниот сега покоен сопруг како примател на издршката и тужениот како давател на издршката бил раскинат за идеална половина од имотот опишан во договорот и тужениот бил задолжен да и ја признае и трпи таквата состојба на тужителката.

Против побиваната пресуда тужителката поднела ревизија поради погрешна примена на материјалното право.

Ревизијата е недозволена.

Согласно член 368 став 3 од Законот за парничната постапка, ревизија не е дозволена во имотно-правни спорови во кои тужбеното барање не се однесува на побарување во пари, на предавање предмети или извршување на некое друго чинење, ако вредноста на предметот на спорот што тужителот ја навел во тужбата не преминува 1.000.000,00 денари.

Според членот 375 став 2 од истиот закон, ревизија е недозволена ако ја изјавило лице кое е неовластено за поднесување на ревизија, или лице кое се откажало од ревизија, или ако лицето кое ја изјавило ревизијата нема правен интерес за поднесување ревизија, или ако ревизија е изјавена против пресуда против која според закон не може да се поднесе.

Видно е од списите на предметот дека во конкретниот случај се работи за имотно-правен спор - раскинување на договор за доживотна издршка со вредност од 1.000,00 денари, од што произлегува дека ревизијата е недозволена, од причини што овој износ не го преминува износот од 1.000.000,00 денари.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.80/2000 од 25.09.2002 година.

**68.Ревизија не е дозволена во вонпроцесна постапка
кога се работи за заверка на договор за доживотна издршка.**

Од образложението:

Ревизијата е недозволена.

Согласно член 375 став 2 од Законот за парничната постапка (ЗПП), помеѓу другото е предвидено дека ревизија не е дозволена ако е изјавена против пресуда против која по закон таа не може да се поднесе.

Согласно член 33 став 2 од Законот за вонпроцесната постапка, против правосилно решение донесено во втор степен може да се изјави ревизија, кога тоа е одредено со овој закон.

Предвид на тоа, а како во конкретниот случај се работи за заверка на договор за доживотна издршка и бидејќи согласно цитираната законска одредба ревизија во вонпроцесната постапка може да се изјави само против решение донесено во постапка за лишување од деловна способност и за прогласување на лице за деловно способно, а не и во постапката за заверка на договори, следуваше овој суд согласно член 378 од ЗПП истата да ја отфрли како недозволена.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.250/03 од 21.05.2003 година.

**69.Во постапка за расправање на оставина ревизија е
дозволена само кога меѓу учесниците настанал спор за примена
на правото, а правното прашање го решил судот.**

Од образложението:

Ревизијата е недозволена.

Согласно член 182 од Законот за вонпарнична постапка (ЗВП), во постапката за расправање на оставина е дозволено ревизија кога меѓу учесниците настанал спор за примената на правото, а правните прашања ги решил судот (член 167 став 3).

Видно е од списите на предметот дека во постапката по предметот меѓу учесниците не настанал било каков спор за примена на правото и судот не расправал по ниту едно правно прашање во смисла на член 167 став 3 од ЗВП, од што произлегува логичен заклучок дека во постапката по овој предмет не е дозволена ревизија.

Со оглед на тоа што меѓу учесниците не настанал спор за примена на правото, Судот не решил ниту едно правно прашање во смисла на член 167 став 3 од ЗВП, а ревизија во постапката за расправање на оставина е дозволена само кога меѓу учесниците настанал спор за примена на правото, а правните прашање ги решил Судот, Врховниот суд на Република Македонија следува ревизијата да ја отфрли како недозволена согласно член 378 од ЗПП.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.89/04 од 24.03.2004 година.

70. Не е преклузивен рокот од 8 дена за предлог на должникот да се определи друго средство за извршување.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд со првостепеното решение, потврдено со побиваното решение, предлогот на должникот за промена на средството за извршување го отфрлил како ненавремен. Основ за такво одлучување судовите наоѓаат од утврденото дека решението за

извршување од 3.11.1999 година должникот го примил на ден 20.12.1999 година, а предлогот извршувањето да се определи со друго средство должникот го доставил до судот на 13.03.2001 година. Од тоа произлегува дека должникот предлогот го поднел по истекот на рокот од 8 дена од денот на приемот на решението за извршување, рок кој, согласно член 143 став 1 од Законот за извршната постапка (ЗИП), е преклузивен.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со вакво одлучување судовите погрешно ги примениле одредбите од ЗИП, на што основано се укажува во БЗЗ. Имено, погрешно е стојалиште на пониските судови дека рокот определен во член 143 став 1 од ЗИП е преклузивен. Рокот од наведениот член за предлог на должникот извршувањето да се определи со други средства или врз друга недвижност, е иструктивен рок, имајќи ги предвид и одредбата од член 29 став 2 и 3 и член 5 од ЗИП, каде што е содржано начелото за заштита на должникот и обврската на судот извршувањето да биде што помалку неповолно за должникот. Согласно пак член 30 од ЗИП враќање во поранешна состојба е дозволено во постапка за извршување само поради пропуштање на рокот за жалба и приговор. Со оглед на ваквите решенија во законот, произлегува дека со пропуштањето на рокот од член 143 став 1 од ЗИП должникот не го губи правото да предложи промена на средствата за извршување, со тоа што судот ќе внимава да не дојде до злоупотреба на тоа право од страна на должникот со цел извршувањето да се одолговлекува. Од друга страна имајќи предвид дека согласно член 143 став 6 од ЗИП прибелешката на решението за извршување врз недвижност останува во сила се до намирувањето на доверителовото побарување, и ако е дозволено друго средство за извршување, доверителот со прибелешката е обезбеден и извесно е дека во краен случај ќе се намири со продажба на недвижноста доколку не се намири со друго средство предложено од должникот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.186/01 од 22.11.2001 година.

71. Пред донесувањето на решението по предлогот за извршување врз паричните средства на Република Македонија, нејзините органи и единиците на локалната самоуправа, судот треба да утврди дали тие средства се неопходни за вршење на нивните основни задачи.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Основан е наводот во барањето за заштита на законитоста за сторена суштествена повреда на одредбите од парничната постапка од член 340 став 2 точка 13 од Законот за парничната постапка (ЗПП) во смисла дека побиваните решенија се нејасни и немаат причини за решавачките факти поради што не можат да се испитаат.

Имено, согласно член 192 став 1 и 3 од Законот за извршната постапка (ЗИП), извршување врз парични средства на сметка на Република Македонија и единиците на локалната самоуправа кај носителот на платен промет, како и врз денарска вредност на девизните средства што тие ги имаат на девизната сметка кај банката, не може да се дозволи доколку тие средства се неопходни за вршење на основните задачи на Република Македонија и на единиците на локалната самоуправа. Судот, по потреба пред донесувањето на решението по предлог за извршување, ќе ги сослуша странките за околностите од кои зависи примената на ставовите 1 и 2 на овој член.

Во конкретниот случај со побиваните решенија е дозволено извршување на жиро-сметката на буџетот на општина О. заради присилна наплата на паричното побарување што доверителот го имал спрема должникот врз основа на правосилна судска одлука, без претходно да се утврди дали тие средства се неопходни за вршење на основните задачи на општината О. како што тоа е предвидено согласно погоре цитираната одредба.

Со решението од 31.05.2001 година, пак, со кое бил уважен предлогот за одлагање на извршувањето било одлучено да се одржи рочиште заради утврдување на околноста дали со извршувањето би се нарушило нормалното функционирање на

локалната самоуправа како што е одредено во членот 192 од ЗИП, меѓутоа од списите на предметот се гледа дека на одржаното рочиште не се постапило така како што е предвидено во членот 192 од ЗИП, односно не се изведувани докази за да се утврди дали тие средства се неопходни за вршење на основните задачи на општината, ниту пак се сослушани странките.

Оттука основано во БЗЗ се укажува дека нема причини за решителните факти за ваквото одлучување, ниту пак е јасно од каде е утврдено дека паричното побарување за присилна наплата не претставува голема сума пари со кои би се нарушило нормалното функционирање на работата на општината.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.20/02 од 31.10.2002 година.

72.Судот при одлучувањето за предлогот за издавање на привремена мерка, освен мерките што се наброени во одредбата од членот 267 од Законот за извршната постапка, може да одреди и секоја друга мерка со која се постигнува целта на тоа побарување.

Од образложението

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е неосновано.

Неоснован е наводот во БЗЗ дека со донесувањето на побиваните решенија погрешно се применети одредбите од Законот за извршната постапка (ЗИП) со кои е регулирано одредувањето на привремена мерка за обезбедување на парично побарување, во смисла дека привремена мерка може да се одреди само спрема должникот, а не и спрема трети лица како што е сторено во случајот спрема М.Б. АД С. и Македонска берза за долгорочни хартии од вредност С.

Ваквиот навод е неоснован поради следното:

Во членот 267 став 1 од ЗИП е одредено дека заради обезбедување парично побарување може да се дозволи секоја мерка со која се постигнува целта на таквото обезбедување, а особено мерките што се наброени во точките од 1 до 4 на овој

став. Од содржината и смислата на овој став произлегува дека видовите на привремените мерки што се наброени и може да ги издаде судот заради обезбедување на паричното побарување, се наброени заради пример, а судот може да одреди секоја друга мерка со која се постигнува целта на тоа побарување.

Поаѓајќи од ваквата содржина и смисла на наведената законска одредба, според мислењето на Врховниот суд на Република Македонија, првостепениот суд правилно постапил, а со тоа правилно се согласил и второстепениот суд, кога заради обезбедување на паричното побарување на доверителот ја дозволил предложената привремена мерка, која се состоела во забрана на должникот и М.Б. АД С., да располагаат, тргуваат, продаваат, отуѓуваат и да вршат било каков друг пренос со хартиите од вредност како акции на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност на С., издадени од О.Б. АД О., кој ги има во владение должникот во износ од 402.801,86 акции по номинална вредност од 2650 денари за една акција или вкупна вредност од 113.424.929,00 денари.

Понатаму според мислењето на овој суд, целосно е неоснован и наводот од БЗЗ дека со привремената мерка можеле да се определат само ограничувања за должникот тој да не располага со својот имот, а не и ограничување за располагање на трети лица, кои не биле должници на доверителот, затоа што такво нешто не произлегувало од одредбата од членот 266 став 1 од ЗИП. Неоснованоста на ваквиот навод, произлегува директно од ова законска одредба. Имено со оваа законска одредба, во целост, со сите нејзини ставови, а не само со ставот 1, се определуваат условите кои треба да се исполнети за да може да се издаде привремена мерка, а не и забрана таа да се протегна и на трето лице, кај кое должникот има свој имот, без оглед на основот по кој таму се наоѓа, ако должникот со свои дејствија насочени кон трето лице, може да го отуѓи имотот, прикрие или на друг начин да располага со него и на тој начин да ја осуети или значително отежне наплатата на паричното побарување на доверителот.

Во конкретниот случај, акциите што должникот како свој имот ги имал кај доверителот ги дал во залог кај М.Б. АД С., која поради одредени дејствија и акти на должникот, а заради

наплата на своето побарување од него би можела да распоалга со нив и на тој начин да осуети или значително отежне наплатувањето на паричното побарување на доверителот, па пониските судови правилно заклучиле кога ја дозволиле предметната привремена мерка. Со ваквата привремена мерка не се ограничува, односно забранува располагање на М.Б. АД С., со нејзиниот сопствен имот, туку со имотот на должникот АД О.Б. О., па затоа истата е дозволена и во рамките на ЗИП, а нејзината функција и цел е да се обезбеди паричното побарување на доверителот О.Б. АД О..

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.87/02 од 26.12.2002 година.

73.Кога стечајниот управител го признал побарувањето на доверителот во стечајната постапка и таквото решение станало правосилно, не може доверителот да води парница со цел да се стекне со кондемпнаторна исправа за истото побарување.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Првостепениот суд од изведените докази во текот на постапката утврдил а второстепениот суд прифатил дека со решение на Основниот суд С., по одржани рочишта за испитување на пријавени побарувања на доверителите на стечајниот должник на сега тужителот му е утврдено пријавено побарување према сега тужениот во паричен износ од 3.395.746,00 денари со камата сметано од 20.12.1994 година, а според претходно поднесена пријава во стечајната постапка. Утврдено е исто така дека со решение од 06.12.1999 година е привремено запрена стечајната постапка со цел да се донесе програма за финансиска и сопственичка трансформација на тужениот.

При ваква утврдена фактичка состојба Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека правилно е стојалиштето на пониските судови дека кога стечајниот управител го признал

побарувањето на сега тужителот како доверител и таквото решение станало правосилно во таа постапка, согласно член 127 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација, само доверител чие побарување е оспорено во стечајната постапка може да води парница со цел да го утврди побарувањето.

Пониските судови исто така утврдиле дека е започната постапка за трансформација на тужениот поради што е привремено запрена стечајната постапка.

Согласно член 81 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал, се носи програма за финансиска и сопственичка трансформација, во која се опфатени и мерките за консолидација, а посебно се предвидени активности на доверителите кои можат да го преземат долгот, да извршат конверзија на долгот во траен влог, па дури може да се предвиди и принудна конверзија на долгот во траен влог. Мерките пак, според член 82 став 4 од истиот закон, што се предвидени со програмата за трансформација имаат правно дејство према сите доверители.

Од ова произлегува дека со оглед на започната трансформација на должникот во стечај, веќе важат одредбите од тој закон во поглед на конечното остварување на побарувањето на сега тужителот како доверител на кој му е утврдено побарувањето.

Наводите на тужителот во ревизијата дека се неправилни одлуките на пониските судови и дека согласно одредбите на Законот за парничната постапка може да се здобие со кондемпнаторна исправа врз основа на која ќе може да се спроведе извршување, и покрај фактот што е утврдено неговото побарување, се неосновани, токму од погоре наведените причини. Тужителот како доверител веќе има правен основ за реализирање на своето побарување на начин и во постапка предвидена со Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал (“Службен весник на РМ“ бр.38 од 21.02.1993 година).

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.347/02 од 12.06.2003 година.

74. Паричното побарување на доверителот по основ на паричен депозит, не може да биде предмет на излачно право, без оглед на договорниот основ по кој е депониран кај стечајниот должник - банка.

Од образложението:

Ревизијата и барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) се неосновани.

Неосновани се наводите во ревизијата дека второстепениот суд сторил суштествена повреда на одредбите на паричната постапка од член 340 став 2 точка 10 од Законот за паричната постапка (ЗПП), на начин што во побиваната пресуда како тужен е означен правен субјект кој не постои. Имено, точно е дека во уводот на пресудата името на тужениот како странка во спорот е без додавката "во стечај" меѓутоа во неговото име како подносител на жалбата во уводот и во изреката на пресудата која согласно член 324 став 3 од ЗПП ја содржи одлуката на судот е содржана додавката "во стечај".

Неосновани се наводите во ревизијата и во БЗЗ за погрешна примена на материјалното право.

Имено, од изведените докази, првостепениот суд утврдил дека странките во овој спор на 17.12.1998 година склучиле договор за депозит по видување на име и за сметка на население, заверен кај тужениот од 17.12.1998 година. Според договорот странките се договориле тужителот да уплати на благајната на Банката - комисионер 2.000.000,00 денари веднаш по склучувањето на договорот, а Банката - тужениот да го пласира овој износ како кредит на правното лице Р. од К., со намена за обртни средства, рок на враќање од 3 месеци и камата од 3,5% месечно, при што Банката - тужениот се обврзала на тужителот како депонент да му плаќа камата во висина од 2,5% месечно. Тужителот согласно преземената обврска истиот ден кога е склучен договорот го уплатил на благајната кај тужениот договорениот износ, а тужениот понатаму го пласирал овој износ како кредит на правното лице Р. од К., при што наведениот износ

тужениот го наплатил од корисникот на кредитот Р. на 18.03.1999 година, па со оглед на тоа сметано од тој датум истиот бил должен износот уплатен од тужителот со предвидената камата да му го врати на тужителот.

Со Одлука на Гувернерот на Народната банка на Република Македонија од 14.04.1999 година тужениот бил прогласен како неликвидна филијала и бил исклучен од платниот промет, а во меѓувреме врз основа на пријава од 29.02.2000 година над тужениот била отворена стечајна постапка. Во таа постапка со решение на Основниот суд С. од 27.04.2000 и 23.05.2000 година биле утврдени побарувањата на доверителите, односно со наведеното решение било оспорено правото на одвоено намирување на тужителот како доверител за износот предмет на овој спор, поради што бил упатен на парница да се утврди неговото излачно право.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба првостепениот суд го усвоил тужбеното барање на тужителот, со образложение дека во конкретниот случај се работи за договор за комисион, па согласно одредбите од Законот за облигационите односи (ЗОО) кои се однесуваат на овој договор, конкретно член 789, тужителот основано побарува излачување на износот предмет на овој спор од стечајната маса на тужениот, како комитент во смисла на член 788 од тој закон, затоа што тој износ не влегува во стечајната маса.

Постапувајќи по изјавената жалба од тужениот, второстепениот суд ја преиначил пресудата на првостепениот суд на начин што го одбил тужбеното барање на тужителот. Второстепениот суд врз основа на утврдената фактичка состојба од страна на првостепениот суд наоѓа дека во случајот се бара излачување од стечајната маса на пари, кои не се предмет и како такви според одредбата од член 789 од ЗОО и член 80 став 1 од Законот за стечај, не може да се излачуваат од стечајната маса.

Со ваквиот заклучок на второстепениот суд, се согласува и овој суд.

Во случајот тужителот бара да се утврди дека тој има излачно право за издвојување од стечајната маса на тужениот на предметниот паричен износ, депониран кај тужениот по основ на договорот за депозит заклучен на 17.12.1998 година тврдејќи дека

се работи за договор за комисион и повикувајќи се на одредбите на ЗОО што се однесуваат на таквиот договор, посебно на одредбите од член 788 и 789. Од содржината на договорот недвосмислено произлегува дека се работи за еден договорно уреден облигационо-правен однос според кој тужениот бил овластен депонираниот износ понатаму да го пласира како кредит, под договорените услови и согласно своето работење, а од тоа двете страни да остварат корист во камата. Од сето тоа произлегува сигурен заклучок дека тужителот спрема тужениот имал парично, облигационо-правно побарување.

Заради правилно одлучување по така поставеното тужбено барање второстепениот суд правилно пристапил кон примената на член 80 од Законот за стечај, како посебен закон, што го уредува правото чие утврдување се бара. Согласно став 1 од овој член, лице кое врз основа на некое свое стварно или лично право може да докаже дека некои предмети не спаѓаат во стечајната маса, не е стечаен доверител. Неговото право на издвојување на предметот ќе се утврдува според правилата што важат за остварување на тие права надвор од стечајната постапка.

Од содржината на цитираната одредба од Законот произлегува дека излачно право може да се стекне само на предмети, а не и на парични побарувања. Излачен доверител е лице кое има некое стварно или лично право на определен предмет, а тој во моментот на отварањето на стечајната постапка се наоѓа кај должникот и не му припаѓа.

Врз основа на предметниот договорен однос тужителот не можел да се стекне со стварно или лично право на побарувањето спрема тужениот, што би му дало основ за издвојување на предметниот паричен износ од стечајната маса на должникот, во смисла на цитираната одредба. Ваквото стојалиште наоѓа потврда и во останатите ставови од член 80, како и во самиот наслов.

Врз основа на изнесеното, по мислењето на овој суд, паричното побарување на доверителот по основ на паричен депозит не може да биде предмет на излачно право, без оглед на договорниот основ по кој е депониран кај стечајниот должник - банка.

Во смисла на изнесеното треба да се толкуваат и одредбите од член 788 од ЗОО, што се однесуваат на права и ствари што комисионерот, извршувајќи го налогот, ги стекнал во свое име но за сметка на комитентот и член 789 што се однесуваат на правото на комитентот да бара излачување на стварите што му ги предал на комисионерот заради продажба како и стварите што комисионерот ги набавил за негова сметка. Основот на таквите права на комитентот е во фактот што правата на стварите предадени по овој основ на комисионерот остануваат и понатаму негови, а правата и стварите што тој ги прибавува по налог на комитентот му припаѓаат на комитентот, а не ги стекнува комисионерот. Според тоа, по наоѓањето на овој суд и цитираните одредби не даваат основ за уважување на предметното барање.

Пресуда и решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз.бр.28/2001 и Рев.бр.112/2001 година.

75.Каматата за задоцнето плаќање на досуден надоместок за одземено од владение градежно неизградено земјиште, се пресметува по одредбите од Законот за експропријација како специјален закон во однос на Законот за облигационите односи.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Неоснован е наводот во барањето за заштита на законитоста дека со побиваните решенија погрешно е применето материјалното право по однос на каматата.

Имено, подносителот на барањето наоѓа дека во конкретниот случај треба да се примени Законот за облигационите односи (ЗОО) поточно член 277 став 1 од овој закон според кој должникот кој ќе закасни со исполнување на парична обврска должен е да плати и затезна камата по стапка определена со посебен закон. Во конкретниот случај смета дека должникот е во обврска да плати камата поради закаснување со

плаќање на досудениот надоместок. Стапката на затезната камата е утврдена со Законот за висината на стапката на затезна камата (ЗВСЗК), (“Службен весник на РМ“ бр.65/92). Ова од причина што смета дека ЗВСЗК во однос на Законот за експропријација (ЗЕ) е специјален закон па истиот треба да се примени.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека е неоснован наводот за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на постапката утврдено е дека на барање на поранешната СИЗ за К. од 12.4.1978 година Одделението за имотно - правни работи при СО го донел решението од 26.9.1978 година со кое на предлагачот му е одземено сега предметното земјиште на кое пак поранешната СИЗ за домување изградила станбена зграда до одредена фаза на градба а потоа ја продала на физичко лице. Надоместокот не му е платен на предлагачот а според вештачењето земјиштето е идеално, рамно многу погодно за градба и се наоѓа во втората градежна зона каде што пазарната цена изнесува 30 марки односно 930 денари за метар квадратен или вкупно 232.500,00 денари.

Врз основа на утврдената фактичка состојба правилно е определен надоместокот во пари во вкупен износ од 232.500,00 денари е задолжен ЈП за стопанисување со станбен и деловен простор на РМ да го плати надоместокот во рок од 15 дена по правосилноста на одлуката а доколку не го плати да плати камата по есконтна стапка на Народна банка на Република Македонија, согласно член 40 од ЗЕ (“Службен весник на РМ“ бр.33/95). Ова од причина што ЗЕ во однос на ЗОО е специјален закон и во член 40 од овој закон точно е предвидена ситуација во случај кога корисникот на експропријацијата во рокот определен со овој закон не ја предаде недвижноста во владение односно не го плати надоместокот во пари да плати надомест на штета односно камата по есконтна стапка на Народна банка на Република Македонија на целиот или на дел од неплатениот износ. Со оглед да овој закон точно предвидува каква камата се плаќа во случај кога не е платен надоместокот во определениот рок значи дека е специјален закон и има првенствена примена

во однос на општите одредби за камата при доцнење во плаќањето. Поради тоа овој суд наоѓа дека од страна на пониските судови правилно е применет ЗЕ при определување на каматата и времето од кога почнува да тече.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.15/02 од 9.10.2002 година.

76.Решението за одземање од користење градежно неизградено земјиште донесено во управна постапка кое не е извршено и не е определен надоместок по барање на поранешниот сопственик, може да се поништи во истата постапка.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Во редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека со решение на Општинскиот комитет за урбанизам, имотно - правни, станбени и комунални работи од 15.3.1988 година одземени се од посед од други поранешни сопственици 240 m^2 со намера да се отвори пристапна патека до соседите на предлагачот од источна страна на неговиот имот. Пристапната патека е во согласност со урбанистичкиот план на Г. Спорниот пат е лоциран на КП.бр.1396/6 што се води на име М. К. при што патот има мери и граници од исток спрема запад 17м, од север 3,20 м, од југ 3,30 м, а во вкупна површина од 55 m^2 . Доделеното градежно земјиште за изградба на индивидуална зграда на предлагачот е евидентирана од дел од КП.бр. 1395/2, 1400, 1402/1 и 1400/2 со граници и мери од исток и запад 17 м, од север и југ 18 м, а со вкупна површина од 306 m^2 . Меѓутоа според урбанистичкиот план на Г. за 1980 година е предвидена градежната парцела да биде со мери и тоа исток - запад 17 м а пак север југ 21 м. Според урбанистичкиот план предвидена е улица од јужната страна на парцелата на предлагачот која е отворена но не е отворена пристапна патека од источната страна која завршува во слеп завршеток, тангирајќи ја парцелата од север што значи дека не е

реализиран урбанистичкиот план во тој дел. Место пристапната патека сега се користи сокак преку кој поминуваат граѓани кои се наоѓа од источната страна на имотот на предлагачот иако според урбанистичкиот план токму источно од тој сокак треба да биде оформена пристапна патека која завршува слепо и зад имотот на предлагачот во погоре наведените мерки. Со заклучок на противникот од 4.11.1989 година дозволено е административно извршување на правосилното решение од 15.3.1988 година со кое на лицето М. К. е одземено од владение понапред наведеното земјиште и истата е задолжена во рок од 3 дена да го расчисти земјиштето и да го предаде на надлежниот орган, меѓутоа истото до денот на одржување на расправата не е извршено. Предлагачот со цел да се спроведе постапката за фактичко одземање на наведениот имот како и за патеката комуницирал со повеќе надлежни државни органи а постапката со понапред опишаната содржина не е реализирана.

На основа така утврдената фактичка состојба пониските судови го усвоиле предлогот на предлагачот како во изреката на првостепеното решение.

Притоа, пониските судови застанале на стојалиштето дека со неспроведувањето на урбанистичкиот план на град Г. на спорната парцела автоматски доаѓа до пропуштање односно несторување и непревземање дејствија на страна на противникот со што доаѓа до неотварањето на пристапниот пат кој фактички е предвиден со урбанистичкиот план, па оттаму произлегува дека во случајот е повредено правото на предлагачот и тоа на непосреден начин што е спротивно на законот, при што се исполнети сите услови кумулативно предвидени во член 67 од Законот за управни спорови (ЗУС) поради што пониските судови и го усвоиле барањето на предлагачот.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека со ваквото одлучување пониските судови погрешно го примениле материјалното право кога барањето на предлагачот го уважиле, од следните причини:

Согласно член 67 од ЗУС, заштитата на слободите и правата загарантирани со Уставот ако тие слободи и права се повредени со дејствије на службено лице во органи на управата односно на одговорно лице во организација на здружен труд или

во друга самоуправна организација или заедница со кое спротивно на закон непосредно им се спречува или ограничува на определен поединец, организација или заедница, вршењето на таквата слобода или право се обезбедува во постапката предвидена со одредбите на член 68 - 76 на овој закон ако не е обезбедена друга судска заштита.

Поаѓајќи од ваквата законска одредба а на основа утврдената фактичка состојба од изведените докази сосема јасно произлегува дека во случајот не се работи за незаконити дејствија како резултат на кои на странката - предлагачот можат да и бидат повредени одредени права во смисла на погоре цитираната законска одредба. Па оттаму за да постои незаконито дејствие потребно да постои субјект односно одредени службени или одговорни лица кои ќе превземат такво дејствие со кој директно се засега во правата на некое лице, а кои можат да се манифестираат во чинење или нечинење или пак во пропуштање на службеното односно одговорното лице да превземе дејствије кое по законот било должно да го превземе што не е случај во конкретниот спор.

Предвид на тоа самиот факт што урбанистичкиот план на град Г. не е спроведен и дека поради тоа не може да се воспостави пристапната патека до недвижноста на предлагачот не значи дека се исполнети условите од член 67 од ЗУС. Ова од причина што во конкретниот случај од утврдената фактичка состојба не произлегува дека од страна на службено лице на тужениот спротивно на законот непосредно му се попречува или ограничува определено право. Ова дотолку повеќе што самото неспроведување на урбанистичкиот план на значи дека тој и нема да се реализира, па оттаму кога тој ќе се реализира ќе биде воспоставена и пристапната патека до недвижноста на предлагачот. Ова дотолку повеќе што решенијата донесени во управната постапка можат да бидат поништени во истата таа постапка согласно член 50 од Законот за експропријација каде е предвидено дека правосилните решенија за експропријација што не се извршени и не е определен надоместок како што е во конкретниот случај а не се во согласност со член 2 од овој закон, по барање на поранешниот сопственик или корисник ќе се поништат ако со посебен закон не е утврден јавен интерес, а на

кое нешто основано се укажува и во барањето за заштита на законитоста.

Одлука на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.192/02 од 18.06.2003 година.

77. При прогласување на наследници на правото на денационализација не треба да се утврдува основот за одземањето на имотот.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил дека П. Б. починал на 8.2.1973 година во С. и како законски наследници го оставил внукот Г.Б. по право на претставување преку покојниот татко С. - брат на покојниот. На основа презентираниите докази утврдено е дека недвижноста на која учесникот Г. Б. има право на денационализација, од страна на сега покојниот П. Б. е подарена на град С. без секаква накнада и истата фабрика да се прими од П.Б. и С. Б. како дарители на 11.3.1946 година од кој ден Извршниот Народен одбор на град С. станува стварен сопственик на таа фабрика.

На основа вака утврденото првостепениот суд со решение ја запрег оставинската постапка по оставината на покојниот П.Б. поради непостоење на имот согласно член 14 од Законот за денационализација (ЗД) и член 159 став 1 од Законот за вонпроцесната постапка (ЗВП). Со ова решение се согласил второстепениот суд при што со побиваното решение жалбата на учесникот ја одбил како неоснована а првостепеното решение го потврдил.

Основани се наводите во БЗЗ дека прво требало да се испита дали оставината на покојниот порано е расправена во некоја друга постапка за друг имот или не и ако било расправано тогаш сегашната постапка требало да се води согласно член 179 од ЗВП, а доколку нема претходно оставинско решение во тој случај во оваа постапка морало како прво да се состави

смртовница и записник за попис и процена на имотот па потоа да се земаат наследнички изјави од наследниците.

Ова од причини што пониските судови не утврдиле дали е расправана оставината на покојниот П.Б. па во зависност од тоа да се произнесат дали учесникот има право да биде прогласен за наследник за правото на денационализација на имотот одземен од неговиот претходник. Доколку се утврди дека не е расправана оставината на покојниот П.Б. тогаш треба да се има во предвид членот 14 став 1 од ЗД, каде е предвидено дека барателите од член 13 на овој закон имаат право да поднесат барање за прогласување на наследници на правото за денационализација на имотот одземен од нивните претходници кој според одредбите на овој закон се враќа или за кој се дава надомест.

Исто така основан е наводот во барањето дека оставинското решение е нејасно и противречно оти во образложението покрај другото стои дека недвижноста на која наследниците имаат право на денационализација е подарена на град С. без накнада. Ако ова право судот на наследниците им го признава, тогаш зошто ја запира оставинската постапка.

Ова од причини што првостепениот суд во образложението на првостепеното решение констатирал дека учесникот имаат право на денационализација од страна на сега покојниот П.Б., но со истото решение ја запира оставинската постапка поради непостоење на имот, што произлегува дека истото решение е нејасно и постои противречност меѓу изреката и образложението на решението во делот каде судот констатира дека учесникот имаат право на денационализација.

Основани се и наводите во барањето дека поради погрешна примена на материјалното право пониските судови погрешно оценуваат дека фабриката за макарони “Б” (сегашна “Г”) била подарена доброволно без присилба, со што погрешно го примениле член 4 став 2 од ЗД и дека пониските судови во оставинската постапка имале обврска само да утврдуваат дека оставината на покојниот се состои од право на денационализација на предметниот имот и да прогласат законски наследници на тоа право.

Ова од причини што согласно член 4 став 2 од ЗД, предмет на денационализација е имотот отстапен со изјава на волја дадена под закана и присилба и тоа за земјиште до денот на влегување во сила Прописите за аграрна реформа и колонијализација, за стопански објекти до денот на влегувањето во сила на прописите за национализација на приватните стопански претпријатија и за згради и делови од згради до денот на влегувањето во сила на Прописите за национализација на наемни згради и градежното земјиште. Пониските судови имале обврска во смисол на член 14 од ЗД да утврдат дали има услови за прогласување на наследници на правото на денационализација на имотот, при тоа ненавлегувајќи во утврдување во оваа постапка на околностите во врска со одземањето на недвижноста, начинот на земањето или пак карактерот на подарокот извршен од претходникот на учесникот во смисол дали имотот е подарен доброволно.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.54/03 од 25.6.2003 година.

78. Кога согласно Законот за денационализација право да поднесат барање за прогласување на наследници на правото на денационализација имаат барателите од тој закон, а барателот на денот на влегување во сила на Законот е државјанин на Република Македонија, оставинскиот суд утврдува дали учесникот во постапката е државјанин на Република Македонија за признавање право на наследување.

Од образложението:

Ревизијата е основана.

Во текот на редовната постапка од изведените докази првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека покојниот Д. С. Х. починал на 24.12.1944 година како и тоа дека не била расправана неговата оставина, а за време на неговиот живот согласно тогашните прописи одземен бил неговиот имот во корист на државата, а сега заведена на други лица. По земањето на наследничките изјави и утврдувањето на

имотот на покојниот , судот како наследници на по 1/6 идеален дел ги прогласил : О .С;В .С; А : Х; П . С . , а учесниците Ј .Ф ; М .Д ;Д .С. и П . С. ги прогласиле за наследници на по 1/12 идеален дел.

На вака утврдената фактичка состојба, првостепените судови применувајќи го член 13 и 14 од Законот за наследување (ЗН) како и член 14 од Законот за денационализација (ЗД), прифатиле дека барање за прогласување наследници за правото на денационализација може да поднесе и учесник кој што не е државјанин на Република Македонија, притоа сметајќи дека судот во оставинска постапка само ги прогласува законските наследници на оставината на оставителот, а за тоа дали тие лице ќе го добијат одзементиот имот односно ќе им биде даден надомест за одзементиот имот , ќе се утврдува пред надлежниот орган на управата.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, во случајот поради погрешна примена на материјалното право , пониските судови нецелосно ја утврдиле фактичката состојба.

Согласно член 2 од ЗН (“Службен весник на РМ“ бр.47/96), да се наследуваат можат предмети и права што им припаѓаат на поединци.

Согласно член 13 став 1 од ЗД, како барател односно лице кое може да поднесе барање за денационализација се предвидени поранешниот сопственик , како и неговите наследници.

Согласно член 13 став 2 од истиот закон, барател во смисла на став 1 на овој член е лице кое на денот на влегување во сила на овој закон е државјанин на Република Македонија.

Согласно член 14 став 1 од истиот закон , барателите од член 13 на овој закон имаат право да поднесат барање за прогласување на наследници на правото за денационализација на имото одзмен од нивните претходници кои според одредбите на овој закон се враќа или за кој се дава надомест.

Во конкретниот случај кога член 14 став 1 од ЗД предвидува дека право да поднесат барање за прогласување на наследници на правото на денационализација имаат барателите од член 13, а барател во смисла на член 13 е лице кое на денот на

влегувањето во сила на ЗД е државјанин на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија смета дека оставинскиот суд е тој што треба да утврдува дали меѓу другото учесникот во постапката е државјанин на Република Македонија, и со тоа да му признае право на наследување или пак истото да не му го признае.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.166/02 од 4.06.2003 година.

79.Наследници на правото за денационализација можат да бидат само лицата што можат да бидат наследници на лицето на чие име гласи актот за одземање на имотот, предмет на денационализација.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Основани се наводите во барањето дека решенијата на двата пониски судови се засноваат на суштествени повреди на постапката од член 340 став 2 точка 13 од Законот за парничната постапка (ЗПП), бидејќи дадените причини во образложенијата противречат на одлуките содржани во диспозитивот на решенијата. Имено, од уводот и изреката на решенијата јасно произлегува дека во случајот се работи за постапка за прогласување на наследници на правото на денационализација на имот одземен од покојниот С. Ц. Меѓутоа спотивно на таквите наводи, од дадените причини во образложението јасно произлегува дека со изреката покрај наследниците на пок. С. Ц. се прогласуваат за наследници за правото на денационализација и наследниците на неговиот брат пок. С. Ц. Правилно се наведува во барањето дека за таквото одлучување судовите не даваат никакви правни причини. Фактот што во текот на постапката учесникот С. и како полномошник на учесниците Т. и В., им го признал на останатите учесници таквото право, и по наоѓањето на овој суд, не дава основ за такво одлучување.

Основани се и приговорите во БЗЗ дека со побиваните одлуки на пониските судови погрешно е применето иматеријалното право. Согласно одредбите на Законот за наследување за наследници можат да бидат прогласени само лицата што влегуваат во соодветниот наследен ред на оставителот за чија оставина се води постапката за нејзино расправање. Во случајот одредбите на член 12 и 13 од тој закон не даваат основ за таквото одлучување.

Поради изнесеното следувахе да се одлучи како во изреката согласно член 380 став 1 во врска со член 394 став 2 од ЗПП, и член 33 став 1 од ЗВП.

При повторното одлучување судот да има во вид дека согласно член 14 став 3 од ЗД (" Службен весник на РМ " бр. 43/2000) прогласувањето на наследниците и утврдување на нивните наследнички делови на правото за денационализација се врши според прописите за наследувањето. Прогласувањето на наследниците се врши врз основа на актот за одземање имотот на поранешниот сопственик. Според тоа по мислењето на овој суд наследници на правото за денационализација можат да бидат само наследниците на лицето на чие име гласи актот за одземање на имотот, предмет на денационализација. Евентуалното барање на други лица по основ на наследување на правото на денационализација на лице на кое не гласи актот за одземање на имотот, може да се разрешува во постапката пред органот за денационализација согласно одредбите од член 56 и 57 од истиот закон, или пак во парница пред надлежниот суд, согласно истите одредби.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.128/02 од 14.11.2002 година.

80.Лицата што го преземаат управувањето - купувачите немаат законска обврска да исплаќаат дивиденда ако со договор меѓу купувачот и продавачот на акциите е договорено поинаку.

Од образложението:

Ревизијата е неоснована.

Неоснован е и наводот за погрешна примена на материјалното право ако се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на постапката утврдено е дека тужениот донел Одлука од 28.02.1995 година за довршување на трансформација на остатокот на општествен капитал а Комисијата на Владата на РМ донела Одлука на 2.04.1995 година со која е дадена согласност за трансформација на тужениот според модел продажба на претпријатие на лица кои го превземаат управувањето и водењето на работите на претпријатието. По донесувањето на овие одлуки склучен е договор на 8.06.1995 година за продажба на "А" помеѓу странките и утврден е износот на приоритетни акции што ги држи тужителот предвидени за продажба а кои тужениот требал да ги откупи во 5 годишни рати. Согласно член 5 од Договорот утврдено е дека на купувачот му припаѓа остварена дивиденда сразмерна на акциите кои ги поседува и акциите што ги држи Агенцијата а кои превзел да ги купува. Согласно склучениот договор со решение на Окружниот стопански суд запишана е трансформацијата на тужениот од претпријатие во мешовита сопственост во АД приватна сопственост при што во прилог 2 на име на тужителот е запишан агенциски капитал за приватизација во износ од 24.902.772 ДМ. Тужениот ја користел дивидентата од акциите кои ги поседува и дивидентата од акциите кои ги држела агенцијата како приоритет за откуп на приоритетните акции од страна на купувачите. Така е извршено откуп на приоритетните акции и истото е констатирано со потврда издадена на тужителот на 2.11.1998 година со која се потврдува дека степенот на приватизација е 93,20% од кој 92,77% е откупен капитал во износ од 60.430.628,00 ден.

Врз основа на вака утврдена фактичка состојба пониските судови наоѓаат дека тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот да му плати на тужителот дивиденда според бараните износи е неоснован. Ова согласно член 24 од Договорот за продажба на претпријатието и согласно член 63

став 2 и член 65 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал (ЗТПОК), (“Службен весник на РМ“ бр.38/93). Тужбата на тужителот да се утврди дека тужителот е сопственик на 273.717,00 приоритетни акции со номинална вредност од 91 ден во АД “А“ ја отфрлил како недопуштена. Ова поради тоа што согласно член 172 став 1 од Законот за парничната постапка тужителот може во тужбата да бара судот само да го утврди постоењето односно непостоењето на некое право или правен однос односно вистинитост или неvistинитост на некоја исправа.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека во конкретниот случај пониските судови правилно го примениле материјалното право односно член 63 став 2 и член 65 од ЗТПОК како и член 24 од Договорот за продажба на претпријатието. Ова од причина што согласно член 24 од Договорот за продажба тужителот се согласил лицата што го превземаат управувањето односно купувачите да ја користат дивидентата од приоритетните акции кои што ги држи агенцијата за откуп на тие акции. Со одредбите од ЗТПОК со кој е пропишана трансформација на претпријатијата во моделот: продажба на претпријатија на лица кој го земаат управувањето со претпријатието односно одредбите од член 60 до 65 од овој Закон не е пропишана обврска на тужениот исплата на дивиденда на тужителот како сопственик на приоритетни акции.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.589/2000 од 15.01.2003 година.

81.Само Собранието на акционерите, како највисок орган на акционерското друштво, е овластено да го утврди износот и начинот на исплатата на дивиденда на сопствениците на акции.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) е основано.

Основан е наводот во БЗЗ за погрешна примена на материјалното право, ако се има предвид утврдената фактичка

состојба. Имено, во текот на редовната постапка, првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителката е акционер кај тужениот по пат на наследени 11 акции од нејзиниот сопруг Ж.И.. Собранието на акционерското друштво и го признало правото на имател на акција на тужителката и истата е запишана како акционер во книгата на акции. Собранието на акционери кај тужениот одржано на ден 7.06.2002 година донело одлука со која било усвоена годишната сметка на друштвото за деловната 2001 година, во која во член 6 е наведено дека тужениот ја завршил со позитивен финансиски резултат со нето добивка за периодот од 01.01.2001 година заклучно со 31.12.2001 година во износ од нето добивка од 94.551.966,00 денари, во кој износ е содржан и персоналниот данок од доход. Тоа претставува дивиденда што тужениот не ја распределил, не донел одлука на ниво на акционерското собрание за нејзина распределба. Таква одлука за распределба на дивидендата кај тужениот не е донесена до денес, а дивидендата не е исплатена во законскиот рок од 9 месеци по завршувањето на деловната 2001 година. Нето дивидендата за една акција кај тужениот без персонален данок има вредност од 1.071,00 денари, а со пресметан персонален данок по 80 денари за една акција вредноста на една обична акција изнесува 1.151,00 денари. Тужителката според вкупниот број на акции што ги поседува има побарување на тужителот по основ на дивиденда од 11.781,00 денари и за персонален данок во износ од 880 денари, или вкупен износ од 12.661,00 денар. Туженот не ја исплатил дивидендата на тужителката.

На основа таква утврдена фактичка состојба пониските судови го усвоиле тужбеното барање како во изреката на првостепената пресуда. Основ за такво одлучување судовите наоѓаат во утврденото дека тужениот со одлука за усвојување на годишна сметка и на годишниот извештај на друштвото утврдил делумна распределба на добивката за 2001 година, односно ја утврдил нето добивката на друштвото. Притоа тужениот не го утврдил и објавил износот на дивидендата по акција иако бил должен тоа да го стори согласно законската обврска која произлегува од член 56 став 1 точка 1 од Законот за хартии од вредност (ЗХВ), и тоа во рок од 15 дена од усвојување на

пресметката. Тужениот не ја исплатил дивидендата на тужителката за 2001 година со што постапил спротивно на член 563 став 2 од Законот за трговските друштва (ЗТД), според кој дивидендата се исплатува најдоцна во рок од 9 месеци по завршувањето на деловната година, во конкретниот случај до 30.09.2002 година. По тој датум тужениот паднал во задоцнување со исплатата на обврската поради што е должен да и плати на тужителката и законска затезна камата согласно член 266 од Законот за облигациони односи.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување пониските судови погрешно го примениле материјалното право на што основано се уважува барањето за заштита на законитоста, од следните причини:

Основано се укажува во барањето за заштита на законитоста дека пониските судови погрешно ги примениле одредбите од член 560, 563 и 564 од ЗТД. Согласно овие одредби само Собранието на акционерите, како највисок орган во акционерското друштво е овластено да го утврди износот кој треба да им се исплати на сопствениците на акциите на име дивиденда. Собранието го определува делот кој ќе биде исплатен како дивиденда, како и начинот на кој таа ќе биде исплатувана. Во акционерското друштво со статутот на друштвото се определува начинот на кој акционерот ќе ја добива дивидендата, односно дали таа ќе се исплаќа во пари или во акции. Во конкретниот случај судовите во фактичката состојба утврдиле дека Собранието на акционерите на тужениот донело одлука остатокот од добивката од 94.550.966,00 денари да остане нераспределен до следната одлука за распределување, па потоа со дополнителна одлука од 19.12.2002 година, овој износ го распоредил во резервниот фонд. Доколку тужителката сметала дека со донесените одлуки е повредено некое нејзино право, или дека тие одлуки се незаконити, истата можела да бара заштита со побивање на одлуките на Собранието на акционерите. Освен наведените права и во рамки на тоа правото на судска заштита, тужителката нема законско право да бара во судска постапка да се врши распределба на добивката и утврдување на висината на добивката. Одлука за распределба на дивидендата и за начинот и висината на нејзината распределба, може да донесува само

Собранието на акционерското друштво како највисок орган на друштвото на што основано се укажува во барањето за заштита на законитоста.

И членот 56 од ЗХВ не и дава право на тужителката да бара директна распределба на дивидентата преку судот, бидејќи непостапувањето согласно таа законска одредба, значи основ за примена на член 166 став 1 точка 25 од истиот закон, односно евентуална одговорност за прекршок на тужениот, пропишан со оваа одредба. Овој пропис во никој случај не го овластува судот да го утврдува износот на дивидендата по акција и да го задолжи тужениот тој износ да го исплати.

Со оглед на изнесеното, Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека тужбеното барање на тужителката е неосновано, односно дека одлуката за распределување на дивидендата е автономно право на акционерското друштво, а тужителката имала само право да ги оспори одлуките донесени од Собранието на акционерите, вклучително и во судска постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.147/2003 од 20.11.2003 година.

82. Запишувањето во трговскиот регистар на брокерското друштво не е услов за вршење на брокерските работи во фаза на добивање на одобрение ако брокерското друштво е опфатено во заклучокот на Комисијата за хартии од вредност.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Имено, во барањето за заштита на законитоста се наведува дека во текот на постапката е утврдено дека брокерското друштво на тужената е регистрирано, односно запишано во трговскиот регистар на 20.11.1998 година, договорот за вршење на брокерски услуги меѓу странките е склучен на 26.10.1998 година, а продажбата на акциите е извршена на 05.11.1998 година, поради што подносителот смета дека во моментот на склучување на договорот и вршењето на

брокерските услуги тужената не била регистрирана за вршење на брокерски услуги.

Според член 81 од Законот за хартии од вредност (ЗХВ) (“Службен весник на РМ“ бр.7/97), берза можат да основаат правни лица со седиште во Република Македонија чие единствено работење неспоредно исклучиво е поврзано со тргување со хартии од вредност. Според став 2 од истиот член основачите мораат да имаат одобрение за вршење на работи на тргување со хартии од вредност од Комисијата за хартии од вредност.

Според член 181 став 1 од истиот закон, друштвата кои се занимаваат со работење со хартии од вредност, должни се својата организација, работење и општи акти да ги усогласат со одредбите на овој закон и да ја обноват дозволата за вршење на работа во рок од 1 година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби и писмените докази и известување од Комисијата за хартии од вредност при Владата на Република Македонија од 4.03.1998 година, за заклучокот на оваа Комисија во врска со барањето на оснивачите на берзата за давање одобрение за основање на брокерско-посредничко друштво, овој суд наоѓа дека ваквите наводи се неосновани.

Имено, согласно ЗХВ, Комисијата за хартии од вредност е овластена за давање одобрение за вршење на работи на тргување со хартии од вредност што подразбира основање на брокерско - посреднички друштва како овластени учесници на берзата што вршат работи на тргување со долгорочни хартии од вредност. Според известувањето од истата, со оглед да постапката за добивање одобрение за основање брокерско - посредничко друштво било влезено во процедура, Комисијата донела заклучок единствено оснивачите на берзата таксативно наброени во ова известување меѓу кои е и тужената да се овластени да продолжат со тргувањето со хартии од вредност.

Поради наведеното овој суд наоѓа дека е неоснован и наводот дека услов за вршење на брокерски работи е брокерското друштво да било регистрирано при надлежниот суд. Ова, и ако се има предвид дека согласно член 119 став 1 од

ЗХВ, само како услов за запишување во трговскиот регистар е предвидено добивање одобрение од Комисијата за хартии од вредност. Со оглед да постапката за добивање одобрение, односно постапката за усогласување на работата на основачите на Македонската берза АД - С. согласно член 182 од наведениот закон била во тек, во конкретниот случај од значење е заклучокот на Комисијата за хартии од вредност која согласно законот е овластена за давање на одборение за формирање на брокерско - посредничко друштво, истата врши контрола во неговото работење и овластена е да го одземе одобрението за вршење на работа со долгорочни хартии од вредност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.36/03 од 4.06.2003 година.

БИБЛИОТЕКА
НАЦИОНАЛНОГ СУДА ГРОЗНЕ И

№ 535

Универзитет

IV. УПРАВНО ПРАВО

1.Предлогот за определување истражни дејствија не значи поведување и водење кривична постапка, а со тоа и пречка за исполнување на условот за прием во државјанство - да не се води кривична постапка.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи -С. од 15.11.1997 година со кое е одбиено барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепениот орган правилно постапил кога врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба го одбил барањето на тужителот за прием во државјанство, затоа што не се исполнети законските услови од член 9 во врска со член 7 став 1 точка 5 од Законот за државјанство на Република Македонија, односно против тужителот да не се води кривична постапка во државата чиј државјанин е или во Република Македонија. Воедно, тужениот орган посочува дека постапувал по пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.513/98 од 07.07.1999 година.

Судот оцени дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган, од причина што при донесување на истото не се почитувани правилата на постапката.

Во конкретниот случај почитувањето на правилата на постапката се однесува на примената на член 62 од Законот за управните спорови, кој, во услови кога Судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, покрај обврската за донесување нов управен акт во точно определен рок, предвидува

врсаност на управниот орган со правното сфаќање и забелешките на Судот. Во таков случај, доколку причина за поништување на актот е погрешна примена на материјалното право, тогаш правното сфаќање на Судот што се однесува на толкувањето и примената на законските прописи, е задолжително за органот кој го донел оспорениот акт.

Од списите приложени кон предметот произлегува дека при донесување на оспореното решение, тужениот орган не се придржувал кон правното сфаќање на Судот изразено во пресудата У.бр.513/98 од 07.07.1999 година.

Имено, согласно член 9 од Законот за државјанство ("Службен весник на РМ" број 67/92), странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку три години и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку една година непрекинато на територијата на Република Македонија може со природување да стекне државјанство на Република Македонија иако не ги исполнува условите од од член 7 став 1 точка 2, 6 и 8 на овој закон односно помеѓу другите услови предвидени во член 7, потребно е да го исполнува условот предвиден во точка 5 - против него да не се води кривична постапка во државата чиј државјанин е или во Република Македонија.

Во конкретниот случај, со решението на првостепениот орган одбиено е барањето на тужителот за прием во државјанство, од причина што не ги исполнува условите од погоре цитираните членови од законот, поради поднесена кривична пријава против тужителот до Основното јавно обвинителство-С. на 11.08.1997 година, за кривично дело по член 378 од Кривичниот законик на Република Македонија.

Со оспореното решение донесено по повод изјавената жалба на тужителот, тужениот орган оценувајќи дека првостепеното решение е правилно и законито, утврдил дека тужителот не ги исполнува условите од погоре цитираните членови од Законот, од причина што според известieto на Основното јавно обвинителство С.од 02.09.1999 година, против тужителот е поднесен предлог за преземање определени истражни дејствија, до Основниот суд С., за кривично дело -

“Фалсификување на исправа“ од член 378 став 1 од Кривичниот законик, по кој постапката сè уште не е завршена.

При таква состојба на работите, според мислењето на овој суд во конкретниот случај постои противречност не само помеѓу образложенијата на првостепеното и второстепеното решение, туку и во образложението на второстепеното решение, поради што останала неразјаснета основната правна и фактичка состојба. Ова, особено ако се има предвид дека постоењето на кривична пријава не значи и поведување на кривичната постапка, затоа што тоа е можно само со поднесување на барање од овластен орган или оштетениот, согласно член 253 од Законот за кривичната постапка (“Службен весник на РМ“ број 15/97). Ова и повеќе од причина што според означеното известие на Основното јавно обвинителство, против тужителот е поднесен предлог за преземање определени истражни дејствија, со оглед дека за делото за кое е осомничен е предвидена парична казна или казна затвор до 3 години, а за кое според одредбите од член 416 - 431 од Законот за кривичната постапка се води скратена постапка. Според член 417 став 1 од наведениот закон оваа постапка се поведува врз основа на обвинителен предлог на Јавниот обвинител или оштетениот како тужител, со тоа што, Јавниот обвинител може пред поднесување на обвинителниот предлог, да му предложи на истражниот судија преземање определени истражни дејствија (член 418). Од ова произлегува дека предлогот за определување истражни дејствија, не значи и поведување и водење кривична постапка, па поради тоа, органите на управата требале да утврдат дали по поднесената кривична пријава е подигнато обвинение за водење кривична постапка, кое нешто органите не го сториле, а кое пак е еден од законските услови во смисла на погоре цитиранот член за прием во државјанство на Република Македонија.

Во оваа смисла, Судот го имаше предвид и член 19 од Законот за кривичната постапка, кој меѓу другото предвидува дека кога е пропишано дека поведувањето на кривичната постапка има за последици ограничување на определени права, овие последици, ако со закон не е поинаку определено, за кривичните дела за кои како главна казна е пропишана парична казна или затвор до 3 години, како што е во случајов, настапуваат

од денот кога е донесена осудувачка пресуда, без оглед дали станала правосилна.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2205/99 од 14.03.2001 година.

2.Решение за прием во државјанство на Република Македонија може да се поништи по врачувањето само ако употребата на лажните исправи, е утврдено со правосилна судска пресуда, донесена во кривична постапка против странецот кој поднел барање за прием во државјанство.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Постапувајќи по пресудата на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.71/98 од 23.02.2000 година, органот со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи, со кое на тужителката & се поништува решението за прием во државјанство на Република Македонија и се брише од регистарот на државјани на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека тужителката согласно член 26 став 1 од Законот за државјанство, според досегашните прописи не се смета за државјанин на Република Македонија. Исто така, како неспорно го утврдува фактот дека семејството на тужителката се вратило да живее и дека нејзините родители со решение од 15.08.1989 година добиле повраток во државјанство, но бидејќи тужителката во тој момент била полнолетна, односно на возраст од 33 години, било потребно да поведе постапка за повраток во државјанство, а таа тоа до денес не го сторила, при што & укажува дека е потребно да поднесе барање за прием во државјанство, а согласно член 7 и 9 од Законот за државјанство.

Судот смета дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган.

Според член 14 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија (“Службен весник на РМ“ бр.67/92), решението за прием во државјанство на Република Македонија може да се поништи по врачувањето, ако се утврди дека странецот при поднесување на барањето за прием во државјанство со природување дал неистинити или неточни податоци, односно се користел со лажни исправи. Во став 2 од истиот член е предвидено решението од став 1 да се поништи во рокот предвиден за застареност на кривичното гонење за кривичното дело од став 1 на овој член. Во случајот од став 1 на овој член се поништува и решението за прием на државјанство на Република Македонија на малолетните деца кои стекнале државјанство истовремено со нивните родители согласно со одредбите на овој закон.

Имено, Судот во претходната пресуда У.бр.71/98 од 23.02.2000 година, укажал дека во повторната постапка ќе треба да се утврди дали тужителката при поднесувањето на барањето за прием на државјанство на Република Македонија дала неистинити или неточни податоци, односно се користела со лажни исправи во смисла на член 14 од Законот за државјанство на Република Македонија, иако утврдувањето биде позитивно тогаш дека е потребно конкретно да се наведе во што се состои тоа, односно кои се лажните исправи.

Во конкретниот случај, тужителката била примена во државјанство со решение од 21.03.1995 година. Со решение од 20.12.1996 година & е поништено решението за прием во државјанство од 21.03.1995 година, при што е избришана од регистарот на државјани. Бидејќи органите утврдиле дека тужителката и нејзините родители со решение од 02.03.1965 година биле отпуштени од државјанство на Република Македонија и се стекнале со турско државјанство, па сметаат дека не се исполнети условите од член 26 став 1 од Законот, односно тужителката не се смета за државјанин според досегашните прописи.

Меѓутоа, во конкретниот случај тужителката во текот на управната постапка укажувала дека таа заедно со родителите како малолетна се вратила повторно во Република Македонија во 1971 година, кога таткото повторно поднел барање за прием

во државјанство на целото семејство, а како доказ во списите на предметот има уверение за државјанство на нејзините родители.

Во конкретниот случај, Судот смета дека не можел да го примени член 14 од Законот за државјанство на Република Македонија, односно врз основа на овој член да биде поништено решението за прием во државјанство на Република Македонија на тужителката, бидејќи не се исполнети условите од член 14 од овој закон. Органите на управата немаат наведено кои се тие неистинити или неточни податоци, односно кои се лажните исправи со кои се користела тужителката. Поврзано со ова, треба да се има предвид и член 4 став 2 од Уставот на Република Македонија, со кој се гарантира државјанството на Република Македонија.

Во конкретниот случај, тужителката своето барање за утврдување на државјанство го поднела на 08.11.1994 година, а од списите на предметот не произлегува дека против тужителката била поднесена кривична пријава во смисла на член 14 од Законот за државјанство на Република Македонија, односно не е наведено дали против неа е поднесена кривична пријава за употреба на лажни исправи, односно фалсификат. Од списите на предметот исто така не произлегува дека била водена кривична постапка против тужителката. Судот смета дека само во точно определени услови во смисла на член 14 од овој закон, може да биде поништено решението за прием во државјанство на Република Македонија по врачувањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1913/00 од 10.04.2002 година.

3.Условот за стекнување државјанство на Република Македонија по основ на брак со државјанин на Република Македонија, се цени во време на поднесување на барањето за прием во државјанство.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката, изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи од 25.10.2000 година со кое е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 9 од Законот за државјанството, со оглед дека од непосредно извршената проверка утврдено е дека тужителката не живее, односно не е физички присутна, ниту на ул. Н.Н. - адреса која е наведена во личната карта за странец, ниту пак на ул. Л.Н. - адреса наведена во договорот за отстапување на користење на станбен простор склучен на ден 03.05.1999 година. Воедно, утврдено е дека тужителката не е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години, бидејќи бракот е разведен, врз основа на пресуда на Основниот суд од 27.03.2000 година.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито, поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба поради што погрешно е применет Законот.

Имено, согласно член 9 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" број 67/92), странец кој е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години и до поднесувањето на барањето законски престојува најмалку 1 година непрекинато на територијата на Република Македонија може со природување да стекне државјанство на Република Македонија, иако не ги исполнува условите од член 7 став 1 точка 2, 6 и 8 на овој закон.

Во конкретниот случај, од непосредно извршената проверка, органите утврдиле дека тужителката не живее, односно не е физички присутна на ул.Н.Н. -адреса наведена во личната карта за странец број 398 од 14.08.1997 година, ниту пак, на ул. Л.Н. -адреса наведена во договорот за отстапување на користење на станбен простор, склучен на 03.05.1999 година. Воедно органите утврдиле дека тужителката не е во брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години бидејќи

бракот е разведен врз основа на пресуда на Основниот суд од 27.03.2000 година. Од овие причини, органите оцениле дека тужителката не ги исполнува условите за прием во државјанство на Република Македонија согласно погоре цитираниот член од Законот.

Тужителката во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажува дека во целост ги исполнува условите од член 9 од Законот за државјанство, бидејќи има непрекинат законски престој повеќе од 1 година, сметано од денот на издавањето на личната карта за странец на 14.08.1997 година, која е продолжувана во континуитет заклучно со 10.05.2000 година и дека иако нејзиниот брак е разведен, во време на поднесување на барањето на 07.07.1999 година таа била во брак со државјанин на Република Македонија.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба по предметот останала непотполно утврдена. Имено, имајќи го предвид статусот на тужителката во Република Македонија □ странец, Судот смета дека со обезбедување лична карта за странец издадена по основ на брак на 14.08.1997 година, продолжувана во континуитет до 10.05.2000 година, тужителката го регулирала законскиот престој на територијата на Република Македонија, согласно член 71 од Законот за движење и престој на странците (“Службен весник на РМ“ бр.36/92). Цитираниот член од законот предвидува дека странецот е должен да го пријави престојувалиштето или живеалиштето во Република Македонија на Министерството за внатрешни работи, со тоа што должен е да го пријави престојувалиштето или живеалиштето или промената на адресата на станот во рок од 8 дена од денот на доаѓањето во престојувалиштето или живеалиштето, односно од денот на промената на адресата на станот, а да го одјави престојувалиштето односно живеалиштето во рок од 24 часа пред заминувањето. Од ова произлегува дека законскиот престој на тужителката е регулиран на начинот предвиден во цитираната законска одредба, и дека истата има повеќе од 1 година непрекинат законски престој до поднесувањето на барањето на 07.07.1999 година, па Судот смета дека тужителката го исполнува условот

по однос на законскиот престој на територијата на Република Македонија.

Имајќи предвид дека условите за прием во државјанство во смисла на цитираниот член 9 од Законот за државјанство, се ценат во време на поднесување на барањето, Судот ги оцени без влијание за поинакво одлучување наводите на тужениот орган во оспореното решение, според кои од непосредно извршената проверка е утврдено дека тужителката не живее односно не е физички присутна на адресата наведена во личната карта како и адресата наведена во договорот за отстапување на користење на станбен простор, од што е изведен заклучок дека таа не престојува легално на територијата на Република Македонија.

Имено, ценејќи ги условите за стекнување државјанство по основ на брак, Судот утврди дека тужителката го исполнува и условот во поглед на брачната состојба во време на поднесување на барањето. Ова, затоа што, бракот на тужителката со А.Б. од С. е разведен со пресуда на Основниот суд на 27.03.2000 година, од што произлегува дека тужителката во моментот на поднесувањето на барањето на 07.07.1999 година го исполнува условот во поглед на брак со државјанин на Република Македонија најмалку 3 години, со оглед дека бракот со државјанин на Република Македонија е склучен на 20.04.1992 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.823/01 од 20.03.2002 година.

4. Патна исправа издадена по влегувањето во сила на Законот за патните исправи на државјаните на Република Македонија, претставува основ за докажување државјанство на Република Македонија.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителите изјавена против решенијата на Министерството за внатрешни работи на Република

Македонија двете од 09.12.1998 година и со кои на тужителите им е одбиено барањето за прием во државјанство на Република Македонија, согласно член 7 и 9 од Законот за државјанство на Република Македонија.

Судот смета дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган, од причина што при донесување на истото не се почитувани правилата на постапката.

Во конкретниот случај почитувањето на правилата на постапката се однесува на примената на член 62 од Законот за управните спорови, кој во услови кога судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, покрај обврската за донесување нов управен акт во точно определен рок, предвидува врзаност на органот со правните сфаќања и забелешките на судот.

Од списите приложени кон предметот, а на што основано се укажува во тужбата, произлегува дека при донесување на оспореното решение тужениот орган не се придржувал кон напатствијата на Судот дадени во пресудата У.бр.1804/99 од 10.05.2000 година.

Имено, од извршената проверка во евиденцијата за живеалиште на Министерството за внатрешни работи-Управа за внатрешни работи, органите на управата утврдиле дека тужителот А.А. првпат се пријавил за жител на град С. во 1986 година, а тужителот Б.А. на 28.07.1988 година, но имајќи предвид дека истите подолго време живеат во Н.Н. оцениле дека во моментот на поднесувањето на барањата за прием во државјанство на 27.11.1998 година, односно 23.11.1998 година, истите немаат законски престој на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години. Воедно, органите утврдиле дека тужителот А.А. не го исполнува ниту условот предвиден во член 9 од Законот за државјанство, по основ на брак, од причина што според изводот од матичната книга на венчаните од 12.11.1998 година, се потврдува дека тужителот склучил брак со државјанка на Република Македонија на 29.11.1997 година, од што произлегува дека истиот до поднесувањето на барањето на 27.11.1998 година, не е во брак со државјанин на Република Македонија, најмалку 3 години.

Притоа, органите воопшто не го ценеле фактот, на кој се укажува во означената судска пресуда, дека тужителите располагаат со патни исправи издадени на 09.01.1995 година, а со оглед на тоа не ги имале предвид ниту одредбите од член 23 став 1 од Законот за државјанство, поврзано со член 28 од истиот закон, кои предвидуваат дека државјанството на Република Македонија се докажува со важечка лична карта или патна исправа, со тоа што одредбата од овој член (23 став 1) ќе се применува по замената на личните карти и патните исправи издадени до влегувањето во сила на овој закон. Во оваа смисла, Судот наоѓа дека при донесување на оспореното решение органите не ја имале предвид и одредбата од член 135 од Законот за општата управна постапка, според која пред донесувањето на решението ќе се утврдат сите факти и околности што се од значење за решението и на странките ќе им се овозможи да ги остварат своите права и правни интереси. Исто така, во законот дадена е можност со член 136 став 1, службеното лице што ја води постапката во текот на целата постапка да ја надополнува фактичката состојба и да изведува докази и за оние факти кои порано во постапката не биле изнесени, или не сè уште точно утврдени.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби и доказите приложени кон списите, особено патните исправи издадени на име на тужителите на 09.01.1995 година, Судот смета дека во конкретниот случај било потребно органите со цел правилно и целосно да ја утврдат фактичката состојба по предметот, да ги имаат предвид и одредбите од член 37 -член 41 од Законот за патните исправи на државјаните на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92) и во таа смисла да проверат и утврдат дали евентуално за патните исправи на тужителите се води постапка за одземање, дали истите им се одземени или доколку не е така, дали и какво влијание имаат тие во поглед на докажувањето на државјанството на тужителите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1504/00 од 30.01.2002 година

5. Дополнителното запишување на смртта во матичните книги на умрените докажана во судска постапка, се извршува по службена должност, со доставување на правосилната судска одлука до надлежниот матичар во рок од 15 дена од нејзината правосилност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи- Градска управа за внатрешни работи - С од 05.05.1999 година, со кое не се одобрува дополнително запишување во матичната книга на умрените за град С. на фактот смрт на лицето Н.Н. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, од причина што согласно член 22 од Законот за матичната евиденција, во случајов не се исполнети условите за дополнително запишување во матичната книга на умрените, со оглед дека починатиот не е запишан во матичната книга на родените, а условите предвидени во член 4 и 5 од Законот за државјанство не се исполнети.

Судот смета дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителката поради следното:

Според член 22 од Законот за матичната евиденција ("Службен весник на РМ" бр.8/95), ако раѓање или смрт се пријави по истекот на 30 дена од денот на настанот, запишување во матична книга се врши само врз основа на решение.

Согласно член 19 став 1 од наведениот закон, прогласувањето на исчезнато лице за умрено и смртта докажана во судска постапка се запишуваат во матичната книга на умрените врз основа на правосилна судска одлука. Надлежниот суд ја доставува одлуката во рок од 15 дена од правосилноста на матичарот од матичното подрачје во кое умрениот имал живеалиште, со тоа што според став 2 на истиот член ако живеалиштето на умрениот е непознато или е во странство,

одлуката од ставот 1 на овој член судот ја доставува на матичарот на матичното подрачје според местото на раѓање на умрениот, а ако место на раѓање е во странство на матичарот од матичното подрачје на кое е седиштето на судот што ја донел одлуката.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека не се одобрува дополнително запишување во матичната книга на умрените за град С. на фактот смрт за лицето Н.Н, од причина што ова лице не е запишано во матичната книга на родените и не се исполнети условите од член 4 и 5 од Законот за државјанство.

Тужителката во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажува и прилага доказ - правосилно решение на Основниот суд од 20.11.1998 година, за дополнително запишување на фактот смрт на лицето Н.Н, со оглед дека не располага со извод од матична книга на умрените за ова лице.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната правна и фактичка состојба останала непотполно утврдена. Ова, особено ако се има предвид дека во конкретниот случај органите не го имале предвид, а со оглед на тоа и не го примениле погоре цитираниот член 19 од Законот за матичната евиденција, според кој во услови кога смртта е докажана во судска постапка, дополнителното запишување во матичната книга на умрените се запишува со правосилна судска одлука, и тоа по службена должност кога надлежниот суд ќе ја достави одлуката до матичарот во предвидениот рок од 15 дена од правосилноста на судската одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1982/99 од 23.05.2001 година.

6.Предмет на извршување во постапката на присилна наплата на судската такса е износот означен во барањето за присилна наплата на Судот за судска такса.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи- Регионална дирекција Ш. од 21.09.2001 година, со кое тужителката е задолжена со плаќање судски такси во износ од 70.280,00 денари и казнена такса во износ од 2.000,00 денари или вкупен износ од 72.280,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 32 поврзано со член 3 став 1 од Законот за судски такси, со оглед дека тужителката не го платила должниот износ на име судски такси по опомената од Основниот суд Ш.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителката поради следното:

Согласно член 1 од Законот за судски такси (“Службен весник на РМ“ бр.46/90... 20/95), пред редовните судови во Република Македонија се плаќаат судски такси според одредбите на овој закон и таксената тарифа која е составен дел на овој закон.

Според член 3 став 1 од наведениот закон, таксите пропишани со овој закон е должно да ги плати лицето по чиј предлог се поведува постапката или во чиј интерес се преземаат дејствијата во постапката.

Според член 4 став 1 од наведениот закон, таксата се плаќа кога ќе настане таксената обврска, со тоа што според став 2 точка 1 и 2 на истиот член, таксената обврска за поднесоците настанува кога се предаваат, а за судските одлуки кога на странката или на нејзиниот застапник ќе се врачи препис од одлуката.

Согласно член 30 став 1 од истиот закон, ако странката присуствува на судско дејство за кое е должна да плати такса, а не ја плати таксата веднаш судот ќе и укаже дека е должна да ја плати таксата во рок од 15 дена, а судот вака ќе постапи и кога странката непосредно му предава на судот поднесок што не е таксиран или е недоволно таксиран.

Според член 32 став 1 од наведениот закон, ако таксениот обврзник не ја плати таксата во рокот определен со член 30 од овој закон, судот во натамошниот рок од 15 дена ќе

побара од органот надлежен за работите на приходите на чие подрачје таксениот обврзник има живеалиште (седиште), таксата да се наплати по присилен пат, а на списокот ќе забележи дека од наведениот орган е побарана присилна наплата.

Според став 3 на член 32 од наведениот закон, по приемот на барањето органот од став 1 ќе донесе решение со кое на таксениот обврзник ќе му наложи во рок од 15 дена од денот на приемот на решението да ја плати таксата, како и 50% од таа такса на име казнена такса, со тоа што ако таксениот обврзник во овој рок не ја плати таксата, двете такси присилно ќе се наплатат.

Според член 32 од наведениот закон, казнената такса од став 3 на овој член не може да биде помала од 600,00 денари ниту поголема од 2.000,00 денари.

Во конкретниот случај од списите приложени кон предметот произлегува дека по барање на Основниот суд Ш, за присилна наплата на судските такси по предметот, тужителката е задолжена со плаќање износ од 70.280,00 денари на име судски такси, од кои по 35.140,00 денари такса за тужба и пресуда и износ од 2.000,00 денари на име казнена такса од причина што тужителката не ја исполнила обврската за плаќање на судска такса во време на настанување на таксената обврска, ниту пак, истото го сторила по примање на опомената на Основниот суд Ш, на 04.09.2001 година, за плаќање на наведениот износ во определениот рок од 15 дена.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.75/02 од 3.09.2003 година.

7. Таксен обврзник на судските такси е само лицето по чиј предлог се поведува постапката или во чиј интерес се преземаат дејствијата во постапката.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи- Одделение Н. од 23.10.2000 година, со кое тужителката е задолжена со плаќање судски такси во износ од 73.850,00 денари и казнена такса во износ од 2.000,00 денари или вкупен износ од 75.850,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 32 поврзано со член 3 став 1 од Законот за судски такси, со оглед дека тужителката не го платила должниот износ на име судски такси по опомената од Основниот суд Н.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителката поради следното:

Согласно член 1 од Законот за судски такси (“Службен весник на РМ“ бр.46/90... 20/95), пред редовните судови во Република Македонија се плаќаат судски такси според одредбите на овој закон и таксената тарифа која е составен дел на овој закон.

Според член 3 став 1 од наведениот закон, таксите пропишани со овој закон е должно да ги плати лицето по чиј предлог се поведува постапката или во чиј интерес се преземаат дејствијата во постапката.

Според член 4 став 1 од наведениот закон, таксата се плаќа кога ќе настане таксената обврска, со тоа што според став 2 точка 1 и 2 на истиот член, таксената обврска за поднесоците настанува кога се предаваат, а за судските одлуки кога на странката или на нејзиниот застапник ќе се врати препис од одлуката.

Согласно член 30 став 1 од истиот закон, ако странката присуствува на судско дејство за кое е должна да плати такса, а не ја плати таксата веднаш судот ќе и укаже дека е должна да ја плати таксата во рок од 15 дена, а судот вака ќе постапи и кога странката непосредно му предава на судот поднесок што не е таксиран или е недоволно таксиран.

Според член 32 став 1 од наведениот закон, ако таксениот обврзник не ја плати таксата во рокот определен со член 30 од овој закон, судот во натамошниот рок од 15 дена ќе побара од органот надлежен за работите на приходите на чие подрачје таксениот обврзник има живеалиште (седиште), таксата да се наплати по присилен пат, а на списокот ќе забележи дека од наведениот орган е побарана присилна наплата.

Според став 3 на член 32 од наведениот закон, по приемот на барањето органот од став 1 ќе донесе решение со кое на таксениот обврзник ќе му наложи во рок од 15 дена од денот на приемот на решението да ја плати таксата, како и 50% од таа такса на име казнена такса, со тоа што ако таксениот обврзник во овој рок не ја плати таксата, двете такси присилно ќе се наплатат.

Според член 32 од наведениот закон, казнената такса од став 3 на овој член не може да биде помала од 600,00 денари ниту поголема од 2.000,00 денари.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека по барање на Основниот суд Н., за присилна наплата на судските такси по предметот, тужителката е задолжена со плаќање износ од 73.850,00 денари на име судски такси, кои се однесуваат за такса за тужба и одлука и износ од 2.000,00 денари на име казнена такса од причина што тужителката не ја исполнила обврската за плаќање на судска такса во време на настанување на таксената обврска, ниту пак, истото го сторила по примање на опомената на Основниот суд Н., на 24.11.1998 година, за плаќање на наведениот износ во определениот рок од 15 дена.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.533/01 од 16.05.2002 година.

8.Само со Статутот на Факултетот, а не и на друг начин, може да се утврдат потешки повреди за кои може да се изрече дисциплинска мерка - трајно исклучување од факултетот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспорената одлука одбиен е како неоснован приговорот на тужителката, изјавен против одлуката на Комисијата за дисциплински мерки на Медицинскиот факултет-С. од 12.11.2001 година, со која на тужителката И е изречена дисциплинска мерка-трајно исклучување од факултетот за сторена дисциплинска повреда-фалсификат на оценката по предметот патолошка физиологија (фалсификат на оценката и потписот на професорот), на кој начин на студентот му престанува статусот студент на Медицинскиот факултет-С., а согласно со член 161 став 2 од Законот за високото образование. Притоа, тужениот орган оценил дека одлуката на првостепениот орган е законита, поради тоа што со фалсификувањето тужителката сторила дисциплински престап и се обидела да оствари одредени статутарни права т.е. да запише повисока студиска година.

Судот смета дека со оспорената одлука е повреден законот на штета на тужителката, поради следното:

Согласно со член 161 став 1 од Законот за високото образование ("Службен весник на РМ" бр.64/2000), на студентот му престанува статусот на студент во високо образовната установа според условите и постапката утврдени со Статутот на високо образовната установа. Статусот од ставот 1 на овој член, престанува ако студентот е исклучен.

Согласно со член 162 став 1 од истиот закон, за повреда на должностите и за неисполнување на обврските, на студент на до дипломски студии може да му се изрече една дисциплинска мерка: опомена, државна опомена и исклучување. Во ставот 2 од овој член, е предвидено дека дисциплинската мерка исклучување се применува за учебната година за која е изречена. Во ставот 3 на овој член, е предвидено дека дисциплинските мерки ги изрекува Комисијата за дисциплински мерки на соодветната високо образовна установа. Во составот на дисциплинската комисија еден член делегираат студентите на високо образовната установа на која е запишан студентот. Исто така, во ставот 4 на овој член, е предвидено дека со Статутот на високо

образовната установа се определува составот на дисциплинската комисија, начинот и постапката за утврдување на дисциплинската одговорност, мерките и условите под кои дисциплинската мерка се изрекува и правото на заштита на студентот.

Воедно, во член 186 став 1 од овој закон, е предвидено дека постојните јавни високо образовани установи запишани во регистарот на високо образовните установи во Република Македонија во рок од 12 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе го усогласат своето работење, статутите и другите општи акти, ќе ги донесат другите акти утврдени со овој закон и ќе ги конституираат органите на управување и стручните органи утврдени со овој закон. Во ставот 2 од овој член, е предвидено дека до донесувањето на општите акти од ставот 1 на овој член, ќе се применуваат постојните општи акти, доколку не се во спротивност со овој закон.

Во Статутот на Медицинскиот факултет-С., кој што е усвоен на 09.06.1989 година и тоа во членот 243, предвидува дека заради повреда на должности на обврските, студентот одговара дисциплински, при што можат да се изречат следните дисциплински мерки: писмена опомена, опомена пред отстранување од факултетот и отстранување од факултетот до крајот на учебната година.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека Комисијата за дисциплински мерки на Медицинскиот факултет-С., по спроведената постапка, а согласно член 161 став 2 и член 162 од Законот за високото образование, на тужителката & изрекла дисциплинска мерка трајно исклучување од факултетот за сторена дисциплинска повреда фалсификат на оценката по предметот патолошка физиологија, па затоа на истата & престанува статусот студент на Медицинскиот факултет-С. согласно со член 161 став 2 од наведениот закон. Одлучувајќи по приговорот на тужителката, Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет-С. како второстепен орган го одбил приговорот на тужителката како неоснован и смета дека со фалсификувањето тужителката сторила дисциплински престап и се обидела да оствари одредени статутарни права т.е. да запише повисока студиска година.

Тужителката во тужбата укажува дека со донесените одлуки погрешно е применет материјалниот закон и тоа член 161 став 2 и член 162 од Законот за високото образование, затоа што одредбите од овие два члена, упатуваат на Статутот на високо образовната установа во случајот на Статутот на Медицинскиот факултет-С., а во Статутот освен напред наведените одредби, нема други со кои се пропишува изрекување на дисциплинска мерка трајно исклучување од факултетот, а воедно нема пропишано и потешки повреди за кои би се изрекла ваквата мерка. Произлегува дека Дисциплинската комисија не можела директно да ги примени членовите 161 и 162 од Законот за високото образование, затоа што според член 161 и член 162 од Законот за високото образование, не е можно освен со Статутот, на друг начин да се утврдуваат потешки повреди за кои може да се изрече дисциплинската мерка трајно исклучување од факултетот. Исто така, тужителката смета дека и со двете одлуки погрешно е применет законот, бидејќи согласно законските прописи во случајот морал да се примени Статутот кој сè уште е во сила и да се изрече една од дисциплинските мерки предвидени во Статутот.

При ваква состојба на работите, имајќи ги предвид погоре цитираните законски одредби, како и одредбите на Статутот на Медицинскиот факултет-С., Судот смета дека во конкретниот случај погрешно е применето материјалното право. Ова, затоа што во член 162 став 4 од Законот за високото образование, е предвидено дека со Статутот на високо образовната установа се определува, меѓу другото начинот и постапката за утврдување на дисциплинската одговорност, како и мерките и условите под кои дисциплинската мерка се изрекува. Во член 243 од Статутот, е предвидено дека заради повреда на должности на обврските, студентот одговара дисциплински, при што може да се изречат дисциплинските мерки и тоа: писмена опомена, опомена пред отстранување од факултетот и отстранување од факултетот до крајот на учебната година. Одредбата од член 162 став 1 од Законот за високото образование, предвидува дека за повреда на должностите и за неисполнување на обврските на студентот до дипломски студии може да му се изрече една дисциплинска мерка и тоа: опомена,

државна опомена и исклучување. Од ова, произлегува дека изречената мерка со одлуката на Комисијата за дисциплински мерки на Медицинскиот факултет-С. и тоа трајно исклучување од факултетот, не кореспондира со предвидените мерки во членот 243 од Статутот на Медицинскиот факултет, ниту пак, со членот 162 став 1 од Законот за високото образование. Затоа, неопходно е потребно во Статутот точно да биде определено и предвидено за кои повреди и под кои услови може да се изрече дисциплинска мерка, а посебно точно треба да бидат утврдени повредите за изрекување на најтешката дисциплинска мерка. Уште повеќе Статутот на Медицинскиот факултет-С. е усвоен на 9.06.1989 година, а додека пак во членот 186 од Законот за високото образование, постои обврска на високо образовните установи во рок од 12 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, меѓу другото да го усогласат Статутот и другите општи акти.

Поради горе наведеното, Судот смета дека тужениот орган со оспорената одлука го повредил законот на штета на тужителката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.286/02 од 9.05.2002 година.

9.Писмена изјава за национална припадност дадена во врска со упис на факултет не претставува основ за прием во дополнителна квота по основ на припадност на националностите.

Од о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение, приговорот на тужителот е одбиен како неоснован затоа што квотата на националностите е воведена за ученици кои го посетувале образованието на својот мајчин јазик и со цел да се овозможи нивна поголема застапеност на факултетите, а тужителот видно од приложените документи има учено средно образование на македонски јазик и на тој начин јасно ја изразил својата национална припадност.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Од приложените списи видно е дека Универзитетската управа на Универзитетот "С. К. и М." во С., во согласност со Министерството за образование, објавиле конкурс за запишување студенти во прва година на факултетите на Универзитетот "С. К. и М." во учебната година 2000/2001. Во делот ИВ - дополнителни квоти утврдени од Владата на Република Македонија, стои дека за обезбедување поголема застапеност на студентите од националностите, факултетите, надвор од процентот со кој ќе бидат застапени во рамките на утврдената квота за редовни студенти, дополнително ќе се запишат студенти од националностите до процент со кој соодветната националност е застапена во вкупното население на Република Македонија, доколку го положиле приемниот испит, односно ако освоиле најмалку 60 поени. Тужителот се пријавил на овој конкурс со што поднел документи за упис на П. факултет и потпишал дополнителна изјава во врска со националната припадност - албанец, при што освоил 91,88 бодови. Притоа, тужениот орган утврдил дека кандидатот не ги исполнил условите за прием во дополнителната квота по основ на национална припадност од причини што кандидатот посетувал образование на својот мајчин јазик - македонски (македонски јазик што е видно од приложените документи) и на тој начин јасно ја изразил својата национална припадност.

Согласно член 85 став 3 од Законот за насочено образование ("Службен весник на СРМ" бр.16/85), запишување во прва година на средно образование и воспитание, како и запишување во образование за стекнување на степен на стручна подготовка, се врши по пат на конкурс кој се објавува најдоцна до 30.03. Натаму во член 88 став 2 од истиот закон, е предвидено дека во конкурсот се наведува бројот на учениците, односно студентите, по видот на образованието и степенот на стручната подготовка, условите и критериумите за запишување, време на пријавувањето и постапката за спроведувањето на конкурсот.

Во конкретниот случај, Судот смета дека тужениот орган правилно постапил кога со оспореното решение го одбил приговорот на тужителот затоа што квотата на националностите

е воведена за ученици кои го посетувале образованието на својот мајчин јазик со цел да се овозможи нивна поголема застапеност на факултетите, а тужителот видно од доставените списи, изводот од матичната книга на родени, дипломата за положен завршен испит во Гимназијата “Н.Н.“ - С., има средно образование завршено на својот мајчин македонски јазик, со што не би можел да биде опфатен во квотата на националностите за упис на факултет.

Со оглед на тоа, како и фактот дека конкурсот е објавен и спроведен согласно цитираните законски одредби, следувахе тужбата на тужителот да биде одбиена како неоснована.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1279/00 од 15.12.2000 година.

10. Вработувањето во Меѓународна организација формирана од Организацијата на Обединетите Нации не претставува основ за одлагање на служење на воениот рок во АРМ, на лице кое не е пријавено во својство на функционер на Обединетите Нации.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за одбрана - Подрачна единица за одбрана “К.В.“ Скопје од 08.05.2001 година, со кое на тужителот не му се одлага служењето на воениот рок. Притоа, тужениот орган оценил дека тужителот нема статус на функционер во Канцеларијата на Уницеф во С.при Обединетите нации за да ги ужива привилегиите и имунитетот кои се предвидени во Конвенцијата на Обединетите нации за да се ослободува од служењето на воениот рок, а воедно тужителот има повеќе од 26 години (роден е на 11.01.1973 година), што значи дека по основ на вработување во Меѓународна организација формирана од Организацијата на Обединетите нации, нема услови за одлагање на отслужување на воениот рок и дека за тужителот останува

обврската за отслужување на воениот рок во Армијата на Република Македонија.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот, затоа што органите на управата ги почитувале начелата и одредбите од Законот за општата управна постапка, како и Законот за одбрана, а за утврдување на сите факти кои што се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Согласно член 17 од Конвенцијата за привилегиите и имунитетите на Обединетите нации од 13 февруари 1946 година, Генералниот секретар ќе ги одреди категориите на функционерите на кои ќе се применуваат одредбите на овој член како и членот VII. Тој ќе поднесе на генералното собрание нивната листа, а потоа за тоа ќе ги извести владите на сите членки. Имињата на функционерите кои влегуваат во таа категорија периодично ќе бидат соопштувани на владите членки.

Согласно член 18 став 1 алинеја ц од истата Конвенција, функционерите на организациите на Обединетите нации ќе бидат ослободени од сите обврски кои се однесуваат на национална служба.

Во членот 16 од Конвенцијата на привилегиите и имунитетите на специјализираните установи од 21.11.1947 година, е предвидено дека привилегиите и имунитетите дадени се на претставниците на членките не заради нивните лични користи него со цел на обезбедување на независното вршење на нивните функции во врска со специјализираните установи.

Согласно член 20 од истата Конвенција, функционерите на специјализираните установи се ослободени од обврските на националните служби.

Во одредбата од членот 22 од наведената Конвенција е речено дека привилегиите и имунитетите дадени се на функционерите само во интерес на специјализираните установи, а не поради лични користи на поединците.

Натаму, во основната спогодба за соработка помеѓу Владата на Република Македонија и Уницеф од 08.12.1994 година и тоа во членот 1 став 1 точка з, е предвидено дека лица кои вршат услуги за Уницеф - значи поединци кои се ангажирани по договорот кои не се функционери, ангажирани од страна на

Униџеф да вршат услуги при извршувањето на програмите за работа.

Исто така во точка к, е речено дека функционери на Униџеф - значи сите членови на персоналот на Униџеф, вработени според одредбите за персонал и правилата на Обединетите нации со исклучок на лицата кои се локално ангажирани врз основа на хонорар, како што е утврдено во Резолуџијата 76 (1) на Генералното Собрание од 07 декември 1946 година.

Во членот 13 став 1 точка в, од цитираната Основна спогодба е предвидено дека функционерите на Униџеф ќе имаат имунитет од Националната воена обврска.

Од погоре цитираните одредби на наведените конвенџии произлегува дека вработениот во Меѓународната организација освен што треба да има својство на функционер во специјализирана установа при Организацијата на Обединетите нации, потребно е од страна на Генералниот секретар да се одредат категориите на функционерите на кои ќе се применуваат одредбите за привилеџии и за ослободување на обврските кои се однесуваат на национална служба со тоа што Генералниот секретар доставува листа на тие лица за кои ги известува владите на сите членки.

Во конкретниот случај од писмото на Министерството за надворешни работи на РМ - Протокол од 13.03.2002 година произлегува дека според евиденџијата на протоколот на Министерството за надворешни работи на РМ, Канцеларијата на Униџеф во Скопје до денес, лицето Р.М. од С. не го пријавила во својство - функционер на Обединетите нации кои би ги уживал привилеџиите и имунитетите на таквите функционери. Исто така, од писмото на Министерството за надворешни работи на РМ - протокол од 24.07.2001 година произлегува дека претставништвото на Униџеф во Република Македонија за сега како член на истото претставништво нема пријавено лице со вакво својство - функционер на Обединетите нации, а кое е државјанин на РМ, односно нема пријавено лице, државјанин на РМ, кое ќе ги ужива привилеџиите и имунитетите на функционер на Обединетите нации.

Од горното произлегува дека тужителот не може да ги ужива привилегиите и имунитетите кои се предвидени во Конвенцијата на Обединетите нации погоре цитирана, а во согласност со тоа и правата и привилегиите содржани во Основната спогодба за соработка меѓу Владата на Република Македонија и Уницеф. Тужителот е вработено лице и тоа асистент за набавки под ИИИ кој врши општи работи согласно договорот за работа на определено време склучен меѓу тужителот и Канцеларијата на Уницеф во Скопје.

Поради ова, Судот смета дека тужениот орган правилно и законито одлучил кога нашол дека нема услови за ослободување од служење на воена обврска на тужителот поради неговиот статус како вработен во Канцеларијата на Уницеф во С.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1423/01 од 19.06.2002 година.

11.Само регрути кои имаат државјанство на странска држава, а се стекнале со државјанство на Република Македонија по пат на природување или со меѓународен договор, а кои го отслужиле воениот рок во државата каде што претходно биле државјани, се ослободени од обврската за служење на воен рок во Република Македонија.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за одбрана -Подрачна единица за одбрана Р. од 12.10.1999 година, со кое е одбиено како неосновано барањето на тужителот за ослободување од обврска за служење на воениот рок во АРМ . Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган правилно постапил кога го одбил барањето на тужителот бидејќи не се исполнети условите од член 63 став 1 точка 2 од Законот за одбрана за ослободување на тужителот од обврската за служење на воениот рок во АРМ.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно член 63 став 1 точка 2 од Законот за одбрана (“Службен весник на РМ“ број 8/92), од обврската за служење на воениот рок се ослободува лице кое ќе стекне државјанство на Република Македонија со природување или врз основа на меѓународни договори, ако во земјата чиј што државјанин било, го отслужило воениот рок, односно ако наполнило 27 години живот.

Согласно член 2 став 1 од Законот за државјанството на Република Македонија (“Службен весник на РМ“ број 67/92), државјанин на Република Македонија може да има државјанство на друга држава. Во ставот 2 од овој член е предвидено дека државјанин на Република Македонија кој има државјанство на друга држава во Република Македонија се смета исклучиво за државјанин на Република Македонија ако со меѓународен договор не е поинаку определено.

Во конкретниот случај, од списите во предметот произлегува дека тужителот е лице со двојно државјанство и тоа државјанин на Кралството Данска и државјанин на Република Македонија и истиот од органите на Кралството Данска е ослободен од служење на воен рок. Исто така, тужителот државјанството на Република Македонија го стекнал со потекло, а државјанството на Кралството Данска го стекнал по основ на раѓањето на територијата на оваа држава.

Со оглед на горе изложеното, Судот смета дека правилно и законито органите наоѓаат дека не се исполнети условите од член 63 став 1 точка 2 од Законот за одбрана за ослободување на тужителот од обврската за служење на воениот рок во АРМ од причини што наведената одредба е децидна и се однесува само на регрути кои имаат државјанство на странска држава потоа по пат на природување или меѓународен договор се стекнале со државјанство на Република Македонија, а во земјата чиј што државјанин бил и го отслужил воениот рок, што значи дека тужителот со оглед на тоа дека државјанство на Република Македонија го има стекнато со потекло, а не со природување поради тоа истата одредба не може да се однесува на тужителот. При таква состојба на

работите, а како органите правилно и потполно ја утврдиле фактичката состојба, правилно го примениле материјалното право кога утврдиле дека тужителот не ги исполнува условите за ослободување од служење на воениот рок во АРМ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.669/00 од 12.09.2001 година.

12.Како жиг не може да се заштити знак кој може со својот изглед или содржина да создаде забуна во прометот, а особено да го доведе во забуна просечниот потрошувач, во поглед на потеклото, видот, квалитетот или другите својства на стоките, односно услугите, ако е сличен со порано заштитен знак на друго лице за ист или сличен вид стока или услуга.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Заводот за заштита на индустриска сопственост, со кое е одбиен приговорот на провизорното одбивање на жигот “Цоралан“ од 25.06.1999 година. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 23 став 1 точка 5 и 8 од Законот за индустриска сопственост, од причина што со заштита на жигот на тужителот “Цоралан“, би се довеле во заблуда просечните потрошувачи, со оглед на веќе регистрираните жигови “Цорлан“ и “Цорлан“ на носителот, а кои се однесуваат на иста класа на производи, односно класа 05-фармацевски производи за човечка употреба според Меѓународната класификација на производи и услуги (Ничански аранжман).

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно член 22 од Законот за индустриската сопственост (“Службен весник на РМ“ бр.42/93), со жиг може да се заштити само знак кој е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот како што се: слика, цртеж, збор,

израз, вињета, шифра, комбинација на тие знаци и комбинација на бои.

Според став 2 на истиот член од Законот, при оценувањето дали некој знак е подобен за разликување на стоки односно услуги во прометот, се земаат предвид сите околности, а особено времето и обемот на дотогашната употреба на знакот во прометот на стоки, односно услуги во Република Македонија.

Според член 23 од наведениот закон, не може како жиг да се заштити знак, помеѓу другото, во точка 5 кој со својот изглед и содржина може да создаде забуна во прометот, а особено да го доведе во заблуда просечниот потрошувач во поглед на потеклото од видот, квалитетот или другите својства на стоките, односно услугите и во точка 8 - кој е сличен со порано заштитен знак на друго лице за ист или сличен вид стоки, односно услуги, а таа сличност може да го доведе во заблуда просечниот потрошувач.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека барањето на тужителот за заштита на меѓународниот жиг “Џоралан” на територијата на Република Македонија за класа 05 од Меѓународната класификација на производи и услуги е одбиено како неосновано поради сличност со жиговите “Џорлан” и “Џорлан” регистрирани на носителот. По повод изјавен приговор и жалба на тужителот за извршеното провизорно одбивање на жигот “Џоралан”, органите на управата, истите ги одбиле оценувајќи дека на територијата на Република Македонија веќе се регистрирани жигови “Џорлан” и “Џорлан” на носителот “П” З., па поради постоење сличност меѓу овие жигови, како звучна така и визуелна, кои се однесуваат на производи од иста класа - 05 од Меѓународната класификација на производи и услуги (Ничански аранжман), односно фармацевски, ветеринарски и санитарни препарати, диететски супстанции, што се користат во медицината, храна за бебиња, фластери и материјали за завои, материјали за пломбирање заби и забарски смоли, средства за дезинфекција, препарати за уништување штетници, фунгициди и хибрициди, би се довеле во заблуда просечните потрошувачи. Имено, разликата меѓу жиговите “Џоралан” и “Џорлан” се состои само во една буква, а жигот “Џоралан” чија заштита се бара, е заштитен само во збор

и не содржи никакви дополнителни фигуративни елементи по кој тој би се разликувал од спротивставените два жига. Од овие причини, органите сметаат дека во случајов не се исполнети условите за заштита на жигот на тужителот согласно погоре цитираните законски одредби.

Од сето ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.518/00 од 19.09.2001 година.

13. При оценување дали знакот е подобен за разликување на веќе регистриран знак на стоки од иста класа на производи според Меѓународната класификација на производи и услуги за регистрирање на жигови, треба да се имаат во предвид сите околности, а особено времето и обемот на дотогашната употреба на регистрираниот знак во промет на стоки.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот, изјавена против решението на Заводот за заштита на индустриска сопственост на Република Македонија, за уважување на приговорот на провизорното одбивање на жигот АХЕЛ од 27.10.1997 година. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито од причина што и покрај неспорната сличност меѓу зборовите АХЕЛ и АХЕ со заштита на жигот АХЕЛ, нема да се доведе во забуна просечниот потрошувач, бидејќи средствата на заинтересираното лице М.А. заштитени со жигот АХЕЛ се наменети за чистење и од таа причина производите кои припаѓаат на класа 03 се ограничени само на препарати за белење и други супстанции кои се употребуваат за перење, препарати за чистење, полирање, рибање и нагризување, додека регистрираниот жиг АХЕ на тужителот се однесува само на дел од производите од истата класа - козметички производи кои служат за лична хигиена и нега на човекот.

Судот смета дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 22 од Законот за индустриска сопственост (“Службен весник на РМ“ бр.42/93), со жиг може да се заштити само знак кој е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот како што се: слика, цртеж, збор, израз, виџета, шифра, комбинација на тие знаци и комбинација на бои.

Според став 2 на истиот член од Законот, при оценувањето дали некој знак е подобен за разликување на стоки, односно услуги во прометот се земаат предвид сите околности, а особено времето и обемот на дотогашната употреба на знакот во прометот на стоки, односно услуги во Република Македонија.

Според член 23 од Законот, не може како жиг да се заштити знак, помеѓу другото, во точка 5, кој со својот изглед или содржина може да создаде забуна во прометот, а особено да го доведе во заблуда просечниот потрошувач во поглед на потеклото, видот, квалитетот или другите својства на стоките односно услуги и во точка 8-кој е сличен со порано заштитен знак на друго лице за ист или сличен вид стоки, односно услуги, а таа сличност може да го доведе во заблуда просечниот потрошувач.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека по повод поднесеното барање од заинтересираното лице М.А. за заштита на жигот АХЕЛ за класа 03 од Меѓународната класификација на стоки и услуги, извршено е провизорно одбивање на ваквиот жиг, поради постоење сличност со жиговите АХЕ на тужителот. По повод изјавен приговор за извршеното провизорно одбивање на жигот АХЕЛ поради сличност, приговорот на заинтересираното лице е уважен и дозволена е регистрација на жигот АХЕЛ за производи од класата 03 на Меѓународната класификација на стоки и услуги, со ограничување само за препарати за белење и други супстанции кои се употребуваат за перење, препарати за чистење, полирање, рибање и нагризување. По повод изјавена жалба на тужителот против решението со кое приговорот на заинтересираното лице се уважува, тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована, оценувајќи дека иако постои

неспорна сличност меѓу зборивите АХЕЛ и АХЕ кои се заштитиваат како жиг, сепак таа не би можела да го доведе во забуна просечниот потрошувач, бидејќи регистрираниот жиг АХЕЛ на заинтересираното лице се однесува само на дел од производите опфатени со класа 03, кои се наменети за чистење, а производите на тужителот се производи од козметиката, кои исклучиво служат за лична хигиена и нега на човекот.

Тужителот во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажува дека во случајот се работи за скоро идентични знаци АХЕЛ и АХЕ, така што ограничувањето на производите, кое тужениот орган го посочува, како и местоположбата во продавниците на овие производи, не може да бидат прифатени како аргумент за да се дозволи регистрација на жигот АХЕЛ за дел од сличните производи, дотолку повеќе што и тужителот и заинтересираното лице имаат исти производи, како што се сапуните. Со оглед на тоа, тужителот смета дека очигледно заинтересираното лице при изборот на овој знак како знак за обележување на своите производи имал намера со имитација на неговата палета од светски познати жигови да обезбеди пробивање на своите производи од класа 03, на пазарите во Република Македонија.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба останала непотполно утврдена, како резултат на што погршено е применето материјалното право.

Имено, при донесување на оспореното решение тужениот орган не го имал предвид, а со тоа и не го применил став 2 на погоре цитираниот член 22 од Законот, кој предвидува дека при оценување дали некој знак е подобен за разликување на стоки и услуги во прометот, се земаат предвид сите околности, а особено времето и обемот на дотогашната употреба на знакот во прометот на стоки или услуги во Република Македонија. Во таа смисла, особено треба да се има предвид дека како жиг не може да се заштити знак кој со својот изглед или содржина може да создаде забуна во прометот, или да го доведе во заблуда просечниот потрошувач во поглед на потеклото, видот, квалитетот или другите својства на стоките, како и знак кој е сличен со порано заштитен знак на друго лице за ист или сличен

вид на стоки, ако таа сличност може да го доведе во заблуда просечниот потрошувач. Имено, имајќи предвид дека производите опфатени со регистрација на жигот АХЕЛ на заинтересираното лице спаѓаат во иста класа -класа 03 од Меѓународната класификација на производи и услуги за регистрирање на жигови, со претходно регистрираните производи на тужителот со жигот АХЕ, Судот смета дека во конкретниот случај органите особено требале да ги имаат предвид сите погоре наведени околности при оценувањето дали знакот кој заинтересираното лице бара да го регистрира е подобен за разликување на регистрираниот знак на стоките на тужителот, со оглед на времето и обемот на дотогашната употреба на знакот на тужителот во прометот на стоки во Република Македонија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр. 2076/99 од 27.06.2001 година.

14. Жигот кој го претставува името на фирмата или личното име на основачот на фирмата не може да престане важењето поради некористење.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение уважена е жалбата на заинтересираното лице изјавена против решението на Заводот за заштита на индустриска сопственост, за престанок на важењето на жигот за класа 34, поради некористење. Тужениот орган смета дека решението на првостепениот орган е незаконито, бидејќи жигот на заинтересираното лице спаѓа во категоријата славни, прочуени жигови, го претставува името на фирмата и личното име на основачот на таа фирма, па од таа причина, во смисла на член 6 бис од Париската конвенција за заштита на индустриската сопственост, во случајов не може да се примени институтот - престанок на жиг поради некористење, дотолку повеќе што паралелното постоење на пазарот на жиговите на тужителот и заинтересираното лице, не може да го доведе во

заблуда просечниот потрошувач во поглед на видот, потеклото и квалитетот на стоката.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно членот 89 став 1 од Законот за индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" бр.42/93), ако носителот на жиг без оправдана причина не го користи жигот за означување на производите, односно услугите на кои тој се однесува подолго од 5 години од денот на уписот на жигот во регистарот, односно од денот кога жигот бил последен пат користен, по барање на заинтересирано лице може да се донесе решение за престанок на тој жиг, со тоа што во постапката по барањето за престанок на тој жиг носителот на жигот е должен да докаже дека го користи.

Согласно член 25 од наведениот закон, жигот кој содржи натписи, зборови или комбинации на букви, не го исклучува правото на друго лице од истиот натпис зборови или комбинации на букви да пушта во промет свои стоки или услуги, ако тие натписи, зборови или комбинации на букви го претставуваат неговото име, фирма или назив, а но не се стекнати на несовесен начин. Лицето кое во време на поднесувањето на пријава за признавање на жиг има име, фирма, односно назив идентичен со жигот на друго лице, може да го оспорува тој жиг, за истиот или сличен вид стоки, односно услуги, освен ако носителот на жигот во моментот на пријавата имал исто име, фирма односно назив.

Согласно член 8 од Париската Конвенција за заштита на индустриската сопственост, трговско име ќе биде заштитетно во сите земји на Унијата, без обврска на пријавување или регистрирање, било да сочинува тоа или не дел од фабрички или трговски жиг.

Согласно член 6 - бис од наведената Конвенција, земјите на Унијата се обврзуваат било по званична должност, ако го дозволува тоа законодавството на земјата, било на барање од заинтересираниот, да одбијат или поништат регистрирање и забрани на употреба на фабрички или трговски жиг кој претставува репродукција, поддржување или превод, така извршени да може да создаде смут со некој жиг што надлежната

власт на земјата на регистрирањето или употребата би сметала дека во таа земја несомнено е познат како жиг на лице што ужива право да се користи со оваа конвенција и да се употребува во истовидни или слични производи. На ист начин ќе се постапи и ако битниот дел од жигот преставува репродукција на еден таков жиг кој несомнено е познат или поддржување што може да создаде смут со овој жиг.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека тужителот е сопственик на регистрираните жигови, за класата 34 од меѓународната класификација на производи и услуги (ничански аранжман). По повод поднесен предлог за престанување на важење на жигот, за класата 34, поради некористење поднесен од тужителот, првостепениот орган донел решение со кое предлогот се уважува. По повод изјавена жалба на заинтересираното лице, тужениот орган со оспореното решение ја уважил жалбата на заинтересираното лице и го поништил решението на првостепениот орган, со образложение дека во случајот жигот на заинтересираното лице припаѓа во категоријата славни, прочуени жигови, го преставува името на фирмата како и личното име на основачот на таа фирма, па од таа причина во случајов не може да се примени институтот престанок на жиг поради некористење. Ова, не само од причина што согласно погоре цитираниот член 6-бис од Париската конвенција институтот престанок на жиг поради некористење не може да се примени за жиг кој спаѓа во категоријата на познати, славни жигови како што е во случајот со жигот на заинтересираното лице, туку и поради тоа што паралелното постоење на пазарот на жиговите на тужителот и заинтересираното лице не можат да го доведат во заблуда просечниот потрошувач во поглед на видот, потеклото и квалитетот на стоката.

Имајќи го предвид наведеното како и погоре цитираните законски одредби, Судот смета дека оспореното решение на тужениот орган е правилно и законито. Ова особено ако се има предвид дека жигот на заинтересираното лице, го претставува името на фирмата како и личното име на основачот на таа фирма, па од таа причина, во случајов престанокот на важењето на жиг поради некористење, согласно член 89 од Законот, не

може да се примени, затоа што жигот на заинтересираното лице (кое го претставува името на фирмата и личното име на основачот на фирмата), има посебна заштита во смисла на погоре цитираните законски одредби, дотолку повеќе што и паралелното егзистирање на пазарот на жигот на тужителот и на заинтересираното лице не можат да го доведат во заблуда просечниот потрошувач во поглед на видот, потеклото и квалитетот на стоката.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2073/99 од 27.02.2002 година.

15. Назначувањето на адвокат за советник на функционер кој раководи со орган на управа има за последица мирување на адвокатската дејност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Комисијата за упис и бришење во Именикот на адвокатите, адвокатските стручни соработници и адвокатските приправници од 10.09.1999 година, со кое тужителката е избришана од Именикот на адвокатите поради вработување. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, од причина што тужителката не е избрана во органите на власта ниту е именуван функционер, туку е советник на министер, па нејзиниот случај не може да се подведе под член 63 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителката, поради следното:

Согласно член 18 од Законот за адвокатурата ("Службен весник на РМ "бр.80/92), правото на вршење адвокатска дејност престанува под услови утврдени со овој закон, во постапка

определена со овој закон и со Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Согласно член 29 од наведениот закон, со Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија помеѓу другото се уредуваат правата и должностите на адвокатите, адвокатските приправници и адвокатските стручни соработници.

Согласно член 63 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, на адвокатите избрани во органите на државната власт или именувани за вршење друга јавна функција, својството на адвокат им мирува до престанокот на функцијата што ја вршат.

Во конкретниот случај, по повод поднесено барање на тужителката за мирување на адвокатската дејност сметано од 01.07.1999 година, од причина што е назначена за советник со решение на Комисијата за упис и бришење во Именикот на адвокатите, тужителката е избришана од Именикот на адвокатите поради вработување. По повод изјавена жалба на тужителката против означеното решение, жалбата е одбиена како неоснована, со образложение дека тужителката не е избрана во органите на власта ниту е именуван функционер, туку е советник на министер, поради што во случајов нема примена членот 63 од Статутот, по кој тужителката поднела барање за мирување на адвокатската дејност.

Тужителката во тужбата укажува на незаконитост на оспореното решение на тужениот орган од причина што во случајов не е исполнет ниту еден услов за престанок на правото на вршење адвокатска дејност, со оглед дека истата е именувана за советник согласно член 153 од Законот за органите на управата. Имено, овој член предвидува дека во органите на управата може да бидат именувани и потсекретари, помошници и советници, поради што смета дека во нејзиниот случај треба да биде применет институтот мирување предвиден во член 63 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија.

При ваква состојба на работите, а имајќи предвид дека и тужениот орган не ги достави списите по предметот, иако беа барани од него, Судот најде дека во конкретниот случај основната правна и фактичка состојба останала непотполно утврдена.

Ова, затоа што во случајов органите не ги имале предвид, а со тоа и не ги примениле погоре цитираните член 29 од Законот за адвокатурата и член 63 од Статутот, поврзано со член 153 од Законот за органите на управата, кој предвидува дека во министерствата и другите органи на управата заради помагање на функционерот кој раководи со органот на управата во раководењето со одделни подрачја на работата и вршење на други работи утврдени со општиот акт и систематизација на работите и задачите, се назначуваат раководни работници, а како раководни работници во смисла на став 1 од овој член, може да се назначуваат потсекретари, помошници и советници на функционерот кој раководи со органот на управата, со тоа што раководните работници ги назначува и разрешува Владата.

Во оваа смисла, во утврдување на фактичката состојба по поднесеното барање на тужителката за мирување на адвокатската дејност, органите не го имале предвид и не го ценеле решението од 10.08.1999 година донесено од Претседателот на Владата на Република Македонија. Имено, освен констатацијата дека случајов на тужителката не може да се подведе под член 63 од Статутот, во оспореното решение на тужениот орган нема образложени причини за ваквиот начин на одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.798/00 од 18.10.2001 година.

16. Вршењето на адвокатска дејност се распоредува во одделот 74.11 - правни работи од националната класификација на дејности, бидејќи оваа класа опфаќа правно застапување на странките пред судовите и другите органи и други правни работи.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Државниот завод за статистика од 14.12.2001 година, со кое тужителот како адвокат со седиште во С. според претежната

дејност се распределува согласно Националната класификација на дејностите, под шифра 74.11 - правни работи. Тужениот орган смета дека жалбата на тужителот е неоснована, од причини што тужителот како вршител на адвокатска дејност, согласно Законот за национална класификација поврзано со Националната класификација на дејности, според фактичката активност што ја врши, правилно е распределен во одделот - други деловни активности - шифра 74, односно класата - правни работи - шифра 74.11.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 3 од Законот за националната класификација на дејности

(“Службен весник на РМ“ бр.7/98), по дејност, според Класификацијата се распределуваат, меѓу другите деловни субјекти и лица кои се занимаваат со слободни занимања (адвокати, нотари, лекари, патентни инженери, архитекти, слободни уметници, сметководители, ревизори и слично).

Согласно член 4 од наведениот закон, Класификацијата ја донесува Владата на Републиката Македонија.

Според член 5 од истиот закон распределувањето на деловните субјекти по дејности според Класификацијата го врши Заводот за статистика на Република Македонија.

Според член 7 од истиот закон, распределувањето на деловниот субјект по претежна дејност се врши во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на пријавата, а за странско претставништво во рок од 30 дена. Според став 2 на истиот член, за извршеното распределување директорот на Заводот донесува решение.

Според член 8 од истиот закон, против решението од член 7 став 2 на овој закон, деловниот субјект има право на жалба во рок од 15 дена до Комисијата на Владата на Република Македонија.

Со Одлуката за утврдување на национална класификација на дејностите (“Службен весник на РМ“ бр. 20/98), се утврдува националната класификација на дејностите со стандардните називи и шифри на дејностите по сектори, оддели,

групи, класи и поткласи. Во одделот 74 - други деловни активности, во класата 74.11 - правни работи, утврдено е дека оваа класа опфаќа правно застапување на интересите на странките пред судовите и другите органи, членови на адвокатската комора, правни совети за застапувања во граѓански предмети, во кривични предмети, во спорови кои произлегуваат од работните односи.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека по пријава на тужителот поднесена на ден 14.12.2001 година, за распределување по дејност според Националната класификација на дејности, тужителот како адвокат е распреден според претежната дејност во одделот 74 - други деловни активности, во класата 74.11 - правни работи, со оглед дека оваа класа опфаќа правно застапување на интересите на странките пред судовите и други органи, членови на адвокатската комора, правни совети за застапувања во граѓански предмети, во кривични предмети, во спорови кои произлегуваат од работните односи.

При ваква фактичка и правна состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение на тужениот орган е правилно и законито. Ова, затоа што според Одлуката за утврдување на национална класификација на дејностите, (која се применува од 7.05.1998 година), за класата 74.11 - правни работи, изречно е предвидено дека опфаќа правно застапување на интересите на странките пред судовите и другите органи, членови на адвокатска комора, правни совети за застапувања во граѓански предмети, во кривични предмети, во спорови кои произлегуваат од работните односи, од што произлегува дека тужителот како адвокат правилно е распределен според претежната дејност во оваа класа.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1348/02 од 28.1.2003 година.

17.Околноста предвидена во Законот за вршење на нотарски работи дека нотарот не смее да отсуствува подолго од 30 дена, не преставува оправдана причина мајката-нотар да не го користи породилното отсуство.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката, изјавена против решението на Фондот за здравствено осигурување - Подрачна служба - Б.од 28.01.2000 година, со кое на нејзиниот сопруг не му е одобрено продолжување на користењето на правото на отсуство од работа поради бременост и породување.

Од списите на предметот се гледа дека тужителката поднела барање до првостепениот орган да и биде одобрено наместо неа нејзиниот сопруг сметано од 10.01.2000 година да продолжи да го користи правото на отсуство од работа поради бременост и породување, од причина што таа како нотар не можела да отсуствува од нотарската канцеларија за подолг временски период.

Барањето е одбиено како неосновано со образложение дека не постои законски основ сопругот да го користи правото на отсуство од работа на сопругата која работи како нотар.

Со оспореното решение жалбата против ова решение е одбиена како неоснована.

Оценувајќи го оспореното решение, Судот најде дека е законито.

Според член 59 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95, 53/97, 21/98), таткото на детето може да го користи правото од член 58 на овој закон, односно правото на отсуство од работа поради бременост, раѓање и мајчинство, во траење од 9 месеци непрекинато во случај на смрт на мајката, ако таа го напушти детето или ако поради оправдани причини е спречена да ги користи тие права.

Според член 94 од Законот за вршење на нотарски работи ("Службен весник на РМ" бр.59/96 и 25/98) ако нотарот е на отсуство, или е болен или од други причини е спречен подолго од десет дена да ги врши должностите, во работите од неговиот делокруг ќе го замени нотарскиот заменик.

По наоѓање на судот, околноста предвидена во Законот за вршење на нотарските работи дека нотарот не смее да

отсуствува подолго од 30 дена, не преставува оправдана причина мајката да не го користи породилното отсуство, затоа што според член 94 од Законот за подолго отсуство или болест работите од нотарскиот делокруг ќе ги врши нотарскиот заменик. Предвиденото во Законот за нотарските работи се однесува на нотарска канцеларија во која нотарот ја извршува функцијата, а според член 94 од законот е предвидено право на отсуство на нотарот, времето и условите како и негов заменик за извршување на работите во нотарската канцеларија. Тоа што сеуште не профункционирал системот на нотарски заменици не претставува оправдана причина таткото на новороденото дете да користи отсуство од работа од член 58 од Законот за работните односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1010/00 од 13.02.2002 година.

18. Ако на овластениот претставник на подносителот на листата на кандидати не му биде овозможено да стави забелешка при составување на записникот за работата на избирачкиот одбор, тогаш тој има право таа забелешка да ја достави до надлежната изборна комисија.

Од образложението:

Жалбата е неоснована.

Согласно член 80 став 1 од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.42/2002), гласањето се врши лично на гласачките места во Република Македонија, а според став 2 на истиот член од наведениот закон, гласање за друго лице е забрането, освен во случаите предвидени во член 85 (избирач со физички недостаток или неписмен).

Согласно член 100 став 1 од наведениот закон, Државната изборна комисија со решение го поништува гласањето на гласачкото место, меѓу другото, според алинеја 1, ако е нарушена тајноста на гласањето и според став 2 алинеја 2,

ако некое лице или лица гласале за други лица (лице), а бројот на тие гласови влијае на резултатите од гласањето на ниво на Изборна единица.

Имајќи ги предвид цитираните одредби од Законот, во кои е предвидено непосредно - лично и тајно гласање на секој избирач, како и последиците од неговото нарушување, Судот не можеше да ги уважи наводите во жалбата на подносителот во поглед на сторени повреди во постапката за гласање на гласачките места од следните причини:

Со Законот изречно се предвидени одредби, односно овластувања на подносителите на листи на кандидати, како треба да постапуваат доколку констатираат неправилности во гласањето. Имено, подносителот преку своите присутни претставници имал право и можност, согласно член 90 став 5 и 6 од наведениот закон, евентуалните забелешки да ги евидентира при составувањето на записникот пред избирачкиот одбор, односно да ги достави до Општинската изборна комисија во рок од 5 часа од составувањето (потпишувањето) на записникот, или согласно член 94 став 5 и 6 од истиот закон, да ги евидентира забелешките при составување на записникот пред регионалната изборна комисија, односно пак, да ги достави до Државната изборна комисија во рок од 5 часа од составувањето (потпишувањето) на записникот.

Меѓутоа, Судот констатира дека кон жалбата не е приложен записник со евидентирани забелешки, односно доказ во смисла на напред цитираните одредби од Законот.

Во конкретниот случај, кога не е спорно дека подносителот нема ставено забелешки во поглед на постапката за гласање во погоре означените гласачки места, пред надлежните органи за спроведување на изборите, како и фактот дека на оваа околност не се приложени никакви докази, Судот ги оцени без влијание за поинакво одлучување наводите во жалбата дека доказите - изборниот материјал и избирачкиот список, кои ги посочува во жалбата се наоѓаат во Државната изборна комисија и дека единствено таа има можност да ја утврди фактичката состојба во поглед на повредите на постапката за гласање во означените гласачки места. Напротив, Судот смета дека во Законот, токму за неправилностите во постапката за

гласање, е дадена можност во записникот на избирачкиот одбор да се ставаат конкретни забелешки, затоа што само така евидентираните забелешки може да се истакнуваат во приговорите и да бидат предмет на оцена во жалбената постапка (член 90 став 5).

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Урп.бр.6/02 од 22.9.2002 година.

19.Погрешното сумирање и внесување на податоци во записникот за сумирање на резултати од гласањето, може да биде предмет на оценка само во постапката на утврдување на вкупните резултати од изборите.

Од образложението:

Жалбата е неоснована.

Во член 106 став 1 од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија е предвидено право за секој подносител на листа на кандидати да поднесе приговор до Државната изборна комисија во постапката за гласање, сумирање и утврдување на резултатите од гласањето.

Во конкретниот случај, приговорите на овластениот претставник на подносителот на листата на кандидати се поднесени до Државната изборна комисија врз основа на член 106 од Законот, во постапка на сумирање на резултатите од гласањето.

Во приговорите, а и во жалбата, е наведено дека претставникот на жалителот, не бил повикан и не присуствувал при составувањето на записникот на Регионалната изборна комисија за гласањето и сумирањето на резултатите од гласањето, поради што бил оневозможен да стави забелешки на сумираните резултати од гласањето во оваа изборна единица. Исто така, укажано е и на погрешното сумирање на резултатите од гласањето на гласачките места, односно на очигледни грешки во табеларниот преглед (во графата за освоени гласови) кој е составен дел од записникот на Регионалната изборна комисија.

Судот најде дека Државната изборна комисија одлучила во согласност со законот кога приговорите ги одбила како неосновани. Притоа, Судот го има предвид следното:

Членот 94 став 5 од Законот, дава можност и право на претставниците на подносителите на листите, забелешките да ги истакнуваат пред регионалната изборна комисија на записник што оваа комисија го составува за сумирањето на резултатите од гласањето за листите на кандидати за секое избирачко место на ниво на изборната единица за која е надлежна. Ставот 6, пак, на овој член остава можност забелешките кои не се евидентирани на овој записник, да бидат доставени до Државната изборна комисија во рок од 5 часа од составувањето (потпишувањето) на записникот.

Од приложениот записник за сумираните резултати од гласањето, кој е потпишан од сите членови на регионалната изборна комисија, се гледа дека нема никакви забелешки од страна на претставникот на подносителот на листата, иако на записникот е констатирано негово присуство, а во жалбата се истакнува дека тој од оправдани причини не присуствувал.

Со оглед на тоа што членот 94 став 5 и став 6 од овој закон, изречно предвидува дека предмет на оценка во жалбената постапка можат да бидат само забелешките на присутните претставници на подносителите на листите евидентирани во записникот на регионалната изборна комисија или доставени до Државната изборна комисија, Судот не ги зема во оценка наводите во жалбата во врска со причините за отсуството на нивниот претставник. Притоа, Судот го имаше во предвид фактот дека во постапката на сумирање на резултатите, согласно со член 96 став 3 од законот, Државната изборна комисија ги сумира резултатите од гласањето само врз основа на записниците на регионалните изборни комисии.

За разлика од постапката на сумирање на резултатите од гласањето, во постапката на утврдување на резултатите од гласањето, Државната изборна комисија ги утврдува вкупните резултати од изборите за пратеници не само врз основа на записниците со сумирани резултати од регионалните изборни комисии, туку и врз основа на целокупниот изборен материјал (член 96 став 2 од законот).

Затоа, Судот укажува дека наводите на жалителот истакнати во приговорите и во жалбата во поглед на погрешното сумирање и внесување на податоците во записникот за сумирање на резултатите од гласањето во горенаведените гласачки места, односно во поглед на очигледните грешки во табеларниот преглед (во графата за освоени гласови), можат и треба да бидат предмет на оценка во постапката на утврдување на вкупните резултати од изборите за пратеници (член 96 став 2 од законот). Тоа значи, по приговор поднесен во постапка на утврдување на вкупните резултати од изборите од страна на Државната изборна комисија, подносителот на листата ќе има можност да ги истакне овие наводи, кои ќе бидат оценети и проверени во жалбена постапка врз основа на член 106 од законот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Урп.бр.9/02 од 22.09.2002 година.

20. Во избирачкиот список се запишуваат само оние граѓани-државјани на Република Македонија, кои имаат живеалиште на територијата на Република Македонија и важечка лична карта или патна исправа.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение на тужениот орган, одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за правда-Подрачно одделение од 12.09.2002 година, со кое е одбиено барањето на тужителот за запишување и дополнување на Избирачкиот список. Тужениот орган смета дека жалбата на тужителот е неоснована, од причина што согласно член 6 став 1 во врска со член 16 став 1 од Законот за избирачкиот список, не е обезбедена потребна документација за живеалиштето на територијата на Република Македонија за секое од 3.245 државјани на Република Македонија по потекло.

Со Уставот на Република Македонија се утврдува избирачкото право како едно од основните човекови права, а со

изборните закони и тоа Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, Законот за избирачкиот список и Законот за изборните единици за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, се конкретизираат условите, начинот и постапката за остварување на избирачкото право, поаѓајќи од член 8 став 1 алинеја 5 од Уставот на Република Македонија, според кој една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се и политичкиот плурализам и слободните непосредни и демократски избори, како и член 22, според кој секој граѓанин со наполнети 18 години живот стекнува избирачко право, а избирачкото право е еднакво, општо и непосредно и се остварува на слободни избори со тајно гласање. Со овие закони се обезбедуваат услови и претпоставки за остварување на избирачкото право и законитост во спроведувањето на изборите.

Со Законот за избирачкиот список (“Службен весник на РМ“ бр.42/2002), со член 1 се уредува начинот и постапката на евидентирањето на избирачкото право и водењето на избирачкиот список. Според член 2 од наведениот закон, државјаните на Република Македонија (граѓани) кои имаат избирачко право се запишуваат во избирачкиот список, а според член 5 пак, врз основа на избирачкиот список се спроведуваат изборите за пратеници во Собранието на Република Македонија, за Претседател на Република Македонија, локалните избори и гласањето на референдум и на локално и државно ниво. Според член 6 од истиот закон, во избирачкиот список се запишуваат сите граѓани со наполнети 18 години живот, кои имаат живеалиште на територијата на Република Македонија, а кои имаат важечка лична карта или патна исправа, како и сите државјани на Република Македонија што се на привремена работа или престој во странство, со живеалиште на територијата на Република Македонија и со важечка патна исправа, со тоа што овие лица се запишуваат според нивното последно живеалиште во Република Македонија пред заминувањето во странство.

Според член 10 од истиот закон, запишување, дополнување и бришење во избирачкиот список по службена должност го врши Министерството за правда, врз основа на податоци од матичните книги, евиденцијата за живеалиште и за

државјанство на Република Македонија, други службени евиденции со непосредно проверување врши Министерството за правда, а тоа го прави и по барање на граѓани, а врз основа на лична карта и патна исправа. Во член 16 од наведениот закон, помеѓу другото е утврдено дека граѓанинот може во текот на целата година да бара да изврши увид во изводот од избирачкиот список во службените простории на подрачните одделенија на Министерството за правда, со тоа што ако утврди дека тој или друг граѓанин не е запишан во избирачкиот список, или утврди дека треба да се изврши запишување, дополнување или бришење на податоците, има право да поднесе барање до подрачното одделение на Министерството за правда, кое по проверка на точноста на податоците и приложените документи од страна на граѓанинот, ќе изврши запишување, дополнување или бришење на податоците во избирачкиот список, или пак ќе донесе решение со кое ќе го одбие барањето, против кое граѓанинот има право да поднесе жалба до Државната изборна комисија и понатаму, доколку не е задоволен од решението на Државната изборна комисија да поднесе тужба за поведување управен спор до Врховниот суд на Република Македонија, со тоа што правосилното решение на Врховниот суд на Република Македонија е основа за запишување, промена и бришење на податоците во избирачкиот список.

Од цитираните одредби произлегува дека со овој закон се уредува само начинот и постапката на евидентирањето на избирачкото право, при што запишувањето во избирачкиот список се поврзува со живеалиштето на територијата на Република Македонија, важечка лична карта и со патна исправа, како нужни документи за утврдување идентитетот на граѓаните и при запишувањето во избирачкиот список и при остварување на избирачкото право.

Како што децидно е утврдено во член 6 од Законот за избирачкиот список, во избирачкиот список се запишуваат само оние граѓани-државјани на Република Македонија, кои имаат живеалиште на територијата на Република Македонија и важечка лична карта или патна исправа, но не и оние државјани на Република Македонија кои немаат живеалиште на територијата на Република Македонија.

Имајќи го предвид напред изнесеното, органите надлежни за водење на избирачкиот список, односно за запишување, дополнување и бришење во избирачкиот список за граѓаните, со вршење на таквите овластувања дадени со законот, не го одземаат или ограничуваат избирачкото право, туку тие овластувања, во врска со фактите и податоците што се заведуваат во избирачкиот список, се во функција на тоа, избирачкото право да се остварува согласно напред цитираните уставни начела.

Поврзано со тоа, нема основа и наводот во тужбата дека 3.245 државјани на Република Македонија, кои стекнале државјанство на Република Македонија по член 11 од Законот за државјанство, со определување на временна адреса на улица "Д.М." бб, треба да бидат запишани во избирачкиот список. Ова, поради фактот што за лицата кои се примаат во државјанство на Република Македонија врз основа на член 11 од Законот за државјанство на Република Македонија (а тоа се странци кои наполниле 18 години живот и претставуваат посебен научен, економски, културен и национален интерес, а посебно сите Македонци по потекло), законот не бара да имаат живеалиште на територијата на Република Македонија, туку изречно предвидува дека можат да бидат примени во државјанство, иако живеат надвор од границите на Република Македонија. Меѓутоа, прашањата за избирачкиот список, односно за евиденција на избирачкото право во избирачки список и живеалиштето на државјаните на Република Македонија се уредуваат со посебни специјални закони, со кои се воспоставуваат конкретни права и обврски на граѓаните-државјани на Република Македонија.

Во таа смисла освен она што е уредено со Законот за избирачкиот список, со Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните ("Службен весник на РМ" бр.36/92), во член 2 е предвидено дека живеалиште е местото во кое граѓанинот се населил со намера во него постојано да живее и во кое има обезбедено стан за живеење.

Оттука, неоснован е и наводот дека запишувањето во избирачкиот список треба да се врши врз основа на список од Министерството за внатрешни работи, без приложување

потребни документи, кои изречно се предвидени во Законот за избирачкиот список, односно важечка лична карта или патна исправа (член 6 и член 16).

Имајќи го предвид напред изнесеното, Судот смета дека органите-Министерството за правда и Државната изборна комисија, со оспорените акти постапиле според цитираните одредби од Законот за избирачкиот список, преку кои, како и преку одредбите од другите споменати изборни закони се обезбедува легалитет на изборите, односно избирачкото право да се остварува како еднакво, општо и непосредно на слободни избори со тајно гласање.

Доколку тужителот смета дека Законот за избирачкиот список, а посебно одредбата од член 6 од овој закон, со која е утврдено дека во избирачкиот список се запишуваат само граѓаните кои имаат живеалиште на територијата на Република Македонија, а кои имаат важечка лична карта или патна исправа, не е во согласност со Уставот на Република Македонија, може да поведе постапка пред Уставниот суд на Република Македонија за оценка на уставноста, од аспект на тоа и државјаните на Република Македонија, кои стекнале државјанство по член 11 од Законот за државјанство, да го остваруваат избирачкото право во Република Македонија, иако живеат надвор од границите на Република Македонија.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Урп.бр.2/02 од 19.9.2002 година.

21.Предмет на оценка во жалбена постапка пред судот можат да бидат само забелешките од овластените претставници на подносителите на листата евидентирани во записникот за работа на изборните органи.

Од образложението:

Жалбата е неоснована.

Во член 106 став 1 од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, е предвидено право за

секој подносител на листа на кандидати да поднесе приговор до Државната изборна комисија во постапката за гласање, сумирање и утврдување на резултатите од гласањето.

Приговорот на овластениот подносител на листата на кандидати е поднесен до Државната изборна комисија врз основа на член 106 од законот, во постапка на сумирање на резултатите од гласањето.

Имено, во приговорот, а истите наводи се истакнати и во жалбата, е наведено дека на претставниците на подносителот на листата на кандидати на гласачките места К., не им било дозволено присуство при броењето на гласовите односно истите биле отстранети и не присуствувале при сумирањето на резултатите од гласањето на овие гласачки места. Исто така, наведено е дека на нивните претставници не им бил дозволен пристап во просторијата на Општинската изборна комисија-Ч., кога до оваа комисија бил доставуван гласачкиот материјал од страна на избирачките одбори, со што им било оневозможено да укажат на неправилностите и да стават забелешки на работата на избирачките одбори во смисла на член 78 и член 90 став 6 од Законот. Освен тоа, во приговорот и во жалбата истакнуваат дека голем број пополнети гласачки ливчиња со заокружен реден број на подносителот на листата (приложуваат 97 ливчиња), биле пронајдени во дворот на Основното училиште "Б.Р.Х." и во дворот на Основното училиште "Н.Н", што, според наводите на жалителот, укажува дека тие ливчиња не биле ставени во гласачките кутии, а тоа битно влијаело на вкупниот број гласови за нивната листа на кандидати.

Судот најде дека Државната изборна комисија одлучила во согласност со законот кога приговорот го одбила како неоснован.

Притоа, Судот го има предвид следното:

Во членот 90 став 5 и став 6 од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, е предвидена можност односно право за претставниците на подносителите на листите да ставаат забелешки во записниците за гласањето што ги составуваат избирачките одбори, односно таквите забелешки да ги достават до општинската изборна комисија. Меѓутоа, оневозможувањето да бидат ставени такви

забелешки пред овие изборни органи, според наоѓањето на судот, во конкретниот случај не е причина за уважување на приговорот односно жалбата. Ова, од причини што законот им дава можност на претставниците на подносителите на листите забелешките да ги истакнуваат пред регионалната изборна комисија на записникот што оваа комисија го составува за сумирањето на резултатите од гласањето за листите на кандидати за секое избирачко место на ниво на изборната единица за која е надлежна. Покрај тоа, ставот 6 на членот 94 остава можност забелешките кои не се евидентирани ниту на овој записник, да бидат доставени до Државната изборна комисија во рок од 5 часа од составувањето (потпишувањето) на записникот.

Од записникот за сумираните резултати од гласањето во Изборната единица број 2, кој е потпишан од сите членови на регионалната изборна комисија, се гледа дека нема никакви забелешки од претставникот на подносителот на листата, иако на записникот е констатирано негово присуство, ниту пак, од наводите во приговорот и жалбата произлегува дека забелешки во смисла на член 94 став 4 и 5 од законот биле доставени до регионалната односно Државната изборна комисија.

Со оглед на тоа што според означената законска одредба, во постапката на сумирање на резултатите од гласањето, предмет на оценка во жалбената постапка можат да бидат само забелешките на присутните претставници на подносителите на листите евидентирани во записникот на регионалната изборна комисија или доставени до Државната изборна комисија, а во конкретниот случај такви забелешки нема, Судот оцени дека не постои основ за уважување на жалбените наводи дека на претставниците на жалителот не им било овозможено да стават забелешки во смисла на член 90 став 5 и 6 од законот.

Од истите овие причини, Судот не наоѓа основ за уважување на жалбата ниту во однос на наводите на жалителот во врска со гласачките ливчиња за кои тврди дека наредниот ден по одржаните избори (на 16.09.2002 година, околу 7,00 часот) се најдени расфрлани во дворот на двете училишта во населбата Ш.О. каде се наоѓаат гласачките места од број 2957 до број 2972

и дека тие гласачки ливчиња ќе имале битно влијание на вкупниот број на гласови за нивната листа на кандидати.

Имено, во постапката на сумирање на резултатите од гласањето поодделно за секоја изборна единица, Државната изборна комисија резултатите ги утврдува врз основа на сумираните резултати од регионалната изборна комисија за изборната единица (член 96 став 3 од законот). За сумираните резултати од гласањето, регионалната изборна комисија, според член 93 од законот, составува записник во кој се внесуваат податоци за сумираните гласови од гласањето и тоа редниот број на избирачките места во изборната единица, вкупниот број на избирачи за тие избирачки места запишани во изводите на избирачкиот список, вкупниот број на избирачи што гласале, вкупниот број на неважечки гласачки ливчиња и вкупниот број на гласови што ги добила секоја листа на кандидати на ниво на изборна единица. На записникот на регионалната изборна комисија, како што е погоре веќе наведено, според член 94 став 5 од законот, претставниците на подносителите на листите можат да ги стават забелешките и имаат право нивните забелешки да бидат евидентирани во записникот, а доколку не бидат евидентирани, според ставот 6 на овој член, тие имаат право во определен рок да ги достават до Државната изборна комисија.

Во записникот за сумираните резултати од гласањето во Изборната единица, такви забелешки нема, ниту од наводите во жалбата и приговорот произлегува дека Државната изборна комисија била известена за пронајдените расфрлани гласачки ливчиња. Освен тоа, земајќи предвид дека спорните ливчиња, според наводите во поднесениот приговор, се најдени во раните утрински часови на 16.09.2002 година, односно во време кога тоа можело да биде изнесено како забелешка во постапката на сумирање на резултатите од гласањето во Изборната единица или таквите забелешки да бидат доставени до Државната изборна комисија, а тоа очигледно не е сторено, Судот наоѓа дека нивното истакнување два дена подоцна (на 17.09.2002 година во 18,00 часот), не може да има влијание при решавањето на приговорот, како и при решавањето на жалбата. Ова дотолку повеќе што укажувањата во приговорот и жалбата за пронајдени расфрлани гласачки ливчиња упатува на постоење

на евентуално сомнение за извршено казниво дело според одредбите на Кривичниот законик (на што упатува и член 111 од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија) кое можело да биде пријавено пред надлежните органи на прогонот.

Што се однесува, пак, до наводите во жалбата дека наведените неправилности во постапката на сумирање на резултатите од гласањето имаат влијание на утврдувањето на вкупните (конечните) резултати од изборите за пратеници, Судот смета дека овие наводи можат да бидат предмет на оценка во постапка по приговор по објавувањето на вкупните резултати во смисла на член 96 став 2 и член 98 став 2 од Законот.

Со оглед на сето изнесено, Судот оцени дека Државната изборна комисија одлучила во согласност со законот кога приговорот го одбила како неоснован. Поради тоа, Судот согласно со член 108 од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија одлучи како во изреката на ова решение.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Урп.бр.3/02 од 22.09.2002 година.

22. Во постапка за спроведување референдум и граѓанска иницијатива не е дозволено поднесување на барање за заштита на законитоста.

Од образложението:

Барањето е недозволено.

Согласно член 2 од Законот за јавно обвинителство (“Службен весник на РМ“ бр.80/92, 19/93, 9/94 и 9/96), Јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган што ги гони сторителите на кривичните и други со закон утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со Закон.

Согласно член 15 од истиот закон, Јавните обвинители и Замениците јавни обвинители се грижат за навремено и ефикасно откривање на кривични и други казниви дела и нивните сторители, поднесуваат барање за поведување на

кривична постапка и постапка по други казниви дела и во рамките на законот превземаат мерки и активности заради правилно насочување на постапката покренуват и застапуваат обвинение, изјавуват вонредни и правни средства и превземаат и други дејствија определени со Законот.

Во процесната, вонпроцесната, извршната, управната и другите постапки Јавните обвинители превземаат дејствија за кој се овластени со овој или друг закон.

Законот за референдум и граѓанска иницијатива ("Службен весник на РМ" бр.24/98), предвидува дека референдум може да се распише и во единиците на локалната самоуправа за прашања од локално значење и од надлежност на единиците на локалната самоуправа. Референдумот под став 1 на овој член, се уредува со Статутот на единицата на локалната самоуправа.

Согласно член 41 од истиот закон, Референдум се спроведува на гласачки места утврдени со Закон. За спроведување и начинот на гласање на референдумот се применуваат одредбите од Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Согласно член 60 од истиот закон, секој граѓанин има право да поднесе приговор до Изборната комисија поради неправилности во постапката за гласање на гласачките места и за работа на избирачкиот одбор во рок од 72 часа од денот на одржување на Референдумот. Изборната комисија е должна во рок од 24 часа од приемот на приговорот да донесе решение. Против решение на Изборната комисија може да се поднесе жалба до Апелациониот суд чија месна надлежност е за подрачјето на изборната единица. Апелациониот суд е должен да донесе одлука по жалбата во рок од 48 часа.

Согласно член 61 од овој закон, секој граѓанин има право поради неправилности во работа на Изборната комисија во рок од 72 часа од денот на одржувањето на Референдумот да поднесе приговор до Државната изборна комисија. Државната изборна комисија е должна во рок од 48 часа од приемот на приговорот да донесе решение. Против решението на Државната изборна комисија може да се поднесе жалба до Врховниот суд на

Република Македонија. Врховниот суд на Република Македонија должен е да донесе одлука по жалбите во рок од 48 часа.

Според Законот за избирачки список и за избирачките легитимации (“Службен весник на РМ“ бр.49/96 и 9/98), во членот 6 е определено дека врз основа на единствен избирачки список се спроведуваат изборите за пратеници во Собранието на Република Македонија, за Претседател на Република Македонија, локални избори како и гласање на референдум. Согласно член 34 од истиот закон, избирачката легитимација е постојана и важи при спроведување на сите избори, односно референдум во целата земја.

Законот за избирачки места (“Службен весник на РМ“ бр.50/97), во членот 1 определил дека со овој закон се уредуваат критериумите и постапката за определување на избирачки места за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија на Претседател на Република Македонија, за избор на членови на советите на единицата на локалната самоуправа и за избор на градоначалници на единица на локална самоуправа како и гласање на референдум во понатамошниот текст имено утврдување, именување и објавување на избирачки места, како и услови за функционирање на избирачки места. Согласно член 18 со денот на влегување во сила на овој закон, престанале да важат членот 12 став 3 точка 1 и ставовите 4 и 5 и членовите 41 и 42 од Законот за локални избори (“Службен весник на РМ“ бр.46/96) и член 14 став 1 точка 4, членовите 34 и 35 од Законот за избор на пратеници (“Службен весник на СРМ“ бр.28/90.

Имајќи ги предвид погоре означените одредби од Законот за референдум и граѓанска иницијатива произлегува дека е уредена постапката и органите кои одлучуваат за неправилноста во постапката при спроведување на референдумот.

Од ова, според мислењето на Врховниот суд на Република Македонија произлегува дека постапката за законито спроведување на референдум и надлежностите, изборните органи и судовите е уредена со Закон за референдум и граѓанска иницијатива.

Имајќи го ова предвид, Врховниот суд на Република Македонија е по еден основ, а Апелациониот суд чија месна

надлежност е за подрачјето на изборната единица, е по друг основ надлежен.

Во конкретниот случај, согласно член 15 став 2 од Законот за јавно обвинителство, во процесната, вонпроцесната, извршната, управната и други постапки Јавните обвинители превземаат дејствија за кои се овластени со овој или со друг закон, а Законот за референдум и граѓански иницијатива, не предвидел вонредни правни средства односно други правни лекови, ниту пак, можност за поднесување барање за заштита на законитоста за преиспитување на одлука на Апелациониот суд.

Судот имајќи го предвид ова, како и точно утврдените рокови за поднесување на приговори до Изборната комисија поради неправилности во постапката за гласање на гласачките места и за работа на избирачкиот одбор, приговор поради неправилност на работа на Изборните комисии до Врховниот суд, предвидени во Законот за референдум и граѓански иницијативи, не најде основ во овој закон за допуштеност на барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Урп.бр.1/00 од 21.12.2000 година.

23. За поврат на царина платена за увезени суровини употребени за производство на стоки ќе се применува Спогодбата за соработка меѓу Република Македонија и Европската заедница.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата Б. од 16.12.1998 година, со кое е одбиено како неосновано барањето на тужителот за поврат на платената царина според ЕЦД за увоз, од 05.03.1998 година на Царинската испостава, заради извршен извоз на стоки со ЕЦД за извоз од

19.06.1998 година. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, од причина што во случајов не се исполнети условите од член 14 став 6 -б од глава VI на Протоколот ИИ од Спогодбата за соработка меѓу Република Македонија и Европската заедница, со оглед дека при увозот е наплатена царина по стапка од 2%.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 58 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), ако увезените стоки се употребени за производство на домашни стоки, царината може да се врати во целост или делумно ако така произведените стоки се извезат, со тоа што враќањето на царината се врши врз основа на Законот за надворешно-трговското работење.

Според член 55 став 4 од Законот за надворешно-трговско работење ("Службен весник на РМ" бр.31/93... 59/96), Владата на Република Македонија го пропишува, помеѓу другото и враќањето на царинските давачки.

Врз основа на наведените законски одредби, донесена е Уредбата за враќање на царина за увезени стоки употребени за производство на стоки за извоз ("Службен весник на РМ" бр.59/96 и бр.67/97). Според член 4 на оваа Уредба, правото за враќање на царината го остварува производителот на извезената стока кој истовремено е и корисник на увезените суровини и репроматеријали и е со идентичен - единствен матичен број.

Во член 6 од наведената Уредба, е утврдено дека барањето за враќање на платената царина се поднесува до Царинската управа на Република Македонија на основа на извозна царинска декларација со која се извезени стоки произведени од увезени суровини и репроматеријали и воедно во истата одредба предвидени се доказите кои што се приложуваат кон барањето.

Согласно член 60 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), одредбите на овој закон нема да се применуваат на плаќање царина за увезени стоки, ако плаќањето на царината е уредено поинаку со меѓународен договор што Република Македонија го потпишала и ратификувала.

Според член 14 став 1 од глава VI на Протоколот ИИ од Спогодбата за соработка меѓу Република Македонија и Европската заедница ("Службен весник на РМ" бр.37/97), странските материјали користени во производството на производи што потекнуваат од заедницата или од Република Македонија, а за кои доказот за потеклото е издаден или направен во согласност со одредбата од глава V од овој протокол, нема да подлежат на поврат или ослободување од царина од каков и да е вид во Заедницата или во Република Македонија.

Според став 6 - б на член 14 од наведената Спогодба, без оглед на став 1, Република Македонија може да ги применува аранжманите за поврат или ослободување од царина или царински давачки со еквивалентно дејство, а кои инаку се применуваат на материјалите користени за производство на домашни производи, со тоа што царинската давачка од 10% и понатаму ќе се применува за производите опфатени со главите 50 до 63 од Хармонизираниот систем, или пониски стапки што се применуваат во Република Македонија.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека тужителот извршил увоз на суровини - репроматеријали волнен топ од тарифната ознака 5105.29 00 00 со стапка на царина од 2%. Стоките произведени од увезените суровини тужителот ги извезол и по завршување на постапката на извозно царинење, на 02.07.1998 година поднел барање за поврат на платената царина за увезените суровини, согласно член 6 од погоре наведената Уредба за враќање на царина за увезени стоки употребени во производство на стоки за извоз. Постапувајќи по барањето на тужителот за поврат на царината, органите истото го одбиле оценувајќи дека во конкретниот случај не се исполнети условите за поврат на царината, согласно одредбите на Спогодбата за соработка меѓу Република Македонија и Европската Заедница, од причина што при увозот на суровината - репроматеријалот била наплатена царина по стапка од 2%, па со оглед на тоа не е исполнет условот за враќање на царината, односно да е наплатена царина по стапка поголема од 10%.

Од ова произлегува дека оспореното решение е правилно и законито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У
бр.893/99 од 25.04.2001 година.

**24. За привремено увезени стоки кои се назначени во
увозната царинска декларација, а кои нема да бидат вратени во
странство, за царински обврзник се смета увозникот.**

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарницата од 13.10.1995 година, со кое тужителот е задолжен да плати на име царина и други увозни давачки износ од 80.850,00 денари за стоките привремено увезени според увозната царинска декларација од 18.02.1994 година на Царинската испостава Ж.С. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е законито од причина што привремено увезените стоки по наведената увозна царинска декларација не се вратени во странство во дадениот рок до 18.08.1994 година, ниту конечно оцаринети, ниту пак, тужителот побарал продолжување на рокот за враќање на привремено-увезената стока во странство. Воедно тужениот орган ги оценил како неосновани наводите на тужителот дека не е корисник, а со тоа и царински обврзник на предметната увезена стока, со оглед дека во увозната царинска декларација, во рубриката 8-царински обврзник, е означен тужителот, па истиот согласно член 24 од Законот за царините, како царински обврзник, правилно е задолжен со плаќање на царината и другите увозни давачки.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 39 став 4 од Законот надворешно, трговско работење (“Службен весник на РМ“ бр.31/93), привремено увезените стоки мораат да се вратат во странство или дефинитивно да се увезат и да се оцаринат спрема прописите

со кои се уредува увозот, царинењето на тие стоки, како и роковите на привремениот увоз.

Согласно член 214 став 3 од Законот за царините (“Службен весник на РМ“ бр.20/93), ако привремено увезените стоки се отуѓат, не се вратат во странство, му се дадат на друг на употреба или се употребуваат за други цели, а не за целите за кои привремено се увезени, надлежниот орган ќе поведе постапка за царинење по службена должност.

Во ваков случај, согласно член 272 став 1 од наведениот закон, ако привремено увезените стоки се царинат конечно, износот на царината и другите давачки се утврдува според член 22 од овој закон, односно согласно став 4 на оваа одредба износот на царината за стоките што биле привремено увезени и за кои според член 19 став 1 точка 4 од истиот закон, обврската за плаќање на царина настанала со денот на поднесување на декларацијата за конечно царинење, односно со денот на истекот на рокот за кој е одобрен привремениот увоз, се утврдува според прописите што важат на денот на поднесување на декларацијата за конечно царинење, односно според прописите што важат на денот на истекот на рокот за кој е одобрен привремен увоз.

Во конкретниот случај, утврдено е дека привремено увезените стоки по наведената увозна царинска декларација, не биле вратени во дадениот рок во странство поради што тужителот има обврска за плаќање на износ од 80.850,00 денари на име царина и други увозни давачки, и тоа пресметан според прописите што важеле на денот на истекувањето на рокот за кој бил одобрен привремениот увоз односно на 18.08.1994 година.

При ваква фактичка и правна состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение е законито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.782/99 од 28.03.2001 година.

25.Исполнети се условите за поврат на уплатена царина, ако царинскиот обврзник увезол стока за која подоцна е утврдено од надлежен орган дека не одговара на договорениот квалитет и која не е употребена, поради неквалитет, а потоа е

извезена надвор од царинското подрачје на Република Македонија.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинската управа на Република Македонија, Царинарница С.од 24.07.2001 година, со кое е одбиено барањето на тужителот за поврат на платената царина во износ од 511.458,00 денари за увезената стока-непечено кафе со ЕЦД од 23.02.2001 година. Тужениот орган смета дека жалбата на тужителот е неоснована од причина што во случајов не се исполнети условите за поврат на царината предвидени во член 179 точка 8 од Царинскиот закон, со оглед дека увезената стока која не одговарала на договорениот квалитет, е извезена поради неквалитет, но како редовен извоз без претходно барање, односно тужителот прво ја извезол стоката, а потоа го поднел барањето за поврат на царината.

Судот смета дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 179 точка 8 од Царинскиот закон ("Службен весник на РМ" бр.21/98□109/00),уплатената царина може да се врати или долгот да се избрише во онаа висина што била платена, односно пресметана и доколку увозникот ја откаже стоката пуштена во определена царинска постапка, затоа што била оштетена, со тоа што за оштетена стока се смета и онаа стока која била оштетена пред отстапување на стоката на декларантот. Барањето на уплатената царина, односно бришење на долгот во случајот од овој став се дозволува само доколку се исполнети следниве услови: стоката да не се употребувала односно користела, освен колку што било потребно да се утврди нејзиното оштетување, односно неусогласеност со договорените услуги и стоката да се извезува од царинското подрачје. Стоката од оваа алинеја се смета за извезена ако на барање на заинтересираното лице, царинскиот орган дозволи стоката да се уништи или внесе, заради

дополнителен извоз во слободна зона , царинска зона или царински склад и во тој случај стоката во постапката за одобрување на царински дозволената употреба или користење на стоката се смета за царинска стока.

Според точка 9 на истиот член од Законот, враќањето или бришењето на долгот согласно со ставот 8 на овој член не може да се одобри за стока што пред увозот била предмет на привремен увоз заради проба, освен доколку се утврди дека оштетувањето или неусогласеноста со договорените услови во нормална употреба не било можно да се утврдат во моментот на траењето на пробата.

Според точка 10 на истиот член од Законот, барањето за ослободување од плаќање царина или враќање на уплатената царина согласно со ставот 8 на овој член, може да се поднесе во рок од 1 година од денот на доставувањето на пресметката на должникот.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека на 23.02.2001 година тужителот извршил увоз на непечено кафе за кое со решение на Министерството за економија-Државен пазарен инспекторат од 10.04.2001 година било утврдено дека не одговара на квалитетот и другите својства пропишани со Правилникот-стандардот за квалитетот на кафето(“Службен лист на СФРЈ“ бр.55/89), односно не одговара на договорениот квалитет. Од овие причини, кафето е извезено на 25.04.2001 година , а на 13.06.2001 година тужителот поднел барање за поврат на платената царина за увезената стока-непечено кафе. Со решението на првостепениот орган и оспореното решение на тужениот орган, барањето за поврат на царината е одбиено како неосновано со образложение дека во случајот не се исполнети условите во смисла на погоре цитираниот член од Царинскиот закон, за поврат на царината, со оглед дека тужителот прво ја извезол стоката, а потоа поднел барање за поврат на царината.

Тужителот во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажува дека за извршениот извоз на стоката-непечено кафе поради неквалитет има одобрение за извоз на стоки без плаќање на противвредност издадено од Министерството за економија, од 15.04.2001 година , со рок на извоз најдоцна до

25.10.2001 година, па имајќи предвид дека извозот го извршил на 25.04.2001 година, смета дека барањето е основано.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба останала непотполно утврдена. Ова, затоа што од списите приложени кон предметот, особено одобрението за извоз на стоки без плаќање на противвредност издадено од Министерството за економија на име на тужителот, произлегува дека во конкретниот случај тужителот има одобрение за извоз на стоките поради некавалитет. Со оглед на тоа, имајќи предвид дека стоката не се употребувала и истата е извезена од царинското подрачје на Република Македонија, според мислењето на Судот, во случајов се исполнети условите за поврат на царината, предвидени во погорецитираниот член на Царинскиот закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1662/01 од 13.02.2003 година.

26. Утврдените обврски за плаќање на царина со првостепени решенија, кои се обжалени и по кои не е завршена жалбената постапка не се конечни, ниту пак правосилни за да можат да се сметаат обврските за доспеани.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинската управа на Република Македонија, Царинарница Б. од 24.11.2000 година, а со кои му се одбиени поединечните барања за враќање на платената царина за извезената стока по ЕЦД наведени поодделно во изреките на тие решенија. Притоа тужениот орган утврдил дека првостепените решенија се правилни и законити, затоа што тужителот не спори дека имал наложени обврски по решенијата во вкупен износ од 64.983.931,00 денари од што произлегувало дека имал неизмирени и доспеани обврски и со тоа не бил исполнет

условот од член 9 од Уредбата за враќање на царината на увезени стоки употребени во производството на стоки за увоз (“Службен весник на РМ“ бр. 59/96 и 67/97). Жалбените наводи за тоа дека обврските не се доспеани, тужениот орган ги оценил дека се во спротивност со член 14 точка 4 од Царинскиот закон (“Службен весник на РМ “ бр.21/98) и се неосновани, затоа што жалбата не го одлага извршувањето на тие решенија со кои се утврдени обврските се плаќање, па во конкретниот случај значи дека тие обврски се доспеани за плаќање.

Судот најде дека се основани тужбените наводи за погрешна примена на законот.

Во член 107 од Царинскиот закон (“Службен весник на РМ“ бр. 21/98), а кој се применува од 1.01.2000 година, се уредени условите и начинот на враќање на царина, а во член 98 став 2 од истиот закон е определено дека начинот и постапката за спроведување на системот и враќањето на царината ги пропишува Владата на Република Македонија.

Во член 144 став 1 и 2 од Уредбата за утврдување на поблиските критериуми и начинот на спроведување на постапката со економски ефект (“Службен весник на РМ“ бр.20/2000) кој се применува од 16.03.2000 година, за стоките што се извозно оцаринети до влегувањето во сила на оваа уредба може да се поднесе барање за враќање на царината и по влегувањето во сила на оваа уредба, согласно со одредбите на Уредбата за враќање на царината на извезени стоки употребени во производството на стоки за увоз (“Службен весник на РМ“ бр.59/96), донесена во врска со член 58 од Законот за царините (“Службен весник на РМ“ бр.20/93 и 63/95), а исто така и за стоките што се извозно оцаринети по влегувањето во сила на оваа уредба, се произведени како стоки увозно оцаринети од 1.04.1999 - 31.03.2000 година, под услов барањето за враќање на царината да биде поднесено заклучно со 30.09.2000 година.

Во Уредбата за враќање на царината за извезени стоки употребени во производството на стоки за увоз се пропишани условите и начинот на враќањето на царините за увезените стоки употребени во производството на стоки кои ќе се извезат, во член 9 од истата уредба е пропишано дека уредбата не се

применува во случај ако подносителот на барањето има и неизмирени доспеани обврски.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот поднел барање за враќање на царината на извозно оцаринети стоки во периодот од 25.01.2000 - 10.07.2000 година, кои биле извозно оцаринето платени по ЕЦД во периодот од 16.08.1999 година - 29.04.2000 година, дека се работи за извозно оцаринети стоки пред и по влегувањето во сила на Уредбата за утврдување на поблиските критериуми и начинот на спроведување на постапката со економски ефект и се во согласност со член 144 став 1 и 2 од таа уредба, да може да бара враќање на царината според Уредбата за враќање на царината за увезени стоки употребени за производството на стоки за извоз ("Службен весник на РМ" бр.59/96 и 67/97), во која се пропишани условите и начинот на враќање на царините за увоз на стоки употребени во производството на стоки кои ќе се извезат. Во член 9 од истата уредба е пропишано дека уредбата не се применува во случај кога подносителот на барањето има и неизмирени доспеани обврски.

Со оглед дека тужителот поднел барање за враќање на извозно оцаринетата стока во период од 25.01.2000 - 10.07.2000 година, кои биле извозно оцаринети во периодот од 16.08.1999 - 29.04.2000 година, можел да го остварува враќањето во согласност со оваа уредба, меѓутоа според наоѓањето на Судот, тужениот орган неправилно ја применил одредбата од член 9 од оваа уредба кога заклучил дека тужителот има доспеани неизмирени обврски на царина утврдени со погоренаведените решенија, во согласност со член 15 став 4 од Царинскиот закон.

Од списите на предметот неспорно произлегува дека се утврдени обврски за плаќање на царина по погоре наведените првостепени решенија во вкупен износ од 64.983.037,00 денари, кои се обжалени и по кои постапката е во тек и не се конечни, ниту пак правосилни за да може да се сметаат за доспеани во согласност со член 61 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.63/95 и 15/97), по кој закон е започната постапката и треба да се заврши (член 215 од Царинскиот закон), во врска со член 231 став 1 од Законот за општата управна постапка, според кој треба да се оценува и доспеаноста на така утврдените обврски,

затоа што според оваа одредба жалбата не го задржува извршувањето на решението, а со тоа и на обврските, односно решенијата не може да се извршат до одлучувањето по жалбата. Оттука, одредбата од член 15 став 4 од наведениот закон за тие утврдени обврски, тужениот орган не можел да ја примени.

Од тие причини Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.815/00 од 16.10.2002 година.

27.Во случај кога Царинскиот орган на РМ врши проверка на уверенијата за потекло на увезените стоки, заради сомневање во нивната веродостојност, потребно е таквото сомнение органите да го поткрепат и образложат со докази.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиени се како неосновани жалбите на тужителот изјавени против решението на Царинарница Б. под број и дата како во изреката на оспореното решение со кое тужителот е задолжен да плати царина и данок на додадена вредност, во вкупен износ од 1.054.215,00 денари, за стоките увозно оцаринети со ЕЦД подробно наведени во оспореното решение.

Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот орган донел законита одлука применувајќи ги одредбите од Царинскиот закон и од Спогодбата за трговија меѓу Владата на Република Македонија и Сојузната влада на СР Југославија.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 27-а од Царинскиот закон (“Службен весник на РМ“ бр.21/98...42/2003) во случај на примена на преференцијален царински третман на стоката, предвиден со меѓународни спогодби кои Република Македонија ги склучила со

одредени земји или група на земји, правилата на преференцијалното потекло на стока се наведени во самите спогодби.

Во член 7 точка 1 од анексот ИИ од Спогодбата за трговија меѓу Владата на Република Македонија и Сојузната влада на СР Југославија (“Службен весник на РМ“ бр.59/96), предвидено е кои се документи треба да бидат приложени со цел да се докаже потеклото на стоката која се увезува.

Според член 17 точка 3 став 2 од анексот ИИ од понапред наведената спогодба ако во било каков случај на оправдано сомневање нема одговор во рок од 10 месеци од датата на барањето за проверка на исправноста или ако одговорот не содржи доволно информации за да се утврди реалната состојба од предметниот документ или вистинското потекло од производот, органите кои го поднеле барањето, ќе ги отфрлат сите погодности на преференцијален третман утврден со оваа спогодба, освен во случај на виша сила или во вонредни околности.

Во конкретниот случај од списите приложени кон предметот произлегува дека увезените стоки од страна на тужителот со горенаведените ЕЦД, кои се со потекло од СР Југославија, се оцаринети со преференцијален третман, согласно Спогодбата за трговија меѓу Владата на Република Македонија и Сојузната влада на Сојузната Република Југославија, а врз основа на уверенијата за движење ЕУР-1, под броеви наведени во оспореното решение како доказ за преференцијален статус. По извршеното царинење Царинската управа побарала од царинската администрација на Сојузна Република Југославија да изврши проверка на уверенијата за потекло на увезените стоки од страна на тужителот, заради сомневање во неговото веродостојност, па како не добил одговор во рок од 10 месеци од датумот на поднесувањето на барањето, а и по поднесената ургенција царинската управа повела постапка за наплата на давачките кои не биле наплатени врз основа на наведената спогодба.

При ваква состојба на работите Судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба останала неразјаснета.

Имено, органите на управата при одлучувањето оцениле дека поднесеното барање за проверка на сертификатите е оправдано од причина што со истото барале да се утврди кои одредби за потекло се употребени, да се специфицира процесот на производството, да се наведат фабриките во кои е извршен процесот на производството, да се утврди потеклото на суровините кои се употребени во процесот на производство, кои околности укажуваат на статусот на стоката дека е со потекло од Сојузна Република Југославија. По мислење на овој суд не е доволно само да постои сомневање за потеклото на стоката и веродостојноста на сертификатот, како и да поминат 10 месеци сметано од доставувањето од датумот кога е барана проверката, туку е потребно оправданото сомнение органите да го поткрепат и образложат со некој доказ, а што во конкретниот случај не е сторено.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1239/03 од 3.11.2004 година.

28.Царинскиот обврзник со привремен престој во Република Македонија на кој му е одобрено барање за привремен увоз на стоки пријавени за увозно царинење со одреден рок за враќање на стоките во странство должен е пред истекот на рокот, да поднесе барање за негово продолжување, во спротивно стоките ќе бидат оцаринети.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката против решението на Царинската управа на Република Македонија - Царинарница од 06.06.2002 година, со кое одбиено е барањето на тужителката за продолжување на рокот за враќање на привремено увезената стока увозно оцаринета според ЕЦД од 05.05.1999 година на Царинарницата, како неосновано. Притоа, тужениот орган утврдил дека правилно првостепениот орган со обжаленото решение барањето на тужителката за продолжување на рокот за

враќање на предметната увезена стока го одбил како неосновано и ја задолжил тужителката по приемот на решението стоката да ја врати во странство или конечно да ја оцарини.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителката поради следното:

Согласно член 113 од Царинскиот закон (“Службен весник на РМ“ бр.21/98 55/02), имателот на правото, може во постапката за привремен увоз, да ја употреби увезената стока на царинското подрачје со целосно или делумно ослободување од плаќање царина, ако таа стока е наменета за повторен извоз а не заради нејзина промена, освен вообичаената амортизација за нејзина употреба.

Согласно член 114 од истиот закон, привремен увоз на стока се одобрува на барање на лице кое ја користи стоката или го договара нејзиното користење.Царинскиот орган нема да ја одобри постапката за привремен увоз на стока доколку не може да се обезбеди нејзина идентификација додека е во постапка.

Во член 115 од истиот закон, е предвидено дека царинскиот орган го определува рокот во кој увезената стока мора повторно да биде извезена или за неа да биде утврдена некоја друга царинска постапка. При определување на рокот , царинското орган е должен да ги земе предвид целите заради кои стоката привремено се увезува при што најдолгото времетраење во кое стоката може да остане во оваа постапка е 24 месеци. Царинските органи можат да определат и покус рок во согласност со подносителот на барањето. Царинскиот орган од оправдани причини може да го продолжи рокот од став 2 на овој член.

Исто така согласно член 23 став 1 од Уредбата за привремен извоз и увоз на стоки (“Службен весник на РМ“ број 20/94), странско физичко лице што доаѓа на привремен престој во Република Македонија подолго од 6 месеци може привремено да увезе моторно возило, како и предмети на домаќинство што му се потребни за време на привремениот престој во Република Македонија.

Во ставот 2 од овој член е предвидено дека покрај предметите од став 1 на овој член странско физичко лице може да увезе опрема за вршење на дејност.

Во ставот 3 од наведениот член е предвидено дека за привремениот увоз на стоките од став 1 и 2 на овој член, Управата на царина на Република Македонија го определува рокот на привремениот увоз.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот видно е дека во решението на Царинската управа на Република Македонија Царинарница од 12.05.1999 година на тужителката со привремен престој и било одобрено барањето за привремен увоз на предметните стоки пријавени за увозно царинење со ЕЦД од 05.05.1999 година на Царинарница, со рок на враќање во странство до 10.08.1999 година. Потоа, утврдено е дека тужителката пред истекот на горе наведениот рок не поднела барање за продолжување на тој рок, ниту пак предметните стоки ги вратила во странство. Поради ова органите на управата сметаат дека во случајов барањето на тужителката за продолжување на рокот за враќање на предметната увезена стока е неосновано, поради што е задолжена по приемот на решението предметната стока да ја врати во странство или конечно да ја оцарини. Ова, поради тоа што предметното барање тужителката го поднела на 10.04.2002 година.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со ваквото одлучување органите на управата потполно и правилно ја утврдиле фактичката состојба во оваа управно правна работа и дека правилно го примениле материјалното право, кога го одбиле барањето на тужителката за продолжување на рокот за враќање на предметната увезена стока и дека при ваква фактичка и правна состојба на работите оспореното решение е законито. При ова овој суд во целост се согласува со причините изнесени во оспореното решение за одбивање на жалбата на тужителката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2213/02 од 29.09.2004 година.

29. Со протекот на важноста на дадената банкарска гаранција за наплата на царински давачки не се стекнува право за ослободување од плаќање на царински давачки.

Од образложението:

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот против решението на Царинската управа на Република Македонија - Царинарница од 14.03.2002 година, со кое тужителот е задолжен да го плати износот од 55.705,00 денари на име царина и други увозни давачки за стоки содржани во ЕЦД од 16.09.2000 година пријавени за увозно царинење во ЦИ со рок на пријавување до 17.09.2000 година, во кој рок ни до денес стоката не е пријавена, не излегла од земјата, а е пуштена во слободен промет без да се наплатат царинските давачки. Притоа, тужениот орган утврдил дека правилно првостепениот орган покренал постапка по службена должност за наплата на царина и други увозни давачки согласно член 214 став 2 од Законот за царините, поради што првостепеното решение е правилно, а жалбата неоснована.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно член 167 став 1 алинеја 1 од Царинскиот закон ("Службен весник на РМ" бр.21./98...55/02), царински долг при увоз на стока настанува и при неисполнување на една од обврските, која е во врска со стоката која подлежи на плаќање на царина, произлегува од нејзиното привремено чување или од нејзината употреба во царинската постапка, што била одобрена за таа стока.

Според член 175 став 1 алинеја 1 од истиот закон, царинскиот орган по службена должност или на барање на должникот најдоцна во рок од 30 дена од денот на утврдување на обврската, ќе донесе решение со кое му се наредува на должникот да ја намира настанатата обврска, ако утврди дека заради незаконско постапување со царинската стока дошло до царински долг.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот видно е дека органите на управата констатирале дека царинскиот обврзник на ЦИ со ЕЦД од 16.09.2000 година ја пријавил стоката опишана во означениот документ за увозно царинење во ЦИ со рок на пријавување до 17.09.2000 година, но до предвидениот рок ниту била пријавена ниту излегла од земјата, но е пуштена во слободен промет пред плаќањето на царинските давачки. Поради ова, првостепениот орган покренал постапка по службена должност за наплата на царина и други увозни давачки согласно член 214 став 2 од Законот за царините, а според кој ако царинските стоки се пуштени во слободен промет пред спроведената царинска постапка и пред наплатата на царината и другите увозни давачки, надлежните царински органи можат да поведат постапка за царинење по службена должност.

При ваква фактичка и правна состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение е законито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2401/02 од 29.09.2004 година.

30. Приходи кои не се оданочени не можат да бидат вложени како основачки капитал на банка.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Гувернерот од 30.06.1999 година, со кое е издадена согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување со С.Б.-С. на постојниот основач Ж.Л. -С, а не е издадена согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување на С.С. -Франкфурт, С. ИНД-С- и УПА-С., во кој дел е изјавена и жалбата на тужителот. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на Гувернерот е законито, од причина што согласно член 7 став 3 од Законот за банки и штедилници, и Одлуката за документацијата и

постапката за издавање согласности според одредбите на Законот за банки и штедилници, овие друштва не располагаат со сопствени оданочени приходи кои ги вложуваат кај тужителот, ниту пак кон барањето е приложена потребната документација за издавање согласности според погоре означената Одлука.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 7 од Законот за банки и штедилници ("Службен весник на РМ" бр.29/96), банка се основа со донесување на Одлука за основање на банка и со вложување средства во основачкиот капитал во банката, со тоа што основачкиот капитал од став 1 на овој член го сочинуваат капиталните вложувања на основачите уплатени во пари и вложени во непаричен облик. Според став 3 на истиот член, основачкиот капитал на банката во пари мора да потекнува од сопствени оданочени приходи на основачите.

Со Одлуката за документацијата и постапката за издавање на согласности според одредбите на Законот за банките и штедилниците ("Службен весник на РМ" бр.26/96, 27/98 и 49/98), се утврдува документацијата која се приложува кон барањето за добивање согласност од Народна банка на Република Македонија, според одредбите на Законот за банки и штедилници и постапката за оценка на барањето за добивање согласности, помеѓу другото и за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување со банката. Според точка 8 на оваа Одлука, за добивање согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување со банка треба да се поднесе список на сите основачи кај кој што е променет или се планира да се промени бројот на акциите со право на управување со банката, со податоци за износот на промената. Барањето за добивање согласност од став 1 на оваа точка се поднесува во случај кога се бара претходна согласност - пред настанување на една или повеќе промени кои значат промена на сопственоста кај повеќе од 5% од вкупниот број на акции со право на управување на банката, и кога се бара дополнителна согласност, откако ќе дојде до промена на сопственоста од 3% до 5% од вкупниот број на акции со право на

управување или кога ќе истечат 6 месеци од датумот на последно издадената согласност за промена на сопственичката структура на банката до 3%. Банката е должна на соодветен начин да ги извести постојните акционери како и физичките и правните лица кои планираат да станат нејзини акционери дека секоја промена на сопственичката структура подлежи на согласност на Народна банка и дека во случај таква согласност да не се издаде, купувањето, односно преносот на акциите ќе биде сторнирано. Според точка 17 на истата Одлука, при оценка на барањето за издавање согласност од точка 8 на Одлуката, Народна банка оценува дали се исполнети законските услови за издавање на согласноста и дали со издавањето на согласноста нема да се загрози солвентноста, ликвидноста и профитабилноста, односно стабилноста и сигурноста на банката која бара издавање на согласноста.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, Судот оцени дека наводите во тужбата на тужителот за погрешно утврдена фактичка состојба се неосновани. Ова, затоа што во постапката за оценка на барањето за издавање согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување на тужителот, утврдено е дека друштвата - потенцијални акционери не ги исполнуваат условите од член 7 став 3 од погоре наведениот Закон, односно С.С.-Франкфурт - 1998 година ја завршило со годишна загуба од 3.319,94 ДЕМ, и истото не располага со доволно сопствен капитал да биде основач на банка, со оглед дека неговата номинална главница изнесува 50.000,00 ДЕМ, С-ИНД-С - во 1998 година, остварило добивка од 14.842,00 денари, а неговиот траен капитал изнесува 892.000,00 денари, додека УПА-С. - во 1998 година остварило добивка од 17.688,00 денари, а неговиот траен капитал изнесува 452.000,00 денари. Од ова произлегува дека овие друштва не располагаат со сопствени оданочени приходи кои можат да бидат вложени како основачки капитал, поради што и не е дадена согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување кај тужителот. Воедно, кон барањето на тужителот за овие друштва - потенцијални акционери не е приложена потребната документација наведена во погоре означената Одлука, дека друштвата располагаат со сопствени

оданочени приходи кои ги вложуваат во банката, како услов, согласно погоре цитираниот член од Законот, да се издаде согласност за промена на сопственичката структура на акциите со право на управување, односно услов друштвата да станат сопственици на дел од акциите со право на управување кај тужителот.

Од сето ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1806/99 од 16.05.2001 година.

31. По објавувањето на одлуката на Уставниот суд, со која се укинува член 79 од Законот за игри на среќа и за забавните игри постапката за присилна наплата на пристигнатиот долг по основ на месечен паушален надоместок од игри на среќа, се запира.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи -

Регионална дирекција од 10.07.2001 година, со кое се става забрана на располагање со средствата на тужителот заради наплата на пристигнат даночен долг по основ на месечен паушален надоместок од игри на среќа и камата за ненавремено плаќање на надоместокот. Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, од причина што во случајот не е спорно дека тужителот не ги платил обврските наложени со решението на Управата за јавни приходи - Дирекција од 30.12.1999 година, поради што согласно со член 57 од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи е пристапено кон присилна наплата на долгувачкиот износ на име надоместок од игри на среќа.

Судот смета дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека во постапка на извршен надзор и контрола на плаќањето на јавни давачки е утврдено дека во автомат клубот на тужителот му е одобрено да постави 15 апарати за приредување на посебни игри на среќа, кои тужителот ги приредувал со 23 апарати, за кои не плаќал месечен паушален надоместок за периодот од јануари 1998 година до месец октомври 1999 година. Од овие причини со решение на Управата за јавни приходи - Регионална дирекција од 30.12.1999 година тужителот е задолжен да плати месечен паушален надоместок од игри на среќа во вкупен износ од 3.639.520,00 денари и камата за ненавремено плаќање на надоместокот во износ од 2.763.142,00 денари како и да се пресмета и плати камата на утврдениот месечен паушален надоместок од игри на среќа за периодот од 24.11.1999 година до денот на уплатата. Бидејќи тужителот не ги платил утврдените обврски по наведеното решение, Управата за јавни приходи - Регионална дирекција донела решение од 10.07.2001 година за забрана на располагање со средствата на тужителот, а заради наплата на пристигнатиот даночен долг по основ на месечен паушален надоместок од игри на среќа и камата. Постапувајќи по жалба на тужителот, со оспореното решение на тужениот орган истата е одбиена како неоснована со образложение дека при неспорност на фактот дека тужителот не ги платил обврските наложени со решението од 30.12.1999 година, согласно со член 57 од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, пристапено е кон присилна наплата на должниот износ на име месечен паушален надоместок од игри на среќа.

Присилната наплата на должниот износ на име месечен паушален надоместок од игри на среќа е извршена на 23.07.2001 година и тоа на износ од 727.904,00 денари и износ од 2.911.616,00 денари што го дава вкупниот износ од 3.639.520,00 денари.

Тужителот во тужбата укажува дека оспореното решение на тужениот е незаконито, бидејќи при одлучувањето не било земено предвид дека со одлука на Уставниот суд на Република Македонија од 12.09.2001 година, објавена во “

Службен весник на РМ “ бр. 74/2001 од 18.09.2001 година, е укинат член 79 од Законот за игри на среќа и за забавните игри, а врз основа на кој е донесено решението на Управата за јавни приходи - Регионална дирекција од 30.12.1999 година, и е спроведена постапката за присилна наплата. Имено, тужителот смета дека во време на одлучување по жалбата изјавена против означеното решение, одлуката на Уставниот суд веќе била донесена па бидејќи решението на првостепениот орган не било конечно, тужениот орган бил должен со оглед на правните последици на донесување на одлука на Уставниот суд, да го запре спроведувањето на извршувањето на означеното решение.

При ваква состојба на работите, имајќи го предвид периодот на донесувањето и објавувањето на одлуката на Уставниот суд (18.09.2001 година) и одлучувањето по жалба на тужениот орган (10.10.2001 година), Судот оцени дека оспореното решение е незаконито. Ова, затоа што според член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни, а тоа значи дека по објавувањето на одлуката во “Службен весник“, надлежните органи не смеат да дозволат, ниту да спроведат извршување на правосилните поединечни акти донесени врз основа на укинатиот општ акт, а ако извршувањето е започнато, должни се да го запрат. Притоа, таа должност на надлежните органи настапува со денот на објавувањето на одлуката на Уставниот суд во “Службен весник на РМ “ и нејзиното исполнување не е условено со поднесување на барање од странката, туку по сила на Уставот, односно нивна службена должност е да постапат во изложената смисла.

Од ова произлегува дека укинувачките одлуки на Уставниот суд имаат правно дејство само во иднина, но нивното правно дејство не се исцрпува само во неможноста да се донесуваат нови поединечни акти врз основа на укинатиот општ акт, туку нивно правно дејство опфаќа во себе и обврска за сите надлежни органи да го спречат натамошното создавање на последици од укинатиот општ акт. Имено, тоа не значи дека сите поединечни акти донесени пред објавувањето на одлуката на Уставниот суд со кој е укинат општиот акт, врз основа на кој се донесени, ќе останат во правниот поредок, само затоа што се

донесени пред објавувањето на укинувачката одлука на Уставниот суд. Ќе останат неизменети само оние поединечни акти чие извршување е завршено, а за другите поединечни акти надлежните органи мора да го спречат настанувањето на натамошните последици, односно мора да постапат во согласност со погоре изложеното, а тоа значи дека не смеат да го дозволат, ниту да го спроведат нивното извршување, а ако извршувањето е започнато, должни се да го запрат.

Оттука, тужениот орган постапувајќи по жалбата, требал да ја има предвид и да ја примени одлуката на Уставниот суд на Република Македонија од 12.09.2001 година, објавена во “Службен весник на РМ“ бр. 74/01 на 18.09.2001 година со која се укинува член 79 од Законот за игри на среќа и за забавните игри, ако се има предвид дека по жалбата на тужителот одлучувал на 10.10.2001 година, односно по донесувањето на укинувачката одлука на Уставниот суд решението врз основа на кое е спроведена присилната наплата, не било конечно ниту правосилно.

Со оглед на правното дејство на одлуките на Уставниот суд, извршувањето на поединечните акти, како спротивно на правниот поредок воопшто не е можно, а поединечните управни акти (решенија) чие извршување воопшто не е можно се огласуваат за ништовни, согласно со член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2184/01 од 19.06.2003 година.

32.Основицата за пресметување и плаќање на посебна давачка за игрите на среќа и за забавните игри во висина од 15% за секоја игра одделно претставува разликата меѓу вкупно примените уплати за учество во играта и исплатените добивки на учесниците, според правилата на играта што ги предвидел тужителот.

Од образложението:

Со оспореното решение делумно е уважена жалбата на тужителот и решението на Управата за јавни приходи-Регионална дирекција од 16.10.2002 година, е поништено и предметот е вратен на повторна постапка во делот за задолжението со посебна давачка за наградна игра за 2002 година. Притоа, тужениот орган смета дека решението на првостепениот орган е законито во однос на основницата за пресметување на посебната давачка за приредување наградна игра за 2001 година, додека решението на првостепениот орган е незаконито и неправилно за основницата за пресметување на посебната давачка за приредување наградна игра за 2002 година.

Од содржината на тужбата произлегува дека тужителот не е задоволен од оспореното решение во делот каде е констатирано дека основата за пресметување на посебната давачка за приредување на наградни игри за 2001 година е правилно и законито пресметана.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно со член 62 од Законот за изменување и дополнување на Законот за игрите на среќа и за забавните игри ("Службен весник на РМ" бр.10/97, 54/97 и 13/01), по членот 79 се додека нов член 79-а кој гласи:

Приредувачите на игри на среќа и на забавни игри се должни да плаќаат посебна давачка за игри на среќа и за забавни игри во висина од 15% за секоја игра одделно на посебна уплатна сметка на Република Македонија. Основницата за пресметување и плаќање на давачката од став 1 на овој член преставува разликата меѓу вкупно примените уплати за учество во играта и исплатените добивки на учесниците според правилата утврдени за секоја игра поодделно. Во ставот 6 на овој член е предвидено дека приредувачите на наградните игри обврската од ставот 2 на овој член ја пресметуваат и плаќаат на основата што преставува вкупен износ на наградниот фонд според правилата на игра.

Во конкретниот случај од списите приложени кон предметот произлегува дека во постапка на инспекциски надзор

на игри на среќа и персонален данок на приходи од добивки од игри на среќа и други наградни игри, констатирано е дека врз основа на барање во кое е наведено дека вкупниот фонд на награди и подароци изнесува 60.000 ДЕМ во противвредност од 1.860.000,00 денари, донесено е решение од 02.04.2001 година со кое на тужителот одобрено му е приредување игри на среќа согласно со правилата на играта на приредувачот. Од извршениот инспекциски надзор утврдено е дека тужителот не платил посебна давачка за приредување наградна игра во износ од 626.700,00 денари и камата во износ од 129.267,00 денари. Тужениот орган утврдил дека основицата за пресметување на посебната давачка за приредување наградна игра правилно е пресметана за 2001 година, додека пак неправилно е пресметана за 2002 година. Во поднесеното барање од страна на тужителот од 15.03.2001 година наведено е дека вкупниот фонд на награди и подароци за 2001 година ќе изнесува околу 60.000 германски марки со вкalkулиран ДДВ. Како основа за пресметување на посебната давачка по стапка од 15% на наградната игра што ја организирал тужителот во 2001 година, земен е вкупниот износ на наградниот фонд во износ од 60.000 ДЕМ во противвредност од 1.860.000,00 денари на кој е пресметана посебна давачка за приредување наградна игра во износ од 279.002,00 денари.

Тужениот орган оценил дека првостепениот орган правилно ја пресметал и наложил обврската за плаќање за 2001 година.

Имајќи го предвид наведеното, како и погоре цитираната законска одредба, Судот смета дека правилно и законито органите на управата утврдиле дека кај тужителот стои обврската по решението од 02.04.2001 година со кое му е одобрено приредување игра на среќа-наградна игра, согласно правилата на играта, за да уплати согласно член 79-а од горенаведениот закон посебна давачка за 2001 година по стапка од 15% или износ од 279.002,00 денари, на начин што основата за пресметување на посебната давачка утврдена е согласно барањето на тужителот износот на вкупниот фонд на награди и подароци, да изнесува 60.000 германски марки.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.266/03 од 20.12.2004 година.

33.Работодавец кој отпочнува со вршење дејност како трговец поединец се ослободува од плаќање персонален данок од доход, придонеси за пензиско, инвалидско и здравствено осигурување и придонес за вработување, доколку достави докази од Заводот за вработување дека се водел како невработено лице најмалку 1 година и доказ од надлежниот регистарски орган дека пред отпочнување на дејноста не бил регистриран за вршење на дејност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција од 20.05.2000 година, со кое тужителката е задолжена со персонален данок од доход за 1999 година во износ од 25.382,00 денари, односно со разликата помеѓу утврдениот данок и платената аконтација во износ од 13.658,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 87 од Законот за персоналниот данок од доход, а врз основа на податоците од даночната пријава на тужителката од 28.02.1999 година, односно врз основа на податоците со кои располага органот.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден Законот на штета на тужителката, поради следното:

Во конкретниот случај, тужениот орган согласно член 87 од Законот за персоналниот данок од доход, а врз основа на податоците од даночната пријава на тужителката од 28.02.1999 година, односно врз основа на податоците со кои располага органот, го одредил задолжувањето на име персонален данок од доход за 1999 година во износ од 25.382,00 денари, односно со разликата помеѓу утврдениот данок и платената аконтација во износ од 13.658,00 денари, прифаќајќи ги податоците од даночната пријава на тужителката.

Тужителката во текот на управната постапка, а и сега со тужбата укажува и прилага докази-потврда од Заводот за вработување-Биро за вработување, дека за првпат е вработена на 01.09.1998 година и потврда од Основниот суд дека освен фирмата, запишана во судскиот регистар на 17.04.1998 година, нема запишано друга фирма на свое име или на име на член на семејството, поради што смета дека треба да биде ослободена од плаќање на сите давачки согласно Законот за зголемување на вработувањето и Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност. Воедно, тужителката укажува дека е задолжена со плаќање разлика на име персонален данок, иако таа не уплаќала аконтација по овој основ.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната, фактичка и правна состојба останала непотполно разјаснета. Ова, затоа што при утврдување на фактичката состојба во поглед на задолжувањето на тужителката со персоналниот данок, органите не ги имале предвид, а со тоа и не ги примениле одредбите од Законот за зголемување на вработувањето ("Службен весник на РМ" бр.65/97) и Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на РМ" бр.37/97). Имено, според член 2 став 1 од Законот за зголемување на вработувањето, работодавецот кој ќе вработи невработено лице на неопределено време над бројот на вработените на неопределено време на денот на влегувањето во сила на овој Закон се ослободува од плаќање на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување, на придонесот за здравствено осигурување и придонесот за вработување, за ново вработеното лице за периодот од денот на засновањето на работниот однос до денот на важењето на овој Закон, со тоа што според член 3 став 1 алинеја 1 од овој закон, за остварување на правата од ослободувањата наведени во член 2 од овој закон, ново вработениот работник на неопределено време мора да бил до денот на влегувањето во сила на овој закон невработено лице кое бара работа евидентирано во Заводот за вработување како невработено лице најмалку 1 година. Според член 7 од истиот закон, работодавецот кој отпочнува со вршење дејност како трговец поединец или трговско друштво како и физичко лице

кое врши дејност во согласност со Законот, има право на ослободувањето од член 2 на овој закон, доколку достави доказ од надлежниот регистарски орган дека за периодот од 1 декември 1997 година до денот на регистрирањето на дејноста не бил регистриран за вршење на било која дејност на свое име или на име на членови на неговото семејство. Според член 98 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, пак, работодавец кој започнува со вршење на дејност како трговец поединец или основа трговско друштво, како и физичко лице кое врши дејност во согласност со Законот, има право на ослободување од плаќање персонален данок од доход доколку достави доказ од надлежниот регистарски орган дека пред отпочнувањето на вршењето на дејноста не бил регистриран за вршење на дејност.

Имајќи го предвид наведеното, како и доказите приложени во списите кон предметот, според кои тужителката за првпат е вработена на 1.9.1998 година и освен фирмата, нема запишано друга фирма на свое име или на име на член на нејзиното семејство, Судот смета дека органите требале да проверат и утврдат дали тужителката ги исполнува условите за ослободување од плаќање на персоналниот данок од доход, во смисла на погорецитираните законски одредби. Исто така, според мислењето на Судот, органите треба да проверат зошто тужителката е задолжена со плаќање разлика меѓу утврдениот персонален данок и платената аконтација, ако се имаат предвид нејзините наводи дека во текот на 1999 година, воопшто не плаќала аконтација на име персонален данок, за што, впрочем и во списите кон предметот не е посочен, ниту пак приложен никаков писмен доказ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.463/01 од 9.05.2002 година.

34. При пресметување на годишниот износ на данок од доход стапките на персоналниот данок од доход се прогресивни и се утврдуваат според месечната просечна нето плата по

работник во Републиката во годината за која се утврдува данокот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение делумно е уважена жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција С. од 18.10.1999 година, со кое тужителката и е утврден годишен персонален данок од доход за 1996 година во вкупен износ од 410.609,00 денари, и камата во износ од 146.380,00 денари. Притоа, тужениот орган смета дека жалбата е неоснована во делот за утврдениот годишен персонален данок од доход, од причина што согласно член 87 од Законот за персоналниот данок од доход задолжувањето на име персонален данок од доход за 1996 година на тужителката е утврдено врз основа на податоците од даночната пријава на тужителката, која лично ја поднела и своерачно ја потпишала, а врз основа на кои податоци органите го одредиле износот на име персонален данок од доход, додека тужениот орган ја уважил жалбата во делот за пресметаната камата и предметот го вратил на повторно одлучување на првостепениот орган.

Судот смета дека оспореното решение е законито во делот за персоналниот данок од доход и со истото не е повреден законот на штета на тужителката поради следното:

Според член 2 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93 ..70/94) персоналниот данок од доход се плаќа годишно набирот на приходите на сите извори, освен на приходите што се изземени од оданочување со овој закон

Според член 3 став 1 точка 4 и 5 од истиот закон, во доходот според кој се утврдува даночната основица влегуваат сите приходи остварени во земјата и во странство, меѓу кои и другите видови приходи, а според став 2 на овој член, на оданочување подлежат сите приходи од став 1 на овој член што се остварени во пари, во натура или на некој друг начин.

Другите видови приходи се определени во член 37 од Законот, меѓу кои во став 2 точка Б спаѓаат и приходите од

капитал, кои пак, се таксативно наброени во член 47 од овој закон, а меѓу кои во точка ж, дивидендите и другите приходи остварени со учество во добивката кај правните и физичките лица. Обврзник на данокот од доход за приходите од капитал е физичкото лице кое остварува приходи од член 47 на овој закон.

Според член 49 од Законот при утврдување на основата на данокот од доход за приходите од капитал, приходите од член 47 став 1 точка 1 се искажуваат во висина на остварениот износ.

За овие приходи според член 75 став 1 точка 4 од Законот, се утврдува и наплатува аконтација на данокот од доход по одбивка, со тоа што според член 76 аконтацијата за данокот на приходите од капитал ги пресметува исплатувачот за секој обврзник и за секој поединечно исплатен приход. Притоа, според член 79 од овој закон аконтацијата од данокот од доход за приходите од капитал сепресметува на секој поединечно остварен приход врз даночната основа од член 49 на овој закон, со примена на стапка од 23%.

Според член 87 од истиот закон, годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Стапките на персоналниот данок од доход, според член 12 став 1 од овој закон се прогресивни и изнесуваат, за остварена даночна основа до две месечни просечни плати (МПП)-23%, над две МПП до 5 МПП-23%, на делот од доходот до две МПП + 27% на делот од доходот над 2 МПП и над 5 МПП 23% на делот до 2 МПП, на делот од доходот над 2 МПП до 5 МПП 27% и на делот над 5 МПП-35%.

Според став 2 на овој член од Законот, месечната просечна плата при годишното пресметување на данокот преставува месечна просечна нето плата по работник во Републиката во годинат за која се утврдува данокот, според податоците на Републичкиот завод за статистика.

Наплатата на годишниот данок од доход е предвидена во член 102 од овој закон, на начин што обврзникот на данокот е должен да ја плати разликата меѓу уплатената аконтација

игодишниот износ наданокот во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението за утврдената даночна обврска.

Во конкретниот случај, тужителката како даночен обврзник во смисла на член 68 од Законот за персоналниот данок од доход, за 1996 година поднела даночна пријава на 29.03.1999 година, со податоци дека остварила приходи по сите основи во вкупен износ од 1.665.200,00 денари и одбитоци во износ од 346.930,00 денари. Врз основа на податоците од годишната даночна пријава, тужениот орган го пресметал даночното задолжување на име персонален данок од доход за 1996 година на тужителката во вкупен износ од 410.609,00 денари, притоа имајќи предвид дека во текот на годината по основ на аконтации тужителката уплатила износ од 337.565,00 денари, односно утврдил разлика за доплата на име персонален данок од доход во износ од 73.044,00 денари и камата во износ од 145.380,00 денари, пресметана за периодот од 31.05.1997 до 29.03.1999 година.

При ваква состојба на работите, а имајќи ги предвид погоре цитираните законски одредби, Судот смета дека оспореното решение на тужениот орган е правилно и законито. Ова, затоа што во конкретниот случај се работи за пресметка и плаќање на годишен персонален данок од доход на приходи по сите основи кои што тужителката како физичко лице ги остварила по основ на лични примања-плата, дополнителни примања и надоместоци по основ на работен однос и со учество во добивката кај правилното лице-работодавецот кај што е вработена. Стапките на персоналниот данок од доход при годишно пресметување, во смисла на погоре цитираниот член 12 од Законот се прогресивни и се утврдуваат според месечната просечна нето плата по работник во Републиката во годината за која се утврдува данокот, па оттаму произлегува дека во конкретниот случај органите врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба, со правилна примена на стапките го утврдиле годишниот износ на име персонален данок од доход, односно разликата за доплата на име персонален данок од доход, со оглед дека тужителката вршела уплати по основ на аконтации во текот на годината.

Во оваа смисла, Судот ги имаше предвид но не можеше да ги прифати укажувањата на тужителката во поглед на примена на стапка од 23% за пресметување на персоналниот данок од дивиденда, со оглед дека овие приходи се употребени за откуп на акции. Ова, затоа што во смисла на погоре цитираниот член 79 од Законот стапката од 23% се применува само при пресметување на аконтацијата на данокот од доход за приходи од капитал.

Додека при пресметување на годишниот износ на данокот од доход се применуваат стапките на персоналниот данок од доход предвидени во член 12 од Законот, кои се прогресивни и утврдени според месечната просечна нето плата по работник во Републиката во годината за која се утврдува данокот, а како што во конкретниот случај е сторена со оспореното решение на тужениот орган.

Имајќи го предвид напред наведеното и цитираните законски одредби, Судот не можеше да ги прифати и наводите од тужбата со кои се укажува на мислењето на Министерството за финансии на Република Македонија од 10.01.1998 година за висината на стапката на персоналниот данок од доход на дивиденда, во услови кога истата е употребена за откуп на акции.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2019/00 од 27.02.2002 година.

35.Обврската на име данок на промет на недвижности и права, врз основа на правосилна судска одлука настанува со денот на правосилноста.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи од 3.11.1998 година, со кое тужителот е задолжен со данок на промет на недвижности и права во износ од 53.292,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито донесено

согласно одредбите од член 18-23 од Законот за даноците на имот.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 19 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93... 71/96), под промет на недвижности и права во смисла на овој закон се подразбираат преносот со надоместок на правата на сопственост на недвижности и права, замената на една недвижност за друга недвижност, како и друг начин на стекнување недвижности со надоместок на правни и физички лица.

Согласно член 20 став 1 од истиот закон, обврзник на данок на промет на недвижности и права е правно и физичко лице - продавач на недвижноста, односно правото.

Согласно член 21 став 1 од истиот закон, основа на данокот на промет на недвижности и права е пазарната вредност на недвижноста и правото во моментот на настанувањето на обврската, со тоа што според член 22 од овој закон, под пазарна вредност се подразбира цената на недвижноста и правото која би можела да се постигне во слободниот промет во моментот на настанување на даночната обврска, а според став 2 на овој член пазарната вредност на недвижностите и правата ја утврдува органот за јавни приходи за чие утврдување истиот формира комисија.

Според член 23 став 3 од истиот закон, ако пренос на правото на сопственост се врши врз основа на одлука на судот или друг државен орган, даночната обврска настанува со денот на правосилноста на таа одлука.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека на ден 14.04.1995 година склучен е договор за заем помеѓу лицето како заемодавач и тужителот како заемопримач на сума од 88.140 ДЕМ, со рок на враќање на заемот до 05.01.1998 година, со тоа што доколку тужителот како заемопримач не го врати заемот во утврдениот рок, со анекс договор кон договорот за заем, предвидено е дека овој договор се трансформира во договор за купопродажба, со тоа што заемодавачот на сметка на заемот станува купувач за купопродажна цена од 88.140 ДЕМ и сопственик на деловниот

простор кој до моментот на истекување на утврдениот рок и трансформирање на договорот за заем е во сопственост на тужителот како заемопримач. Бидејќи тужителот како заемопримач не го вратил заемот во дадениот рок, и не сакал да го признае правото на сопственост на деловниот простор на заемодавачот, со пресуда врз основа на признание на Основниот суд од 16.04.1998 година, уважено е тужбеното барање на заемодавачот, а тужителот е задолжен да го исполни договорот од 14.04.1995 година, со тоа што да му го отстапи на заемодавачот деловниот простор кој се наоѓа во сопственост и владение како и да изврши пренос на сопственоста од негово име врз име на лицето - заемодавач. Постапувајќи по означената судска пресуда, а врз основа на записник за утврдување на прометната вредност на недвижноста, органите ја утврдиле даночната основица според договорот за заем трансформиран во договор за купопродажба и со примена на законски пропишаната стапка од 3% го одредиле задолжението на име данок на промет на недвижности и права во износ од 53.292,00 денари, што тужителот како даночен обврзник-продавач е должен да го плати.

Од сето ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.895/99 од 23.05.2001 година.

36.Продажната цена постигната на јавна лицитација спроведена по оглас на странката, не претставува даночна основа на данокот на промет на недвижности и права.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Одделение С. од 19.07.2001 година со кое тужителот е задолжен со данок на промет на недвижности и права во износ од 336.420,00 денари. Тужениот орган смета дека

жалбата е неоснована, од причина што првостепениот орган по поднесената даночна пријава на тужителот согласно со член 21 и 22 од Законот за даноците на имот, комисиски по пат на непосреден увид и проценка на лице место ја утврдил пазарната вредност на предметната недвижност во износ од 126.000,00 денари по метар квадратен, а во вкупен износ од 11.214.000,00 денари за деловен простор со површина од 89 м², лоциран на улица "М.Т." бб во С. На утврдената даночна основа, со примена на законски пропишаната стапка од 3%, органот го пресметал данокот на промет на недвижности и права на предметната недвижност во износ од 336.420,00 денари.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот поради следното:

Согласно член 18 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93 ..., 71/96), на остварениот промет на недвижности и права се плаќа данок на промет на недвижности и права.

Согласно член 19 од истиот закон, под промет на недвижности и права во смисла на овој закон се подразбираат преносот со надоместот на правото на сопственост на недвижности и права, замената на една недвижност со друга недвижност, како и друг начин на стекнување на недвижности со надоместок меѓу правни и физички лица.

Според член 20 од истиот закон, обврзник на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лица - продавач на недвижноста, односно правото.

Според член 21 од истиот закон, основа на данокот на промет на недвижности и права е пазарната вредност на недвижноста и правото во моментот на стапувањето на обврската.

Според член 22 од истиот закон, под пазарна вредност се подразбира цената на недвижноста и правото која би можела да се постигне во слободниот промет во моментот на настанувањето на даночната обврска со тоа што пазарната вредност на недвижностите и правата ја утврдува органот за јавни приходи, за што формира комисија.

Според член 23 од истиот закон, стапката на данокот на промет на недвижности и права е пропорционална и изнесува 3%.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека по поднесена даночна пријава на тужителот врз основа на договор за купопродажба склучен помеѓу тужителот како продавач и лицето М. Д. од С, како купувач а по претходно спроведена јавна лицитација, органите, комисиски по пат на непосреден увид на лице место ја утврдиле пазарната вредност на предметната недвижност - деловен простор од 89 м² лоциран на улица "М. Т." бб, во С во износ од 11.214.000,00 денари, па со примена на законски пропишаната стапка од 3%, го одредиле даночното задолжување на име данок на промет на недвижности и права.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите во тужбата со кои тужителот укажува на погрешно утврдена фактичка состојба во поглед на пазарната вредност на предметната недвижност, не само од причина што органот не ја прифатил цената постигната на јавна лицитација за недвижноста, туку и затоа што не ги ценел доказите - договорот за изградба на недвижноста, склучен помеѓу тужителот и ГРО - "И." С. во 1989 година, каде вредноста е 1.869.000,00 денари како и стручниот наод и мислење на судски вештак, каде е утврдена градежна вредност од 2.676.794,99 денари, од што произлегува дека утврдената вредност на органите е десетоструко, односно шестоструко поголема од вредноста на недвижноста. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи од напред наведените причини, цитираните законски одредби како и фактот дека во правилно спроведена постапка, со примена на Критериумите за утврдување на пазарната вредност на недвижности и права кои се ставаат во промет, донесени од Управата за јавни приходи -Одделение С., органите, ја утврдиле пазарната вредност на предметната недвижност, па со примена на законски пропишаната стапка, го одредиле даночното задолжение на тужителот со данок на промет на недвижности и права.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У
бр.1556/01 од 19.02.2003 година.

37.Пресметувањето и наплатата на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување, на придонесот за здравство и на надоместокот за води за физичките лица што вршат дејност, го врши Управата за јавни приходи.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Регионална дирекција - Даночно одделение од 25.09.2001 година, со кое тужителката е задолжена со аконтација на персонален данок од доход, придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за вработување и надоместок за води за 2001 година во вкупен износ од 60.923,00 денари. Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 83-а, 30-а, 89 и 97 став 1 точка 2 од Законот за персоналниот данок од доход поврзано со член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија.

Судот смета дека со оспореното решение на тужениот орган не е повреден законот на штета на тужителката, поради следното:

Согласно член 83-а став 1 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93□8/01), аконтацијата на данокот на доход за периходите од самостојна дејност ја утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, даночниот биланс, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната основица.

Согласно член 30-а од наведениот закон, основа на данокот на доход за приходите од самостојна дејност е нето-приходот кој се утврдува во даночниот биланс, а нето-приходот

претставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот обврзник.

Согласно член 89 став 1 точка 1 од истиот закон, ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава или ако деловните книги не можат да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на службените податоци за остварениот приход и за трошоците на работењето на обврзникот со кој располага органот за јавни приходи.

Согласно член 97 став 1 точка 2 од наведениот закон, на приходите од самостојна дејност, данокот утврден со решение на органот за јавни приходи се плаќа месечно до 15 во месецот.

Согласно член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија (“Службен весник на РМ“ бр. 70/94-50/01), просечната месечна плата по работник која ја исплатува работодавецот не може да биде пониска од 65% од просечната месечна нето плата по работник на одделот на кој му припаѓа работодавецот регистриран согласно со Националната класификација на дејностите, објавена во тековниот месец, со тоа што Министерството за труд и социјална политика до 25 во тековниот месец ја утврдува просечната месечна нето плата по работник од став 1 на овој член и истата ја објавува во “Службен весник на Република Македонија“.

Согласно член 180 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување (“Службен весник на РМ“ бр. 80/93), основницата за пресметување и плаќање на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување за физичките лица што вршат дејност, претставува основницата од која се пресметува и плаќа данокот од плата зголемена за придонесите (брuto основница).

Во конкретниот случај, органите го утврдиле приходот за 2001 година на тужителката како збир од искажаната основа за пресметување на данокот од добивка за 2000 година и личните примања остварени во текот на оваа година, врз основа на најниската основница на плата по гранката на дејност која ја врши тужителката-адвокатска дејност, утврдена во 2000 година, па со намалување на основницата за личното ослободување и со примена на стапките од член 12 од Законот за персоналниот

данок од доход, го утврдиле износот на име аконтација на персоналниот данок од доход за 2001 година. Воедно, врз основа на најниската основица на плата по гранка утврдена за 2000 година, органите го утврдиле износот на име аконтација на придонес за пензиско и инвалидско осигурување, вработување и надоместок за води.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.575/02 од 9.10.2003 година.

38.Решението за облог со данок на имот претставува доказ, а не основ за утврдување на пазарната вредност на недвижноста во постапката за утврдување данок на промет на недвижности и права.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција С. од 05.01.1999 година со кое тужителот е задолжен со данок на промет на недвижности и права во износ од 262.800,00 денари. Тужениот орган смета дека жалбата е неоснована, од причина што првостепениот орган по поднесената даночна пријава на тужителот согласно со член 21 и 22 од Законот за даноците на имот, комисијски по пат на непосреден увид и проценка на лице место ја утврдил пазарната вредност на предметната недвижност во износ од 120.000,00 денари по метар квадратен, а во вкупен износ од 8.760.000,00 денари за деловен простор во површина од 73 м², лоциран на улица "К" во С. На утврдената даночна основа, со примена на законски пропишаната стапка од 3%, органот го пресметал данокот на промет на недвижности и права на предметната недвижност во износ од 262.800,00 денари.

Судот најде дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот поради следното:

Согласно член 18 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93 ..., 71/96), на остварениот промет на недвижности и права се плаќа данок на промет на недвижности и права.

Согласно член 19 од истиот закон, под промет на недвижности и права во смисла на овој закон се подразбираат преносот со надоместот на правото на сопственост на недвижности и права, замената на една недвижност со друга недвижност, како и друг начин на стекнување на недвижности со надоместок меѓу правни и физички лица.

Според член 20 од истиот закон, обврзник на данокот на промет на недвижности и права е правно и физичко лица - продавач на недвижноста, односно правото.

Според член 21 од истиот закон, основа на данокот на промет на недвижности и права е пазарната вредност на недвижноста и правото во моментот на стапувањето на обврската.

Според член 22 од истиот закон, под пазарна вредност се подразбира цената на недвижноста и правото која би можела да се постигне во слободниот промет во моментот на настанувањето на даночната обврска со тоа што пазарната вредност на недвижностите и правата ја утврдува органот за јавни приходи, за што формира комисија.

Според член 23 од истиот закон, стапката на данокот на промет на недвижности и права е пропорционална и изнесува 3%.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека по поднесена даночна пријава на тужителот врз основа на договор за купопродажба склучен помеѓу тужителот како продавач и лицето М. С. од Д. како купувач на 28.12.1998 година, органите, комисијски по пат на непосреден увид на лице место ја утврдиле пазарната вредност на предметната недвижност - деловен простор од 73 м², на улица "К." во С., во износ од 8.760.000,00 денари, па со примена на законски пропишаната стапка од 3%, го одредиле даночното задолжување на име данок на промет на недвижности и права.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1629/01 од 13.02.2003 година.

39. Даночниот обврзник има можност да бара промена на аконтацијата доколку значително се изменат условите под кои е утврдена аконтацијата на данокот од доход.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Даночно одделение од 26.09.2001 година, со кое тужителот е задолжен со аконтација на персонален данок од доход, придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за вработување и надоместок за води за 2001 година во вкупен износ од 44.931,00 денари. Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 83-а и 89 од Законот за персоналниот данок од доход поврзано со член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија.

Судот смета дека со оспореното решение на тужениот орган не е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно член 83-а став 1 точка 1 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93-8/01), аконтацијата на данокот на доход за приходите од самостојна дејност ја утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, даночниот биланс, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната основица.

Согласно член 89 став 1 точка 1 од наведениот закон, ("Службен весник на РМ" бр.80/93-8/01), ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава или ако деловните книги не можат да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на службените

службените податоци за остварениот приход и за трошоците на работењето на обврзникот со кој располага органот за јавни приходи.

Согласно член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија (“Службен весник на РМ“ бр.70/94...3/97), платата по работник која преставува основица за пресметување на даноците и придонесите од плата не може да биде пониска од 65% од просечната нето плата по работник во гранката на која и припаѓа правното лице регистрирано согласно со Уредбата за единствената класификација на дејностите објавена во тековниот месец, со тоа што Министерството за труд и социјална политика до 25-ти во тековниот месец ја утврдува основицата од став 1 на овој член и истата ја објавува во “Службен весник на Република Македонија“.

Согласно член 180 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување (“Службен весник на РМ“ бр.80/93), основицата за пресметување и плаќање на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување за физичките лица што вршат дејност, претставува основицата од која се пресметува и плаќа данокот од плата зголемена за придонесите (брuto основица).

Во конкретниот случај, органите го утврдиле приходот за 2001 година на тужителот како збир од искажаната основа за пресметување на данокот од добивка за 2000 година и личните примања утврдени за оваа година, врз основа на најниската основица на плата по гранката на дејност која ја врши тужителот-трговец поединец, утврдена во 2000 година, па со намалување на основицата за личното ослободување и со примена на стапките од член 12 од Законот за персоналниот данок од доход, го утврдиле износот на име аконтација на персоналниот данок од доход за 2001 година. Воедно, врз основа на најниската основица на плата по гранка утврдена за 2000 година, органите го утврдиле износот на име аконтација на придонес за пензиско и инвалидско осигурување, вработување и надоместок за води.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.409/02 од 2.10.2003 година.

40.Приходите остварени од вршење нотарска дејност не подлежат на ослободување од плаќање персонален данок од доход.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи – Регионална дирекција од 14.08.2001 година, со кое тужителката е задолжена со аконтација на персонален данок од доход, придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за вработување и надоместок за води за 2001 година во вкупен износ од 65.219,00 денари. Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 83-а и 89 од Законот за персоналниот данок од доход поврзано со член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија.

Судот смета дека со оспореното решение на тужениот орган не е повреден законот на штета на тужителката, поради следното:

Согласно член 83-а став 1 точка 1 од Законот за персоналниот данок од доход (“Службен весник на РМ“ бр.80/93...8/01), аконтацијата на данокот на доход за приходите од самостојна дејност ја утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, даночниот биланс, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Согласно член 89 став 1 точка 1 од наведениот закон (“Службен весник на РМ“ бр.80/93-8/01), ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава или ако деловните книги не можат да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на службените

податоци за остварениот приход и за трошоците на работењето на обврзникот со кој располага органот за јавни приходи.

Согласно член 5 од Законот за исплата на платите во Република Македонија (“Службен весник на РМ“ бр. 70/94... 50/01), просечната месечна плата по работник која ја исплатува работодавецот не може да биде пониска од 65% од просечната месечна нето плата по работник на одделот на кој му припаѓа работодавецот регистриран согласно со Националната класификација на дејностите, објавена во тековниот месец, со тоа што Министерството за труд и социјална политика до 25 во тековниот месец ја утврдува просечната месечна нето плата по работник од став 1 на овој член и истата ја објавува во “Службен весник на Република Македонија“.

Согласно член 180 став 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување (“Службен весник на РМ“ бр. 80/93), основицата за пресметување и плаќање на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување за физичките лица што вршат дејност, претставува основицата од која се пресметува и плаќа данокот од плата зголемена за придонесите (брuto основица).

Согласно член 98 став 4 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (“Службен весник на РМ“ бр.37/97), работодавецот кој започнува дејност како трговец поединец или основа трговско друштво, како и физичко лице кое врши дејност во согласност со закон, има право на ослободување од став 1 на овој член, доколку достави доказ од надлежниот регистарски орган, дека пред започнувањето на вршењето на дејноста не бил регистриран за вршење на дејност.

Според член 98 став 1 од наведениот закон, работодавец кој ќе вработи работник на неопределено време над бројот на вработените на неопределено време по влегувањето во сила на овој закон, се ослободува од плаќање на персоналниот данок од доход за нововработените работници за време од 3 години.

Во конкретниот случај, органите го утврдиле приходот за 2001 година на тужителката како збир од искажаната основа за пресметување на данокот од добивка за 2000 година и личните примања остварени во текот на оваа година, врз основа на најниската основица на плата по гранката на дејност која ја врши

тужителката-нотарска дејност, утврдена во 2000 година, па со намалување на основицата за личното ослободување и со примена на стапките од член 12 од Законот за персоналниот данок од доход, го утврдиле износот на име аконтација на персоналниот данок од доход за 2001 година. Воедно, врз основа на најниската основица на плата по гранка утврдена за 2000 година, органите го утврдиле износот на име аконтација на придонес за пензиско и инвалидско осигурување, вработување и надоместок за води.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.728/02 од 2.10.2003 година.

41.Следење на процесот на производство на лице место - кај даночниот обврзник, претставува еден од начините за утврдување на приходот на обврзникот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи -Одделение од 28.02.2001 година, со кое во постапка на извршена контрола тужителот е задолжен со плаќање данок од добивка во износ од 32.189,00 денари, и камата по овој основ во износ од 27.039,00 денари и данок на промет на услуги во износ од 5.288,00 денари и камата по овој основ во износ од 4.442,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно со член 8 и 28 од Законот за данок од добивка и член 18 и 37 од Законот за данок на промет на производи и услуги.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека во постапка на контрола извршена

кај тужителот по конечната пресметка за 1999 година , за што е составен записник од 25.12.2000 година , како и дополнителна контрола со снимање на прометот на лице место по комисиски пат, за што е составен дополнителен записник од 21.02.2001 година, е утврдено дека тужителот помалку пресметал и уплатил данок од добивка во износ од 32.189,00 денари. Ова, од причина што во постапката на контрола, врз основа на записници за извршено снимање на производството на лице место во пекарата-сопственост на тужителот, изјави на вработените како и следење на процесот на производство на лице место, комисиски, со споредба на сметководствената документација и калкулацијата на тужителот, утврдено е отстапување на произведен леб и бели пецива по месеци, како и непосредување калкулација на тужителот за 11 месеци од 1999 година за произведеното количество на бели пецива. Поради тоа, со споредба на книговодствената евиденција и непосредното снимање на прометот , земено е дека во 1999 година тужителот произведува 2,5 (двеипол фурни) во просек на ден по 192 леба, а врз основа на што е пресметан приходот на тужителот по овој основ. Според тоа, а согласно член 8 од Законот за данокот од добивка (“Службен весник на РМ“ бр. 80/93 ...28/98), кој предвидува дека основа за пресметување на данокот од добивка е добивката која се утврдува во даночниот биланс и таа претставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот обврзник по износи утврдени согласно со прописите за сметководство, на тужителот му е пресметан данокот од добивка по стапка од 15 проценти согласно член 28 од истиот закон, и камата во соодветен износ, согласно член 37 од Законот.

Како резултат на произведеното, а неприкажано одредено количество на бели пецива произведени во текот на 1999 година, во постапката на контрола тужителот е задолжен со соодветен износ на име данок на промет на услуги . Ова, согласно член 18 од Законот за данок на промет на производи и услуги (“Службен весник на РМ“ бр.34/92...28/97), според кој под услуги се подразбираат сите дејствија и работи кои согласно одредбите на овој закон и Законот за акцизите, не се сметаат како промет на производи, односно секој надомест кој не

произлегува од прометот на производи. На овој износ, согласно член 37 од истиот закон, тужителот е задолжен со плаќање камата во соодветен износ поради ненавременото плаќање на данокот на промет на услуги.

Поради овие причини, Судот оцени дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.963/01 од 23.06.2003 година.

42.Кога стечајната постапка над правното лице е заклучена, постапката на контрола се запира.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против заклучокот на Управата за јавни приходи-Дирекција С. од 23.02.2001 година со кој е запрена постапката на контрола кај претпријатието “Н.Н.“ С.. Тужениот орган оценил дека заклучокот на првостепениот орган е правилен и законит, донесен согласно член 54 од Законот за општата управна постапка, од причина што над Агенцијата за деловни услуги “Н.Н.“ С., чиј сопственик е тужителот е заклучена стечајна постапка со решение на Основниот суд С. од 17.06.1999 година.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно член 54 од Законот за општата управна постапка, во текот на целата постапка органот по службена должност ќе внимава дали лицето што се појавува како странка може да биде странка во постапката и дали странката ја застапува нејзиниот законски застапник. Ако во текот на постапката настапи смрт на странката, постапката може да се запре или продолжи, зависно од природата на управната работа која е предмет на постапката. Ако според природата на работата постапката не може да се продолжи, органот ќе ја запре

постапката со заклучок против кој е допуштена посебна жалба.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека врз основа на решение на Службата за општествено книговодство - Филијала С. од 31.05.1993 година, донесено во постапка на контрола, Агенцијата за деловни услуги "Н.Н." С., е задолжена со плаќање данок на промет на производи во износ од 181.626,50 денари и камата по овој основ во износ од 90.813,00 денари. Означеното решение е поништено со пресуда на Основниот суд С. од 13.10.1999 година. Постапувајќи по означената пресуда, во повторната постапка утврдено е дека со решение на Основниот суд С. од 17.06.1999 година е заклучена стечајната постапка над Агенцијата за деловни услуги "Н.Н." С., чиј што сопственик е тужителот. Од овие причини, имајќи предвид дека престанал да постои правниот субјект, постапката на контрола е запрена согласно погоре цитираниот член од Законот.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение на тужениот орган е правилно и законито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.924/01 од 29.04.2003 година.

43. Побарувањата кои не можат да се наплатат, се отпишуваат по пат на исправка на вредноста и се признаваат на товар на расходите во даночниот биланс само под услов тие да се утужени, во висина утврдена со закон.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција од 6.04.2000 година, со кое заради отстранување на незаконитости и неправилностите во работењето, тужителот е задолжен да плати камата за ненавремено пресметан и платен данок од добивка во износ од 13.351.633,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека

решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 8, 10, 28 и 42 од Законот за данокот од добивка, поврзано со член 103 од Законот за персоналниот данок од доход, со оглед дека во постапката на контрола на деловните односи на тужителот со АД, за периодот од 01.01.1994 - 31.12.1999 година, е утврдено дека за извршените отписи и исправка на вредноста на ненаплатените побарувања од АД како купувач, ненавремено е платен данокот од добивка, поради што тужителот е задолжен со плаќање камата во соодветен износ.

Судот најде дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Во постапка на контрола на деловните односи на тужителот со АД за периодот од 1.01.1994 - 31.12.1999 година, е утврдено дека тужителот извршил отпис и исправка на вредноста на ненаплатени побарувања од АД, со што ги зголемил вонредните расходи и искажал помала добивка, а со оглед на тоа помалку пресметал и уплатил данок од добивка. За извршените отписи и исправка на вредноста на ненаплатените побарувања од АД, како купувач, изготвени се и доставени предлози за извршување, и тоа за 1994 година на 31.03.1995 година, за 1995 година на 19.03.1996 година и за 1996 година на 5.03.1997 година. Предлозите за извршување се повлечени, од причина што должникот - АД обврските ги подмирил. Од овие причини, тужителот извршените отписи и исправката на вредност за ненаплатените побарувања ги книжел на вонредни приходи, на кои пресметал и платил данок од добивка, и тоа за 1994 година, на ден 31.03.1995 година, за 1995 година на 31.12.1996 година и за 1996 година на 30.06.1997 година. Поради тоа, оценувајќи дека данокот од добивка е пресметан и платен ненавремено, во постапката на контрола е пресметана камата и тоа сметано од денот на поднесувањето на годишните пресметки - 01.03. во соодветната година, до денот на извршеното книжење на вонредните приходи - приходи од наплатени и отпишани побарувања, односно до 31.03.1995 година, 31.12.1996 година и 30.06.1997 година.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение по предметот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.755/01 од 10.03.2003 година.

44.Каматата предвидена и пресметана врз основа на договор за депозит и договор за заем на парични средства, склучени помеѓу правни лица, претставува надомест за извршена услуга, на кој се плаќа данок на промет на услуги.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Регионална дирекција од 12.07.2002 година, со кое тужителот е задолжен да плати данок на промет на услуги во износ од 462.933,00 денари и камата во износ од 1.142.332,00 денари, данок на добивка во износ од 2.084.689,00 денари и камата од 16.877.336,00 денари, придонес за здравство во износ од 490.163,00 денари и камата од 2.038.963,00 денари, придонес за водостопанство во износ од 240.025,00 денари и камата од 1.005.945,00 денари, како и да допресмета и плати камата за ненавремено платените обврски за периодот од 11.01.2001 година до денот на уплатата. Тужениот орган оценил дека жалбата на тужителот е неоснована, бидејќи во постапката на контролата правилно е утврдено дека тужителот е должен да плати данок на услуги на каматата врз основа на договоротот склучен со Х.К. на 05.11.1996 година за орочен депозит без намена и договорот за позајмување на средства склучен со ХК на 01.07.1997 година, како и данок од добивка за 1997, 1998 и 1999 година за вишокот на пченица констатиран со пописот на залихи, бидејќи фактурите со кои тужителот располага се фиктивно изготвени, односно овие фактури не се книжени во книговодствената евиденција на Х.К. Воедно, тужениот орган посочува дека постапил по забелешките на Врховниот суд на Република Македонија дадени со пресуата од 10.04.2002 година.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штата на тужителот поради следното:

Согласно член 17 од Законот за данок на производи и услуги (“Службен весник на РМ“ бр.34/92... 39/99), данокот на промет на услуги се плаќа на прометот на услуги што се врши со надомест.

Според член 18 од наведениот закон, под услуги се подразбираат сите дејствија и работи кои согласно со одредбите од овој закон и Законот за акцизите, не се сметаат како промет на производи, односно секој надомест кој не произлегува од прометот на производи.

Согласно член 19 став 1 точка 1 од истиот закон, данок на промет на услуги не се плаќа, на услугите на давање кредити за ликвидност на банките од примарната емисија: депонирање на девизно штедење; камати по основ на депозити на правните лица кај деловните банки и камати по основ на депозити на деловните банки кај Народната банка на Република Македонија, камата од должничко-доверителските односи.

Во конкретниот случај, во постапката на контрола е утврдено дека тужителот како депонент на 5.11.1996 година склучил договор број 03-772/96 за орочен депозит без намена на определено време со Х.К. како депозитор, според кој депонентот од своите расположливи средства орочува кај депозиторот износ од 15.000.000,00 денари со рок на враќање од 1 месец со каматна стапка од 12% годишно, кои средства се префрлени од Х.К. со два изводи. Помеѓу истите субјекти на 01.07.1997 година склучен е договор за позајмување средства, според кои тужителот позајмува на Х.К. износ од 10.000.000,00 денари со рок на враќање и променлива каматна стапка согласно законот и одлуката на каматните стапки на банките. Овие парични средства се префрлени на Х.К. со три изводи.

Износите на средствата дадени на име депозит и позајмица се вратени на тужителот и за дел од нив, односно за средствата на име депозит тужителот пресметал камата и поднел каматни листи, но без пресметан данок на промет на услуги, додека за средствата на име позајмица не е пресметана камата, поради што во постапката на контрола е пресметан износот на име камата како и соодветен износ на данок на промет на услуги.

Врз основа на каматните листи од договорот за позајмување на средства, пресметаната камата за месец 08, 09, 10 и 11.1997 година, е неплатена (налози за книжење број 708, 760,830 и 955). Во текот на 1998 година книжени се две каматни листи за месец 12.1997 година и месец 01.1998 година и со пренесеното салдо од 1997 година е книжена вкупна обврска од 401.930,00 денари, како и наплатена камата по пат на книжени компензации во износ од 252.230,00 денари, од што произлегува дека по овој основ останала ненаплатена пресметана камата во износ од 149.000,00 денари. Во 1999 година, е пренесено салдо во износ од 149.700,00 денари, кое до крајот на годината не е наплатено.

Каматата предвидена во договорот за депозит од 15.000.000,00 денари е пресметана во текот на постапката на контрола за периодот од 1.01.1996 -месец 06.1999 година, кога е вратен износот на име депозит.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека врз основа на правилно и целосно утврдена фактичка состојба, тужителот правилно е задолжен со плаќање данок на промет на услуги по означените договори. Имено, со означените договори тужителот давал парични средства на користење на Х.К., за што во договорите е предвидено плаќање надомест-камата, од што произлегува дека во случајов не се работи за камата од должничко доверителски односи, која во смисла на цитираните законски одредби би имала привилегиран третман, односно на вака предвидената и платена камата да не се плаќа данок на промет на услуги. Имено, камата од должничко доверителски однос, во смисла на цитираниот член 19 став 1 точка 1 од наведеното закон би била каматата за ненавремено плаќање на договорените обврски, додека во случајов каматата преставува надомест за извршената услуга-позајмување на средства, поради што истата е основ за пресметување и плаќање данок на промет на услуги.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2167/02 од 7.04.2003 година.

45.Средствата на даночниот обврзник остварени од дневен промет и вложени за зголемување на основната главнина, подлежат на оданочување со данок на додадена вредност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Регионален центар од 15.08.2000 година, со кое на тужителот му е утврдено задолжение со данок на додадена вредност за пресметковниот период од 1.04.2000 - 30.06.2000 година во износ од 128.406,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно со член 42 став 1 точка 2 и 3 од Законот за данок на додадена вредност.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 1 став 2 од Законот за данок на додадена вредност

(“Службен весник на РМ“ бр. 44/99...86/99), данокот на додадена вредност, како општ потрошувачки данок, се пресметува и плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор, освен ако поинаку не е пропишано со овој закон.

Согласно член 2 став 1 точка 1 од наведениот закон, предмет на оданочување со данокот на додадена вредност е прометот на добра и услуги кој се врши со надоместок во земјата од страна на даночниот обврзник во рамките на неговата стопанска дејност.

Согласно член 42 став 1 точка 2 и 3 од наведениот закон, надлежниот даночен орган со решение ќе го утврди данокот на додадена вредност за соодветниот пресметковен, односно даночен период, ако данокот не е правилно пресметан или ако не одговара на реално остварениот промет и ако се утврди со контрола дека евиденцијата на даночниот обврзник е нецелосна или содржи неточни податоци.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека во постапка на контрола извршена кај тужителот е утврдено дека во поднесената аконтативна пријава на данокот на додадена вредност за пресметковниот период од 1.04.2000 - 30.06.2000 година, тужителот пријавил даночно побарување во износ од 40.014,00 денари. Со контрола на данокот на додадена вредност по општа даночна стапка е утврдено дека тужителот за овој пресметковен период пријавил помалку промет кој се оданочува со општа даночна стапка за износ од 679.580,00 денари и помалку данок на додадена вредност по основ на овој промет за износ од 129.120,00 денари, како резултат на непријавен и неоданочен промет на добра во готово во износ од 808.700,00 денари. Имено, овој износ тужителот го уплаќал на неговата жиро сметка со цел на дознака - дневен пазар. Со контролата на влезните исполнувања со право на одбивка е утврдена одбивка за износ од 3.756,00 денари и претходен данок за одбивка за износ од 714,00 денари по фактури за репрезентација за кои согласно член 35 од Законот за данокот на додадена вредност тужителот како даночен обврзник немал право на одбивка. Бидејќи тужителот во аконтативната даночна пријава искажал побарување во износ од 40.014,00 денари, а во постапката на контрола е утврдено дека тужителот помалку пријавил данок на додадена вредност во износ од 129.120,00 денари и повеќе пријавил данок за одбивка во износ од 714,00 денари, правилно е утврдено дека тужителот должи данок на додадена вредност во износ од 89.820,00 денари за пресметковниот период од 1.04.2000 - 30.06.2000 година.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во постапката на контрола тужителот правилно е задолжен со плаќање данок на додадена вредност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.950/01 од 6.10.2003 година.

46. Каматата поради задоцнето плаќање на разликата меѓу платената аконтација и утврдениот годишен износ на персонален данок од доход, се пресметува по истекот на 30 дена

од денот на доставувањето на решението за утврдената годишна даночна обврска.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е делумно основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот, изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција од 01.11.1999 година, со кое на тужителот му е утврден годишен персонален данок од доход за 1997 година во вкупен износ од 362.891,00 денари и камата во износ од 29.641,00 денари. Притоа, тужениот орган смета дека жалбата е неоснована, од причина што согласно член 87 од Законот за персоналниот данок од доход, задолжувањето на име персонален данок од доход за 1997 година на тужителот е утврдено врз основа на податоците од даночната пријава на тужителот, која лично ја поднел и своерачно ја потпишал, а врз основа на кои податоци органите го одредиле износот на име персонален данок од доход.

Судот смета дека оспореното решение е законито во делот за персоналниот данок од доход поради следното:

Според член 2 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93. . . .70/94), персоналниот данок од доход се плаќа годишно на збирот на приходите од сите извори, освен на приходите што се изземени од одданочување со овој закон.

Според член 3 став 1 точка 4 и 5 од истиот закон, во доходот според кој се утврдува даночната основа влегуваат сите приходи остварени во земјата и во странство, меѓу кои и другите видови приходи, со тоа што според став 2 на овој член, на одданочување подлежат сите приходи од став 1 на овој член што се остварени во пари, во натура или на некој друг начин.

Другите видови приходи се определени во член 37 од Законот, меѓу кои во став 2 точка б спаѓаат и приходите од капитал, кои пак, се таксативно наброени во член 47 од овој закон, а меѓу кои во точка 1, дивидендите и другите приходи остварени со учество во добивката кај правните и физичките лица.

Обврзник на данокот од доход за приходите од капитал е физичкото лице кое остварува приходи од член 47 на овој закон.

Според член 49 од истиот закон, при утврдување на основата на данокот од доход за приходите од капитал, приходите од член 47 став 1 точка 1 се искажуваат во висина на остварениот износ.

Според член 13 од Законот за измени и дополнувања на Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.71/96), во членот 49 во ставот 1 под зборот "висина" зборот "на" се брише и се додаваат зборовите "од 50%", а според член 33 на овој закон истиот влегува во сила наредениот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од 01.01.1997 година.

За овие приходи, според член 75 став 1 точка 4 се утврдува и наплатува аконтација на данокот од доход по одбивка, со тоа што според член 76 аконтацијата на данокот за приходите од капитал ги пресметува исплатувачот за секој обврзник и за секој поединечно исплатен приход. Притоа, според член 79 од овој закон, аконтацијата на данокот од доход за приходите од капитал се пресметува на секој поединечно остварен приход врз даночната основа од член 49 на овој закон, со примена на стапка од 23%.

Според член 87 од истиот закон, годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Стапките на персоналниот данок од доход, според член 12 став 1 од овој Закон се прогресивни и изнесуваат за остварена даночна основа до две месечни просечни плати (МПП) - 23%, над две МПП до пет МПП - 23%, на делот од доходот до две МПП плус 27% на делот од доходот над две МПП и над пет МПП 23% на делот до две МПП, на делот од доходот над две МПП до пет МПП 27% и на делот над пет МПП - 35%.

Според став 2 на овој член од законот, месечната просечна плата при годишното пресметување на данокот претставува месечна просечна нето плата по работник во

Републиката во годината за која се утврдува данокот според податоците на Републичкиот завод за статистика.

Според став 3 на истиот член од законот, месечната просечна плата при месечното аконтативно пресметување на данокот преставува месечната просечна плата по работник во Републиката за тековниот месец, објавена до 25-ти во месецот од страна на Министерството за труд и социјална политика.

Според член 4 од Законот за измени и дополнување на Законот за персоналниот данок од доход (“Службен весник на РМ“ бр.71/96), во член 12 став 2 се брише, а во став 3 по зборот “политика“ се става запирка и се додаваат зборовите “а при годишното пресметување на данокот, МПП преставува збир на објавените месечни просечни плати“.

На платата на годишниот данок од доход е предвидена во член 102 од овој закон, на начин што обврзникот на данокот е должен да ја плати разликата меѓу платената аконтација и годишниот износ на данокот во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението за утврдената даночна обврска.

Во конкретниот случај, тужителот како даночен обврзник во смисла на член 68 од Законот за персоналниот данок од доход, за 1997 година поднел даночна пријава на 29.03.1999 година под бр.1851, со податоци дека остварил приходи по сите основи во вкупен износ од 1.894.796,00 денари и одбитоци во вкупен износ од 706.147,00 денари. Врз основа на податоците од годишната даночна пријава, тужениот орган го пресметал даночното задолжување на име персонален данок од доход за 1997 година на тужителот, во вкупен износ од 362.891,00 денари, притоа имајќи предвид дека во текот на годината по основ на аконтации тужителот уплатил износ од 330.283,00 денари, односно утврдил разлика за доплата на име персонален данок од доход во износ од 32.608,00 денари и камата во износ од 29.641,00 денари пресметана за периодот од 31.05.1998 до 29.03.1999 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2016/00 од 27.02.2002 година.

47. Намалувањето на пресметаниот данок од добивка по основ на вложени средства од странски лица се однесува за

период од 3 години, почнувајќи од годината во која се остварува добивката, под услов учеството на странскиот капитал да изнесува најмалку 20% од вкупно вложениот заеднички траен капитал, утврден на 31 декември во тековната година.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи -Регионална дирекција од 28.02.2002 година, со кое е одбиено барањето на тужителот за намалување на пресметаниот данок во висина на сразмерниот дел од добивката што му припаѓа на странско лице по основ на вложени средства во заедничкиот капитал за даночен период кој е во рамките на еднократниот период од 3 години во траење од 2001 година до 2003 година во процент од 69,46%. Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно со член 33 став 1 од Законот за данокот од добивка поврзано со член 8 став 2 точка 1 од Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојното ослободување или двојното оданочување од причина што извршеното странско вложување во 2001 година кај тужителот во однос на вкупно вложениот заеднички траен капитал изнесува 15,27%.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 33 став 1 од Законот за данокот од добивка (“Службен весник на РМ“ бр. 80/93...11/01), на даночниот обврзник, кај кој се вложени средства од странски лица му се намалува пресметаниот данок сразмерно на учеството на странскиот капитал, под услов учеството на странскиот капитал да изнесува најмалку 20% на вкупно вложениот заеднички траен капитал.

Според став 2 на истиот член од законот, под вложени средства од странски лица од став 1 на овој член, во смисла на

овој закон, се смета и откупот на акции од страна на странското лице.

Согласно став 5 на член 33 од наведениот закон, ослободувањето на данокот од став 1 на овој член се однесува само за периодот од првите три години, почнувајќи од годината во која се остварува добивката, под услов обврзникот кој го користел ослободувањето да работи најмалку уште три години по истекот на последната година во која го користел правото на даночното ослободување.

Согласно член 8 став 2 точка 1 од Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и спречување на двојното ослободување или двојното оданочување (“Службен весник на РМ“ бр. 92/01), пресметаниот данок утврден согласно со член 1 точки 1 и 2 од овој член се намалува и за износот во висина на сразмерниот дел од добивката што му припаѓа на странско лице по основ на вложени средства во домашен даночен обврзник како и за даночен обврзник кој во целост е основан со странски капитал, согласно со член 33 од законот. Ослободувањето во смисла на член 33 став 5 од законот се однесува само периодот од 3 години почнувајќи од годината во која се остварува добивка. Ослободувањето се остварува со одобрение од органот за јавни приходи. Доколку во периодот од 3 години, се измени учеството на странски капитал во вкупниот капитал на даночниот обврзник, пресметувањето на даночното ослободување ќе се изврши во даночниот биланс за годината во која се извршени измените, со примена на процентот на учество на странското лице во вкупниот капитал на даночниот обврзник утврден на 31 декември во годината.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека тужителот како даночен обврзник поднел барање на 30.01.2002 година за намалување на даночната обврска на данокот на добивка по основ на вложени средства од странско лице. Постапувајќи по поднесеното барање со решение на првостепениот орган од 28.02.2002 година, барањето е одбиено како неосновано сообразложените дека извршеното странско вложување во 2001 година кај тужителот во однос на вкупно вложениот заеднички траен капитал изнесува 15,27 %, што е под

предвидениот минимум од 20% во член 33 став 1 од Законот за данокот од добивка. По жалба на тужителот, со решението на тужениот орган истата е одбиена како неоснована со образложение дека во случајот не е исполнет условот од член 33 став 1 од наведениот закон, односно извршеното странско вложување кај тужителот од 15,27% е под законски дозволеениот минимум од 20%.

Имајќи го предвид наведеното, Судот смета дека во смисла на погоре цитираните законски одредби тужителот не го исполнува условот за намалување на износот на данокот од добивка во висина на сразмерниот дел од добивката што му припаѓа на странското лице по основ на вложени средства кај тужителот, од причина што не е исполнет условот во поглед на предвидениот минимум од 20% за извршено странско вложување за период од 3 години, почнувајќи од годината во која се остварува добивката. Имено, од цитираните законски одредби произлегува дека намалувањето на пресметаниот данок по овој основ се однесува за период од 3 години но почнувајќи од годината во која се остварува добивка, под услов учеството на странскиот капитал да изнесува најмалку 20% од вкупно вложениот заеднички траен капитал, утврден на 31 декември во годината во која се остварува добивка. Во конкретниот случај не е спорно дека во 2001 година кај тужителот се вложени средства во износ од 15,27% што е под законски предвидениот минимум од 20%.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1561/02 од 15.01.2004 година.

48. Во постапката на поврат на повеќе или погрешно наплатен данок не може да се бара камата како надомест на штета.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Регионална дирекција од 22.11.2001 година, со кое е уважено барањето на тужителот за поврат на данокот на промет на недвижности и права во износ од 24.935,00 денари и наложено е да се изврши поврат на повеќе платениот данок во износ од 24.935,00 денари. Тужениот орган смета дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 65 од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 64 од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи ("Службен весник на РМ" бр.13/01), даночниот обврзник има право на враќање на повеќе или погрешно наплатениот данок, каматата и трошоците за присилна наплата, како и камата пресметана на наплатениот износ (данокот, каматата и трошоците) во висина на есконтната стапка на Народна банка на Република Македонија.

Согласно член 65 од наведениот закон, доколку се бара враќање на повеќе или погрешно уплатен данок од страна на даночниот обврзник, рокот за плаќање камата тече по истекот на 30 -от ден од денот на поднесувањето на барањето за враќање на данокот.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека со решение на Управата за јавни приходи - Регионална дирекција С. од 12.06.2001 година тужителот е задолжен со данок на промет на недвижности и права во износ од 95.350,00 денари. Наведениот износ тужителот го платил на ден 05.07.2001 година. По изјавена жалба на тужителот, донесено е решение од 31.10.2001 година, со кое се заменува решението од 12.06.2001 година и се врши намалување на данокот на промет на недвижности и права, така што тужителот е задолжен со данок на промет на недвижности и

права во износ од 70.415,00 денари. На ден 20.11.2001 година тужителот поднел барање за поврат на повеќе уплатениот данок на промет на недвижности и права, по кое првостепениот орган донел решение на 23.11.2001 година, со кое уважувајќи го барањето во целост, наложил да се изврши поврат на повеќе платениот данок на промет на недвижности и права во износ од 24.935,00 денари. Незадоволен од наведеното решение, тужителот изјавил жалба, укажувајќи на незаконитост на наведеното решение, со оглед дека не му е исплатена камата сметано од денот на плаќањето - 5.07.2001 година до денот на враќањето на повеќе платениот износ на име данок на промет на недвижности и права. Постапувајќи по барањето на тужителот, органите истото го одбиле, оценувајќи дека во смисла на погоре цитираните законски одредби повратот на повеќе платениот данок на промет на недвижности и права е извршен во рамките на рокот од 30 дена, поради што барањето за поврат на камата на повеќе платениот износ на име данок на промет на недвижности и права е неосновано.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.341/02 од 29.01.2004 година.

49.Паричниот надоместок исплатен на невработени лица ангажирани за извршување јавни работи, претставува лично примање по основ на договор за дело, кое подлежи на плаќање персонален данок од доход.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи -Одделение од 26.12.2000 година со кое во постапка на контрола за периодот од 1.01.1999 година до

30.11.2000 година, заради отстранување неправилности и незаконитости на тужителот му е наложено да плати персонален данок од доход по основ на надоместоци на членови на Управен одбор во износ од 4.181,00 денари и камата во износ од 4.900,00 денари, персонален данок од доход по основ на надоместоци на ангажирани лица во вршење на јавни работи во износ од 362.370,00 денари и камата по овој основ во износ од 11.970,00 денари, како и да допресмета и уплати камата за периодот сметано од 1.12.2000 година до денот на уплатата на главниот долг. Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 14 од Законот за персоналниот данок од доход, поврзано со член 85 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Согласно член 3 став 1 точка 1 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93- 71/96), во доходот според кој се утврдува даночната основа влегуваат и приходите од личните примања по основа на работен однос, пензии и инвалиднини.

Согласно член 14 став 1 точка 4 од наведениот закон, лични примања по основ на работен однос, пензии и инвалиднини според овој закон преставуваат примањата на членовите на управните и надзорните одбори на претпријатијата.

Во конкретниот случај, во постапка на контрола извршена кај тужителот е утврдено дека по основ на извршени исплати на членови на Управен одбор за учество на работни состаноци одржани во деновите 26.02, 27.05, 28.12. и 30.06.1999 година, тужителот не пресметал и не уплатил персонален данок од доход во износ од 4.181,00 денари.

Од овие причини во постапката на контрола, согласно погорецитираните законски одредби е пресметан персонален данок од доход од причина што примањата на членовите на управниот одбор преставуваат лично примање по основ на работен однос, кое подлежи на оданочување.

Согласно член 103 од наведениот закон, за ненавремената уплата на персоналниот данок од доход

тужителот е задолжен да плати и камата по овој основ во износ од 4.900,00 денари.

Во постапката на контрола е утврдено дека тужителот помалку пресметал и уплатил персонален данок од доход и по основ на исплатен паричен надоместок за извршена работа и за надоместок за исхрана за 36 невработени лица, ангажирани за вршење на комунални јавни работи-расчистување на градски депонии врз основа на договор склучен помеѓу тужителот, Агенцијата на Република Македонија за приватизација и Општина С.

Од овие причини во постапката на контрола на вкупно исплатениот надоместок за извршена работа и исхрана во износ од 1.607.038,00 денари е пресметан и тужителот е задолжен со плаќање персонален данок од доход и камата во соодветен износ.

Во постапка по жалба изјавена од тужителот, со оспореното решение на тужениот орган делумно е уважена жалбата и решението на првостепениот орган е поништено во делот на наложениот персонален данок од доход на исплатените средства по основ на надомест на исхрана за ангажираните невработени лица и каматата, од причина што согласно член б став 1 точка 5 од Законот за персоналниот данок од доход, на надоместокот за трошоците за превоз до работа и од работа, и на надоместокот за исхрана на вработените, до пропишаниот износ не се плаќа персонален данок од доход.

Меѓутоа, со оспореното решение на тужениот орган одбиена е како неоснована жалбата на тужителот во делот кој се однесува за наложениот персонален данок од доход по основ на исплатен паричен надоместок на ангажираните невработени лица за вршење на комунални јавни работи-расчистување на градски депонии.

Имено, согласно член 85 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на РМ" бр.37/97), во јавните работи заради работно ангажирање се вклучуваат невработени лица кои се пријавени во Заводот. На лицата за времето на вршење на јавните работи организаторот им обезбедува надоместок за извршената работа, превоз или надоместок за превоз до местото на извршување на работите и назад, исхрана, осигурување во случај на несреќа при работа и

професионално заболување и друго, под услови и на начин утврдени со договор меѓу организаторот на работите и ангажираните невработени лица.

Со член 9 од Договорот за изведување на јавни работи склучен помеѓу Агенцијата на Република Македонија за приватизација, Општината и тужителот, е утврдено дека месечниот надомест мора да биде пресметан според важечките законски прописи во кои е утврдено дека невработените лица кои се вклучени во реализација на јавни работи се ослободуваат од придонеси и даноци, со тоа што доколку давателот на услугите не успее да обезбеди верифициран документ од став 3 на овој член, од надлежните институции должен е да ги надомести сите дополнителни трошоци кои произлегуваат од работниот ангажман на овие лица.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, од кои произлегува дека ангажирањето на невработените лица за извршување на јавни работи претставува вработување по договор на дело, со оглед на што и примањата остварени по овој основ преставуваат примања остварени по основ на договор за дело, кои согласно член 14 став 1 точка 10 од Законот за персоналниот данок од доход подлежат на плаќање персонален данок од доход, во постапката на контрола правилно е задолжен тужителот со плаќање на персонален данок од доход за исплатениот надоместок на ангажираните 36 невработени лица согласно Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Од ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.969/01 од 23.06.2003 година.

50. Основа за пресметување на данокот од добивка претставуваат реализираните приходи на даночниот обврзник кои се искажуваат во даночниот биланс, а не и претпоставените приходи.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција од 28.07.2000 година, со кое на тужителот му е наложено да ги отстрани неправилностите и незаконитостите настанати во текот на вршење адвокатска дејност за периодот од 1996 и 1997 година, утврдени во постапка на инспекциска контрола, на начин што треба да уплати данок од добивка за 1996 година во износ од 47.648,00 денари и камата во износ од 178.108,00 денари и данок од добивка за 1997 година во износ од 21.573,00 денари и камата во износ од 57.017,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 39-42 од Законот за данокот од добивка во врска со член 103 од Законот за персоналниот данок од доход. Воедно тужениот орган посочува дека постапил по напатствијата на, дадени со пресудата У.бр.12/99 од 31.05.2000 година.

Судот смета дека со оспореното решение е повреден Законот на штета на тужителот поради следното:

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека во исполнување на пресудата од 31.05.2000 година, извршена е повторна контрола кај тужителот, при што истиот е задолжен да плати соодветни износи на име данок од добивка за 1996 и 1997 година, а поради неправилно искажани приходи за овој период. Имено, вкупниот приход на тужителот е пресметан како приходи за застапување на граѓански лица, приходи од поднесени предлози за извршување, приходи за застапување на П.П. приходи од трошоци за извршна постапка, приходи наплатени преку жиро сметка и приходи од доделени трошоци од судот кој не се опфатени.

Тужителот во текот на управната постапка, и сега со тужбата укажува дека при пресметувањето и утврдувањето на вкупниот износ на име приход за 1996 и 1997 година, неправилно се утврдени приходите од поднесените предлози за извршување и приходите од трошоци за извршна постапка, односно по ист основ двапати му се пресметани приходи, и тоа за состав на предлозите за извршување и за трошоци одмерени од страна на по истите предлози за извршување. Исто така, тужителот смета дека неправилно е задолжен со приходи за застапување на П.П., од причина што со ова правно лице има склучено договор, со кој е утврдено дека по извршената наплата на досудените трошоци, а по целосно завршена извршна постапка, на тужителот ќе му се исплати соодветен износ, кој ќе претставува приход. Воедно, тужителот укажува дека неправилно се утврдени и приходите од доделени трошоци од судот кој не се опфатени, од причина што тужителот не остварил приходи како адвокат по службена должност, бидејќи од судот не бил никогаш поставен, дотолку повеќе што судот не доделува трошоци, туку одредува трошоци за процесни дејствија за странката која што е застапувана од адвокат, но не за адвокатот лично. Тужителот исто така укажува дека фактичката состојба во поглед на остварените приходи е утврдена врз основа на извршена контрола во судот, во негово отсуство, а пак, вештачењето на кое се заснова пресудата на, е извршено врз основа на податоци дадени од првостепениот орган односно Управата за јавни приходи, кој вештакот ги прифатил во целост.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната правна и фактичка состојба останала непотполно утврдена. Ова, затоа што при утврдување на вкупно остварениот приход на тужителот за 1996 и 1997 година, органите се раководеле од претпоставените односно приходите кои тужителот би ги остварил, без притоа да проверат и утврдат дали овие приходи се реализирани, односно остварени во периодот за кој е вршена контрола (1996 и 1997 година). Ова, затоа што според член 8 од Законот за данокот од добивка, основа за пресметување на данокот од добивка е добивката која се утврдува во даночниот биланс, а добивката претставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот

обврзник во износи утврдени согласно со прописите за сметководство, освен приходите и расходите за кој со овој закон е пропишан друг начин на утврдување.

Наведеното и повеќе од причина што во списите кон предметот не се приложени докази за утврдување на суштествените факти на кој се заснова задолжувањето на тужителот со данокот од добивка, односно докази од кои е утврдено дека тужителот ги остварил приходите во текот на 1996 и 1997 година врз основа на кој е задолжен со данокот од добивка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.410/01 од 19.05.2003 година.

51. Регистрација за данок на додадена вредност на даночен обврзник кој започнал со вршење дејност во текот на календарската година, се врши со започнување на вршење на дејноста.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи- Регионална дирекција од 10.07.2002 година, со кое е одбиено барањето на тужителот за регистрација за данок на додадена вредност. Притоа, тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, донесено согласно член 51 став 4, и 8 од Законот за данокот на додадена вредност, од причина што тужителот не го поднел барањето за регистрација на данок за додадена вредност во законски предвидените рокови.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден Законот на штета на тужителот, поради следното:

Согласно чен 51 став 1 од Законот за данокот на додадена вредност (“Службен весник на РМ“ бр.44/99 ... 8/01), сите даночни обврзници, чиј вкупен промет во изминатата календарска година

надминал износ од 1.300.000,00 денари или чиј вкупен промет се предвидува на почетокот од вршењето на стопанската дејност дека ќе го надмине износот, обврзани се за регистрација за данок на додадена вредност. Обврската за регистрација на данокот за додадена вредност не се однесува за даночни обврзници во смисла на член 32 точка 4 и член 46 на овој закон.

Според став 3 на член 51 од наведениот закон, даночни обврзници - резиденти во земјата кои не се обврзани за регистрација според став 1 првата реченица не должат данок на додадена вредност за прометот на добра и услуги извршени од нив и тие не се овластени одделно да искажуваат данок во фактурите или во други документи и немаат право на одбиток на претходни даноци.

Според став 4 на член 51 од наведениот закон, даночните обврзници во смисла на став 3 од овој член, можат доброволно да се регистрираат за данокот на додадена вредност во почетокот на секоја календарска година при што во тој случај не се применува став 3 од овој член.

Според став 8 на член 51 од истиот закон, даночните обврзници во смисла на став 1 првата реченица и на став 4 на овој член ја поднесуваат пријавата најдоцна до 15 јануари во тековната година. Ако даночниот обврзник започнал со вршењето на својата дејност во текот на календарската година, пријавата се поднесува во рок од 8 дена од почетокот од вршењето на дејноста.

Според став 6 на член 51 од истиот закон, надлежниот даночен орган го врши уписот во регистарот на обврзници на данокот на додадена вредност од почетокот на тековната календарска година и притоа им издава на даночните обврзници решенија. Ако даночниот обврзник започнал да ја врши својата дејност во текот на календарската година, регистрацијата се врши со започнувањето на вршењето на дејноста.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека постапувајќи по барањето на тужителот од 10.06.2002 година за регистрација за данок на додадена вредност, со решение на првостепениот орган истото е одбиено како неосновано од причина што барањето не е поднесено во законскиот рок. Постапувајќи по жалба на

тужителот, со оспореното решение на тужениот орган жалбата е одбиена како неоснована со образложение дека во случајов тужителот не го поднел барањето во законски предвидените рокови од член 51 став 1, став 4 и став 8 од Законот за додадена вредност, поради што истиот не ги исполнува условите за регистрација за данок на додадена вредност.

Тужителот во текот на управната постапка и сега со тужбата укажува на погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, кога неговото барање за регистрација за данок на додадена вредност е одбиено како неосновано, од причина што органите не го земале предвид, а со тоа и не го примениле член 51 став 6 од Законот за данокот на додадена вредност, со оглед дека истиот поднел барање за регистрација за данок на додадена вредност со започнување на вршење на дејноста, односно иако решението за регистрација е од 05.12.2001 година, истиот започнал со вршење на дејност во текот на 2002 година кога и го поднел барањето.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека во конкретниот случај основната фактичка и правна состојба по предметот останала неразјаснета. Ова, не само од причина што со решението на првостепениот и оспореното решение на тужениот орган барањето на тужителот е одбиено како неосновано, со образложение дека не е поднесено во законските предвидените рокови, кога истото би требало да биде отфрлено како ненавремено, туку и затоа што при одлучувањето органите не го земале предвид, а со тоа и не го примениле член 51 став 6 од Законот за додадена вредност, според кој ако даночниот обврзник започнал да ја врши својата дејност во текот на календарската година, регистрацијата се врши со започнувањето на вршењето на дејноста. Имено, започнувањето на вршењето на дејноста, или својството на даночен обврзник во смисла на член 51 став 6 поврзано со член 9 од Законот за додадена вредност, настанува со првото вршење на активност како даночен обврзник, кое како такво е препознатливо за трети лица.

Според тоа, имајќи предвид дека донесувањето на решение за упис во трговскиот регистар не значи и започнување на вршење на дејност, со оглед дека тоа настанува со првото вршење на активност на лицето како даночен обврзник,

произлегува дека фактичката состојба по однос исполнувањето на условите на тужителот за регистрација за данок на додадена вредност, не е правилно и целосно утврдена. Ова и повеќе од причина што одредбите на Законот за додадена вредност во случај на доброволно пријавување и регистрирање за данок на додадена вредност не предвидуваат одбивање на барањето за регистрација за данок на додадена вредност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2242/02 од 26.02.2004 година.

52.Средствата на даночниот обврзник уплатени на жиро-сметка како дневен промет, претставуваат приход кој подлежи на плаќање данок на промет на услуги и данок на добивка.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Дирекција од 11.12.2000 година, со кое тужителката е задолжена со камата за ненавремена уплата на персонален данок од доход во износ од 8.923,00 денари, за периодот 1999-2000 година, придонес за пензиско и инвалидско осигурување во износ од 16.753,00 денари, камата на придонесот за здравствено осигурување во износ од 7.113,00 денари, данок на промет на услуги во износ од 17.872,00 денари и камата по овој основ во износ од 15.483,00 денари и данок од добивка во износ од 11.424,00 денари и камата по овој основ во износ од 5.256,00 денари.Тужениот орган оценил дека решението на првостепениот орган е законито, од причина што во постапката на извршена контрола кај тужителката е утврдено дека за 1999 година и за IX месец 2000 година подигнала плата и придонеси со задоцнување, поради што правилно е задолжена со плаќање камата по овој основ. Потоа, со увид во билансот на приходи и расходи за периодот од 01.01.1999 година до 31.12.1999 година, е утврдено дека тужителката нема искажано остварен промет од

вршење занаетчиска дејност- изработка на народни носии ,поради што е задолжена со данок на промет на услуги и камата по овој основ, како и со данок од добивка за 1999 и 2000 година, од причина што во овој период не е искажан приход, туку само расходи и прикажана загуба во работењето, иако според прометот внесен во жиро сметката се потврдува дека е остварен приход.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителката поради следното:

Согласно член 103 од Законот за персонален данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93-71/96), на износите на даноците што не се платени во пропишаните рокови, обврзникот плаќа камата по 0,3% за секој ден задоцнување.

Во конкретниот случај , во постапка на контрола извршена кај тужителката, е утврдено дека во текот на 1999 година и во месец IX -2000 година , подигнала плата и уплатила придонеси со задоцнување . Од таа причина во смисла на цитираниот член од Законот тужителката е задолжена со плаќање соодветен износ на име камата поради ненавремена уплата на персоналниот данок од доход и придонесите.

Со контрола на данокот на промет и производи и услуги, а врз основа на извршен увид во билансот на приходи и расходи за 1999 и 2000 година, е утврдено дека тужителката нема искажано остварен промет од вршење на занаетчиската дејност-изработка на народни носии, иако со увид во жиро сметката, е утврдено дека тужителката во овој период остварила промет. Од овие причини, тужителката е задолжена со плаќање данок на промет на услуги ,согласно член 17 од Законот за данок на промет на производи и услуги кој предвидува дека данокот на промет на производи и услуги се плаќа на прометот на услуги што се врши со надомест, а со оглед на начинот утврден на плаќање на данокот на промет на услуги во смисла на член 25 и 26 од наведениот закон. Поради ненавременото плаќање на данокот од услуги, тужителката согласно член 37 од истиот закон е задолжена и со соодветен износ на камата.

Врз основа на извршениот увид во билансот на приходи и расходи за 1999 и 2000 година, е утврдено дека тужителката не искажала приходи, туку само расходи во работењето. Но, според

прометот внесен во жиро сметката, во постапката на контрола е утврдено дека тужителката остварила приходи во овој период, поради што е задолжена со плаќање соодветен износ на име данок од добивка и камата по овој основ. Ова, согласно член 8 од Законот за данокот од добивка кој предвидува дека основа за пресметување на данокот од добивка, е добивката која се утврдува во даночниот биланс, а добивката преставува разлика меѓу вкупните приходи и вкупните расходи на даночниот обврзник во износи утврдени согласно со прописите за сметководството, освен приходите и расходите за кои со овој закон е пропишан друг начин на утврдување.

При ваква состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение на тужениот орган е правилно и законито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.331/01од 29.04.2003 година.

53.Доколку органот за јавните приходи оцени дека искажаната пазарна вредност од обврзникот во даночната пријава не е реална, ќе ја утврдува пазарната вредност со споредба на вредноста на ист или соодветен имот од друг познат обврзник.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение, одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи - Регионална дирекција од 02.11.2001 година, со која е задолжен со данок на имот за 1999 година во износ од 877,00 денари. Ова решение е донесено во исполнување на пресудата на овој суд 20.06.2000 година, со која тужбата на тужителот е уважена и оспореното решение на Министерството за финансии од 29.06.1999 година е поништено, а со кое е одбиена жалбата на тужителот поднесена против решението на Управата за јавни приходи - Дирекција од 10.03.1999 година. Притоа, со оваа пресуда е укажано дека при повторното постапување треба да се има во предвид дека не е правилно

утврдена фактичката положба во смисла на тоа кога е извршено споредувањето и дали е правилно. Постапувајќи по пресудата тужениот орган утврдил дека со обжаленото решение правилно е утврдена фактичката положба правилно е применет законот во смисла на даденото укажување, а имено вредноста на предметниот стан е утврдена по пат на споредба со стан во површина од 81,12 м² кој се наоѓа во истата зграда со утврдена пазарна вредност од 1.543.728,00 денари односно за сите станови е утврдена вредност од 19.400,00 денари по метар квадрат. При таква состојба тужениот орган оценил дека првостепеното решение е правилно и донесено во согласност со член 4 од Законот за даноците на имот.

Согласно член 2 став 1 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94 и 71/96), данокот на имот се плаќа на сопственост на недвижниот имот, а согласно член 4 од истиот закон основата на данокот на имот претставува пазарна вредност на недвижен и подвижен имот со тоа што пазарната вредност ја искажува обврзникот на данокот во даночната пријава. Доколку органот за јавни приходи оцени дека искажаната пазарна вредност во даночната пријава не е реална, вредноста на имотот ја утврдува врз основа на споредба со вредноста на истиот или соодветен имот од друг обврзник.

При ваква утврдена фактичка и правна состојба на работите по предметот, Судот наоѓа дека со донесувањето на обжаленото решение не е применет на законот на штета на тужителот. Имено, образложението на оспореното решение содржи јасни и целосни причини за правната и фактичката состојба на работите по предметот со која и Судот се согласува во целост.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1156/02 од 15.01.2004 година.

54. Намалениот обем на работа во вршење на адвокатска дејност може да се истакнува при пресметувањето на годишниот данок од доход.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи-Регионална дирекција од 07.11.2001 година, со кое е задолжен со аконтација на персонален данок од доход, придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за вработување и надоместок за води за 2001 година, во вкупен износ од 65.789,00 денари.

Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е правилно и законито. Ова од причини што првостепениот орган утврдил дека основицата на која е пресметана аконтацијата на данокот од доход за 2001 година е во согласност со член 89 од Законот за персонален данок од доход, како збир од искажана основа за пресметување на данокот на добивка за 2000 година во износ од 144.496,00 денари и личните примања утврдени во износ од 113.194,00 денари, но не помалку од најниската основица на плата по гранка утврдена во 2000 година согласно член 5 од Законот за плати. Нето приходот утврден на овој начин е намален за личното ослободување од член 10 од Законот за персонален данок од доход, кој за 2001 година изнесува 30.000,00 денари. На така добиената годишна даночна основа со примена на стапките од член 12 од истиот закон утврдена е аконтација на данок за 2001 година во износ од 34.154,00 денари. Основата на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување, за вработување и надомест за води е утврдена врз основа на најниските основици на плати на гранки за периодот јануари-декември 2000 година, зголемени со предвидениот пораст на цените на мало за 2001 година од 2,2%. Придонесот за пензиско осигурување е пресметан по ставка од 20% , согласно Одлуката на стапките за придонес на платите за пензиско и инвалидското осигурување, а придонесот за вработување по ставка од 1,5%, пресметан е согласно со член 1 од Одлуката на стапката на придонесот за вработување (“Службен весник на РМ“ бр.78/93), а додека пак надоместокот за вода е пресметан по ставка од 0,20% согласно со член 132 алинеја 2 од Законот за води (“Службен весник на РМ“ бр.4/98).

Воедно тужениот орган ги ценел и жалбените наводи за неправилно утврдената даночна основица за пресметаниот персонален данок и неправилно земената шифра на дејност во која не припаѓаат адвокатите но најде дека се неосновани, затоа што адвокатите согласно националната класификација на дејностите се сврстени во класата 7411, која класа не опфаќа активности на судови, односно во класа 75.23 и се водат под шифра 74-други деловни активности-правни работи што одговараат на старата шифра 110904 од Единствената класификација на дејностите. Исто така, во врска со жалбениот навод за неработењето на правосудните органи кои имале влијание на приходот на адвокатите ги оценил како неосновани и без влијание за поинакво одлучување бидејќи не се утврдувале во оваа постапка и не можат да бидат предмет на оценка. Неосновани се и наводите во врска со изнесените пресметки на даночните основици, данокот и придонесите и надоемстокот за вода и нивното споредбено анализирање хронолошки по години а во врска со времето на донесувањето на решението. Даночната основица е утврдена врз основа на најниските основици на плати по гранки за период јануари -декември, зголемена со предвидениот пораст на цените за мало за 2001 година.

Со оглед на изнесената правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот најде дека со донесувањето на оспореното решение не се сторени повреди на правилата на постапката, правилно е утврдена фактичката положба и правилно е применет законот. Притоа, во образложението на оспореното решение дадени се јасни причини во врска со тоа, со кои се согласува и овој суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.808/02 од 15.01.2004 година.

55.Пресметувањето и наплатата на камата поради ненавремено плаќање на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување и придонесот за вработување, се врши според Законот за утврдување и наплата на јавните приходи.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи – Регионална дирекција од 17.09.2001 година, со кое во постапка на контрола на пресметување и плаќање на персоналниот данок и придонеси од плата за периодот од 01.01.2000 до 30.08.2001 година се констатирани одредени неправилности и незаконитости, заради чие отстранување тужителот е задолжен да уплати персонален данок од доход во износ од 123.397,00 денари, камата на персоналниот данок од доход во износ од 18.081,00 денари да изврши уплата на персонален данок од доход во износ од 6.864.483,00 денари, камата на персоналниот данок од доход од 1.050.907,00 денари, придонес за пензиско и инвалидско осигурување во износ од 23.938.884,00 денари со камата од 3.521.553,00 денари, придонес за здравствено осигурување во износ од 7.734.052,00 денари со камата од 654.644,00 денари, придонес за вработување во износ од 1.810.704,00 денари со камата од 266.270,00 денари, како и да допресмета и плати камата на даночниот долг по сите основи сметано од 01.09.2001 година до денот на уплатата. Тужениот орган оценил дека жалбата на тужителот изјавена во делот на пресметаната камата за придонесот за пензиско и инвалидско осигурување и придонесот за вработување е неоснована, бидејќи во Законот за пензиското и инвалидското осигурување и во Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност е предвидено дека во поглед на каматата се применуваат прописите од областа на даноците на граѓаните или конкретно Законот за персоналниот данок од доход и Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, кои предвидуваат дека на износот на данокот што не е платен во пропишаниот рок се плаќа камата.

Тужителот во тужбата укажува дека решението на тужениот орган е незаконито бидејќи на износите на неплатениот придонес за пензиско и инвалидско осигурување и придонесот за вработување се пресметани камати, иако Законот за пензиското и инвалидско осигурување и Законот за

вработување и осигурување во случај на невработеност не содржат одредби кои се однесуваат на плаќање камата поради ненавремена уплата на овие придонеси. Од овие причини предлага оспореното решение да биде поништено поради погрешна примена на наведените закони.

Како во случајот се работи за утврдување правно прашање, а имено дали на износите на неплатениот или ненавременно платениот придонес за пензиско и инвалидско осигурување и придонес за вработување се плаќа камата, Судот оцени дека во случајов може да решава по работата без списите по предметот.

Согласно член 184 став 1 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување (“Службен весник на РМ“ бр.80/93), за застареноста, отпишувањето, присилната наплата на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување, како и за казнените камати се применуваат прописите за даноците на граѓаните.

Согласно член 97 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (“Службен весник на РМ“ бр.37/97), Заводот има право кај работодавецот да врши увид во евиденцијата за пресметување и наплатување на придонесот за вработување, со тоа што ако при вршењето на увидот од став 1 на овој член, Заводот утврди дека не е правилно пресметан или наплатен придонесот поднесува барање до органот за јавни приходи за преземање мерки, а може да бара и присилна наплата на придонесот за вработување по судски пат според прописите за даноците на граѓаните.

Согласно член 103 од Законот за персонален данок од доход (“Службен весник на РМ“ бр. 80/93...71/96), на износите на даноците што не се платени во пропишаните рокови, обврзникот плаќа камата по 0,3% дневно за секој ден задоцнување.

Согласно член 66 од Законот за изменување и дополнување на Законот за персонален данок од доход (“Службен весник на РМ“ бр.8/01), во членот 103 зборовите “по стапка од 0,3% дневно за секој ден задоцнување“ се бришат.

Согласно член 143-а од овој закон, во поглед на присилната наплата на данокот на доход, камата и враќањето на повеќе или погрешно уплатен данок соодветно се применуваат

одредбите од Законот за утврдување и наплата на јавните приходи.

Со Законот за утврдување и наплата на јавните приходи (“Службен весник на РМ“ бр.13/01), (член 3 став 1 точка 1), определено е дека јавни приходи се финансиски средства што ги остварува државата и други јавно -правни тела за финансирање на јавните расходи (даноци и придонеси).

Согласно член 63 од овој закон, на износот на данокот што не е платен во пропишаниот рок се плаќа камата во висина од 0,1% за секој ден задоцнување.

Според член 75 од преодните и завршни одредби на овој закон, со денот на влегувањето во сила на овој закон -22 февруари 2001 година, помеѓу другите, престанува да важи член 184 став 1 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

Од цитираните законски одредби произлегува дека до влегувањето во сила на Законот за утврдување и наплата на јавните приходи, пресметувањето и плаќањето на каматата на придонесот за пензиското и инвалидското осигурување и придонесот за вработување се вршел според одредбите на Законот за персоналниот данок од доход, кој предвидува пресметување и плаќање камата поради ненавремено плаќање на овие придонеси, додека по влегувањето во сила на Законот за утврдување и наплата на јавните приходи на 22 февруари 2001 година, пресметувањето и наплатата на каматата се врши според одредбите на овој закон (член 63).

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, Судот смета дека во постапката на контрола извршена кај тужителот за периодот од 01.01.2000 до 30.08.2001 година, тужителот правилно е задолжен со плаќање камата поради ненавремена уплата на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување и придонесот за вработување, согласно со одредбите на законите кои важеле во периодот за кој е вршена контрола кај тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.375/02 од 26.01.2004 година.

56. За издавање одобрение за изградба на објект во непосредна близина на споменик на културата, потребна и е согласност од надлежниот Завод за заштита на спомениците на културата.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека по барање на инвеститорот, првостепениот орган му издал одобрение за градба од 16.01.2000 година, со кое му одобрува изградба на објект-административно деловен објект, согласно техничката документација одобрена од органот.

Тужениот орган, со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на АД Н.Н. од С. и оценил дека правилно постапил првостепениот орган кога го издал обжаленото одобрение за градба од причини што инвеститорот ги приложил сите докази предвидени во член 19 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти (“Службен весник на СРМ“ бр.15/90 и “Службен весник на РМ“ бр.18/99), меѓу кои и услови за градба од 20.06.2000 година, издадени во согласност со урбанистичкиот план за одноското место.

Тужителот во поднесената тужба, а и во жалбата го оспорува решението, меѓу другото и затоа што со самата изградба на објектот по издаденото одобрение за градба, која ќе се врши до самата ивица од хотелот “М.Н.“, се доведува во прашање неговата стабилност, безбедност и функција, што може да предизвика неконтролирано рушење. Ова, особено ако се има предвид и фактот дека хотелот “М.Н.“ познат како “М.М.“ е под заштита на Заводот за заштита на споменици на културата, како споменик на културата со решение од 20.05.1996 година, приложено како доказ.

Судот наоѓа дека со оспореното ршение е повреден законот на штета на тужителот.

Имено, во член 19 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти (“Службен весник на СРМ“ бр.15/90. 11/91 и “Службен весник на РМ“ бр.11/94 и 18/99), е предвидено што се поднесува кон барањето за издавање на одобрение за градба, а

од издаденото одобрение за градба и оспореното решение се гледа дека се приложени доказите во смисла на наведената одредба, како што констатирал и тужениот орган.

Меѓутоа, според член 6 став 2 од Законот за заштита на спомениците на културата (“Службен весник на СРМ“ бр.24/73, 42/76 и “Службен весник на РМ“ бр.12/93), никој не може да превземе било какви дејствија на споменик на културата или во негова непосредна близина без дозвола од надлежниот завод.

Во конкретниот случај, тужителот уште во жалбата укажал, со прилагање на докази, дека издаденото одобрение за градба на административно деловниот објект, се однесува на објект кој ќе се изведува во непосредна близина на хотелот “М.Н.“ кој е утврден како споменик на културата со решение од 20.05.1996 година на Заводот за заштита на споменици на културата на град Скопје, но тужениот орган овие наводи не ги оценил, иако, согласно со член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка беше должен да ги оцени. Оценката, пак, на овие наводи, во конкретниот случај е од суштествено значење за одлучувањето, затоа што со потврдувањето на издаденото одобрение за градење, е овозможено изведување на градежни дејствија во непосредна близина на споменик на културата, без да се побара дозвола од надлежниот завод за заштита на спомениците на културата.

Освен тоа, Судот смета дека тужениот орган при одлучувањето по жалбата, повикувајќи се на членот 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти, морал да го има предвид и ставот 2 на овој член, чија одредба гледана во врска со членот 6 од Законот за заштита на спомениците на културата, упатува на заклучок дека и во случаите кога треба да се гради објект во непосредна близина на споменик на културата, со барањето за издавање на одборение за градење, инвеститрот е должен да приложи и мислење за техничката документација од надлежниот Завод за заштита на спомениците на културата. На таков заклучок упатуваат и одредбите на членовите 44 и 45 од Законот за заштита на спомениците на културата.

При ваква правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот наоѓа дека за издавање на одобрение за изградба на објект во непосредна близина на споменик на

културата, не е доволно само прилагање на доказите кон барањето во смисла на член 19 став 1 од Законот за изградба на инвестициони објекти, туку, согласно со наведените одредби од Законот за заштита на спомениците на културата, како и со член 19 став 2 од Законот за изградба на инвестициони објекти, мора да биде прибавена дозвола, а претходно и мислење од надлежниот завод за заштита на спомениците на културата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.350/01 од 13.06.2001 година.

57. Не може да се издаде решение за издавање на одобрение за подготвителни работи за градење на објект, доколку изминал рокот предвиден за градба во одобрението за градба.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека тужителот поднел барање на 25.06.1999 година до првостепениот орган за издавање на одобрение за подготвителни работи за изградба на објект, станбена зграда од П+4 ката на КП.бр. во м.в. "Н.Н."-Д.. Кон барањето приложил решение за доделување на користење на градежно земјиште од 22.01.1994 година , елаборат за подготвителни работи на градилиштето и извод од урбанистичкиот план од 03.06.1999 година за Д.. Со првостепеното решение ова барање не е одобрено, врз основа на член 18,19 и 21 од Законот за изградба на инвестициони објекти ("Службен весник на СРМ" бр.15/90 и 11/91 и "Службен весник на РМ" бр. 11/94 и 18/99).

Тужениот орган со оспореното решение жалбата на тужителот против првостепеното решение ја одбил како неоснована. Ова, од причини што првостепениот орган утврдил дека тужителот во моментот на одлучувањето не приложил доказ дека го продолжил правото на користење на земјиштето,

па не се исполнети законските услови за издавање на одобрението за подготвителни работи за градење на предметниот објект.

Според член 21 од Законот за изградба на инвестициони објекти (“Службен весник на СРМ“ бр.15/90 и 11/91 и “Службен весник на РМ“ бр. 11/94 и 18/99), подготвителните работи за изградба на објект, се изведуваат врз основа на одобрение за градење на тој објект, или врз основа на посебно одобрение за издавање на тие работи за што одлучува надлежниот орган за издавање на одобрение.

Според член 18 од истиот закон, со градење на објект се започнува по добивањето на одобрението за градба, а според член 19 став 1 точка 1 - 5, помеѓу другото кон барањето за издавање одобрение за градба се прилага и доказ за правото на користење на земјиштето на кое ќе се гради објектот.

Со оглед на изнесената правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот најде дека оспореното решение е донесено во согласност со законот.

Тужбените наводи дека со измените и дополнувањата на Законот за градежно земјиште (“Службен весник на РМ“ бр.18/99) со членот 7 се брише членот 23 од Законот за градежно земјиште (“Службен весник на РМ“ бр.10/89,18/89, 21/91, 71/96) и обврската на корисникот на земјиштето за отпочнување со градба на објектот во рок од 2 години повеќе не постои, Судот оценува дека се без влијание за поинакво одлучување затоа што во самото решение од 25.01.1994 година за доделување на градежното земјиште е определен рок за изградба на објектот од 2 години по правосилноста на решението. Со оглед на тоа што рокот определен во тоа решение е изминат, а тужителот не приложил доказ за продолжување на рокот, Судот наоѓа дека органите правилно заклучиле дека тужителот со барањето не приложил доказ за правото на користење на земјиштето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1188/00 од 22.03.2001 година.

58.Условите за градба се доказ во постапката за издавање на одобрение за градба и ако се утврди дека се со

невистинита содржина, треба да се сметаат за лажна исправа што е причина за повторување на постапката.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со одобрение за градење од 29.03.2000 година, првостепениот орган и одобрил на инвеститорот М.М. од С. да изгради станбено деловен објект на улица "Б.Б." во С., согласно со член 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти

("Службен весник на СРМ" бр.15/90 и 11/91 и "Службен весник на РМ" бр.11/94 и 18/99), од причини што кон барањето за издавање на одобрение инвеститорот ги поднел сите докази предвидени во означениот член, помеѓу другото и услови за градба од 17.03.2000 година.

На ден 23.11.2000 година лицето Н.Н. од С. поднела барање до првостепениот орган за огласување за ништовно на означеното одобрение за градба, врз основа на член 267 став 1 точка 3 и 5 од Законот за општата управна постапка. Од наводите во барањето произлегува дека подносителката на барањето Н.Н. поднела и жалба против означеното одобрение за градба, која со решение на второстепениот орган од 30.10.2000 година и била отфрлена како ненавремена.

Второстепениот орган, решавајќи по барањето, со решението од 21.02.2000 година го огласил за ништовно одобрението за градба од 29.03.2000 година согласно со член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка односно од причини што оценил дека извршувањето на издаденото одобрение за градење воопшто не е можно. Ова, затоа што условите за градба врз основа на кои е издадено одобрението, се соопштени спротивно на постојниот урбанистички план и тоа во однос на изградбата на поткровјето, (кое не е предвидено во планот), што се гледа од изводот на урбанистичкиот план на ДМ бр.114/2000, заведен од првостепениот орган од 20.06.2000 година.

Судот наоѓа дека со оспореното решение се повредени правилата на управната постапка, што се од значење за одлучувањето по предметот.

Имено, според член 268 став 1 од Законот за општата управна постапка, решението може во секое време да се огласи за ништовно по службена должност или по предлог на странката или јавниот обвинител.

Во конкретниот случај, означеното одобрение за градба е огласено за ништовно, по предлог на лицето Н.Н. од С., која воопшто не била странка, односно не учествувала во постапката при издавањето на одобрението за градба.

При ваква состојба на работите по предметот, кога барањето за примена на ова вонредно правно средство не потекнало од странката, според наоѓањето на Судот, тужениот орган таквото барање можел да го сфати само како иницијатива за огласување на одобрението за ништовно по службена должност.

Тоа што во барањето за огласување на решението за ништовно е наведено дека подносителот на барањето поднел и жалба против означеното одобрение за градба, (која со решение од 30.10.2000 година била отфрлена како ненавремена), според наоѓањето на Судот, не значи дека тоа лице било странка во постапката при издавањето на одобрението која може да поднесе предлог за огласување на решение за ништовно, туку, (доколку смета дека како заинтересирано лице требало да биде вклучена во таа постапка), остварувањето на своите права требало да ги бара преку вонредното правно средство - обнова на постапката, во смисла на член 249 став 1 точка 9 од Законот за општата управна постапка.

Од друга страна, пак, не може, според мислењето на Судот, да се огласува за ништовно одобрение за градба, а како причина да се наведува постоењето несогласност на соопштените услови за градба со урбанистичкиот план. Ова, затоа што според член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96, 28/97 и 18/99), условите за градба не се донесуваат во форма на решение, туку се соопштуваат, при што, според ставот 2 на овој член, соопштените услови за градба мора да ги содржат општите

и урбанистичко-архитектонските услови утврдени во урбанистичките планови, како и графички прилог кој претставува извод од планот.

Со оглед на тоа што условите за градба не се издаваат во форма на решение, тие во постапката за издавање на одобрение за градење можат да се третираат само како доказ во постапката (исправа издадена од надлежен орган). Притоа, ако се утврди дека содржината на издадените услови за градба не произлегува од соодветниот урбанистички план, тие, според мислењето на Судот, треба да се третираат како лажна исправа, а кога решение кое станало конечно и правосилно е засновано на лажна исправа, тое е причина за повторување на постапката врз основа на точка 2 на член 249 од Законот за општата управна постапка, за која нема рок, а не е причина за огласување на решение за ништовно.

Пресуда во Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.592/01 од 18.10.2001 година.

59. Донесените просторни и урбанистички планови важат и по истекот на роковите во кои требало да бидат ревидирани се до донесувањето на нов урбанистички план.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека првостепениот орган со одобрение од 04.05.2001 година им одобрил на лицата М.М. и Н.Н. од С. да изведат оградување на дел од КП.бр.4969 КО С. спрема зебот на улица "Ј.Ј." во С., од североисточната страна во должина од 4,50 м со нетранспарентна ограда (бетонски парапет) во висина од 0,60 метри и транспарентна (железна) ограда со висина од 1,00 метри, согласно со член 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти ("Службен весник на СРМ" бр.15/90 и 11/91 и "Службен весник на РМ" бр.11/94 и

18/99). Имено, првостепениот орган утврдил дека кон барањето за издавање на одобрение за градба на ограда, инвеститорот ги поднел сите докази предвидени во член 19 став 1 од означениот закон, помеѓу другото и услови за градење од 23.04.2001 година, соопштени во согласност со измените на дел од деталниот урбанистички план за блок број 4 извршени со одлука на Собранието на општина С. од 13.07.1994 година, со кои било предвидено проширување на цебот на улица “Д.Д.” во парцелата КП.бр.4969, а со тоа и затварање на спојот на цебот на оваа улица со улицата М.Т., односно во согласност со член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Службен весник на РМ“ бр.4/96, 28/97 и 18/99).

Тужениот орган со оспореното решение ја уважил жалбата на заинтересираните лица (жители на улицата “М.Т.” и улицата “Д.Д.” во С.) и го поништил означеното одобрение за градење на дворна ограда, од причини што првостепениот орган не утврдил дали Одлуката за измена и дополнување на Урбанистичкиот план на С. од 13.07.1994 година е во важност, со оглед на поминатиот рок од 5 години предвиден во член 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Службен весник на РМ“ бр.18/99). Исто така, тужениот орган оценил дека од битно значење за правилно решавање на предметот е мислењето на Главниот архитект на С., (кој поднел иницијатива до Советот на општината С. за покренување на постапка за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план -блок број 4 во С.), поради што е неопходно да се прекинат сите преземени дејствија околу издавањето на предметното одобрение до разрешувањето на претходното прашање околу покренатата иницијатива на Главниот архитект.

Тужителите со тужбата го оспоруваат решението на тужениот орган поради неправилно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалниот закон и истакнуваат дека ставот 3 на членот 7 од Законот за измени и дополнувања на Законот за просторно и урбанистичко планирање е јасен и прецизен, па погрешил тужениот орган кога утврдил дека Деталниот урбанистички план за блок број 4 во С. не бил во важност во моментот на донесувањето на одобрението за

градба, од причини што изминал рокот од 5 години во кој требало да се изврши ново планирање на просторот. Исто така, во тужбата појаснуваат дека одлуката на Собранието на општина С. за измена на Деталниот урбанистички план за блок број 4 е донесена по добиена согласност од Министерството за урбанизам, градежништво, сообраќај и екологија од 25.02.1994 година, а дека оваа одлука била донесена во законски пропишана постапка, се гледа и од решението на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.142/94 од 14.12.1994 година, со кое е одлучено да не се поведува постапка за оценување на законитоста на означената одлука.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителите.

Имено, тужениот орган погрешно го сфатил членот 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.18/99), затоа што со овој член, освен ставот 2 на член 20 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96), е изменет и ставот 3, кој предвидуваше дека урбанистичките планови кои не се ревидирани по истекот на роковите од став 2 на овој член, ќе се сметаат за недонесени. Измената на овој став од членот 20 е сосем во спротивна насока од онаа во која се наоѓа сфаќањето на тужениот орган, затоа што сега просторните и урбанистичките планови не престануваат да важат по истекот на роковите во кои требало да бидат ревидирани, туку претходно донесените урбанистички планови престануваат да важат тогаш кога ќе биде донесен нов урбанистички план.

Од наведеното произлегува дека со измените и дополнувањата извршени со Одлуката од 13.07.1994 година, Деталниот урбанистички план на општина С.- за блок број 4 не може да се смета за недонесен, односно не може да се доведува во прашање неговата важност во моментот на донесувањето на одобрието за градба, затоа што друг детален урбанистички план не е донесен. Оттука, тужениот орган требало да утврди само тоа дали условите за градба врз основа на кои е издадено одобрието се во согласност со означената Одлука за измена и

дополнување на планот, а не да се впушта во оценка на законитоста на означената одлука, што не е негова надлежност.

Впрочем, во списите на предметот е приложено решението на Уставниот суд на Република Македонија од 14.12.1994 година, со кое е одлучено да не се поведува постапка за оценување на законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на дел од Деталниот урбанистички план на град С.-блок број 4 од 12.07.1994 година и оваа одлука тужениот орган требало да ја има предвид при одлучувањето по жалбата. Имајќи го предвид означеното решение на Уставниот суд од кое се гледа дека при донесувањето на означената одлука за измена и дополнување на Деталниот урбанистички план, била обезбедена и потполно почитувана постапката пропишана со закон и дека измената на планот е направена по претходна согласност од Министерството за урбанизам, градежништво, сообраќај и екологија од 25.02.1994 година, Судот ги оцени како неосновани наводите изнесени во образложението на оспореното решение дека ваква согласност од страна на Министерството не била дадена.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.2056/01 од 31.10.2002 година.

60.Одобрение за урбани-санациони мерки не може да се издаде за објект кој е срушен и за кој е изработен проект за техничка реконструкција.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека првостепениот орган на инвеститорите Е и М. А. од С. им издал одобрение од 14.04.2000 година да извршат урбано- санациони мерки на постојниот објект заради подобрување на сеизмичка стабилност, модернизација на објектот со внесување на нови инсталации, подобрување на звучна и тополотна изолација, одржување и осовременување на врати, прозори, кровен покривач и фасада на

објект на улица "С .Ј. Д" бр.3 во С. Одобрението е засновано на член 26-а од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96 и 28/97), и член 3 алинеја 1, 2, 4, 5 и 6 и член 4 од Правилникот за начинот, постапката за применување на урбано-санациони мерки ("Службен весник на РМ" бр.11/97).

Според издаденото одобрение, наведените урбани и санациони мерки ќе се извршат во согласност со Проектот со тех.бр.020 изработен од "Технопроект инжинеринг" заверен кај првостепениот орган, а кој е составен дел на одобрението.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужтелката.

Судот најде дека со оспореното решение погрешно е применет законот.

Имено, во членот 26-а од Законот за просторно и урбанистичко планирање е предвидена можност за издавање на одобрение за урбани санациони мерки, но само за постојни станбени објекти кои со урбанистичкиот план не се предвидуваат а за кои има непоходна потреба за подобрување за хигиенско-техничките услови за живеење. Притоа, одобрените, врз основа на оваа одреба, урбани санациони мерки не можат да предвидуваат уривање на објектот и изградба на нов објект, ниту можат да се однесуваат на темелна - реконструкција на објектот.

Правилникот, пак, за начин и постапка за применување на урбани санациони мерки ("Службен весник на РМ" бр.11/97) кој е донесен врз основа на член 27 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, се однесува на примена на урбани санациони мерки во населбите за кои со генерален или детален урбанистички план е утврдена потребата од обезбедување на елементарни услови за живот во објектите. Според наоѓањето на Судот, објектите на кои се однесува овој правилник се предвидени со планот, што е различно од членот 26-а од Законот кој се однесува на објекти чие натамошно постоење со урбанистичкиот план не се предвидува.

Во конкретниот случај, одобрението за урбани санациони мерки првостепениот орган го засновал и врз член 26-а од Законот за просторно и урбанистичко планирање и врз одредбите од Правилникот, што е правно неприфатливо, а и

противречно само со себе. Од друга страна, членот 26-а и Правилникот и одвоено да се земат не можат во конкретниот случај да бидат основ за издавање на одобрение за урбани санациони мерки. Ова, затоа што од списите, меѓу кои е и проектот со тех.бр.020 - составен дел на одобрението, се гледа дека урбани санациони мерки се одобрени на објект на КП.бр.10147/2, кој е помошен објект и како таков е запишан и во Имотниот лист бр.40243 КО Ц. (шифра 511). Освен тоа, од описот на градежните работи во проектот со тех.бр.020 се гледа дека во прашање е темелна реконструкција, на објект кој е срушен, што се потврдува и од наводите во одговорот на тужбата поднесен од заинтересираните лица Е и М.А., во кој тие наведуваат дека објектот постоел во време на издавање на одобрението.

Изнесеното јасно покажува дека во конкретниот случај немало основ за издавање на одобрение за урбани санациони мерки, поради што Судот оцени дека тужениот орган го повредил законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2064/00 од 7.06.2001 година.

61.Измена на корисникот во катастарскиот операт, не може да се врши врз основа на исправка на техничка грешка направена при снимањето на недвижноста.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека тужениот орган во постапка на на одржување на премерот и катастарот на земјиштето на КО Г., постапувајќи по барањето на П.А., П.М. и П.А. за исправка во катастарскиот операт и катастарскиот план за КО Г. во ПЛ.бр.1649 КО Г. на КП.бр.726/1, КО Г. извршил увид во службената евиденција и приложената документација и констатирал дека со извршениот премер од 1979 година во ПЛ.бр.1649 КО Г. КП.бр.726/1 е заведена на П.А. на дел од 2/6, П.А. на дел од 1/6, П.М. на дел од 1/6 и П.Р. на дел од 2/6, а притоа констатирал дека лицето П.Р. со 2/6 идеален дел е

упишан во катастарскиот операт без правен основ. Ова затоа што првостепениот орган извршил идентификација со споредување на скиците од 1963 година и деталните скици од деталниот премер од 1979 година и утврдил дека КП.бр.325 КО Г. од пописен катастар која била заведена на П.Г. врз основа на договор за физичка делба Ов.бр.1292/69 покрај другите катастарски парцели наведени во образложението на првостепеното решение одговара и на дел од КП.бр.726/1 со површина од 1180 м² од деталниот премер. Со оглед на тоа што П.Р. е наследник на П.Г. тој можел да биде корисник само на делот од КП бр.726/1 во површина од 1180 м², односно на делот од 59/312 идеален дел, а не како што е запишано со премерот од 1979 година 2/6 идеален дел на оваа катастарска парцела. Од овие причини, првостепениот орган во смисла на член 51 став 1 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), извршил исправка по однос на делот од поседот на сокорисниците во ПЛ.бр.1649 КО Г. на начин подробно опишан во диспозитивот на првостепеното решение од причина што утврдил дека на тој начин се отстранува сторената грешка при премерот од 1979 година за КО Г.

Со оспореното решение тужениот орган ја одбил како неоснована жалбата на тужителот и констатирал дека со првостепеното решение не е повреден законот на штета на тужителот, притоа прифаќајќи ги во целост причините на првостепениот орган.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека во конкретниот случај органите во постапката го повредиле Законот за штета на тужителот.

Според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), измените на корисниците во катастарскиот операт ќе се вршат врз основа на правосилна одлука на суд или друг надлежен орган како и врз основа на договор за промет на земјиштето заверен од судот.

Според член 51 став 1 од истиот закон, во вршењето на работите на одржувањето на премерот и катастарот на земјиштето органот на управата надлежен за геодетските работи ги отстранува сите утврдени недостатоци и пропусти во

снимањето на деталите, геодетскиот елаборат, плановите и катастарскиот операт.

Од изнесеното се гледа дека во управната постапка е извршена измена на корисникот во катастарскиот операт за КО Г. во однос на катастарската парцела означена погоре при што за таквата промена не е приложен правен основ во смисла на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето, туку првостепениот орган се повикал на наведениот член 51 од истиот закон, а тоа тужениот орган го прифатил како правилно постапување, иако очигледно е дека е во прашање погрешна примена на законот.

Имено, врз основа на членот 51 став 1 од Законот, може да се отстрануваат само недостатоци и пропусти направени при снимањето, односно можат да се вршат само исправање на грешки од технички карактер, а измената на корисникот, што подразбира и делот на поседот, не може да се врши како измена на техничка грешка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.683/01 од 16.05.2002 година.

62.Органите надлежни за запишување во катастарот на недвижностите, не се овластени да создаваат ниту да определуваат сосопственички односно сокориснички односи, туку само веќе утврденото право да го запишат на носителот на правото.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Првостепеното решение е донесено во постапка на излагање на јавен увид на податоците за недвижностите со утврдување на правата на недвижностите за катастарската општина П. и со него е утврдена содржината на недвижностите во пописен лист број 1484 кои се состојат од земјиште означено со КП.бр.1708 во м.в. “Н.Н.”-двор со површина од 1609 м², а како носители на правата на оваа недвижност се означени АД “О.П.”-

О. на 3/8 идеален дел и Република Македонија на 5/8 идеален дел, при што во точката “в” на првостепеното решение е означено дека 5/8 идеален дел се сопственост на Република Македонија, а корисник е Националниот парк “Г.”-О.. Според точка “б” на истото решение, правото на користење е утврдено врз основа на постојната катастарска евиденција и тоа ПЛ.бр.147 и ПЛ.бр.648 за КО П..

Тужителот во поднесената жалба против првостепеното решение наведува дека површината на означеното земјиште е погрешно утврдена и дека погрешно е запишан како сокорисник со друго лице со кое нема врска во правото на користење, а до тоа дошло затоа што првостепениот орган не ја зел предвид документацијата приложена од тужителот (решение за доделување земјиште, локација) како и постојната катастарска евиденција.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована без да ги оцени и без да даде одговор на наводите во жалбата со што сторил повреда на член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, според кој, во образложението на второстепеното решение мораат да се оценат и сите наводи во жалбата.

Оценка на наводите во жалбата тужениот орган морал да даде во оспореното решение и поради фактот што од првостепеното решение не може да се види зошто е така постапено, односно во тоа решение, кое е изготвено на образец, нема оценка на наводите изнесени во жалбата. Така, нема одговор на наводите кои тужителот основано ги истакнува, а тоа е, од кои причини при утврдувањето на содржината на недвижностите во пописниот лист број 1484 КО П. не е земена предвид документацијата која била приложена од тужителот, а врз основа на која тој веќе бил евидентиран и во кастарот на земјиштетот-поседовен лист број 648, како и по кој основ тужителот на означената недвижност е запишан како сокорисник со друго лице.

Овие наводи бараат конкретен одговор, поради што, опширното образложение дадено во оспореното решение кое е воопштено и кое пред сè ги образлага соодветните одредби на Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите (“Службен весник на СРМ“ бр.27/86 и 17/91),

Судот не можеше да го прифати како одговор на наводите во жалбата. Дотолку повеќе што од образложението на оспореното решение произлегува дека податоците од пописниот катастар не се земаат предвид, а во првостепеното решение стои дека правото е утврдено врз основа на постојната катастарска евиденција (катастар на земјиште) која, очигледно е, не е пописен катастар туку, исто така, востановена врз основа на извршен премер. Притоа, останува нејасно зошто како основ за правото на означеното земјиште, освен поседовниот лист број 648 во кој како корисник е запишан само тужителот, е земен и поседовниот лист број 147 во кој, на земјиште со други катастарски ознаки како корисник е запишан Националниот парк "Г" и притоа, на ново формираната катастарска парцела број 1708 со површина од 1609 м² првостепениот орган на запишаните корисници им ги определил и идеалните делови, без да наведе правен основ во смисла на член 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите, во кој тие делови се определени. Ова, затоа што во постапката на запишување во катстарот на недвижностите, органите надлежни за геодетските работи не се овластени да создаваат сосопственички односно сокориснички односи, ниту да ги определуваат сосопственичките односно сокориснички делови, туку веќе утврденото право во некој од правните основи предвидени во член 58 од означениот закон, да го запишат на носителот на правото.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1823/01 од 20.06.2002 година.

63. За запишување на правата на недвижностите на странско лице, не е доволно да постои само правно дело, туку мора да бидат исполнети и услови утврдени со закон.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот на 16.03.1999 година поднел до првостепениот орган барање за запишување во катастарот на недвижности за КО Ц., заведено под УП.бр. Кон барањето приложил договор за купопродажба на деловен простор од 07.03.1991 година склучен меѓу ОП "Ј.Ј." Б. и Г.П. "М," С. и друга документација. Ова, барање со првостепеното решение е одбиено како неосновано.

Тужениот орган со оспореното решение, жалбата на тужителот против првостепеното решение ја одбил како неоснована. Ова од причини што според член 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите ("Службен весник на СРМ" бр.27/86 и 17/91), запишувањето во катастарот на недвижностите се врши врз основа на исправи составени во законски пропишана форма, правосилни судски одлуки и закон или одлука на државен орган. Во конкретниот случај, според наоѓањето на тужениот орган, приложената документација кон списите на предметот, а особено договорот за купопродажба на деловен простор од 07.03.1991 година склучен меѓу Г.П. "М.М."С. , како продавач и ОП "Ј.Ј." Б., како купувач, не претставува основ во смисла на цитираната законска одредба, затоа што од списите на предметот се гледа дека првостепениот орган основано ги применил член 8 и 9 од Законот за начинот и постапката за усогласување на работењето на претпријатијата и другите правни лица кои вршат стопанска дејност на територијата на Република Македонија, а имаат седиште на територијата на другите републики на поранешна СФРЈ ("Службен весник на РМ" бр.3/93). Имено, претпријатието "Ј.Ј." Б. како купувач по наведениот договор, според статусот е правно лице кое согласно со одредбите од наведениот закон е под правен режим на истиот, додека пак НИС "Ј.Ј." дел од претпријатието за промет со нафта и нафтени деривати- извоз-увоз со седиште во Б. на улица "Н.Н." бр.1, не постоел како правен субјект во времето на склучување на договорот за купопродажба, ако се има предвид дека е запишан во судскиот

регистар на Окружниот суд во Н.С. со решението од 31.12.1991 година, а договорот за купопродажба на деловниот простор е склучен на 07.03.1991 година. Од ова произлегува дека при основањето на претпријатието во мешовита сопственост за надворешен и внатрешен промет на големо и мало “М.“ ДОО С. со седиште на улица “Б.Б.“ бр.3 во С. не може како странски основач да се јави и Јавното претпријатие НИС “Н.С.“ со П.О. Н.С. и како основачки влог при основањето на споменатото претпријатие да го внесе и предметниот деловен простор, за кој не се јавувал како купувач, а тоа според тужениот орган е во спротивност со Законот за начинот и постапката за усогласување на работењето на претпријатијата и другите правни лица кои вршат стопанска дејност на територијата на Република Македонија, а имаат седиште на територијата на другите републики на поранешна СФРЈ (“Службен весник на РМ“ бр.3/93).

Поради сето наведено, тужениот орган нашол дека првостепениот орган правилно одлучил да не го изврши запишувањето во катастарот на недвижностите за КО Ц. на деловниот простор по предметното барање, затоа што запишувањето се врши врз основа на валидни акти, во согласност со законските прописи, како што произлегува од нивната содржина, а постоечката документација за наведената недвижност, не обезбедува континуитет за запишувањето во смисла на член 50 и 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

Судот наоѓа дека, тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована. Притоа, освен причините дадени во оспореното решение, Судот го имаше предвид и следното:

Според член 9 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите (“Службен весник на СРМ“ бр.27/86 и 17/91), правата на недвижностите се стекнуваат, пренесуваат, ограничуваат и престануваат со запишувањето во катастарот на недвижностите, ако со закон не е определено поинаку.

Според член 50 од овој закон, во катастарот на недвижностите, меѓу другите, се запишува правото на

сопственост на недвижностите, а според член 58 од истиот закон, запишувањето на правата во катастарот на недвижностите се врши врз основа на исправи составени во законски пропишана форма, правосилни судски одлуки и закон или одлука на државен орган.

Од списите на предметот се гледа дека барањето на тужителот се однесува за запишување на правото на сопственост на деловниот простор на ул.“Г.Д.“ бр.11 во С., во ГТЦ “М“, ламела А, влез 1, зграда 1, кат ИВ, КП.бр.88891/2, КО Ц. во површина од 279, 84 м², кој деловен простор во 1991 година го купил ОП “Ј.Ј.“ Б., со договор за купопродажба од 07.03.1991 година склучен со продавачот ГП “М.М.“ - С.. Во 1992 година означената деловна просторија (ул.“Г.Д.“ бр.11) се јавува како основачки влог на странското правно лице НИС - Н.С., со седиште во Н.С., при основањето на Претпријатието во мешовита сопственост за надворешен и внатрешен промет на големо и мало “М.Н.“ ДОО С., со седиште во С., на ул.“Г.Д.“ бр.11 (од приложените влошки од Трговскиот регистар се гледа дека седиштето на “М.Н.“ било на ул.“Г.Д.“ бр.11 сè до 1998 година, кога е извршена промена на седиштето на ул.“Б.Б.“ бр.3). На 16.03.1999 година, пак, е поднесено барањето за запишување на предметната деловна просторија во катастарот на недвижностите на име на тужителот.

Имајќи ги предвид фактите утврдени во управната постапка, кои имаат несомнена поткрепа во доказите приложени во списите, Судот наоѓа дека тужителот, кој барањето го поднесува како странско правно лице не може, само врз основа на договорот за купопродажба, во катастарот на недвижностите да биде запишан како сопственик на предметната деловна просторија. Ова, затоа што според Законот за основните сопствено-сопствени односи (“Службен лист на СФРЈ“ бр.6/80) кој во време на одлучувањето во оваа управна работа се применува како републички закон, а исто така и според Законот за сопственост и други стварни права (“Службен весник на РМ“ бр.18/2001) кој влезе во сила на 13 март 2001 година, со одложена примена за 6 месеци, правото на сопственост на недвижност врз основа на правно дело, се стекнува со запишување во јавната книга за запишување на правата на недвижностите, или на друг

соодветен начин определен со закон. Меѓутоа, кога е странско лице во прашање, за запишувањето во јавната книга, а со тоа и за стекнување со право на сопственост на недвижност, не е доволно да постои само правното дело (во конкретниот случај договорот за купопродажба) туку мора да бидат исполнети и услови утврдени со закон под кои странско лице може во Република Македонија да стекнува право на сопственост, затоа што според член 31 од Уставот на Република Македонија странско лице во Република Македонија може да стекнува право на сопственост под услови утврдени со закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2289/99 од 7.06.2001 година.

64. Без правен основ не може да се врши промена на граничната линија меѓу две катастарски парцели.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Решението на првостепениот орган од 8.12.2000 година е донесено во постапка на одржување на премерот и катастарот на недвижностите за КО. К, по барање на П.С. заведено од 20.07.2000 година и барање на А.Г. заведено од 10.10.2000 година.

Со барањето на П.С. од 20.07.2000 година се бара запишување на право на користење на земјиштето од поседовен лист 1862 КО К. во согласност со постојниот урбанистички план и пресудата на Општинскиот суд С. од 3.11.1981 година. Со поднесок од 11.09.2000 година наречен дополнување на барање, П.С. го преиначи барањето од 20.07.2000 година во барање за исправка на настанатата грешка во катастарот на недвижностите во однос на границата на КП.бр.4742 спрема КП.бр.4760.

А.Г., пак, со своето барање од 10.10.2000 година бара измена во катастарскиот операт врз основа на решението на Општинскиот суд С. од 18.05.1984 година (со кое во обновена постапка е укината пресудата на истиот суд од 03.11.1981 година).

Првостепениот орган оценил дека двете барања се однесуваат на иста фактичка состојба и се засновани на ист правен основ (пресудата на Општинскиот суд С. од 03.11.1981 година односно решението на истиот суд од 18.05.1984 година) поради што согласно со член 127 од Законот за општата управна постапка извршил нивно спојување во еден предмет.

Откако, извршил увид во приложената документација и службената евиденција, како и увид на лице место, органот оценил дека предмет на барањата, всушност, претставува исправка во катастарскиот план за КО К. на граничната линија помеѓу КП.бр.4742 и КП.бр.4760 и нејзино усогласување со податоците содржани во катастарскиот операт. Утврдил дека за предметните недвижности постапувал во 1998 година кога по барање на П.С. за запишување во катастарот на недвижностите за КО К. било донесено решение од 19.02.1998 година, со кое како носител на правото на користење на земјиштето означено со КП.бр.4742 во вкупна површина од 300 м² (земјиште под зграда 106 м² и двор 194 м²) бил запишан ПС, а по правосилноста на ова решение бил оформен и Имотниот лист бр.1862 КО К. Исто така, утврдил дека постапувал и по барање на А.Г. за запишување на правата на соседните недвижности означени со КП.бр.4760 и КП.бр.4759 КО К., кога донел решение од 10.04.2000 година, со кое како носител на правото на користење на КП.бр.4760 во вкупна површина од 416 м² биле запишани К.К. и А.Г. и била оформена КП.бр.4759 која со површина од 90 м² двор била запишана како сопственост на Република Македонија, а по правосилноста на тоа решение бил оформен имотниот лист бр.4055 КО К. и на странките им било издадено копие од катастарски план бр.1101/1531 од 13.06.2000 година.

При ваква состојба, органот утврдил дека при донесувањето на решението од 10.04.2000 година и при изготвувањето на графичкиот приказ на КП.бр.4759 и КП.бр.4760, во копието од катастарски план од 13.06.2000 година не била земена предвид претходната промена извршена со решението од 19.02.1998 година по однос на КП.бр.4742, поради што, со споредба на скиците на премерување изготвени во двете постапки, оценил дека дошло до преклопување на двете

катастарски парцели. Ова, особено се гледа од издаденото копие од катастарски план од 13.06.2000 година.

Имајќи го ова предвид, првостепениот орган со првостепеното решение кое го засновал на член 84 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите (“Службен весник на РМ“ 27/86 и 17/91), извршил исправка во катастарскиот план во однос на граничната линија помеѓу КП.бр.4742 и КП.бр.4760 и го поништил издаденото копие од катастарскиот план.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на А.Г. и С.К. и прифатил дека правилно постапил првостепениот орган кога го отстранил направениот пропуст при снимањето на недвижностите и извршил исправка на граничната линија, со што всушност го оставил во сила решението од 19.02.1998 година во однос на граничната линија меѓу КП.бр.4759 и КП.бр. 4760 КО К. без менување на површините на парцелите утврдени како содржина на решението од 10.04.2000 година. Имено, тужениот орган оценил дека на овој начин останува во сила и имотниот лист бр.1862 оформен во согласност со правосилното решение од 19.02.1998 година, а имотниот лист бр.4055 оформен врз основа на решението од 10.04.2000 година е променет само во однос на границата меѓу предметните катастарски парцели, кои и понатаму во истите имотни листови остануваат запишани со истата површина и на истите носители.

Тужителот со тужбата, а и со жалбата, ја оспорува фактичката состојба утврдена во управната постапка и укажува на сторени повреди на постапката и погрешна примена на материјалниот закон на штета на тужителот. Истакнува дека диспозитивот на решението е неразбирлив односно од истиот не може да се утврди за каква исправка во катастарскиот план се работи. Истакнува дека неговиот објект претставува семејна стамбена зграда изградена на земјиште доделено со решение од 1960 година во површина од 425 м² , додека објектот на П.С. претставува монтажна барака поставена на градежно земјиште за кое не постои никаков акт за доделување, ниту пак, е водена управна постапка за одземање на спорното земјиште од тужителот, што значи дека органите

извршиле промена во катастарскиот план без постоење на правен основ за таква промена.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Според член 127 став 1 од Законот за општата управна постапка, може да се поведе и да се води една постапка и тогаш кога се работи за права и обврски на повеќе странки, но само ако правата или обврските на странките се засноваат врз иста или слична фактичка состојба и врз ист правен основ. Според став 3 од овој член, за водењето на една постапка во вакви случаи, надлежниот орган ќе донесе посебен заклучок против кој може да се изјави жалба.

Барањата на А.Г. и П.С. не само што не се засновани на ист правен основ, туку од овие барања, како и од другите списи, се гледа дека всушност се работи за странки со спротивставени интереси.

При ваква состојба, Судот наоѓа дека погрешиле органите кога оцениле дека барањата се однесуваат на иста фактичка состојба и ист правен основ и кога по двете барања воделе една постапка и одлучувале со исто решение. Ова уште повеќе што било извршено директно спојување и водење на една постапка, без претходно да биде донесен заклучок за спојување на работите во една постапка против кој незадоволната странка би имала право да изјави жалба.

Од друга страна, пак, кога управната постапка се поведува по повод барање од странка, предметот на постапката го определува странката во поднесеното барање, а решението што ќе го донесе органот мора да биде во рамките на поставеното барање

(член 202 став 1 од Законот за општата управна постапка). Исто така, и второстепениот орган кога решава по жалбата е врзан за барањето поставено во првостепената постапка (член 244 став 1 од Законот за општата управна постапка).

Првостепениот орган барањата на П.С. и А.Г. за измена во катастарскиот операт, ги решавал како барања за исправка на технички грешки и пропусти направени со снимањето на недвижностите, а тоа го прифатил и второстепениот орган, иако ниту од барањата, ниту од фактите

утврдени во постапката, не произлегува дека е во прашање исправка во смисла на член 84 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите.

Според член 84 од означениот закон, во вршењето на работите на одржувањето на премерот и катастарот на недвижностите, Републичката геодетска управа ги отстранува утврдените технички грешки и пропусти направени со снимањето на недвижностите.

Според мислењето на Судот, менувањето на граничната линија меѓу две катастарски парцели односно поништувањето на копие од катастарскиот план, не може да се сфати како техничка грешка и пропуст направени во постапката на излагање на недвижностите, за да во постапка на одржување на катастарот на недвижностите таквата грешка се отстранува преку исправка во смисла на член 84 од законот.

Имено, менувањето на граничната линија меѓу две катастарски парцели, само по себе, доведува и до промена на површината, а со тоа и на носителите на правата на таа површина, а таква измена не може да се врши со примена на членот 84, туку за тоа е потребен правен основ во смисла на член 58 став 1 од законот. Ова, особено што во конкретниот случај од списите, а исто така и од наводите во жалбата и тужбата, се гледа дека се работи за спорна површина, а кога се работи за спорни односи, нивното решавање не може да го врши Геодетската управа преку исправка на граничната линија меѓу две катастарски парцели во катастарскиот план. Во оваа смисла, за Судот е неприфатливо наоѓањето на тужениот орган дека промената се врши само во однос на границата на двете катастарски парцели, а не и по однос на површината и носителите на правата на спорната површина.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.369/01 од 26.03.2003 година.

65.Платен надоместок на име дел од закупнина како привремено примање согласно член 66 став 1 од Законот за национализација на наемните згради и градежното земјиште (“Службен весник на ФНРЈ“ бр.52/58) не може да се смета како

платен надоместок за одземениот имот на поранешниот сопственик.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека на 27.07.2000 година, тужителите поднеле барање до првостепениот орган заведено, за денационализација на недвижен имот - деловна просторија на ул.“С.П.“ бр.20 во Т. на КП.бр.2294 КО Т. (поседовен лист бр.1636, со површина од 57 м² одземена со решение на Комисијата за национализација при Народниот одбор на Општина Т. од 20.01.1960 година. Со барањето бараат надомест со друг имот од ист вид.

Првостепениот орган, постапувајќи по барањето, извршил увид на лице место на ден 20.09.2000 година и на записник констатирал дека предметната деловна просторија веќе не постои, а на КП.бр.2284, на местото каде што некогаш бил деловниот простор, сега е изградена станбена зграда за живеење П+4 ката- со деловен простор во приземјето, кој е во приватна сопственост (тој факт не го спорат ниту тужителите). Имајќи го ова предвид, како и фактот дека на тужителите, им бил даден надомест за национализираниот имот, првостепениот орган согласно со член 8 став 1 од Законот за денационализација го одбил барањето како неосновано.

Тужениот орган ја одбил како неоснована и жалбата на тужителите, меѓу другото и од причини што со решение од 13.03.1964 година на Одделението за финансии на Собранието на Општина Т., во постапка за определување на надоместок за национализираната деловна просторија, на поранешниот сопственик му бил определен надоместок, при што во точка 2 од означеното решение било утврдено дека почнувајќи од 01.01.1959 година до 30.04.1961 година истиот има примено на име надоместок дел од закупнината во износ од 122.424,00 динари, што е за 30,124 динари повеќе од утврдениот надоместок.

Тужителите во поднесената жалба, а и сега со тужбата, ја оспоруваат фактичката состојба утврдена во управната постапка

и истакнуваат дека за одземената деловна просторија не е платен односно даден никаков надомест, поради што во конкретниот случај не може да се примени член 8 став 1 од Законот за денационализација, туку бараат примена на член 37 и 38 став 1 точка 1 од законот, како што впрочем истакнале и во барањето. Појаснуваат дека фактот дека надоместот бил исплатен органите го темелат на решението за определување на надоместок од 13.03.1964 година, кое било донесено врз основа на фингирана постапка, без присуство на поранешниот сопственик Д.С., кој починал на 09.01.1961 година, па според тоа, ниту можел да биде намирен преку некаква измислена закупнина, ниту можел да биде странка во постапката за определување на надоместок водена 3 години по неговата смрт (во прилог приложуваат и извод од матичната книга на умрените за поранешниот сопственик).

Судот наоѓа дека оспореното решение е засновано на непотполно утврдена фактичка состојба поради што дошло и до погрешна примена на материјалниот закон.

Имено, според член 37 став 1 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000 - пречистен текст), надомест се дава за имот кој не се враќа, како и кога имотот не се враќа затоа што престанал да постои. Според член 38 став 1 од законот, за имот од член 37 став 1 на овој закон, како надомест се дава друг имот од ист вид во сопственост на државата и акции и удели во сопственост на државата.

Во конкретниот случај, во постапката пред органите е неспорно утврдено дека недвижниот имот (деловна просторија) - предмет на барањето за денационализација, не постои. Тоа го истакнале тужителите и во барањето. Меѓутоа, она што е спорно во конкретниот случај е фактот дали на поранешниот сопственик му бил исплатен надомест за национализираниот имот, како што прифаќаат органите, поради што и своите решенија ги засноваат на член 8 став 1 од Законот за денационализација, според кој, предмет на денационализација не е одземен имот за кој е платен, односно даден надомест. Од списите Судот не може да види дека надоместокот му е платен на поранешниот сопственик а најмалку тој факт може да се смета за утврден врз основа на точка 2 од решението бр. од 13.03.1964

година како што прифатил тужениот орган. Во точка 2 на тоа решение стои: "Се утврдува дека поранешниот сопственик С.Д., почнувајќи од 01.01.1959 година па заклучно до 30.04.1961 година, привремено има примено на име надоместок делот од закупнината во износ од 122.424 динари. Со тоа, надоместокот по член 66 од Законот, не само што му е измирен во целост, туку и повеќе примил износ од 30.124 динари". Ваквата содржина на точка 2 од означеното решение, според мислењето на Судот, не дава основ да се заклучи дека надоместокот е платен, затоа што наведените износи и пресметувања се нелогични и неточни. Притоа, Судот го има предвид членот 42 од Законот за национализација на наемните згради и градежното земјиште ("Службен лист на ФНРЈ" бр.52/58) според кој, за национализирана зграда или посебен дел од зградата, заедно со земјиштето што го покрива зградата и земјиштето што служи за редовна употреба на таа зграда, на поранешниот сопственик му се дава надоместок кој изнесува 10% од станарината што се плаќа за таа зграда или за делот од зградата на денот на влегувањето во сила на овој закон - за време од 50 години, при што височината на надоместокот се утврдува во еден вкупен износ кој ќе се исплатува во еднакви месечни рати за време од 50 години почнувајќи од 01.01.1959 година.

Според членот 66 став 1, од истиот закон, за време од влегување во сила на овој закон до донесувањето на решението за висината на надоместокот за национализирана зграда или дел од зграда, на поранешниот сопственик ќе му се исплатува привремено на име надоместок оној износ кој на име на дел од станарината или закупнината го примал на денот на влегувањето во сила на овој закон. Според ставот 2 на овој член, по донесувањето на решението за височината на надоместокот, ќе се изврши, согласно со тоа решение, пресметување на износите исплатени според претходниот став.

Овие одредби од Законот за национализација на наемните згради и градежното земјиште, ги имал предвид и органот што го донел решението со кое е утврден надоместокот, што се гледа од образложението на тоа решение, но или погрешно ги сфатил или згрешил во пресметувањето. Имено, во образложението на решението стои дека месечната закупнина за

национализираната деловна просторија изнесувала 1539 динари или 18,468 динари годишно. Очигледно е дека овие износи пресметани за 50 години не можат дадат износ од 92.300 динари, туку многу поголем износ.

Освен тоа, тужителите укажуваат и поткрепуваат со доказ дека се работи за постапка во која не учествувал поранешниот сопственик, кој бил починат 3 години пред да биде донесено решението од 13.03.1964 година,(а бил починат и во време кога е донесено првото решение за надоместокот во 1961 година). Тоа упатува на заклучок дека барањето на тужителите е одбиено без претходно да се утврдат суштествените факти од значење за правилна примена на член 8 став 1 од Законот за денационализација. Тужениот орган пак, ја прифатил фактичката состојба утврдена од страна на првостепениот орган и покрај наводите на тужителите истакнати во жалбата дека не е логично наоѓањето на првостепениот орган дека деловната просторија била исплатена (дури и преплатена) со неполна 2 годишна закупнина.

Имајќи го предвид изнесеното како и наводите на тужителите во жалбата и во тужбата, кои со многу јасни и логично истакнати аргументи и докази ги оспоруваат решенијата донесени во управната постапка, според наоѓањето на Судот, не би можело да се прифати за правилно и целосно утврден фактот дека во конкретниот случај се работи за имот за кој бил платен надомест.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1935/01 од 13.6.2002 година.

66.Плаќање на разлика за зголемена вредност на недвижноста може да се утврди само за недвижноста што се враќа во сопственост со решението за денационализација.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со решение на Комисијата за денационализација со седиште во Б. од 04.09.2000 година, на наследниците на поранешниот сопственик И.С. од Б. им бил вратен во сопственост недвижен имот - куќа на ул. "М.Т." бр.48 во Б. во површина од 144 м² и двор од 314 м², на КП бр.4883 (сегашна КП 7595), запишани во поседовниот лист бр.2580 (сегашен Пл.бр.10392) КО Б.

Исто така, од списите се гледа дека Регионалната комисија за проценка на објектите кои се предмет на денационализација, со допис од 5.06.2001 година, го известила првостепениот орган дека на 15.05.2001 година извршила увид на објектот - предмет на денационализацијата и утврдила дека постои зголемена вредност на деловниот простор во износ од 91.821 ДЕМ.

По разгледување на проценката за зголемена вредност, како и образецот за утврдување на градежната вредност на деловниот простор изразена во бодови за м², првостепениот орган утврдил дека проценката на зголемената вредност на деловниот простор на ул. "М.Т." бр.48 во Б. е основана, поради што со дополнително решение, донесено согласно со член 216 од Законот за општата управна постапка, ги задолжил лицата на кои им бил вратен во сопственост предметниот имот да платат износ од 2.861.230,00 денари, како денарска противвредност на утврдениот износ од 91.821 ДЕМ по средниот курс на Народната банка на Република Македонија, во рок од 15 дена по правосилноста на решението.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на барателите - законските наследници на поранешниот сопственик ИС и оценил дека правилно постапил првостепениот орган кога со дополнително решение ги задолжил да платат зголемена вредност за вратениот имот. Во одговор на жалбените наводи укажал дека проценката се однесува и е извршена за објектот кој бил предмет на постапката

за денационализација правосилно завршена со решението од 04.09.2000 година.

Тужителот со тужбата и со жалбата ги оспорува решенијата донесени во управната постапка поради погрешно утврдена фактичка состојба и неправилна примена на материјалното право. Истакнува дека не е јасно утврдено во што се состои зголемената вредност и за кој објект е проценета, односно дали зголемена вредност е утврдена заради инвестиции на целиот објект, или заради неговиот зголемен габарит во приземјето. Појаснува дека површината од 54 м² вон објектот не била предмет на враќање со решението за денационализација, а реновирањето на деловниот простор во приземјето, пак, е направено по влегувањето во сила на Законот за денационализација, спротивно на забраната од член 72 од Законот.

Судот наоѓа дека тужениот орган го повредил законот на штета на тужителот кога жалбата ја одбил како неоснована.

Имено, според член 20 став 1 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000-пречистен текст), недвижност се враќа во сопственост во целост или дел во состојба во која што се наоѓа на денот на влегувањето во сила на овој закон.

Според член 21 став 1 од Законот, пак, за недвижност чија вредност по одземањето е зголемена, на барателот му се понудува прво враќање во сопственост на недвижноста, доколку барателот ја плати разликата за зголемената вредност на недвижноста.

Од наведените одредби, јасно произлегува дека плаќање на разлика за зголемена вредност на недвижноста може да се утврди само за недвижност што е вратена во сопственост со решението за денационализација. Во конкретниот случај со решението од 4.09.2000 година, на законските наследници им била вратена во сопственост само куќа во површина од 144 м², односно во постапката за денационализација деловен простор воопшто не бил предмет на враќање, ниту пак, со барањето тужителот и другите законски наследници на поранешниот сопственик барале враќање на деловен простор.

Од образецот за утврдување на градежната вредност односно Проценката за зголемена вредност на објектот, врз основа на кој било донесено дополнителното решение од 22.08.2001 година, се гледа дека проценката не била направена за куќата како целина, туку само за деловниот простор во површина од 60,29 м², кој се наоѓа во дел од приземјето на објектот, а дел и надвор од објектот (како лепенка - дограден дел) на местото каде порано се наоѓал стар руиниран магацински простор. Од списите се гледа дека објектот заедно со додадениот дел им бил предаден на барателите во владение во постапка на административно извршување на решението за денационализација, па очигледно оттаму се јавува и разликата во површина запишана во поседовниот лист бр.13983 од 14.03.2001 година - под објект 198 м², за разлика од 144 м² - под објект кои им биле вратени со решението за денационализација.

Од друга страна пак, дополнителното решение за задолжување со плаќање на зголемена вредност е донесено по жалба на Јавниот правобранител изјавена против решението за денационализација, која е прифатена како предлог за донесување на дополнително решение во смисла на член 216 од Законот за општата управна постапка. Во жалбата Јавниот правобранител укажал дека согласно со член 54 од Законот за денационализација, обврската на барателите да платат зголемена вредност треба да биде наложена во самото решение за денационализација, односно барателите уште тогаш требало да бидат запознаени со нивната законска обврска, ако се утврди дека таква има, па врз основа на тоа и да им се понуди можност да се одлучат за една од законските можности на обештетување во смисла на член 21 став 1 точка 1 до 3 од Законот.

Првостепениот орган со дополнителното решение ги задолжил барателите да платат зголемена вредност не само на имотот што им е вратен во сопственост со решението за денационализација, туку и за деловен простор, кој воопшто не бил предмет на враќање. Од друга страна, органот воопшто не утврдил дали додадениот дел на објектот претставува посебен објект од траен карактер или пак е помошен објект на објектот што се враќа во сопственост. Ова е од значење од причини што според член 23 од Законот, кога се враќа недвижност во

сопственост, помошните и на нив слични простории и објекти, како и прирастоците и споредните предмети ја делат судбината на недвижноста.

Исто така, органите не го утврдиле ниту фактот кога е вршено реновирањето на приземниот дел од објектот, односно дали Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор, кое стопанисувало со објектот, постапило спротивно на забраната од член 72 од Законот за денационализација кога располагало со имотот (го издало под закуп на трето лице - В.С. од Б.) во моментот кога веќе бил влезен во сила Законот за денационализација.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1817/02 од 16.01.2003 година.

67.Кога решението за присилно одземање на имот било поништено, а потоа за истиот биле склучени договори за купопродажба, тој имот не може да се смета за присилно одземен имот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека на 28.09.2000 година тужителот поднел барање до првостепениот орган заведено под број, за враќање во сопственост на недвижен имот одземен со решение на Отсекот за управни и општи работи на Народниот одбор на општина П од 17.06.1963 година, од поранешниот сопственик Т. С. од с.К, како имот - обработлива земја над земјишниот максимум.

Постапувајќи по барањето, првостепениот орган извршил увид во службената евиденција и во приложената документација и утврдил дека имотот наведен во означеното решение за одземање-ниви од КП.бр.754/1, КП.бр.1579, КП.бр.41 и КП.бр.1547 КО К, бил предмет на купопродажни договори склучени помеѓу поранешниот сопственик Т. С. и ЗИК С.П. - С, заверени во Околинскиот суд С. Од овие причини, органот оцени дека во конкретниот случај не се работи за присилно одземање

на имот, односно за имот кој може да биде предмет на денационализација, поради што барањето го одбил како неосновано.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована и жалбата на тужителот и прифатил дека правилно оценил првостепениот орган дека не се исполнети условите од член 2 од Законот за денационализација, а во одговор на жалбените наводи укажал дека договор за купопродажба не може да се оспорува во постапка за денационализација, туку само во редовна судска постапка.

Имено, во списите на предметот е приложено решението на Отсекот за општи и управни работи при Народниот одбор на општина П. од 17.06.1963 година, донесено врз основа на член 3 став 1 точка "д" од Законот за потврдување, изменување и дополнување на Законот за аграрна реформа и колонизација на територијата на Ф М ("Службен весник на НРМ" бр.3/48 и 32/57), во списите е приложено и решение на Одделението за правни и управни работи на Градското собрание на град С. од 4.03.1964 година, донесено по жалба на поранешниот сопственик Т.С., против означеното решение за одземање, со кое жалбата е уважена, решението е поништено и предметот е вратен на повторна постапка.

Од фактот што решението на кое се повикува тужителот во барањето како доказ за присилно одземање на предметниот имот, било поништено, како и од фактот што во 1963 и 1964 година биле склучени договори за купопродажба на истиот имот на тужителот, може со сигурност да се заклучи дека во конкретниот случај не се работи за имот одземен во корист на државата, кој, во смисла на член 1 и 2 од Законот за денационализација ("Службен весник на РМ" бр.43/2000 - пречистен текст) може да биде предмет за денационализација, туку за имот со кој тужителот слободно располага.

Наведеното произлегува и од приложеното известие од 15.12.2000 година на Одделението за премер и катастар Скопје, упатено до првостепениот орган од кое се гледа дека во 1964 година врз основа на договори за купопродажба предметните катастарски парцели биле евидентирани во Пл.бр.109 на купувачот ЗИК С.П. - С.

Имајќи го предвид наведеното, Судот наоѓа дека органите одлучиле во согласност со законот кога барањето односно жалбата на тужителот ги одбиле како неосновани.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека договорот за купопродажба на недвижен имот од 2.06.1963 година е незаконит и нејасен, а потписот ставен на договорот е фалсификуван и не постои совпаѓање на податоците за одземениот недвижен имот наведени во договорот и во решението од 17.06.1963 година, но оцени дека ваквите наводи немаат влијание за поинакво одлучување на оваа постапка, затоа што не постои акт за одземање на предметниот имот во корист на државата (решението на кое се повикува тужителот во барањето и во тужбата од 17.06.1963 година е поништено по жалба на тужителот), а договорот за купопродажба може да се оспорува само во редовна судска постапка, а не и во постапка за денационализација.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1429/02 од 31.10.2002 година.

68. Враќање на имот отстапен со изјава на волја дадена под закана и присилба може да се бара само ако изјавата е дадена за определен имот до стапување во сила на Законот за национализација на наемните згради и градежното земјиште - Службен лист на ФНРЈ бр.52/58.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека на 24.01.2001 година тужителот поднел барање до првостепениот орган заведено под бр.1794/1 за враќање во сопственост на недвижен имот куќа на КП.бр.19/60 КО Д, која под извршен притисок неговиот татко ја поклонил на ЗИК О.П. со договор Ов.бр.747 од 4.10.1962 година заверен во Околискиот суд С.Н. Во барањето, како и во поднесокот за појаснување на барањето од 4.02.2002 година, истакнува дека предметната куќа ја купил лично

тужителот со договор за купопродажба на недвижен имот склучен на 8.10.1960 година заверен во Околискиот суд во С. Н. на 12.10.1960 година (приложен кон барањето), а отуѓувањето - поклонувањето на куќата го направил неговиот татко под притисок и без согласност од тужителот.

Постапувајќи по барањето првостепениот орган оценил дека со приложените договори за купопродажба се уредуваат имотно правни односи на договорен начин помеѓу странките и дека не станува збор за присилно одземање на имот во корист на државата, поради што барањето го одбил како неосновано.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована и жалбата на тужителот од причини што приложените договори за отстапување на имот со изјава на волја се склучени во 1962 година, па предметот на тие договори во смисла на член 4 став 2 од Законот за денационализација не може да биде предмет на денационализација.

Судот наоѓа дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога жалбата ја одбил како неоснована.

Имено, во барањето и жалбата, тужителот укажува дека со договорот за купопродажба од 4.10.1962 година, неговиот татко располагал со имот што не бил негова сопственост (едната куќа била на тужителот, а другата на неговиот брат Н.М.), со изјава на воља дадена под закана односно присилба.

Според член 1 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000 - пречистен текст), со овој закон се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање на надомест за имот одземен во корист на државата (денационализација).

Според член 4 став 2 од означениот закон, предмет на денационализација е и имотот отстапен со изјава на воља дадена под закана и присилба и тоа за згради и делови од згради до денот на влегување во сила на прописите за национализација на наемните згради и градежното земјиште.

Од наведената одредба јасно произлегува дека враќање на имот отстапен со изјава воља дадена со закана и присилба може да се бара само ако изјавата е дадена за определен имот (одземен во корист на државата) и до определено време (до

стапувањето во сила на Законот за национализација на наемните згради и градежното земјиште - Службен лист на ФНРЈ бр.52/58).

Во конкретниов случај, не се работи за имот отстапен во корист на државата, ниту пак се работи за отстапување на имот до влегувањето во сила на прописите за национализација на наемните згради и градежното земјиште, па судот оцени дека правилно одлучиле органите кога барањето односно жалбата на тужителот ги одбиле како неосновани, укажувајќи му на тужителот дека приложените договори кон барањето за денационализација можеле, евентуално да бидат оспорени пред судот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1455/02 од 31.10.2002 година

69.Кога предмет на барањето за денационализација е враќање на градежно земјиште, мора да се утврди дали тоа земјиште е неизградено.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека на 12.01.2001 година тужителот поднел барање до првостепениот орган заведено под број, со кое побарал да му се врати во сопственост градежно неизградено земјиште во површина од 3531 м², означено со КП.бр.1981 и КП.бр.1982 КО С. Притоа, како акт за одземање на земјиштето, кон барањето го приложил решението на Одделението за општи работи и прописи при Собранието на општина О. од 9.04.1982 година, со кое по основ на отстапено градежно земјиште во површина од 3531 м² од означените катастарски парцели, доделени се две локации за изградба на индивидуални станбени згради на Ф. Ф. и А.Ф., сите од С., како надоместок за отстапеното градежно земјиште, а заради исполнување на условите од Одлуката за условите, начинот и постапката за доделување на трајно и давање на привремено користење на градежно земјиште на подрачјето на општина С.,

корисниците се задолжиле да платат и надомест за разликата од 469 м² (заради исполнување на условот за отстапени 4000 м²) на име надоместок за национализирано градежно земјиште.

Постапувајќи по предметното барање, првостепениот орган извршил увид во приложената документација од страна на тужителот и утврдил дека во конкретниот случај не се исполнети условите за денационализација, од причини што тужителот со означеното решение добил надоместок- две локации за изградба на индивидуални станбени згради. Од овие причини, а како согласно член 8 став 1 од Законот за денационализација, предмет на денационализација не е одземен имот за кој е платен односно даден надомест, првостепениот орган оценил дека не постои правен основ на тужителот да му бидат вратени во сопственост предметните недвижности-градежно неизградено земјиште од КП.бр.1982 и КП.бр.1981 КО С.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужителот и оценил дека првостепениот орган во конкретниот случај правилно го применил член 8 став 1 од Законот за денационализација. Ова, од причини што за одземениот-отстапениот имот, на тужителот му бил даден надомест-две локации за изградба на индивидуални семејни станбени згради (кои се изградени).

Тужителот во жалбата, а и во тужбата, наведува дека доделените локации за изградба на индивидуални семејни станбени згради се во вкупна површина од 634 м², и воопшто не се еквивалентни на земјиштето од 3531 м² кое му било одземено. Притоа, бара неговото барање во конкретниот случај да биде решено врз основа на член 8 став 2 и член 28 од Законот за денационализација.

Судот наоѓа дека во конкретниот случај органите одлучувале врз основа на непотполно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалниот закон.

Имено, според член 8 став 1 од Законот за денационализација ("Службен весник на РМ" бр.43/200-пречистен текст), предмет на денационализација не е одземен имот за кој е платен односно даден надомест. Според ставот 2 на истиот член, по исклучок од став 1, ако одземениот имот за кој е даден надомест постои, имотот може да се врати, при што

барателот е должен да го врати надоместот во износ на начин и постапка утврдена со прописите на Владата на Република Македонија.

Во член 28 став 1 точка 2 од истиот закон, е определено дека градежното земјиште се враќа во сопственост кога не е реализирана целта заради која било одземено градежното земјиште, како и кога била реализирана целта за која било одземено градежното земјиште, а тоа при поднесување на барањето за денационализација претставува градежно неизградено земјиште.

Во конкретниот случај, барањето за денационализација се однесува на враќање на одземено градежно неизградено земјиште. Имено, кон барањето за денационализација, тужителот поднел и предлог до Комисијата за денационализација за постигнување на спогодба, во кој истакнува дека одземеното земјиште постои како запуштено земјиште и на истото не се подигнати детските градинки (за чија изградба било извршено одземањето) и предлага согласно со член 8 став 2 од Законот за денационализација одземената КП.бр.1982 КО С. (сега со површина од 3379 м²) да му биде вратена, а тој ќе го врати надоместот изразен во парична противвредност еквивалентна на доделените локации.

Органите во постапката ги донеле решенијата без да се впуштат во утврдување на фактите на кои упатува членот 28 од Законот за денационализација, а од кои зависи дали во конкретниот случај се исполнети условите на тужителот да му биде вртено одземеното земјиште. Ова, дотолку повеќе што тужителот уште во жалбата истакнал дека целта на одземањето на земјиштето никогаш не била реализирана и дека и денес тоа земјиште претставува градежно неизградено земјиште.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2193/01 од 11.04.2002 година.

70. Постапката за денационализација се поведува по барање на странката и органите се должни работата да ја решат само во рамките на барањето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека тужителите (заедно со други баратели), на 19.12.2000 година, на пропишаниот образец поднеле барање за денационализација со кое, меѓу другото, бараат да им се даде надомест за одземен аур-стаја-сенарник објект кој, како што е наведено во барањето, сега е срушен. Со барањето не е побарано враќање во сопственост ниту е побаран надомест за земјиштето на кое се наоѓал објектот.

Со првостепеното решение вака поставеното барање е уважено под став 3 од диспозитивот на тоа решение, така што е определено дека за недвижниот имот штала-сенарник во површина од 170 м², КП.бр.4040 стар премер се дава надомест во вкупен износ од 905.760,00 денари, со тоа што видот на надоместот ќе се определи со дополнително решение.

Тужителите со жалбата и со тужбата не ја оспоруваат висината на надоместот, туку го оспоруваат тој дел од првостепеното решение поради тоа што не е одлучено да им се врати во сопственост земјиштето во површина од 170 м², бидејќи земјиштето постои, а срушен е само објектот-аур-стаја-сенарник.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Според член 16 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000-пречистен текст), во постапката за денационализација се применуваат одредбите на Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Според член 202 став 1 од Законот за општата управна постапка, органот надлежен за решавање (првостепениот орган) врз основа на фактите утврдени во постапката донесува решение за работата што е предмет на постапката. Предметот на

постапката, пак, во случаите кога управната постапка се поведува по барање на странката, го определува странката во барањето при што, според член 130 став 1 од истиот закон, странката може барањето да го прошири или измени до донесување на првостепеното решение.

Второстепениот орган, пак, кога решава по жалбата може, по повод на жалбата, да го измени првостепеното решение во корист на жалителот, но само во рамките на барањето поставено во првостепената постапка, ако со тоа не се повредува правото на друго лице.

Имајќи ги предвид наведените одредби од Законот за општата управна постапка, како и фактот дека пред првостепениот орган во постапката која му претходела на донесување на првостепеното решение не е поднесено барање за враќање или надомест за земјиштето што било опфатено со објектот аур-стаја-сенарник, Судот наоѓа дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Наводите во тужбата дека барањето се однесувало и за враќање на земјиштето од КП.бр.4040 во површина од 170 м², Судот ги оцени како неосновани. Имено, точно е дека според одредбите на Законот за денационализација се враќа имотот кој постои, но мора да се има предвид и тоа дека постапката за денационализација се поведува по барање на странката и дека органите, според правилата на постапката, се должни работата да ја решат во рамки на барањето. Во конкретниот случај, од барањето поднесено на пропишаниот образец јасно се гледа дека нема барање за враќање на земјиштето на кое постоел сега срушениот објект (аур-стаја-сенарник), ниту барање за надомест на земјиштето, туку само барање за надомест на објектот кој е срушен. Навистина, барање за земјиштето не е посебно истакнато ни во поглед на објектот хотел-ресторан, но тој објект постои и со првостепеното решение се враќа во сопственост, разбирливо, се враќа заедно со земјиштето под објект 300 м² и двор во површина од 201м².

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1821/02 од 16.01.2003 година.

71.Кога во постапка на денационализација е вратена недвижност во сопственост, во катастарот на недвижностите се запишуваат и помошните и на нив слични простории и објекти, кои ја делат судбината на недвижноста.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека на ден 12.6.2001 година тужителите посебно, поднеле барања до првостепениот орган заведени под УП.бр.1107/912 и УП.бр.1107/913, за измена во катастарот на недвижностите во евидентен лист бр.44009 за КП.бр.9633 КО Ц.

Постапувајќи по барањето првостепениот орган извршил увид во приложената документација кон барањето и службената евиденција и утврдил дека недвижниот имот на КП.бр.9633 што е предмет на поднесените барања претставува гаражи кои со востановувањето на катастарот на недвижностите за КО Ц.биле евидентирани во евидентен лист бр.44009 како зграда 2 влез И приземје - гаража од 14 м², зграда 3 влез И приземје - гаража во површина од 14 м² и зграда 3 влез И приземје - помошна просторија од 8 м². Притоа, првостепениот орган оценил дека приложената документација кон барањата (решенија -одобренија за изградба на гаража на Собранието на град С.- Одделение за комунални работи од 23.6.1969 година; решение на Одделението за комунални работи и станбени прашања на Собранието на град С. бр.10538 од 17.7.1959 година со кое на кукниот совет на зградата на ул.“Н.Н.“ бр.50 му се дозволува да направи гаражи за сместување на коли; извештај за проценка на вредностите на гаражите од април 2001 година и локација за изградба на гаража на инвеститорот од 2.7.1959 година), не претставуваат основ за измена во катастарот на недвижностите за КО Ц. во смисла на член 58 од Законот за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите (“Службен весник на СРМ“ бр.27/86 и 17/91), врз основа на кој може да се запише соодветно право. Од овие причини,

првостепениот орган со решение од 23.7.2001 година барањата ги одбил како неосновани.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужителите и ги прифатил причините на првостепениот орган дека приложените докази не можат да се поистоветат со уредна градежно-техничка документација врз основа на која би била извршена бараната промена односно предметните објекти (евидентирани во евидентен лист бр.44009 КО Ц.) да бидат запишани како сопственост на тужителите.

Тужителите во жалбата навеле, а наведуваат и во тужбата дека станбениот објект што се наоѓа на ул.“Н.Н.“ бр.50 во С. бил денационализиран и вратен во сопственост на поранешниот сопственик А.В.од С.е со решение на Комисијата за денационализација со седиште во општина Ц. - С. од 15.9.2000 година, а Државниот завод за геодетски работи на 26.3.2001 година издал копие од катастарски план, во кое, покрај објектот на лицето А.В., ги запишал и предметните помошни објекти - гаражи изградени од тужителите. Притоа, и во жалбата и во тужбата се повикуваат на член 11 став 1 точка 1 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000 - пречистен текст), според кој не се враќа во сопственост, а се дава надомест за имот на кој до денот на влегувањето во сила на овој закон право на сопственост стекнало друго физичко или правно лице со правно дело или одлука на надлежен орган.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога ја одбил жалбата како неоснована.

Имено, од списите приложени во предметот се гледа дека тужителите не биле сопственици на становите во зградата на ул.“Н.Н.“ бр.50 во С., во чие дворно место се изградени гаражите, туку биле носители на станарско право.

Со решение од 15.9.2000 година, донесено врз основа на одредбите од Законот за денационализација, оваа зграда е вратена во сопственост на А.В., внук на поранешниот сопственик, па врз основа на тоа решение, првостепениот орган заедно со зградата ги запишал на А.В. и предметните гаражи, што е во согласност со член 23 од Законот за денационализација, според кој, кога се враќа недвижност во сопственост, помошните

и на нив слични простории и објекти, како и прирастоците и споредните предмети ја делат судбината на недвижноста.

Судот наоѓа дека тужителите во однос на предметните гаражи неосновано се повикуваат на член 11 став 1 точка 1 од Законот за денационализација, затоа што тие не стекнале право на сопственост на тие гаражи. Одлуките (решенијата) на надлежните органи што тужителите ги приложиле со барањето, според мислењето на Судот, се докази дека гаражите не се бесправно изградени, но не се докази врз основа на кои во катастарот на недвижностите може да се запише право на сопственост на тужителите на тие гаражи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1697/01 од 7.3.2002 година.

72.Прогласувањето на наследници на правото на денационализација не е претходно прашање заради чие решавање може да се прекине поведена постапка за денационализација.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Со заклучокот на првостепениот орган од 23.11.2000 година е прекината постапката покрената по барање на наследниците на покојниот П.Н., од село С.-М.Н., П.Н. и Д.Н, со кое бараат враќање во сопственост на земјоделско земјиште одземено со одлука бр.731 од 24.2.1946 година, донесена од Месната аграрна комисија на село С. Според заклучокот прекиноот на постапката ќе трае сè додека надлежниот Основен суд во К. не го реши претходното прашање, односно не ги огласи со правосилно решение законските наследници на правото на денационализација на недвижен имот - земјоделско земјиште одземено со одлуката наведена во став 1 на овој заклучок.

Тужениот орган со оспореното решение жалбата на тужителите ја одбил како неоснована. Ова, од причини што од документите што се приложени кон барањето се гледа дека решението од 24.7.2000 година донесено од Основниот суд во К.,

со кое барателите се огласени за законски наследници на покојниот П.Н, е правосилно во точките 1 и 2 од изреката на истото, но подоцна, на 21.8.2000 година за имотот расправан во наведеното решение во Основниот суд во К. е поднесен предлог за покренување на оставинска постапка за утврдување на наследниците на оставината на покојниот П.Н., предмет на денационализација од предлагачката С.З. од С.. Исто така, против наследното решение од 24.7.2000 година, лицето С.З. имала поднесено жалба на 21.9.2000 година до Апелациониот суд во С. која не е решена. За ова постои писмен доказ во Основниот суд во К. од 21.11.2000 година, со кој судот потврдува дека наследното решение од 24.7.2000 година е обжалено, а жалбата е испратена на ден 9.11.2000 година до Апелациониот суд во С., кој сè уште се нема произнесено по жалбата.

Од наведеното, тужениот орган оценил дека барателите не се единствени можни наследници на земјоделското земјиште предмет на постапката на денационализација и дека првостепениот орган правилно постапил кога ја прекинал постапката додека не биде решено претходното прашање.

Тужителите во жалбата, а и во поднесената тужба истакнуваат дека постапката за денационализација ја повеле согласно со член 60 од Законот за денационализација, и сметаат дека оспореното решение е незаконито, затоа што правосилното судско решение ја обврзува Комисијата за денационализација да постапи по барањето на тужителите. Жалбата поднесена од лицето С.З. не може да има никакво влијание на веќе правосилното решение, со оглед на одредбата од член 63 став 2 од Законот за денационализација, а тоа лице ако смета дека има некакви права врз имотот предмет на денационализацијата може да ги остварува само со тужба пред надлежниот суд. Според одредбите на овој закон органот за денационализација немал основ по службена должност да ја прекинува постапката за враќање на имотот на тужителите, така да со одбивањето на жалбата повреден е Законот за денационализација на нивна штета. Таквото постапување на органот за денационализација е во спротивност со член 18 од Законот за денационализација, според кој оваа постапка е итна. При неспорна положба дека тужителите постапката уредно ја покренале согласно член 47 од

Законот за денационализација, како правосилно прогласени за наследници на правото на денационализација, органот немал законски основ да ја прекинува постапката по службена должност. Освен тоа лицето С.З. не е барател во оваа постапка, ниту пак, се утврдени некакви нејзини права во презентираниите изјави во постапката. Фактот што во друга постапка пред Основниот суд во К. го обжалува веќе правосилното решение, во никој случај не може да биде законски основ за прекинување на постапката, дотолку повеќе што во оваа постапка ниту имало такво барање од тоа лице.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека е повреден законот на штета на тужителите.

Заклучокот на првостепениот орган е заснован на член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, во кој е предвидена можност за прекинување на поведената управна постапка заради решавање на претходно прашање. Според оваа одредба, ако органот што ја води постапката најде на прашање без чие решение не може да се реши самата работа, а тоа прашање претставува самостојна правна целина за чие решавање е надлежен суд или некој друг орган (претходно прашање), тој може под условите на овој закон сам да го расправи тоа прашање или да ја прекине постапката додека надлежниот орган не го реши тоа прашање. Колку долго ќе трае прекинет на постапката заснован врз член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, зависи од траењето на постапката за решавање на претходното прашање, затоа што во член 148 од истиот закон е определено дека прекинатата постапка ќе продолжи откако решението за претходното прашање ќе стане конечно.

Во конкретниот случај, Судот не гледа постоење на претходно прашање во смисла на наведената одредба од член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, заради чие решавање можело да се прекине постапката за денационализација поведена по барање на тужителите. Ова, затоа што прогласувањето за наследници на правото за денационализација не е претходно прашање заради чие решавање може да се прекине поведена постапка за денационализација, затоа што постапката за денационализација, во случаите кога поранешниот сопственик е починат, може да се

поведе само по барање на лица кои со правосилно решение на надлежниот суд, веќе се прогласени за наследници на правото за денационализација. Во таа смисла е и одредбата на член 47 став 2 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000), според која, ако барање за денационализација поднел барател кој не е прогласен за наследник, органот за денационализација ќе го упати (сфатено како поука) да поднесе барање за прогласување на наследник до надлежниот суд.

Во списите на предметот е приложено само едно барање за денационализација кое е поднесено на 11.9.2000 година, и тоа од тужителите, а тие пред поднесувањето на барањето се прогласени за наследници на правото за денационализација на имотот одземен од нивниот претходник - покојниот П.Н., со решение на Основниот суд во К.од 24.7.2000 година кое во точките И и ИИ од изреката станало правосилно на 7.9.2000 година, што се гледа од потврдата на правосилност ставена од Основниот суд во К. Во точката И од тоа решение е утврдено кој имот на покојниот П.Н. претставува оставина за право на денационализација, а во точката ИИ, за наследници на правото на денационализација на оставината опишана во точка И, се прогласени тужителите.

Во изреката на решението од 24.7.2000 година има и точка ИИИ во која е наведен имот кој не влегол во оставината за остварување на правото за денационализација и во однос на тој имот тужителите се упатени на граѓански спор. Решението во делот од точка ИИИ не станало правосилно, но тој имот и не е предмет на поднесеното барање за денационализација. Оттука, постапката која евентуално тече по поднесена жалба или заведен спор по решението не може да има никакво влијание на водењето и окончувањето на постапката поведена по барањето за денационализација поднесено од тужителите. Другите лица кои сметаат дека имаат права врз имотот кој е предмет на барањето за денационализација, своите права, според член 63 став 2 од Законот за денационализација, ќе можат да ги остварат во спор пред надлежниот суд.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот најде дека органите во постапката во конкретниот случај погрешно го

примениле и Законот за денационализација и Законот за општата управна постапка, кога ја прекинале постапката.

Што се однесува до примената на одредбите од Законот за општата управна постапка, тие, според член 16 од Законот за денационализација, се применуваат во постапката за денационализација само доколку во Законот за денационализација не е поинаку определено.

Во одредбите на Законот за денационализација со кои е уредена постапката, изречно не е исклучена примената на институтот прекинување на постапката заради решавање на претходно прашање, предвиден во член 144 од Законот за општата управна постапка, но, Судот смета дека во постапката за денационализација не би можело да има примена членот 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, затоа што оваа одредба остава на органот што ја води постапката да оцени дали има претходно прашање за решавање, дали сам ќе го реши, или ќе ја прекине постапката, а таква можност за органот што ја води постапката за денационализација не произлегува од одредбите на Законот за денационализација. Ова, затоа што, Законот за денационализација ги определил и случаите во кои органот за денационализација пред да го донесе решението, со заклучок ќе ја упати странката да поведе парница пред надлежниот суд во определен рок и тоа само кога е во прашање утврдување на правото на сопственост на барател на правото на денационализација (член 56 и член 61 од Законот за денационализација).

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1015/01 од 17.1.2002 година.

73. Барање за денационализација ќе се одбие ако се утврди дека е платен надоместок за одзементиот имот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Иницијал _____

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека тужителката на ден 21.07.2000 година поднела барање до првостепениот орган за денационализација на недвижен имот (земјиште во површина од 530 м² и парцела број 6), одземен врз основа на Протокол донесен на 13.02.1945 година од Комисијата одредена со писмо број 103/45 на Кавадарскиот општински Народноослободителен одбор на име на нејзината покојна мајка Љ.К. од К. Со барањето бара надомест со друг имот од ист вид.

Со првостепеното решение барањето е одбиено како неосновано, а со оспореното решение е одбиена и жалбата на тужителката, од причини што во означениот Протокол кој тужителката го приложила како доказ за одземање на земјиштето, јасно се гледа дека е определен и платен паричен надоместок, поради што предметниот недвижен имот не може да биде предмет на денационализација во смисла на член 8 став 1 од Законот за денационализација.

Тужителката во поднесената жалба, а и сега со тужбата, ги оспорува решенијата донесени во управната постапка, поради нецелосно и неправилно утврдена фактичка состојба и истакнува дека надомест за одземеното земјиште воопшто не & бил исплатен.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот наоѓа дека е засновано на непотполно утврдена фактичка состојба, односно фактите утврдени во управната постапка не даваат основ да се заклучи дека надоместокот во конкретниот случај е платен.

Имено, во конкретниот случај, тужителката како акт за одземање на земјиштето, приложува Протокол од 13.02.1945 година на Комисијата одредена со писмо број 103/45 на Кавадарскиот општински Народноослободителен одбор, за проценка на имотите засегнати од регулациониот план во врска со изградбата на улица во град К. од мостот на реката "Н.Н." до чаршијата.

Од означениот Протокол се гледа дека во некој друг акт за одземање, под точка 25 биле опфатени и парцелите на мајката на тужителката-Љ.К. (парцелата број 6 која се дава на лицето В.К. заради регулација на неговото дворно место и местото во површина од 530 м² кое се сече со регулацијата). Притоа, во Протоколот е само определено дека парцелата број 6 ќе биде платена од корисниците-лицата К..

Органите во постапката го прифатиле означениот Протокол како акт за одземање, но барањето на тужителката го одбиле, од причини што бил платен надоместок и тој факт го утврдиле само врз основа на Протоколот, иако во истиот воопшто не стои дека е платено земјиштето, туку само е определено по која цена и колкава површина треба да се плати од страна на корисниците.

Според член 8 став 1 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/200-пречистен текст), предмет на денационализација не е одземен имот за кој е платен односно даден надомест.

Од оваа одредба јасно се гледа дека од денационализација е изземен имотот за кој е платен надомест, а не и имотот за кој само е определен надоместот, или за кој само е определено дека ќе се плати. Поаѓајќи од ваквата суштина на оваа одредба, Судот смета дека не може да се одбие барање за денационализација со повикување на оваа одредба, ако претходно не биде утврдено дека е платен надомест за одземениот имот.

Во конкретниот случај фактите утврдени во управната постапка не даваат основ да се заклучи дека надоместок за одземениот имот е платен.

Имајќи го ова предвид, Судот наоѓа дека тужениот орган го повредил законот на штета на тужителката кога жалбата ја одбил како неоснована, а не ги оценил наводите во жалбата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.788/01 од 24.01.2002 година.

74.Земјиштето кое служи за редовна употреба - дворно место на колективна станбена зграда претставува изградено градежно земјиште, и тоа не може да биде вратено во постапка на денационализација.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека на 4.10.2000 година тужтелот поднел барање до првостепениот орган за денационализација на недвижен имот - КП.бр. 3613/2 КО Т., експроприран со решение на Одделението за имотно правни работи при Собранието на Општина Т.од 6.12.1985 година. Во барањето наведува дека имотот постои и бара враќање во сопственост на одземениот имот.

Со првостепеното решение е одбиено барањето, а со оспореното решение е одбиена како неоснована и жалбата на тужителот. Имено, првостепениот орган од прибавените писмени докази утврдил дека со решение на Општинскиот суд во Т. од 19.5.1988 година на поранешниот сопственик на експроприраниот имот му бил доделен во сопственост стан во површина од 53,69 м², а корисникот на експропријацијата - Општина Т. била задолжена да ја плати разликата помеѓу проценетата сума на надоместокот за експроприраниот имот и доделениот стан. Од овие причини, органите оцениле дека се работи за имот за кој е платен надомест и кој согласно со член 8 став 1 од Законот за денационализација ("Службен весник на РМ" бр.43/2000 - пречистен текст), не може да биде предмет на денационализација. Првостепениот орган, исто така, извршил увид на лице место на 20.10.2000 година, како и увид во Деталниот урбанистички план на град Т. за КП.бр.3613/2 КО Т. на 29.11.2000 година и на записник утврдил дека на лице место постојат само темели на срушениот станбен објект односно предметното земјиште претставува градежно неизградено земјиште чија сегашна урбанистичка намена е дворно место на станбена зграда од П + 2 ката.

Според член 8 став 1 од Законот за денационализација, предмет на денационализација не е одземен имот за кој е платен односно даден надомест. По исклучок од став 1 на овој член, во ставот 2 е предвидено дека ако одземениот имот за кој е даден надомест постои, имотот може да се врати, при што барателот е должен да го врати надоместокот во износ, на начин и постапка утврдени со прописите на Владата на Република Македонија согласно со член 37 став 2 од овој закон.

Во постапката пред органите е утврдено дека одземениот имот на лице место не постои, односно дека катастарската парцела претставува градежна целина како дворно место на станбена зграда согласно со Деталниот урбанистички план на град Т.

Со оглед на ваквата правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот најде дека тужениот орган одлучил во согласност со законот кога жалбата ја одбил како неоснована.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека на лице место постојат остатоци од експроприраната стара куќа, која сама се срушила односно корисникот на експропријацијата не преземал никакви градежни работи за реализација на целта на експропријацијата, а тоа, според мислењето на тужителот значи дека одземениот имот постои и може да се врати со примена на член 8 став 2 од Законот за денационализација, но оцени дека ваквите наводи се неосновани и не можат да доведат до поинакво одлучување во конкретниот случај, од причини што од изводот од урбанистичкиот план за дел од централното градско јадро на Т. од 30.11.2000 година, јасно се гледа дека земјиштето од КП.бр.3613 /2 КО Т. е градежно земјиште кое претставува дворно место на колективна станбена зграда предвидена во деталниот урбанистички план. Кога е во прашање градежно земјиште, пак, треба да се примени одредбата од член 28 став 2 од Законот за денационализација, според која градежното земјиште се враќа во сопственост само ако во моментот на поднесувањето на барањето претставува неизградено градежно земјиште. Органите иако не се повикале на оваа одредба од законот, се впуштиле во утврдување на фактите од кои зависи

дали во конкретниот случај се исполнети условите на тужителот да му биде вратено одземеното земјиште. Имено, утврдениот факт дека КП.бр.3613/2 претставува дворно место на колективна станбена зграда, покажува дека се работи за изградено градежно земјиште, кое согласно со означената законска одредба не може да биде вратено на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1563/02 на 28.11.2002 година.

75.Правно лице не може да се јави како барател во постапка за денационализација.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека со решение од 11.4.2001 година е одбиено барањето на тужителот заведено од 30.11.2001 година, за денационализација - враќање во сопственост на земјиште експроприрано со решение за експропријација од 31.10.1969 година со кое бил извршен административен пренос на правото на користење на КП.бр.331/1 КО Н. Ова, согласно со член 2 став 1 и член 49 од Законот за денационализација, според кој, подносител на барање за денационализација може да биде само физичко лице и верски храм, манастир и вакуф, а не и правно лице, како што е тоа во конкретниот случај.

Постапувајќи по жалбата на тужителот изјавена против означеното решение, првостепениот орган со решение од 22.08.2001 година ја отфрлил како изјавена од неовластено лице, согласно со член 234 став 2 од Законот за општата управна постапка.

Тужениот орган со оспореното решение жалбата на тужителот изјавена против решението од 22.08.2001 година делумно ја уважил и согласно со член 239 став 3 од Законот за општата управна постапка го поништил ова решение на

првостепениот орган и го изменил решението од 11.04.2001 година, така што барањето на тужителот го отфрлил како поднесено од неовластено лице. Имено, тужениот орган оценил дека погрешил првостепениот орган кога само жалбата ја отфрлил како изјавена од неовластено лице, а притоа тужителот го прифатил како странка и мериторно одлучил по неговото барање. Ова, од причини што се работи за правно лице кое не е поранешен сопственик на предметното земјиште и како такво, во смисла на член 2 став 1 од Законот за денационализација, не може да биде носител на правата што произлегуваат од овој закон.

Судот наоѓа дека оспореното решение е донесено во согласност со законот.

Според член 2 став 1 од Законот за денационализација ("Службен весник на РМ" бр.43/2000 - пречистен текст), се враќа имот односно се дава надомест за имот на физички лица и на верски храмови, манастири и вакуфи.

Во конкретниот случај, арањето за денационализација е однесено од Друштвото за градежништво, производство и промет "Н.Н." ДОО увоз - извоз - С., кое е правно лице и во постапката за денационализација не може да се јави како барател.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека тужителот е правен следбеник на поранешната Градежно - занатска задруга "М.М." од С., на која со договор за пренос на правото на трајно користење на недвижниот имот од КП.бр.331/1 место викано "Ј" КО Н., склучен на 9.09.1966 година и било пренесено правото на користење на недвижноста од страна на поранешниот сопственик И.Е. од с.Н. - С., како отстапувач на ова право, а за што задругарите ја исплатиле договорената сума од 1.000.000 тогашни динари, па имајќи предвид дека задругарите сопственоста на предметниот имот ја стекнале со свои средства, истите имаат право и на денационализација на така стекнатата сопственост. Судот оцени дека ваквите наводи не можат да доведат до поинакво одлучување во оваа постапка, поради веќе изнесените причини.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија под У.бр.1632/02 на 28.11.2002 година.

76.Само барателите на денационализацијата и Јавниот правобранител на Република Македонија се странки во постапката за денационализација.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е недозволена.

Во тужбата е наведено дека имотот што е вратен на барателите во постапката за денационализација, е во сопственост на тужителот, но не му било овозможено да учествува во управната постапка за да ги заштити своите права и интереси, туку жалбата била отфрлена како поднесена од неовластено лице. Тужителот со тужбата ги приложил и решенијата на првостепениот и второстепениот орган, донесени во врска со неговата жалба, но со тужбата го оспорува и предлага Судот да го поништи само решението на првостепениот орган од 21.12.2001 година, со кое е уважено барањето за денационализација.

Според член 6 став 1 и член 7 став 1 од Законот за управните спорови, управен спор може да се поведе само против управен акт донесен во втор степен.

Според член 30 став 1 точка 4 од Законот за управните спорови, кога тужбата е поднесена против акт донесен во прв степен, Судот ја отфрла со решение. Тоа што тужителот не бил вклучен во постапката како странка, не е причина Судот да одлучува по тужба поднесена против решение донесено во прв степен во постапка за денационализација. Впрочем, тужителот како заинтересирано лице, не можел да биде вклучен како странка во постапката, затоа што Законот за денационализација, како странки ги определил барателите на денационализацијата и Јавниот правобранител. Тужителот како заинтересирано лице, не би можело да биде вклучен во постапката за денационализација ниту според одредбите на Законот за општата управна постапка, затоа што во постапката за

денационализација се применуваат одредбите на Законот за општата управна постапка, само доколку со Законот за денационализација поинаку не е определено (член 16 од Законот за денационализација).

Според член 13 од Законот за денационализација (“Службен весник на РМ“ бр.43/2000-пречистен текст), право да поднесе барање за денационализација има поранешниот сопственик односно лицата кои се негови наследници според прописите за наследување (баратели). Според член 17 од истиот закон, во постапката за денационализација правна заштита на имотните права и интереси на Република Македонија врши Јавното правобранителство на Република Македонија, а според член 53 став 3 од истиот закон, примерок од решението за денационализација се доставува на барателот и на Јавниот правобранител.

Од овие одредби јасно се гледа дека странки во постапката за денационализација се само барателите на денационализацијата, а тоа се лицата од член 13 од Законот за денационализација и Јавниот правобранител на Република Македонија, на кој задолжително се доставува примерок од решението (член 53 став 3 од Законот). Во поглед на третите лица, односно заинтересираните лица, Законот за денационализација ја исклучува можноста тие да се јават како странки во постапката за денационализација, туку, за нив останува можноста своите права спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надоместок според одредбите од овој закон, да ги остваруваат со тужба пред надлежниот суд во рок од 5 години по правосилноста на решението за денационализација, (член 63 став 2 од Законот).

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2245/02 од 20.12.2002 година.

77. Со решението за експропријација на недвижност се определува и корисникот.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепениот орган од 16.08.1999 година на тужителот му е доделено на користење со непосредна спогодба градежно неизградено земјиште со кое управува Република Македонија (КП број 1104/2 и КП број 1110/2 КО К. во вкупна површина од 6595 м²), за изградба на објекти за експлоатација на минерална вода и ЦО². Во став 2 од изреката на означеното решение, тужителот е задолжен да плати надоместок за стекнување на правото на користење на предметното градежно земјиште во износ од 150,00 денари по метар квадратен површина или вкупно 989.250,00 денари, во рок од 8 дена по приемот на решението, во спротивно е определено дека истото нема да произведува правно дејство. Ова, согласно со член 7 став 1 точка 3 од Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување на градежно земјиште (“Службен весник на РМ“ број 24/96).

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата како неоснована и во однос на жалбените наводи му одговорил на тужителот дека надоместокот е утврден во согласност со Програмата за уредување на градежното земјиште и Ценовникот за утврдување на надоместокот за доделување на градежно земјиште со кое управува Република Македонија, а врз основа на член 29 став 3 од Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Службен весник на РМ“ број 4/96, 28/97 и 18/99), според кој, кога градежното земјиште се доделува со непосредна спогодба се плаќа надоместок, кој се утврдува со означената Програма.

Судот наоѓа дека оспореното решение се заснова на погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалниот закон на штета на тужителот.

Имено, од списите на предметот се гледа (а тоа го истакнува и тужителот во жалбата и во тужбата), дека правниот основ за доделување на предметното земјиште бил претходно донесеното решение од Министерството за финансии - Управа за имотно-правни работи - Одделение во Б. од 18.06.1999 година, за

одземање на правото на користење на истото земјиште (КП број 1104/2 и КП број 1110/2 К.О.К.) од дотогашниот корисник ЗК "П." А.Д.Б. за потребите на предлагачот ПТП "М.М." Б. донесено врз основа на член 43 став 1 во врска со член 2 и 3 став 3 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" број 33/95 и 20/98). Во став 3 од изреката на означеното решение за одземање на правото на користење на недвижниот имот, е определено дека товарот на надоместокот за вложените средства на дотогашниот корисник на земјиштето што се одзема (член 43 став 2 од Законот за експропријација), ќе го сноси односно исплати корисникот на експропријацијата -предлагачот ПТП "М.М.". Постапката, пак, за определување на овој надоместок, е предвидена и се води во согласност со одредбите на Законот за експропријација како што е постапено и во конкретниот случај, што се гледа од приложената спогодба склучена на 2.07.1999 година помеѓу претходниот и сегашниот корисник на недвижноста, за определување на надоместот од член 43 став 2 од Законот за експропријација.

Од решението од 18.06.1999 година, како и од означената спогодба склучена во согласност со тоа решение, а со која е решено прашањето за надоместокот за недвижниот имот што е предмет на одземање со означеното решение, се гледа дека за одземањето на правото на користење на недвижниот имот - земјиштето означено со катастарските парцели како и за надоместокот за тој имот, е решавано во постапка за експропријација на недвижности определена со Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95 и 20/98), како што предвидува членот 43 од овој закон, кој се однесува на одземање или ограничување на правото на користење на недвижност во државна сопственост. Според постапката, пак, определена во Законот за експропријација, експропријација може да се врши и за потребите на правни и физички лица за изградба на објекти и изведување на други работи од јавен интерес, (член 3 став 1 точка 3 од Законот за експропријација) и, во тие случаи предлогот за експропријација го поднесуваат тие лица (член 13 став 4 од Законот за експропријација).

Според мислењето на Судот од одредбите на Законот за експропријација со кои е уредена постапката за експропријација

не произлегува дека по донесувањето на решението за експропријација се донесува друго решение со кое експроприраната недвижност треба да се додели на корисникот на експропријацијата.

Според член 18 од Законот за експропријација, задолжителна содржина на решението со кое се усвојува предлогот за експропријација, меѓу другото е да се определи корисникот на експропријацијата, а тоа е лицето за чии потреби се експроприра недвижноста (предлагачот на експропријацијата). Предлагач, пак, односно корисник на експропријацијата, според членот 3 од Законот за експропријација, не е само државата, туку и други правни лица, како што е во конкретниот случај.

Со оглед на тоа што одземањето на правото на користење на означените недвижности е извршено на предлог на тужителот и за неговите потреби (корисник на експропријацијата) и што решението за одземање на правото на користење е засновано на член 43 став 1 од Законот за експропријација, според кој решението се донесува по постапка определена за експропријација на недвижности, Судот не гледа основ во законот, а ниту причини, органот за урбанизам како надлежен за доделување на неизградено градежно земјиште со кое управува Републиката, со непосредна спогодба, во друга постапка и врз основа на други прописи да ги доделува и да определува надомест за истите недвижности на кои тужителот веќе го стекнал правото на користење по постапка определена во Законот за експропријација, врз основа на решението од 18.06.1999 година и спогодбата за надоместокот од 2.07.1999 година.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.195/00 од 13.06.2002 година.

78. Физичко лице не може да поднесе предлог за експропријација на недвижност во сопственост на РМ.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека првостепениот орган одлучувајќи во повторна постапка по укажувањата дадени во решението на второстепениот орган од 22.11.2001 година, со првостепеното решение кое го засновал на член 43 став 1 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95, 20/98 и 40/99), го одзема правото на користење од корисниците Земјоделски и Шумарски факултет на недвижност во државна сопственост КП бр.12961/1 (нов бр.12961/3) КО С. во површина од 1.094 м² во корист на Република Македонија на кое земјиште постои времен објект сопственост на предлагачот вклопен со урбанистички план на град С. извод бр.136/2001.

Со оспореното решение одбиени се како неосновани посебните жалби на Земјоделски и Шумарски факултет изјавени против погоре наведеното првостепено решение, а по повод жалбите решението

од 11.01.2001 година, тужениот орган го дополнил со нов став на начин опишан како под став 2 од оспореното решение. Вака одлучил тужениот орган затоа што констатирал дека од приложениот извод од урбанистичкиот план бр.136/2001 поткрепен со список на индикации за формирање на градежна парцела на Државниот завод за геодетски работи - Одделение за премер и катастар С. бр.1108/1232, не е спорно дека градежното земјиште од КП 12961/3 КО Скопје во површина од 1.094м² сопственост на Република Македонија, а корисници Земјоделски и Шумарски факултет во С. учествува во формирањето на градежната парцела на која постои времен објект сопственост на предлагачот Г.Б. од С. Имајќи ја предвид вака утврдената фактичка состојба како и членот 43 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95, 20/98 и 40/99), според кој, со решение на органот за експропријација кога постои акт за планирање на просторот по постапка определена за експропријација на недвижности со овој закон може да се одземе или ограничи правото на користење на недвижност во државна сопственост, тужениот орган заклучил

дека правилно првостепениот орган постапил кога донел решение со кое по предлог на лицето Ѓ.Б. од С. го одзел правото на користење на предметната недвижност во државна сопственост заради приведување на истата кон урбанистичката намена.

Тужителите во поднесената жалба против првостепеното решение, а и во поднесената тужба против оспореното решение, посебно наведуваат дека во конкретниот случај не се исполнети законските услови за одземање на корисничкото право врз основа на член 43 став 1 од Законот за експропријација, затоа што не постои јавен интерес согласно член 2 од Законот за експропријација затоа што во овој член од законот се наброени ситуациите кога постои јавен интерес, а меѓу наброените ситуации не е наброено дека изградбата на објект за услужна дејност претставува јавен интерес.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека погрешно е применет законот.

Имено, од списите на предметот, но и од првостепеното и од оспореното решение, се гледа дека одземањето на правото на користење на означената недвижност во државна сопственост (градежно земјиште на кое постои времен објект) не се одзема во корист на Република Македонија како што стои во диспозитивот на првостепеното решение, туку се одзема по предлог и во корист на предлагачот - лицето Ѓ.Б. од С., кој, според утврденото во управната постапка, е сопственик на времениот објект поставен на градежното земјиште што се одзема, а сега тој времен објект бил вклопен во Урбанистичкиот план на град С., според Извод бр.136/2001.

Од Изводот од Урбанистичкиот план бр.136/2001 - Детален урбанистички план "М.З. А.А" (54) дел, се гледа дека на земјиштето што се одзема, е предвидена изградба на објект со намена за услужна дејност.

Според член 43 став 1 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95, 20/98 и 40/99), на кој органите го засновале одземањето на правото на користење, со решение на органот за експропријација кога постои акт за планирање на просторот по постапка определена за експропријација на

недвижности со овој закон, може да се одземе или ограничи правото на користење на недвижност во државна сопственост.

Според наоѓањето на Судот, одземањето на правото на користење на градежното земјиште во конкретниот случај не можело да биде засновано на член 43 од Законот за експропријација, затоа што за примена на оваа законска одредба не е доволно само да постои акт за планирање на просторот во кој е предвиден објектот за чија изградба се одзема недвижноста, како што сметаат органите во постапката, туку треба да бидат исполнети и условите за водење на постапка за експропријација предвидени во Законот за експропријација. Во Законот за експропријација, пак, е предвидено во чија корист може да се врши експропријацијата и кој во чие име може да поднесе предлог за експропријација. Така, според членот 3 став 1 точка 1 на овој Закон, експропријацијата може да се врши за потребите на државата, при што, предлогот во тој случај, според член 13 став 2 од истиот Закон го поднесува Јавниот правобранител на Република Македонија. Оттука, не може да се експроприра, односно да се одземе право на користење во корист на Република Македонија, а по предлог поднесен од физичко лице, како што постапил првостепениот орган, а прифатил и тужениот орган.

Според ставот 3 на членот 3 од Законот за експропријација, експропријација може да се врши и за потребите на правни и физички лица, но за изградба на објекти и изведување на други работи од јавен интерес, предвидени во член 2 на овој закон. Ова значи дека правото на користење на недвижност во државна сопственост може, врз основа на член 43 од Законот да биде одземено и во корист на физичко лице, но само тогаш кога објектот што е предвиден во актот за планирање е објект од јавен интерес предвиден во членот 2 од Законот за експропријација. Во конкретниот случај, одземањето, всушност, се врши во корист на физичко лице, а за изградба на објект кој не е од јавен интерес, бидејќи објектите со намена за услужна дејност не се објекти од јавен интерес предвидени во член 2 од Законот за експропријација.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1384/02 од 26.12.2002 година.

79.Само ако не е обезбедена друга судска заштита може да се бара заштита на уставно загарантираните права.

Од образложението:

Пред Врховниот суд на Република Македонија тужителката поднесе барање за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, против заклучокот означен во изреката на пресудата, со кој на тужителката избрана за советник на кандидатската листа и престанува функцијата член на Советот на општина поради неспојливост на вршењето на оваа функција со вршењето на работите и работните задачи на државен службеник. Воедно за нов избран член на Советот на општина се смета наредниот кандидат од Листата на кандидати на коалицијата. Со точка 3 на истиот заклучок се констатира дека тој влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен гласник“ на општина. Тужителката во поднесеното барање наведува дека со вака донесениот заклучок и се оневозможува нејзиното право да ја изврши функцијата за која е легално избрана, а имајќи предвид дека против ваквиот акт нема можност да поведе управна постапка, таа согласно член 66 од Законот за управните спорови поднесува барање за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, поради погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право укажувајќи дека според описот и пописот на работното место на кое што е распоредена-референт координатор за општи работи, таа не обавува стручни или управни работи туку административно-технички работи поради што нема основ да се тврди дека постои неспојливост на функцијата член на Совет на општина со вршењето на работите и работните задачи на државен службеник. Исто така, укажува на погрешно толкување на член 5 од Законот за локални избори, бидејќи став 4 на истиот утврдува дека со денот на верификација на мандатот на носителите на функциите од став 1 и 2 на овој

член им престанува функцијата, што значи дека во ниту еден случај не е превиден престанок на изборната функција, односно советник на Советот на општина, туку се работи за престанок на работната функција што ја обавуваат функционерите од став 1 и 2 на овој член. Од овие причини тужителката предлага оспорениот заклучок да биде поништен.

Тужениот орган во одговор ги оспори наводите од поднесеното барање на тужителката, со предлог истото да биде одбиено, укажувајќи дека оспорениот заклучок е донесен согласно член 5 став 1 од Законот за локалните избори, а по претходно прибавено мислење од Министерството за правда заведено под број 10-2777/2 од 19.10.2000 година, со кое е укажано дека тужителката извршува стручни работи во Дирекцијата за општи заеднички работи при Владата на Република Македонија-Подрачна единица, што е причина за неспојливост со функцијата член на Советот на општина.

Во постапката на претходно испитување на барањето според одредбите на Законот за управните спорови, пред Судот се постави прашањето дали се исполнети условите од член 66 од Законот за управните спорови, за обезбедување судска заштита во управен спор против заклучокот за престанок на функцијата член на Совет на општина на тужителката.

Судот смета дека во конкретниот случај се исполнети условите за обезбедување судска заштита во управен спор по повод поднесеното барање на тужителката за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот.

Имено, согласно член 66 од Законот за управните спорови, за барањето за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, ако таква слобода или право е повредено со конечен поединечен акт, а не е обезбедена друга судска заштита, одлучува судот надлежен за управни спорови со согласна примена на одредбите на овој закон.

Цитираниот член од Законот предвидува обезбедување судска заштита во управен спор, под услов да се работи за уставно загарантирани права и слободи, тие да се повредени со конечен поединечен акт и да нема обезбедено друга судска заштита.

Во конкретниот случај во поглед на обезбедувањето судска заштита во управен спор по поднесеното барање на тужителката, со оценка на секој од наведените услови посебно, Судот утврди дека правото на секој граѓанин да учествува во вршењето на јавни функции е уставно загарантирано право, предвидено во член 23 на глава ИИ-Основни слободи и права на човекот и граѓанинот во Уставот на Република Македонија. Заклучокот за престанок на функцијата член на Советот на општина на тужителката, Судот смета дека претставува конечен поединечен акт, со оглед дека против истиот не е предвидено право на жалба и со него се решава за уставно загарантираното право на тужителката за учество во вршењето на јавни функции. Во поглед на третиот услов, односно да нема обезбедено друга судска заштита, Законот за локалните избори ("Службен весник на РМ" бр.46/96, 48/96 и 56/96), во член 53 став 1, предвидува дека утврдувањето на резултатите од изборите, Изборната комисија го врши на тој начин што откако ќе ги добие записниците од избирачките места и целокупниот изборен материјал, најпрво утврдува колку избирачи гласале во општината, а според став 2 на истиот член од Законот, по утврдување на бројот од став 1, Изборната комисија го утврдува вкупниот број дадени гласови за секоја листа на кандидати во општината. Според член 59 став 3 од истиот Закон, секој предлагач на Листа на кандидати за член на совет, во постапката на утврдувањето на резултатите од изборите во општината има право на приговор до Изборната комисија во рокот од 72 часа од објавувањето на резултатите од изборите, со тоа што според став 4 на истиот член, против решението на изборната комисија предлагачот има право на жалба до Републичката (Државна изборна комисија), која е должна да одлучи по жалбата во рок од 48 часа. Доколку предлагачот не е задоволен со одлуката на Републичката (Државна изборна комисија) има право на жалба во рок од 48 часа од приемот на одлуката до Врховниот суд на Република Македонија. Според став 6 на истиот член, на избраните кандидати за членови на советот, Изборната комисија им издава уверение за изборот. Со цитираните одредби од Законот за локалните избори обезбедена е заштита на изборните права во изборната постапка, со тоа што по

завршување на изборната постапка и по утврдување на мандати на членовите на советот на општината, Законот за локалните избори не предвидува заштита и со оглед на тоа не може да се бара заштита со утврдените правни средства според член 59 од овој закон.

Со оглед на наведеното, имајќи предвид дека во случајов на тужителката и е повредено уставно загарантираното право на учество во вршење на јавни функции, со конечен поединечен акт-заклучокот, по кој не е обезбедена судска заштита, Судот смета дека во конкретниот случај се исполнети условите од член 66 од Законот за управните спорови за обезбедување судска заштита во управен спор.

Оценувајќи дека се исполнети условите од член 66 од Законот за управните спорови по барањето на тужителката за заштита на слободите и правата загарантирани со Уставот, Судот пристапи кон решавање на предметниот спор и најде дека барањето на тужителката е основано.

Имено, согласно член 5 став 1 од Законот за локалните избори, функцијата член на советот и градоначалник е неспојлива со функцијата Претседател на Република Македонија, пратеник, претседател на Влада на Република Македонија, министер, судија на Уставен суд на Република Македонија, судија, јавен об винител и други носители на функции кои ги избира или именува Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија, вработените на стручни и управни работи во органтие на државната управа и во управните органи на општината, односно Градот Скопје.

Според став 4 на истиот член од Законот со денот на верификацијата на мандатот на член на совет и градоначалник, на носителите на функцијата од ставовите 1 и 2 на овој член, функцијата им престанува.

Од содржината на цитираниот член произлегува неспојливост на функцијата член на Советот на општина со поименично определените функции како и со функциите на други носители кои ги избира или именува Собранието и Владата на Република Македонија, а што за последица има престанок на функцијата на која што се наоѓале пред изборот на функцијата член на советот на општина.

Според тоа, имајќи предвид дека цитираниот член од Законот за локалните избори во случај на неспојливост на функцијата член на совет на општина со поименично определените функции или пак со извршувањето на стручни и управни работи во органите на државната управа и во управните органи на општината, не предвидува престанок на функцијата член на советот на општина, Судот смета дека до колку во случајов постои неспојливост на функцијата член на Совет на општина со работите на работното место на кое е распоредена тужителката, истата би имала последици во поглед на работниот однос на тужителката, според одредбите на Законот за работните односи, а не престанок на функцијата член на Советот на општината, како што во случајов е сторено со оспорениот заклучок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Успи.бр.2/01 од 31.10.2001 година.

80. Доколку бракот бил склучен според верски обичаи надживеаниот брачен другар нема право на семејна пензија.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека постапката за остварување право на семејна пензија, е покрената по барање на тужителот на ден 27.04.2001 година, а по смртта на корисникот на пензијата В.Д., одредена со решение П.бр.58884 од 15.11.1987 година, која починала на ден 3.06.2000 година.

Првостепениот орган, со решение од 3.9.2001 година го одбил барањето за признавање право на семејна пензија, образлагајќи дека во прилог на барањето именуваниот не доставил валиден доказ за постоење на брак склучен пред надлежен државен орган, поради што барањето за признавање на

право на семејна пензија се одбива како неосновано, согласно член 73 од Законот.

Второстепениот орган ја одбил жалбата како неоснована, повикувајќи се на член 70 и 73 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека е законито.

Според член 70 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување (“Службен весник на РМ“ бр.80/93, 3/94, 14/95, 71/96 и 32/97, 24/2000, 96/2000, 5/2001 и 50/2001), семејна пензија можат да остварат членовите на семејството: 1. брачниот другар, 2. децата (родени во брак и надвор од брак или посвоени, посиноците кои ги издржува осигуреникот, внучињата и други деца без родители кои ги издржува осигуреникот) и 3.родителите (таткото и мајката, очувот и маќеата) и посвоителот, што ги издржува осигуреникот. Семејна пензија може да оствари и брачниот другар од разведен брак, ако со судска одлука му е утврдено право на издржување.

Според член 73 од Законот, вдовец стекнува право на семејна пензија ако: 1.до смртта на брачниот другар наполнил 55 години живот, 2.до смртта на брачниот другар бил неспособен за работа или таква неспособност останала во рок од 1 година од денот на смртта на брачниот другар или по 3. по смртта на брачната другарка останало едно или повеќе деца кои имаат право на семејна пензија по таа брачна другарка, а вдовецот ги врши родителските должности спрема тие деца и по 4.до смртта на брачниот другар имал наполнето 50 години, кога ќе наполни 55 години живот или ако во тие години станал неспособен за работа.

Според член 15 од Законот за семејството (“Службен весник на РМ“ бр.80/92, 9/96), брак може да склучат две лица од различен пол со слободно изјавена волја пред надлежен орган, на начин определен со овој закон.

Во случајот, тужителот не доставил доказ за склучен брак пред надлежен орган (граѓански брак). Правилно органите утврдиле дека венчаниот лист, за склучен брак пред надбискупијата-Жупни уред-С. не претставува валиден доказ за остварување право на семејна пензија. Правилна е

констатацијата на органите дека корисникот на пензијата и тужителот не склучиле брак пред надлежен орган, што согласно цитираните законски одредби е услов за остварување право на семејна пензија за брачните другари.

Судот ги ценеше наводите изнесени во тужбата, дека тужителот живеел во вонбрачна заедница околу 40 години со сега покојната В.Д., до смртта на вонбрачната другарка имал наполнето 55 години живот и бил неспособен за работа, бидејќи имал повеќе од 77 години, но имајќи го во предвид погоре изнесеното, дека корисникот на пензијата и тужителот не склучиле брак пред надлежниот орган, што согласно цитираните законски одредби е услов за остварување право на семејна пензија за брачните другари, правилно органите го одбиле барањето за признавање право на семејна пензија.

Судот го ценеше и наводот дека согласно член 13 од Законот за семејството, заедницата на живеење на маж и жена која не е заснована во согласност со одредбите од овој закон (вонбрачна заедница) и која траела најмалку 1 година, е изедначена со брачната заедница во поглед на правото на меѓусебното издржување и имотот стекнат за време на траењето на таа заедница, па аналогно треба да се примени за остварување право на семејна пензија, но ги оцени како неосновани, бидејќи правото на семејна пензија, произлегува од одредбите од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, по кои одредби, тужителот не стекнува право на семејна пензија.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.754/02 од 26.04.2004 година.

81. Правото на инвалидска пензија се утврдува од денот кога настапило загубувањето на работната способност, без оглед што придонесите за пензиско и инвалидско осигурување се плаќани после тој ден.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение жалбата на тужителот е уважена и решението на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија- Подрачна единица во П. од 4.06.1995 година е изменето и е одлучено така што му е признаено право на нов износ на инвалидска пензија сметано од 25.05.1995 година со право на исплата од 1.10.1995 година.

Од списите на предметот се гледа дека со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија од 9.06.1999 година било поништено решението на Владата на Република Македонија Комисија за решавање на предметите во втор степен од пензиското и инвалидското осигурување од 27.11.1997 година со кое било изменето решението на ПИОМ Подрачна единица П. од 4.09.1995 година и било одлучено така што на тужителот му е признато право на инвалидска пензија во месечен износ од 991,50 денари сметано од 1.10.1995 година со право на исплата од истиот ден. Со пресудата било укажано дека во случајов се работи за исполнување на услови за остварување право на инвалидска пензија од 25.05.1995 година и дека за разлика од старосната пензија, правото на инвалидска пензија треба да биде утврдено од тој ден, без оглед на тоа што придонесите за пензиското и инвалидското осигурување биле платени и после тој датум, односно за првото, второто и третото тромесечие од 1995 година, затоа што инвалидската пензија не може да се поистоветува со старосната пензија кај која пензија почнува наредниот ден од престанокот на осигурувањето.

Постапувајќи по укажувањата дадени во наведената пресуда тужениот орган со оспореното решение како ден на остварување на право на инвалидска пензија го утврдил 25.05.1995 година, но со право на исплата од 1.10.1995 година.

Во управен спор тужителот ја оспори законитоста на ова решение во поглед на денот на отпочнувањето со исплатата, наведувајќи дека исплатата треба да се определи исто така од 25.05.1995 година.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито, поради тоа што тужениот орган само делумно постапил по пресудата на Врховниот суд на Република Македонија во поглед на утврдувањето на денот на исполнувањето на условите за остварување на право на инвалидска пензија, додека за ден на отпочнување на исплата на пензијата повторно го утврдил 1.10.1995 година, кој претставува датум на престанок на осигурувањето.

Поради тоа, согласно со член 39 став 2 од Законот за управните спорови, Судот го поништи оспореното решение со цел во повторната постапка да се постапи според укажувањата дадени во пресудата дека условите за остварување право на инвалидска пензија се исполнети на 25.05.1995 година така што и правото на исплата на инвалидската пензија треба да гласи од тој ден.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.751/00 од 27.02.2002 година .

82. За определување или измена на начинот на одржување на личните односи со децата е надлежен Центарот за социјални работи, а не судот, иако во пресудата за развод на бракот е внесена спогодбата на родителите за одржување на лични односи со детето.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Тужениот орган ја одбил како неоснована жалбата и нашол дека првостепениот орган при одлучувањето не требал да го одбие барањето како неосновано, туку да се огласи за ненадлежен за решавање по ова правно прашање, од причини што ова прашање е во надлежност на судот. Во постапката за развод на бракот по спогодба на странките, судот определил детето да живее по една недела наизменично кај едниот и кај другиот родител и во таков случај, доколку странките не се задоволни од пресудата, може да бараат измена на пресудата, но

само пред надлежниот суд, а не пред Центарот за социјална работа.

Од списите на предметот се гледа дека бракот на родителите е разведен со пресуда П.бр.595/96, согласно со член 39 од Законот за семејството. Малолетното дете е доделено на мајката, а во однос на видувањето на малолетната Е., предлагачите се согласиле истата по една недела наизменично да престојува кај едниот и кај другиот родител, а преземањето да биде во недела најдоцна до 20 часот.

Согласно член 35 став 1 од Законот за семејството ("Службен весник на РМ" бр.80/92, 9/96), родителското право им припаѓа подеднакво и на мајката и на таткото, а според член 47 став 3 од овој закон, родителот со кого детето не живее, има право и должност да одржува лични односи со своето дете.

Во случаите кога родителите на детето не живеат заедно како што е во конкретниот случај, според член 79 став 1 од истиот закон, спогодбено го определуваат начинот на одржување на личните односи со детето, а само кога помеѓу нив не постои согласност, решение за тоа донесува Центарот за социјална работа.

Согласно членот 82 од Законот, по поништување или развод на брак во однос на вршење на родителското право и уредувањето на личните односи со децата на родителот кај кого не се децата, Центарот ги има истите овластувања како и кога родителите се во брак.

Согласно со член 80 од Законот, со пресудата со која се разведува бракот, судот ќе одлучи за чувањето, воспитанието и издржувањето на заедничките деца. Ако родителите не се спогодиле за ова или ако нивната спогодба не одговара на интересите на децата, судот, откако ќе прибави мислење од центарот за социјална работа и ќе ги испита сите околности, ќе одлучи дали децата ќе останат на чување и воспитание кај еден родител или некои ќе останат кај мајката, а некои кај таткото или сите ќе бидат доверени на некое трето лице или установа. Родителот на кого не му се доверени децата, има право да одржува лични односи со нив, ако судот не определи поинаку, со оглед на интересите на децата. Судот, по барање на еден од разведените брачни другари или центарот за социјална работа,

ќе ја измени одлуката за чување и воспитание на децата и за односите на разведените брачни другари спрема нивните заеднички деца, доколку тоа го бараат изменетите околности.

Од овие одредби, произлегува дека судот е надлежен да одлучува за чувањето, воспитувањето и издржувањето на заедничките деца и за забрана на родителот, на кого не му се доверени децата, да одржува лични односи со нив, ако тоа го бараат интересите на децата, а не и за начинот на одржувањето на односите.

Оттука, за надлежноста на Центарот да го одредува начинот на одржувањето на личните односи на детето со таткото, без значење е тоа што спогодбеното решение на тие односи е внесено во пресудата за разводот на бракот и затоа по барањето на тужителката за измена на спогодбата не е надлежен судот, туку Центарот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.10/99 од 9.06.1999 година.

83. Малолетно лице не може да се стави под старателство, доколку еден од родителите е жив, со познато место на живеење.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Органите ја одбиле жалбата на тужителите изјавена против заклучокот од 25.02.2000 година на Центарот за социјална работа во Г. поради тоа што донел решение да престане старателството над лицето З.М. од Г. со стан на улица "В.К." С. родена на ден 14.01.1983 година во Г., од мајка И.М. ,почината и татко В.З., со двојно државјанство (Австралиско и Македонско) со место на живеење во Австралија во градот Мелбурн , а во Македонија со стан на улица " И.М." населба Н.Н. во С.. Истовремено го ослободил од старателската должност старателот М.Д. роден на ден 06.04.1946 година во Г., поставен поради отсуство на природниот родител-

таткото В. З. Со донесеното решение престанало да важи решението од 14.01.2000 година на истиот Центар.

По повод жалбата второстепениот орган донел решение со кое истата се одбива како неоснована од причина што на 15.02.2000 година денот по донесување на решението од Центарот за социјална работа, се јавил таткото на молелтната М.З. „В. З. и се интересирал за старателството на малолетната М.З. Ја оспорува законитоста на решението и истакнува дека погрешно е применето материјалното право на штета на тужителите.

Судот најде дека оспореното решение е законито и не е погрешно применето материјалното право на штета на тужителите.

Согласно член 14 од Законот за семејство (“Службен весник на РМ“ бр.80/92 и 9/96), работите утврдени со посебната заштита и помош на семејството, посвојување, за работите на старателство, утврдени со овој закон ги врши Центарот за социјална работа со метод на стручноста советодавна и советувалицна интретдисциплинарна тимска работа.

Согласно член 130 од истиот закон, Центарот за социјална работа според Законот за општата управна постапка решава за ставање под старателство поставување и разрешување од должност старател за обнова на овластување старател и за правата и правните интереси на лицата под старателство и за престанокот на старателството.

Согласно член 136 од истиот закон, старателството над малолетно лице престанува со неговото полнолетство, со склучување на брак, со посвојување или кога ќе престанат било кои од причините утврдени во членот 159 став 2 на овој Закон. Согласно членот 159 под старателство ќе се стави малолетно лице без родителска грижа. Дете без родителска грижа е дете чии родители не се живи, кои се исчезнати, непознати или се со непознато живеалиште повеќе од 1 година и дете чии родители без оглед на причините привремено или трајно не ги извршуваат своите родителски права и должности.

Имајќи ја во предвид утврдената фактичка и правна состојба произлегува дека органите правилно го примениле материјалното право и не е на штета на тужителите.

Малолетната М. З. е дете на разведени родители и со пресуда за развод на бракот од 1994 година е доверена на чување и воспитување на мајката. Таткото на малолетната М.З, В. З. живеел и работел во Австралија. На 11.01.2000 година Центарот добил сознание дека малолетната З. М. е останата без родителска грижа поради смрт на нејзината мајка. Бидејќи нејзиниот татко се наоѓал во Австралија, Центарот за да ги заштити нејзините права и интереси по обавените разговори, оценил дека најпогодна личност за да постави старател бил вујкото на малолетната М.З., која всушност цело време живеел и се грижел за мајката и малолетната М.З. и донел решение бр.07-37/3 од 14.01.2000 година и истата е ставена под старателство, а за старател е поставен вујкото Димитар Мелков.

На 15.02.2000 година по донесувањето на решението во Центарот за социјална работа се јавил таткото на малолетната М.З. В.З. и се интересирал за старателството на малолетната М.З. Таткото на малолетната бил во Република Македонија и сака да се грижи за своето дете, а не му е одземено или ограничено родителското право, бидејќи во суштина и не се работи за дете без родители и родителска грижа, и немало основ на истата понатаму да и се определи старател со тоа што органот го ослободува од старателска должност старателот М. Д. и со тоа престанало старателството на лицето З. М. и со донесување на ова решение престанало да важи решението од 14.01.2000 година.

Во случајот под старателство ќе се стави малолетно лице без родителска грижа, а деца без родителска грижа е дете чии родители не се живи, кои се исчезнати, непознати или се со непознато живеалиште повеќе од 1 година и дете чии родители без оглед на причините привремено или трајно не ги извршуваат своите родителски права и должности.

Од списите на предметот, се гледа дека во случајот не се работи за дете без родителска грижа, туку се работи за смрт на мајката, додека таткото е жив, не е исчезнат, не е непознат и со непознато живеалиште, при такви услови не може да продолжи со старателството, па органот со право донел решение да престане старателството над З. М. и е ослободен од старателска должност старателот М. Д.

Наводите во тужбата на тужителот дека, таткото не се грижел за малолетната, немаат поткрепа во списите на предметот, поготово што малолетната има свој стан купен од родителите во Г., па неспорно е дека таткото на малолетната живее во Австралија а истовремено и во Македонија на улица “И.М.“ бр.10 во населба Н.Н. и е со двојно државјанство и е во контакт со малолетната на адресата каде што е пријавен, од поседовниот лист се гледа дека тој е сопственик на куќа и двор на парцела КП.бр.475 во катастарска општина Ѓ.П. Значи, отпаѓаат сите елементи и не се исполнети условите за да понатаму се определува старател на малолетно лице и изнесените наводи во тужбата и во жалбата не се основ за поинакво одлучување, бидејќи листата за следење на работите што ги води Центарот за социјална работа, тој е во постојан контакт со малолетната и со Центарот. При состојба кога еден од родителот е жив, не е непознат, е со познато место на живеење, не е исчезнат, ги извршува своите родителски права и должности, отпаѓаат сите елементи во смисла на член 59 со кој се става малолетно лице под старателство.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.741/00 од 14.11.2001 година.

84. Доколку не постои предлог од странската Здравствена организација, установа, за продолжување на лекување во странство на осигуреникот не му припаѓа право на надоместок на разлика во цена на болнички трошоци.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепениот орган од 18.04.1997 година на В.Н. од с.Љ. С. му било одобрено болничко лекување во траење по потреба но најмногу до 30 дена во Клиничкиот центар “Р“-Завод за хематологија во З,Република Хрватска. Осигуреникот М.В. татко на Н, преку Фондот за здравствено осигурување-С. поднел

барање на 16.06.1997 година за лекување односно за продолжување на лекување на неговото дете за уште 35 дена во Клиничкиот центар “Р“-З.-Р.Х.. Ова барање, со решение на првостпениот орган од 03.07.1997 година било одбиено како неосновано. Органот, образложил дека Првостепената лекарска комисија за упатување на лекување во странство при Фондот за здравствено осигурување во С. на седницата одржана 03.07.1997 година, го разгледала барањето за продолжување на лекувањето и дала оценка и мислење дека немало потреба од продолжување на лекувањето на осигуреникот во странство за уште 35 дена, бидејќи не постои медицинска оправданост, односно лекувањето што било направено во странската здравствена установа можело да се изврши во здравствената установа во Република Македонија.

Осигурениот на ден 8.02. 2000 година поднел повторно барање, со кое бара да му се признае право на надоместок на трошоци за извршено продолжено болничко лекување во траење од 35 дена во Клиничкиот центар “Р“-Завод за рехабилитација-З.-Р.Х. Со решение на првостпениот орган од 06.09.2000 година, признато му е право на надомест на трошоци за извршено болничко лекување во траење од 35 дена, во износ од 168.819,00 денари.

Второстпениот орган го поништил решението од 06.09.2000 година и на тужителот му одобрил надомест на трошоци за извршено лекување во странство во Клиничкиот центар “Р“-З.-Р.Х., без решение на Фондот за здравствено осигурување-Скопје, за периодот од 16.05.1997 до 19.06.1997 година во износ од 287.667,00 денари. Органот, образложил дека правилно постапил првостпениот орган кога случајот го подвел под одредбите од член 15 од Правилникот, но во пресметката се направени некои неправилности, бидејќи не се вреднувани сите дадени здравствени услуги, материјални трошоци и лекови кои требало да бидат вреднувани, па затоа изготвил нова пресметка за лекување, според која се признати вкупно трошоци од 287.667,00 денари.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека е донесено согласно со законот.

Според член 4 од Правилникот за условите и начинот на упатување на осигурениците во странство (“Службен весник на РМ“ број 3/92), барањето за упатување за лекување во странство се поднесува до Фондот за здравствено осигурување, преку подрачната служба на Фондот во местото каде што подносителот на барањето е пријавен за здравствено осигурување.

Според член 7 од Правилникот, оценка и мислење за потребата за лекување во странство дава Првостепената лекарска комисија за лекување во странство при Фондот за здравствено осигурување.

Според член 11 од Правилникот, лекувањето во странство, осигуреникот го остварува најдолго во траење утврдено со решението. Во ств 2 од членот, ако постојат оправдани причини за продолжување на лекувањето на предлог на странската здравствена установа во која осигуреникот се лекува, Фондот за здравствен осигурување може да му признае право на продолжување на одобрено лекување по претходно спроведена постапка.

Според член 15 од Правилникот, ако осигуреникот на Фондот за здравствено осигурување е лекуван во странска здравствена установа без решение за упатување на лекување во странство, Фондот за здравствено осигурување може да му признае дел од трошоците до висината на утврдената цена за соодветната здравствена услуга, разликата на цената за здравствените услуги за патните и дневните трошоци ги поднесува осигуреникот.

Во случајот судот најде дека органите правилно постапиле. Првостепенито орган со решение од 18.04.1997 година кога на тужителот му одобрил болничко лекување во траење по потреба но најдолго до 30 дена во Клиничкиот центар “Р“-З.-Р.Х,и во целост ги признал трошоците на осигуреникот.

По однос на барањето на осигуреникот, поднесено на 08.02.2000 година, за извршено продолжено болничко лекување во траење од 35 дена, правилно органите случајот го подвеле под член 15 од Правилникот, бидејќи, согласно со погоре наведената одредба, лекувањето во странство осигуреникот го остварува најдолго во траење утврдено со решение. Доколку постојат

оправдани причини за продолжување на лекувањето на предлог на странската установа каде тој се лекува, Фондот за здравствен осигурување може да му признае право на продолжување на одобрено лекување по претходно спроведена постапка.

Во случајов не постои предлог на странската здравствена установа дека постојат оправдани причини за продолжување на лекувањето, аналогно на тоа од страна на Фондот за здравствено осигурување не е спроведена претходна постапка, за право на продолжување на одобрено лекување, поради кои причини органите случајот, во однос на барањето за надоместок за продолжено болничко лекување правилно го подвеле под член 15 од Правилникот.

При одлучувањето, Судот ги имаше предвид наводите изнесени во тужбата, се повикува на писменото известување доставено од Клиничкиот центар "Р"-З-Р.Х од 23.09.1997 година, каде стои дека болната не била способна за транспорт и било потребно индицирано да се продолжи со понатамошно лекување додека состојбата не се смири, но имајќи предвид дека не е побарано продолжување на одобреното лекување во странство од странската здравствена установа и не е донесено решение за таа цел, и не е спроведена постапката, ваквите наводи според наоѓање на судот се неосновани и не се од влијание за поинакво одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.533/02 од 26.04.2004 година.

85. Основач на трговско друштво во кое е и бил вработен, по престанокот на работниот однос не се стекнува со статус на невработено лице и не може да ги остварува правата од осигурување во случај на невработеност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбите се неосновани.

Со оспорените решенија одбиени се како неосновани жалбите на тужителката, изјавени против заклучокот на Заводот за вработување на Република Македонија-Биро за

вработување-Б. од 14.6.2000 година и решението од 29.9.2000 година, со кои се отфрла барањето за признавање право на паричен надоместок поради невработеност и престанување да се води во евиденцијата како невработено лице од 6.4.2000 година.

Од списите на предметот се гледа дека тужителката до Заводот за вработување во Б., поднела барање за остварување право на паричен надоместок поради невработеност, затоа што нејзиниот работен однос & престанал како технолошки вишок во "Р.Е." од Б.

Првостепениот орган ваквото барање го отфрлил согласно член 54 став 1 алинеја 4 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на РМ" бр.37/97), со образложение дека тужителката е основач на друштво со ограничена одговорност.

Тужениот орган со оспорените решенија жалбите ги одбил како неосновани, повикувајќи се на причините од член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка.

Со решение од 14.6.2000 година првостепениот орган престанал да ја води во евиденцијата на невработените лица сметано од 6.4.2000 година, согласно член 59 алинеја 3 од Законот, бидејќи е основач "Р.Е." од Б.

Тужителката во постапката по жалбите и во тужбите наведува дека како основач на друштвото со ограничена одговорност евидира од 1995 година, поради што смета дека членот 54 од Законот за вработување и осигурување по однос на поднесеното барање се применува ретроактивно, затоа што споменатиот закон е во примена од 1997 година, а таа станала основач на друштвото во 1995 година, што значи дека таа не е основач во време на примена на овој закон.

Судот најде дека со оспорените решенија не е повреден законот на штета на тужителката.

Во случајот, неспорно е тоа дека тужителката е основач на горе споменатото друштво со ограничена одговорност, како и тоа дека работниот однос & престанал по основ на технолошки вишок по решение бр.03/120 од 14.4.2000 година, односно од управителот на друштвото со ограничена одговорност. Во Заводот за вработување, со барање се пријавила на 6.4.2000 година и побарала да оствари право на паричен надоместок

поради невработеност. Ваквото барање со заклучок е отфрлено, со образложение дека тужителката е основач на друштво со ограничена одговорност, а ова е услов за исклучување од правото на остварување на паричниот надоместок поради невработеност, а согласно членот 54 став 1 алинеја 4 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (“Службен весник на РМ“ бр.37/97). Со решение на органот согласно членот 59 алинеја 3, органот одлучил да престане да се води во евиденцијата на невработените лица.

При ваква фактичка и правна состојба, Судот оцени дека правилно постапиле органите кога на тужителката не & признале право на паричен надоместок поради невработеност и престанале да ја водат во евиденцијата на невработени лица.

Според член 53 од горе наведениот закон, невработено лице во смисла на овој закон е лице кое е пријавено во заводот, е способно и сака да работи и активно бара работа.

Под активно барање работа во смисла на ставот 1 од овој член, се смета ако невработеното лице редовно се пријавува во заводот во роковите утврдени со овој закон.

Според член 54 точка 1 алинеја 4, како невработено лице не се смета лице, сопственик или основач на трговско друштво, претпријатие или друго правно лице.

Според член 59 став 1 алинеја 3 од истиот закон, евиденцијата на невработено лице престанува да се води ако лицето основа трговско друштво, претпријатие или друго правно лице.

Според член 62 од истиот закон, работниците кои се во работен однос задолжително се осигурани во случај на невработеност.

Според член 65 од истиот закон, право на паричен надоместок има невработено лице кое било во работен однос најмалку 9 месеци непрекинато или 12 месеци со прекин во последните 18 месеци.

Од изнесената фактичка и правна состојба, при неспорни факти дека тужителката е основач на “ Р.Е.“ од Б . кое својство го задржала и по престанокот на работниот однос, правилно органите заклучиле дека таа не може да добие статус на невработено лице во смисла на членот 53 од законот, бидејќи

според членот 54 не се смета како невработено лице основач на трговско друштво.

Оттука, правилно заклучиле органите дека не се исполнети условите за остварување на правото на паричен надоместок поради невработеност, затоа што според членот 65, такво право има само невработено лице кое било во работен однос најмалку 9 месеци непрекинато или 12 месеци со прекин во последните 18 месеци.

Со тоа што тужителката останала и понатаму основач на трговското друштво и не се стекнала со статусот-невработено лице, според законот таа не може да ги остварува правата од осигурување во случај на невработеност од овој закон, меѓу кој според членот 64 е и правото на паричен надоместок.

Судот ги ценеше наводите на тужителката по однос на ретроактивната примена на законот, во смисла дека таа само е основач на трговско друштво во 1995 година, а овој закон е во примена од 1997 година, но најде дека тие се неосновани.

Со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност ("Службен весник на РМ" бр.37/97), престана да важи Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89 и 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93), а тужителката барањето за остварување на правото го поднела на 6.4.2000 година, што значи во време на важење и примена на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност. Стекнувањето на својството основач на трговско друштво кое е сторено во 1995 година по други прописи, не значи и право да се применува закон кој важел во тоа време, а се однесува на правата од невработеност.

Правата кои тужителката бара да ги оствари се решаваат по законот кој е во примена кога дошло до престанокот на работниот однос, што значи дека во случајот не се работи за започната постапка или стекнато право по прописите кои престанале да важат со донесувањето на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1854/00 од 30.01.2002 година.

86.Против решението за издавање на дозвола за колективно остварување на авторски права на несценски музички дела, право на жалба има само здружението, кое овие права ги остварува по сила на законот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение жалбата на тужителот против решението за дозвола за колективно остварување на авторското право на несценски музички дела од 26.11.1998 година донесено од Министерството за култура, отфрлена е како изјавена од невластено лице. Притоа, тужениот орган оценил дека согласно член 144 од Законот за авторското право и сродните права, поврзано со член 239 став 1 од Законот за општата управна постапка жалбата на тужителот е изјавена од неовластено лице, со оглед дека тужителот не бил учесник на јавниот конкурс за издавање дозвола за колективно остварување на авторско право и сродните права на Министерството за култура.

Судот смета дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Со Законот за авторското право и сродните права (“Службен весник на РМ“ број 47/96 и 3/98), во Глава шеста-Остварување на правата, во Оддел два -колективно остварување, утврдено е дека колективното остварување на авторско право се врши само за објавено авторско дело со тоа што колективното остварување на авторско право содржи пренесување на исклучиви права за користење авторско дело, прибирање и распределба авторски надоместоци од користењето на авторското дело и остварување заштита на правото пред судови и други органи. Во член 139 од наведениот Закон утврдено е дека, помеѓу другите колективно се остварува и правото на објавување несценско музичко дело и несценско книжевно дело (мали права). Според член 141 од истиот Закон колективно остварување вршат здруженија на автори основани за таа цел, со тоа што здружението од став 1 на овој член работи со непрофитна цел и може да врши само колективно остварување. Согласно член 144 од Законот, Министерството за култура

издава дозвола на здружението врз основа на јавен конкурс што се објавува во “Службен весник на Република Македонија“. За колективно остварување на утврдените права од членовите 139 и 140 на овој закон за ист вид авторски дела по правило се издава дозвола само на едно здружение, со тоа што Министерството за култура издава дозвола со решение, против кое е дозволена жалба. По жалбата одлучува Владата на Република Македонија, а конечното решение се објавува во “Службен весник на Република Македонија“. Според член 148 став 4 од Законот, правата од член 139 на овој закон, надлежното здружение ги остварува по сила на закон и независно дали е склучен договор со авторот.

Согласно член 239 од Законот за општата управна постапка, ако жалбата е недоуштена, ненавремена или изјавена од неовластено лице, а првостепениот орган пропуштил да ја отфрли поради тоа, ќе ја отфрли органот што е надлежен за решавање по жалбата.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби и фактот дека во конкретниот случај жалбата против решението за дозвола за колективно остварување на авторско право на несценски музички дела на Здружението за заштита на авторски музичка права ЗАМП од С. е изјавена од тужителот како физичко лице, носител на авторско право на несценски музички дела, Судот најде дека не е повреден законот на штета на тужителот, кога во постапката по жалба, истата е отфрлена, бидејќи е изјавена од неовластено лице. Имено, без оглед на причините кои тужениот орган ги наведува во оспореното решение, односно дека тужителот не учествувал во конкурсот за издавање на дозвола за колективно остварување на авторското право на несценски музички дела, Судот наоѓа дека со изреката на оспореното решение правилно е одлучено кога жалбата на тужителот е отфрлена како изјавена од неовластено лице. Ова, затоа што од погоре цитираните законски одредби произлегува дека колективното остварување на авторското право на несценски музички дела (мали права), го вршат само здруженија на автори основани за таа цел (член 141), на кои согласно член 144, Министерството за култура им издава дозвола, врз основа на јавен конкурс кој што се објавува во “Службен весник на

Република Македонија“. Ова и повеќе од причина што правата од член 139 на Законот, меѓу кои и правото на објавување несценски музички дела и несценски книжевни дела (мали права), надлежното здружение ги остварува по сила на закон и независно дали е склучен договор со авторот.

Од сето ова произлегува дека е донесено правилно и законито решение.

Пресуда Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2195/99 од 14.03.2001 година.

87.Неплатена административна такса не претставува основ за отфрлање на поднесокот како неуреден.

Од о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека на 6.12.2000 година, С.П.-нотар од Скопје поднел барање до првостепениот орган за запишување на права во катастарот на недвижностите за КП.бр.11932 КО Ц, врз основа на договор за купопродажба на недвижен имот-стан, потврден како нотарски акт на 1.12.2000 година.

Првостепениот орган утврдил дека кон барањето не е приложен доказ дека барателот ги подмирил таксените обврски, поради што, со известие од 8.12.2000 година го повикал подносителот во рок од 15 дена да го дополни барањето, односно да приложи доказ за платена такса. Со оглед на тоа што во оставениот рок барателот не го уредил барањето, првостепениот орган согласно со член 68 став 2 од Законот за општата управна постапка, барањето го отфрлил.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил како неоснована жалбата на тужителот и оценил дека правилно постапил првостепениот орган кога го донел обжалениот заклучок од причини што подносителот на барањето во оставениот рок не постапил по известувањето, односно не го дополнил барањето со потребниот доказ.

Судот утврди дека органите ги повредиле правилата на постапката, што се од значење за решавање на работата.

Имено, според член 68 став 2 од Законот за општата управна постапка, ако подносителот не ги отстрани недостатоците во определен рок, па поради тоа не може да се постапува по поднесокот, ќе се смета дека поднесокот не е поднесен. За тоа органот ќе донесе заклучок против кој може да се изјави жалба.

Во конкретниот случај првостепениот орган постапил во согласност со член 12 од Законот за административните такси ("Службен весник на РМ" бр. 17/93, 20/96, 7/98 и 13/01), кога со писмена опомена го повикал таксениот обврзник во определен рок да ја плати таксата, но погрешил кога фактот што тужителот не ја платил таксата го подвел под одредбата од член 68 став 2 од Законот за општата управна постапка, која се однесува на формални недостатоци на барањето (поднесокот) кои ја спречуваат работата на органот.

Фактот што се работи за нетаксиран поднесок (барање), според наоѓањето на судот, не претставува формален недостаток на барањето и не може да биде причина за отфрлање на барањето на тужителот како да не е поднесено. Ова, посебно што член 12 став 3 од Законот за административните такси го обврзува органот да постапи по барањето и кога поднесокот е нетаксиран.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1712/01 од 27.02.2003 година.

88. Не е можно вклучување на заинтересираното лице како странка во постапката окончана со решение, без да се обнови постапката.

Од образложението:

Тужителот на ден 6.10.2000 година, поднесе тужба врз основа на член 26 од Законот за управните спорови (молчење на администрацијата) заведена во судот под У.бр.1671/2000, во

која наведува дека тужениот орган во законски предвидените рокови не донел решение по неговата жалба од 10.07.2000 година, изјавена врз основа на член 218 став 2 од Законот за општата управна постапка, поради тоа што првостепениот орган не донел решение по неговиот предлог поднесен на 3.07.2000 година за повторување на постапката по решението на првостепениот орган од 17.02.2000 година.

Тужениот орган во одговор на оваа тужба го извести судот дека по жалбата на тужителот веќе донел решение од 28.11.2000 година, кое го достави со одговорот на тужбата и од кое се гледа дека е уважена жалбата на тужителот и е поништено решението на првостепениот орган од 10.06.2000 година, со кое било одбиено барањето на тужителот за вклучување како странка во постапката по решението од 17.02.2000 година.

Судот, согласно со член 32 од Законот за управните спорови, со писмо У.бр.1671/2000 и У.бр.1714/2000 од 9.04.2002 година, го повика тужителот во рок од 15 дена да го извести судот дали го примил решението У.бр.36-595/6 од 28.11.2000 година, дали е задоволен или ја проширува тужбата и на решението. Но, во врска со тоа, тужителот не изјави дека ја проширува тужбата на решението на тужениот орган У.бр.36-595/6 од 28.11.2000 година, туку според неговата изјава дадена во поднесокот примен во судот на 7.05.2002 година, тоа решение не се однесувало на тужбата У.бр.1671/2000, бидејќи со него е поништено решението број 18-2710/00 од 10.06.2000 година, но не било одлучено по барањето за повторување на постапката.

Според член 32 од Законот за управните спорови, кога е поведен управен спор врз основа на член 26 од овој закон (молчење на администрацијата), па тужениот орган дополнително ќе донесе управен акт, Судот пред кој е поведен управниот спор, откако ќе го повика тужителот да се изјасни во врска со новиот акт, постапката ќе ја продолжи само ако тужителот изјави дека не е задоволен со новиот акт.

Со оглед на тоа што тужениот орган во врска со управниот спор У.бр.1671/2000 поведен од тужителот поради молчење на администрацијата, го извести Судот дека го донел решението

У.бр.36-595/6 од 28.11.2000 година, а тужителот не даде изјава дека не е задоволен од тоа решение, односно не ја прошири тужбата на тоа решение, следуваше Судот во смисла на член 32 став 2 од Законот за управните спорови да ја запре постапката.

Наводите на тужителот дека решението од 28.11.2000 година не се однесува на неговото барање за повторување на постапката окончана со решението на првостепениот орган од 17.02.2000 година, Судот ги оцени како неосновани. Ова, затоа што до вклучување на тужителот како странка во постапката во која е донесено решението од 17.02.2000 година можело да дојде само преку обнова на постапката, како што правилно нашол тужениот орган, бидејќи во моментот кога тужителот поднел барање за вклучување во постапката, тоа решение било конечно и правосилно. А во постапка окончана со решение кое станало конечно

(и правосилно), не е можно вклучување на заинтересирано лице како странка, без да се обнови постапката (точка 9 на член 249 од Законот за општата управна постапка).

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1671/00 од 16.05.2002 година.

89.Постапката поведена по барање на странката, се запира со заклучок на органот, само ако странката се откаже од барањето.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против заклучокот на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија од 5.03.1999 година, со кој се запира управната постапка поведена од тужителката за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека заклучокот на првостепениот орган е законит, донесен согласно член 131 став 2 од Законот за општата управна постапка, со оглед дека тужителката не се јавила на поканите за подигање на

решението за прием во државјанство од 26.03.1997 година, со кое е примена во државјанство на Република Македонија по член 9 од Законот за државјанство, со плаќање административна такса во износ од 250 САД долари во денарска противвредност.

Судот смета дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган од причина што при донесување на истото не се почитувани правилата на постапката.

Имено, според образложението на оспореното решение на тужениот орган, заклучокот на првостепениот орган со кој се запира постапката за прием во државјанство на тужителката, е законит, донесен согласно член 131 став 2 од Законот за општата управна постапка, од причина што тужителката со решение од 26.03.1997 година е примена во државјанство по член 9 од Законот за државјанство, со обврска да плати административна такса во износ од 250 САД долари во денарска противвредност. Тужителката во повеќе наврати била уредно повикувана да го подигне решението, но не се јавила на поканите, ниту ги оправдала причините поради кои не го подигнала решението, поради што тужениот орган смета дека заклучокот на првостепениот орган е правилен и законит.

Меѓутоа, Судот смета дека во конкретниот случај погрешно е применет член 131 став 2 од Законот за општата управна постапка, од причина што овој член предвидува запирање на постапката поведена по повод барање на странката, само во случај кога странката ќе се откаже од своето барање, а што не е случај со тужителката. Имено, имајќи предвид дека тужителката не се откажала од барањето за прием во државјанство, ниту пак во списите кон предметот има приложено доказ- доставница за уредно извршена достава на решението за прием во државјанство, Судот смета дека во конкретниот случај органите не ги почитувале правилата на постапката предвидени во Законот за општата управна постапка.

Почитувањето на правилата на постапката во случајов се однесува на примената на одредбите од глава 5- доставување, од член 81-98 на Законот за општата управна постапка, во кој е регулиран начинот и видовите на доставувањето. Имено, според член 81 доставувањето на писменото (поканата, решението, заклучоците и на другите службени списи), се врши, по правило

така што писменото се предава на лицето на кое му е наменето, со тоа што според став 2 на истиот член, предвидени се три начини на доставување, односно преку пошта, преку доставувач и преку повикување на лицето- адресатот за да му се изврши доставување на писменото.

Според член 84 од истиот закон, кога лицето на кое треба да му се изврши доставување не ќе се затече во својот стан, доставувањето се врши со предавање на писменото на некои од возрасните членови на неговото домаќинство, а ако не се затечат ни тие тогаш на настојникот на куќата или на соседот, ако тие се согласат со тоа. Ако доставувањето се врши на работно место на лицето на кое писменото треба да му се достави, а тоа лице не ќе се затече тука, доставувањето може да се изврши на лицето на кое е вработено на истото работно место, ако тоа се согласи да го прими писменото.

Според член 86 став 1 од наведениот закон, ако доставувањето не може да се изврши ни на начинот пропишан во член 84 на овој Закон, а не е утврдено дека лицето на кое треба да се изврши доставувањето е отсутно, доставувачот ќе му го предаде писменото на надлежниот орган на општината на чие подрачје се наоѓа престојувалиштето на лицето на кое му се врши доставувањето или на поштата во местото на неговото престојувалиште, ако доставувањето се врши по пошта. На вратата од станот од деловната просторија или работилницата на лицето на кое треба да му се изврши доставувањето, доставувачот ќе закачи писмено соопштение каде се наоѓа писменото. На соопштението и на самото писмено што требало да се достави, доставувачот ќе ја означи причината за ваквото доставување, како и денот кога соопштението го закачил на вратата и ќе стави свој потпис. Според став 2 на истиот член, доставувањето се смета за извршено кога соопштението е закачено на врата и подоцнежното оштетување или уништување на ова соопштение нема влијание врз исправноста на доставувањето.

Според член 87 став 1 од истиот Закон, доставувањето мора да му се изврши лично на лицето на кое му е наменето писменото кога такво доставување е определено со овој закон или друг пропис, кога од денот на доставувањето почнува да тече

рок кој не може да се продолжува, или кога тоа особено ќе го определи органот што го наредил доставувањето. Според став 2 на истиот член, кога лицето на кое доставувањето треба лично да му се изврши не ќе се затече во станот, деловната просторија, работилницата или адвокатската канцеларија, а не ќе се затече ни лице што е вработено во неа, доставувачот ќе се извести кога и на кое место може да го најде, па кај некое од лицата наведени во член 84 од овој закон, ќе му остави писмено известување во определен ден и час да биде во својот стан односно на работното место заради примање на писменото. Ако и по тоа доставувачот не го затече лицето на кое треба да му се изврши доставувањето, доставувачот ќе постапи на начинот пропишан во член 86 на овој закон и тогаш се смета дека е извршено доставувањето.

Според член 95 став 1 од наведениот закон, ако лицето до кое е упатено писменото, односно возрасен член на неговото домаќинство, без законска причина одбие да го прими писменото или ако тоа го стори лице вработено во државен орган, во организација или заедница или во адвокатска канцеларија, односно ако тоа го стори лице што за прием на писмена го определиле населба, група лица и други (член 50 став 2), доставувачот ќе го остави писменото во станот или во просторијата во која односното лице живее односно каде што е вработено или писменото ќе го закачи на вратата од станот или просторијата. Според став 2 на истиот член кога доставувањето е извршено на начин предвиден во став 1 доставувачот на доставницата ќе го забележи денот, часот и причината за одбивање на приемот, како и местото каде што го оставил писменото и со тоа се смета дека доставувањето е извршено.

Според член 97 став 1 од истиот закон, потврда за извршеното доставување (доставница) ја потпишуваат примачот и доставувачот, со тоа што примачот на доставницата сам ќе го означи денот на приемот. Според став 3 на истиот член ако примачот одбие да ја потпише доставницата, доставувачот тоа ќе го забележи на доставницата со букви на начин што ќе го испише денот на предавањето и со тоа ќе се смета дека доставувањето е извршено. Според став 4 од истиот член, ако доставувањето е извршено на некое од лицата наведени во член 84 на овој закон, доставувачот ќе го означи на доставницата

лицето на кое му е предадено писменото и односот на тоа лице спрема лицето на кое требало да му се изврши доставувањето, а според став 5 пак ако доставувањето е извршено според членот 86 на овој закон, на доставницата треба да се означи денот на извршеното соопштение како и денот на предавањето на писменото на општинскиот орган односно на поштата.

Имајќи ги предвид правилата за доставување регулирани во погоре цитираните одредби на Законот за општата управна постапка, Судот смета дека со оспореното решение на тужениот орган и заклучокот на првостепениот орган повреден е законот на штета на тужителката кога постапката по повод барање на тужителката за прием во државјанство е запрена. Ова, не само од причина што во конкретниот случај тужителката не се откажала од барањето, за да може органот да одлучи на овој начин, туку и од причина што при извршувањето на доставата на решението за прием во државјанство, не се почитувани правилата на доставувањето предвидени во Законот за општата управна постапка. Имено, во ваков случај, доколку, како што се тврди во оспореното решение на тужениот орган, тужителката одбивала прием, органот бил должен за тоа да обезбеди доказ, односно согласно член 97 став 3, 4 и 5 од Законот за општата управна постапка, зависно од начинот на доставувањето, доставувачот да стави забелешка на доставницата. Во конкретниот случај, не е спорно и се потврдува со увид во приложените доставници во списите на предметот дека на истите нема ставено никаква забелешка, па со оглед на тоа не може да се тврди дека тужителката одбивала прием на решението кое треба да се врати. Ова, особено ако се има предвид дека доставувањето на овие писмена според член 87 од Законот, мора да се изврши лично, со оглед дека од денот на доставата течат преклузивни рокови (за жалба).

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1624/99 од 23.01.2002 година.

90. Жалба е допуштена и против заклучокот за исправка на решение донесено од второстепен орган.

Од образложението:

Судот за управни спорови
Република Македонија
Број: 535
Универзитет

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспорениот заклучок извршена е исправка на решението на Владата на Република Македонија - Комисија за решавање во втор степен по предметите од царинската управна постапка од 4.09.1997 година така што во диспозитивот на решението зборовите "и предметот се враќа на повторна постапка и одлука" се заменуваат со зборовите "како неоснована". Притоа, тужениот орган наоѓа дека согласно со член 219 од Законот за општата управна постапка, органот кој го донел решението, односно службеното лице кое го потпишало или издало решение во секое време може да ги исправува грешките во имиња или броеви, пишување или сметање, како и другите очигледни неточности во решението или неговите оверени преписи, поради што и наоѓајќи дека во конкретниот случај се работело за очигледна грешка во диспозитивот на решението која била настаната при пренесување на текстот на компјутер, оценил дека нема потреба предметот да се врати на повторна постапка и одлука, со оглед дека жалбата е одбиена како неоснована.

Воедно тужениот орган посочува дека постапил по напатствијата на Врховниот суд на Република Македонија дадени во пресудата од 4.10.2000 година.

Судот смета дека при донесувањето на оспорениот заклучок не се почитувани правилата на управната постапка, поради што не е целосно утврдена фактичката состојба како претпоставка за правилна примена на материјалното право. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Почитувањето на правилата на постапката пред се се однесуваат на примената на член 62 од Законот за управните спорови кој предвидува дека, кога судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, покрај обврската надлежниот орган да донесе нов управен акт во точно определен рок од 30 дена, тој е врзан и за правното сваќање и забелешките на судот.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека при донесување на оспорениот заклучок тужениот орган не се придржувал кон напатствијата на Судот дадени во пресудата од 4.10.2002 година.

Имено согласно со членот 219 став 1 од Законот за општата управна постапка органот што го донел решението, односно службеното лице што го потпишало или издало решение може во секое време да ги исправи грешките во имињата, на броевите, пишувањето или сметањето, како и други очигледни неточности во решението или неговите заверени преписи. Исправката на грешка произведува правно дејство во решението што се исправа.

Решенијата што се донесуваат во управната постапка можат да содржат определени грешки кои можат да бидат од најразновидна техничка природа, на пример грешки во името на странките, во одредени броеви во пишување, пресметување како и други очигледни неточности во решението или во неговиот оверен препис.

Во конкретниот случај, според изреката на заклучокот на тужениот орган, е извршена исправката во решението од 4.09.1997 година, така што во диспозитивот на решението зборовите “и предметот се враќа на повторна постапка и одлука“ се заменуваат со зборовите “како неоснована“, а согласно член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Судот наоѓа дека основано во тужбата на тужителот се укажува дека во конкретниот случај нема место за примена на член 219 од Законот за општата управна постапка, од причини што видно од списите по предметот - решението на Комисијата за решавање во втор степен по предметите од царинската управна постапка, од 4.09.1997 година, не станува збор за сторена грешка од технички карактер, односно грешка во имиња на странките, броевите како што предвидува цитираниот член, туку се работи за грешка од суштествено значење, односно од материјална природа, а која грешка не може да се исправи со заклучок како предвидува членот 219 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Исто така според мислењето на овој суд, основано се укажува во тужбата на тужителот дека тужениот орган

постапил и спротивно на членот 219 став 3 од Законот за општата управна постапка каде е предвидено дека против заклучокот со кој веќе донесеното решение се исправа или со кој се одбива предлогот за исправување е допуштена посебна жалба.

Во членот 222 став 1 од цитираниот закон, е предвидено дека против заклучокот може да се изјави посебна жалба само кога е тоа изречно предвидено во законот. Таквиот заклучок мора да биде образложен и да содржи и упатство за жалба. Меѓутоа, видно од списите, тужениот орган му го ускратува правото на тужителот на жалба на таквиот заклучок, спротивно на член 219 став 3 од Законот за општата управна постапка, со образложение дека со заклучокот се врши исправка на решение донесено од второстепен орган, против кое не може да се поднесе жалба.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1641/01 од 13.02.2003 година.

91.Објективниот -апсолутниот рок од пет години за обнова на постапката, почнува да тече од денот кога на странката и е доставено решението.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспорениот заклучок е дозволена обнова на постапката само по однос на точката 3 од решението на Министерството за финансии - Републичка управа за имотно-правни работи за подрачјето на општината К.В. - С. од 22.06.1992 година, со која се одзема со надоместок градежно земјиште што е дел од КП бр.13568/6 КО С., со површина од 297м², сопственост на лицата Б.А., К.А. и Ж.М., сите од С. Постапката по ова првостепено решение е окончана со решението на второстепениот орган од 26.11.1992 година, со кое е одбиена жалбата поднесена против означеното првостепено решение.

Од списите на предметот, како и од означените две решенија на првостепениот и на второстепениот орган, се гледа

дека се донесени во постапка на експропријација поведена по предлог на Јавниот правобранител, во корист на Републиката и во таа постапка странки биле Републиката застапувана од Јавниот правобранител и лицата од кои е експроприран недвижен имот, при што, поради експропријација на објектите, со решението (точка 3) е одземено и означеното градежно земјиште.

Решението по кое е обновена постапката станало правосилно на 19.03.1993 година, што се гледа од потврдата на правосилност ставена на решението на 17.08.1994 година.

Барањето за обнова на постапката, заинтересираното лице А.С. го поднел на 27.10.1999 година засновајќи го на член 249 став 1 од Законот за општата управна постапка, а со дополние на барањето од 22.06.2000 година го прецизирал барањето, повикувајќи се на точка 2 и 4 од Законот за општата управна постапка.

Од заклучокот со кој во конкретната управна работа тужениот орган дозволил обнова, произлегува дека обновата е дозволена од причините во точка 1 на став 1 на член 249 од Законот за општата управна постапка - нови докази и факти. Во претходно водената управна постапка заклучокот и решението за обнова на постапката врз основа на точка 2 на членот 249 од Законот (лажна исправа) Врховниот суд на Република Македонија со пресуди од 07.03.2001 година ги поништи, од причини што најде дека немало услови за обновување на постапката по точката 2 на членот 249, во однос на која не се однесува објективниот рок од пет години, предвиден во ставот 3 на член 252 од истиот закон, за поднесување на барање за обнова на постапката. Имено, во претходно водената постапка Судот најде дека е погрешна оценката на тужениот орган според која имотниот лист бр.12878 издаден под број 6/3428 од 16 април 1991 година содржи лажни податоци.

Во конкретната управна работа Судот наоѓа дека тужениот орган при донесување на оспорениот заклучок го повредил членот 252 став 3 од Законот за општата управна постапка, затоа што дозволил обнова на постапката по истекот на објективниот (апсолутен) рок од пет години. Имено, според оваа одредба од законот, по истекот на рокот од пет години од

доставувањето на решението на странката, обнова не може да се бара ниту да се поведе по службена должност, а во случајот тој рок е поминат.

Во врска со рокот од пет години, Судот го смета за погрешно стојалиштето на тужениот орган дека во конкретниот случај тој рок не е истечен, бидејќи за решението чија обнова се бара, заинтересираното лице А.С. дознал на првата расправа пред судот одржана на 19.02.1998 година на која бил повикан како странка во постапката за утврдување и исплата на надоместокот за одземеното земјиште. Таквото стојалиште е погрешно затоа што објективниот рок од пет години почнува да тече од денот кога на странката & е доставено решението, а лицето А.С не бил, ниту можел да биде странка во постапката во која е донесено решението од 22.06.1992 година, затоа што тоа решение е донесено во постапка за експропријација на недвижности во корист на Републиката, па странки во постапката биле Јавниот правобранител, како законски застапник на Републиката и сопствениците на објектите. Со тоа решение на лицето А.С. не му е доделено на користење одземеното градежно земјиште, поради што Судот смета дека со тоа решение не можела да настане обврска за тоа лице за плаќање надомест. Освен тоа, од приложеното во списите решение од 14.06.1993 година се гледа дека лицето А.С. правото на градба на индивидуална станбена зграда на градежна парцела формирана од дел од КП бр.13568/1 КО С. во површина од 423 м² (негова поранешна сопственост) и дел од КП. бр.13568/6 КО С., во површина од 297 м² - општествена сопственост, го остварил со признавање на предимствено право на користење, што беше законско право за поранешните сопствениците на градежното неизградено земјиште.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1321/01 од 25.12.2001 година.

92.Кога барањето за огласување на решение за ништовно не е поднесено од странката, таквото барање може да се прифати само како иницијатива за огласување на решението за ништовно по службена должност.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со одобрение за градење од 29.03.2000 година, првостепениот орган и одобрил на инвеститорот В.Т. од С. да изгради станбено деловен објект на улица "Н.Н." бр.20 во С., согласно со член 19 од Законот за изградба на инвестициони објекти ("Службен весник на СРМ" бр.15/90 и 11/91 и "Службен весник на РМ" бр.11/94 и 18/99), од причини што кон барањето за издавање на одобрение инвеститорот ги поднел сите докази предвидени во означениот член, помеѓу другото и услови за градба од 17.03.2000 година.

На ден 23.11.2000 година лицето Љ.А. од С. поднела барање до првостепениот орган за огласување за ништовно на означеното одобрение за градба, врз основа на член 267 став 1 точка 3 и 5 од Законот за општата управна постапка. Од наводите во барањето произлегува дека подносителката на барањето Љ.А. поднела и жалба против означеното одобрение за градба, која со решение на второстепениот орган од 30.10.2000 година и била отфрлена како ненавремена.

Второстепениот орган, решавајќи по барањето, со решението од 21.02.2000 година го огласил за ништовно одобрението за градба од 29.03.2000 година согласно со член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка односно од причини што оценил дека извршувањето на издаденото одобрение за градење воопшто не е можно. Ова, затоа што условите за градба врз основа на кои е издадено одобрението, се соопштени спротивно на постојниот урбанистички план и тоа во однос на изградбата на поткровјето, (кое не е предвидено во планот), што се гледа од изводот на урбанистичкиот план на Д.М. бр.114/2000, заведен од првостепениот орган од 20.06.2000 година.

Судот наоѓа дека со оспореното решение се повредени правилата на управната постапка, што се од значење за одлучувањето по предметот.

Имено, според член 268 став 1 од Законот за општата управна постапка, решението може во секое време да се огласи

за ништовно по службена должност или по предлог на странката или јавниот обвинител.

Во конкретниот случај, означеното одобрение за градба е огласено за ништовно, по предлог на лицето Љ.А. од С., која воопшто не била странка, односно не учествувала во постапката при издавањето на одобрението за градба.

При ваква состојба на работите по предметот, кога барањето за примена на ова вонредно правно средство не потекнало од странката, според наоѓањето на Судот, тужениот орган таквото барање можел да го сфати само како иницијатива за огласување на одобрението за ништовно по службена должност.

Тоа што во барањето за огласување на решението за ништовно е наведено дека подносителот на барањето поднел и жалба против означеното одобрение за градба, (која со решение од 30.10.2000 година била отфрлена како ненавремена), според наоѓањето на Судот, не значи дека тоа лице било странка во постапката при издавањето на одобрението која може да поднесе предлог за огласување на решение за ништовно, туку, (доколку смета дека како заинтересирано лице требало да биде вклучена во таа постапка), остварувањето на своите права требало да ги бара преку вонредното правно средство - обнова на постапката, во смисла на член 249 став 1 точка 9 од Законот за општата управна постапка.

Од друга страна, пак, не може, според мислењето на Судот, да се огласува за ништовно одобрение за градба, а како причина да се наведува постоењето несогласност на соопштените услови за градба со урбанистичкиот план. Ова, затоа што според член 31 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр.4/96, 28/97 и 18/99), условите за градба не се донесуваат во форма на решение, туку се соопштуваат, при што, според ставот 2 на овој член, соопштените услови за градба мора да ги содржат општите и урбанистичко-архитектонските услови утврдени во урбанистичките планови, како и графички прилог кој претставува извод од планот.

Со оглед на тоа што условите за градба не се издаваат во форма на решение, тие во постапката за издавање на одобрение

за градење можат да се третираат само како доказ во постапката (исправа издадена од надлежен орган). Притоа, ако се утврди дека содржината на издадените услови за градба не произлегува од соодветниот урбанистички план, тие, според мислењето на Судот, треба да се третираат како лажна исправа, а кога решение кое станало конечно и правосилно е засновано на лажна исправа, тоа е причина за повторување на постапката врз основа на точка 2 на член 249 од Законот за општата управна постапка, за која нема рок, а не е причина за огласување на решение за ништовно.

Пресуда во Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.592/01 од 18.10.2001 година.

93.Во управна постапка погрешна примена на материјалното право воопшто не може да биде причина за обнова на постапката.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека со заклучокот од 20.06.2000 година е уважено барањето на Д.А. за обнова на постапката и дозволена е обнова на постапката која е окончана во управна постапка со одобрение за градба на индивидуална станбена зграда од 6.09.2000 година, од причини што првостепениот орган при увидот на лице место констатирал дека на веќе изградениот објект немало прозор од јужната страна, а со новиот проект е ставен прозор од јужната страна кој не одговара према условите за градба од 6.09.1999 година, така што во обновената постапка ќе треба да се утврди дали објектот е изграден согласно прописите и дали одредени делови од истиот (отвори, еркери, тераси) од страната на жалителот, влијаат врз функционалноста на постојниот објект на истиот.

Со оспореното решение тужениот орган ја одбил како неоснована жалбата на тужителот против погоре означениот

заклучок повикувајќи се во целост на причините на првостепениот орган.

Тужителот во поднесената тужба против оспореното решение наведува дека во управната постапка органите на управата грубо ги повредиле правилата на постапката што се од значење за правилно и законито постапување, затоа што во заклучокот постои противречност помеѓу изреката и образложението бидејќи во изреката се поништува одобрението за градба од 6.09.2000 година, а во образложението се наведува одобрение кое е означено со од 6.09.1999 година. Понатаму во тужбата се наведува дека ниту заклучокот на првостепениот орган, ниту побиваното решение не содржат одредби од Законот за општата управна постапка, врз основа на кои се дозволува обновата на постапката односно не е цитирана ниту една одредба од член 249 од Законот за општа управна постапка, со кој во 11 точки се предвидуваат основите според кои може да се обнови постапката завршена со конечно решение во управна постапка.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека се повредени правилата на постапката кои се од значење за правилно и законито одлучување.

Имено, заклучокот на првостепениот орган е нејасен и постои очигледна противречност меѓу диспозитивот и образложението затоа што според диспозитивот на заклучокот дозволената обнова на постапката се однесува на одобрение издадено во 2000 година, додека во образложението се зборува за одобрение од 1999 година. Ваквата противречност меѓу диспозитивот и образложението Судот не може да ја прифати како грешка при пишувањето на заклучокот (член 219 од Законот за општата управна постапка), затоа што таквата грешка можел да ја исправи само првостепениот орган како орган кој го донел заклучокот, но, од списите се гледа дека таква исправка не е направена.

Освен тоа, првостепениот орган не водел сметка ни за правилата на постапката од член 249 од Законот за општата управна постапка, затоа што дозволил обнова на постапката без да наведе ниту една од причините определени во точките 1 до 11 од овој член, а обнова на постапката по конечно решение е можна само поради некоја од причините наведени во означените

одредби. Причините за обнова на постапката наведени во вториот став од диспозитивот на заклучокот (да се утврди дали објектот е изграден согласно со прописите и дали определени делови - отвори, еркери, тераси - од страната на жалителот, влијаат врз функционалноста на постојниот објект на жалителот), според мислењето на Судот, не се причини за обнова на постапката и не можат да се подведат ниту под една од точките 1 до 11 на член 249. Освен тоа, погрешната примена на прописите воопшто не може да биде причина за обнова на постапката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1954/00 од 24.04.2002 година.

94. Грешки од технички карактер во имињата, броевите, пишувањето или сметањето, но не и грешките од материјална природа, може да се исправат во секое време со заклучок.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспорениот заклучок извршена е исправка на решението на Владата на Република Македонија - Комисија за решавање во втор степен по предметите од царинската управна постапка од 4.09.1997 година така што во диспозитивот на решението зборовите "и предметот се враќа на повторна постапка и одлука" се заменуваат со зборовите "како неоснована". Притоа, тужениот орган наоѓа дека согласно со член 219 од Законот за општата управна постапка, органот кој го донел решението, односно службеното лице кое го потпишало или издало решение во секое време може да ги исправува грешките во имиња или броеви, пишување или сметање, како и другите очигледни неточности во решението или неговите оверени преписи, поради што и наоѓајќи дека во конкретниот случај се работело за очигледна грешка во диспозитивот на решението која била настаната при пренесување на текстот на компјутер, оценил дека нема потреба предметот да се врати на

повторна постапка и одлука, со оглед дека жалбата е одбиена како неоснована.

Воедно тужениот орган посочува дека постапил по напатствијата на Врховниот суд на Република Македонија дадени во пресудата од 4.10.2000 година.

Судот смета дека при донесувањето на оспорениот заклучок не се почитувани правилата на управната постапка, поради што не е целосно утврдена фактичката состојба како претпоставка за правилна примена на материјалното право. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Почитувањето на правилата на постапката пред се се однесуваат на примената на член 62 од Законот за управните спорови кој предвидува дека, кога судот ќе поништи акт против кој бил поведен управен спор, покрај обврската надлежниот орган да донесе нов управен акт во точно определен рок од 30 дена, тој е врзан и за правното сваќање и забелешките на судот.

Во конкретниот случај, од списите приложени кон предметот произлегува дека при донесување на оспорениот заклучок тужениот орган не се придржувал кон напатствијата на Судот дадени во пресудата У.бр.883/98 од 4.10.2002 година.

Имено согласно со членот 219 став 1 од Законот за општата управна постапка органот што го донел решението, односно службеното лице што го потпишало или издало решение може во секое време да ги исправи грешките во имињата, на броевите, пишувањето или сметањето, како и други очигледни неточности во решението или неговите заверени преписи. Исправката на грешка произведува правно дејство во решението што се исправа.

Решенијата што се донесуваат во управната постапка можат да содржат определени грешки кои можат да бидат од најразновидна техничка природа, на пример грешки во името на странките, во одредени броеви во пишување, пресметување како и други очигледни неточности во решението или во неговиот оверен препис.

Во конкретниот случај, според изреката на заклучокот на тужениот орган, е извршена исправката во решението од

4.09.1997 година, така што во диспозитивот на решението зборовите “и предметот се враќа на повторна постапка и одлука“ се заменуваат со зборовите “како неоснована“, а согласно член 219 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Судот наоѓа дека основано во тужбата на тужителот се укажува дека во конкретниот случај нема место за примена на член 219 од Законот за општата управна постапка, од причини што видно од списите по предметот - решението на Комисијата за решавање во втор степен по предметите од царинската управна постапка од 4.09.1997 година, не станува збор за сторена грешка од технички карактер, односно грешка во имиња на странките, броевите како што предвидува цитираниот член, туку се работи за грешка од суштествено значење, односно од материјална природа, а која грешка не може да се исправи со заклучок како предвидува членот 219 став 1 од Законот за општата управна постапка.

Исто така според мислењето на овој суд, основано се укажува во тужбата на тужителот дека тужениот орган постапил и спротивно на членот 219 став 3 од Законот за општата управна постапка каде е предвидено дека против заклучокот со кој веќе донесеното решение се исправа или со кој се одбива предлогот за исправување е допуштена посебна жалба.

Во членот 222 став 1 од цитираниот закон, е предвидено дека против заклучокот може да се изјави посебна жалба само кога е тоа изречно предвидено во законот. Таквиот заклучок мора да биде образложен и да содржи и упатство за жалба. Меѓутоа, видно од списите, тужениот орган му го ускратува правото на тужителот на жалба на таквиот заклучок, спротивно на член 219 став 3 од Законот за општата управна постапка, со образложение дека со заклучокот се врши исправка на решение донесено од второстепен орган, против кое не може да се поднесе жалба.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1641/01 од 13.02.2003 година.

95.Рокот за жалба против решението со кое е дадена погрешна правна поука и странката е упатена на управен спор, тече од денот на приемот на решението со кое е отфрлена тужбата за поведување управен спор.

Одобразложението:

Судот најде дека тужбата е недопуштена.

Со оспорената одлука на тужениот орган на тужителот привремено му се забранува вршење на адвокатската дејност, сметано од 10.07.2002 година до окончување на дисциплинската постапка. Притоа, во оспорената одлука дадена е правна поука, дека против оваа одлука не е дозволена посебна жалба.

Според член 7 од Законот за управните спорови, управен спор може да се покрене против управен акт кој е донесен во втор степен. Управен спор може да се покрене и против управен акт против кој нема место за жалба во управната постапка.

Според член 26 став 1 од Законот за адвокатурата (“Службен весник на РМ“ бр.80/92), против решението за изречената дисциплинска мерка и против решението за привремена забрана на вршење на адвокатска дејност, жалба може да се изјави до надлежниот орган на Адвокатската комора на Република Македонија во рок од 8 дена од приемот на решението.

Исто така и согласно член 15 од Уставот на Република Македонија се гарантира правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред суд, управен орган или организација, или други институции што вршат јавни овластувања. Од оваа уставна одредба јасно произлегува дека се гарантира правото на жалба против поединечните акти донесени во прв степен од страна на наведените државни органи во кои спаѓа и Адвокатската комора на Република Македонија.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби како и одредбата од член 210 став 6 од Законот за општата управна постапка, според која кога против решението е можно да се изјави жалба а странката погрешно е упатена дека против тоа

решение нема место за жалба или дека против него може да се поведе управен спор, рокот за жалба тече од денот на доставувањето на решението на судот со кое тужбата е отфрлена како недопуштена, ако странката веќе пред тоа не поднела жалба на надлежниот орган, Судот одлучи како во изреката на ова решение согласно со член 30 став 1 точка 4 од Законот за управните спорови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1731/02 од 13.02.2003 година.

96. Во управниот спор може да се бара и надомест на штета што му е нанесена на тужителот со извршување на актот кој се оспорува.

Од образложението:

Овој суд најде дека тужбата е недозволена.

Согласно член 6 од Законот за управните спорови, управниот спор може да се води само против управен акт, со тоа што управен акт во смисла на овој закон е акт со кој државен орган, организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Според член 9 став 1 точка 1 од истиот закон, управен спор не може да се води против акти донесени во работите во кои судска заштита е обезбедена во управниот спор.

Согласно член 11 од истиот закон, во управниот спор може да се бара и враќање на одземените предмети, како и надомест на штета што му е нанесена на тужителот со извршувањето на актот кој се оспорува.

Според член 30 став 1 точка 5 од наведениот закон, судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека се работи за работа за која според изречна одредба на закон не може да се води управен спор.

Од цитираните законски одредби, произлегува дека управен спор може да се води само против конкретен управен

акт, донесен во управна работа, со кој се решава за извесно право на определен поединец или правно лице. Притоа, предмет на оценка на управниот спор е законитоста на управниот акт.

Во конкретниот случај тужителот со тужба укажува на тоа дека потребно е да му се изврши надомест на материјална штета поради болест здобиена како војник на поранешната ЈНА, но не оспорува, ниту пак прилага управен акт донесен во управна работа, со што се решава за некое негово право или правен интерес, против кој во смисла на погоре цитираните законски одредби би можело да се води управен спор.

Со оглед на наведеното, а имајќи го предвид дека управен спор се води за законитост на управен акт, а во случајот тужителот со тужба не оспорува управен акт, следуваše Судот согласно член 30 став 1 точка 5 од Законот за управните спорови, да одлучи како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1641/99 од 23.05.2001 година.

97. Потврда за примена пратка во пошта, не претставува нов доказ за повторување на управно - судската постапка, во услови кога во истата не е посочено на кое писмено се однесува.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата на тужителот е неоснована.

Имено од списите приложени кон предметот произлегува дека со решение на овој суд од 23.01.2002 година отфрлена е како ненавремена тужбата на тужителот поднесена против решението од 25.04.2000 година. Ова, затоа што оспореното решение на тужениот орган му било доставено на тужителот на 8.07.2000 година, а тужба за управен спор против истото е поднесена до Судот на 8.08.2000 година или по истекот на законскиот рок од 30 дена, односно најдоцна до 7.08.2000 година.

Со увид во списите кон предметот, Судот утврди дека тужбата на тужителот е поднесена непосредно до Судот, поради што оцени дека доказот-потврда за примена пратка од 7.08.2001 година, не преставува нов доказ во смисла на член 52 став 1 точка 1 од Законот за управните спорови, кој доколку бил изнесен или употребен во поранешната постапка би довел до поповолно решавање на спорот за него. Ова, не само од причина што тужбата на тужителот по предметот е поднесена непосредно пред судот, туку и од причина што доказот кој тужителот го прилага кон тужбата за повторување на постапка, односно потврдата за примена пратка е адресирана на примач Врховен суд на Република Македонија, меѓутоа во истата не е посочено на што се однесува оваа потврда за примена пратка.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека во конкретниов случај не се исполнети условите за повторување на постапката окончана со решението на Врховниот суд од 23.01.2002 година, поради што согласно член 57 од Законот за управните спорови следува да одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1155/02 од 12.06.2002 година.

98.Одлуките на наставно - научниот совет на факултетите со кои се констатира усвојување на извештајот на комисијата за оценка на магистерскиот труд не претставува управен акт.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е недозволена.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт, а управен акт во смисла на овој закон, е акт со кој државен орган, организација или заедница во вршење на јавни овластувања,

решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Разгледувајќи ја тужбата и одлуките што се оспоруваат со тужбата, Судот утврди дека тоа не претставува управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови и дека против нив не може да се води управен спор. Имено, оспорените одлуки се донесени врз основа на член 30 од Статутот на Правниот факултет С. и со нив само се констатира усвојување на извештајот на Комисијата за оценка на магистарски труд, со негативна оценка и прекинување на постапката за стекнување академски степен магистар на науки, одпочната во учебната 1989 - 1990 година, на постдипломските студии во граѓанско право - насока процесно право, на тужителот. Што значи, овие одлуки не претставуваат управен акт и не се донесени во управна постапка затоа што по својата содржина претставуваат научно мислење и оценка за изготвениот магистарски труд и не претставуваат конститутивен, решавачки акт, со кој се признаваат или укинуваат одредени права на тужителот, ниту пак, се донесени авторитативно, од орган како носител на власт и во вршење на јавни овластувања, како законски предуслови од погоренаведената законска одредба.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.308/02 од 9.10.2002 година.

РЕГИСТРИ

РЕГИСТАР
на казнено право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за казнено право на оваа Збирка)

Б

Барање за вонредно преиспитување
на правосилна пресуда од член 411 точка 1 -20

Барање за вонредно преиспитување
на правосилна пресуда од член 411 точка 4 -21

В

Возило како средство за извршување
на кривично дело - 3

Е

Емство-24

Ж

Жалба на решение-12
Повлекување на жалба-19

З

Застареност на царински прекршок-28

И

Испитување на правосилна пресуда
во жалбена постапка-25

Испитување по службена должност-25

М

Мерка на безбедност
-забрана на вршење на определена дејност -4

Н

Нарушување ред во судница-18

О

Оштетениот како тужител -17

Обвинителен акт-27

П

Повреда на КЗ во полза на осуден -1, 5, 10,

Петарди, пиротехнички средства -2

Правно лице -4

Пиштол како општоопасно дејство-6

Продолжено кривично дело-8

Покана на обвинет-14

Приговор-14

Повреда на право на одбрана-18, 23
Помилување-22
Приговор на обвинителен акт-27
Предочување на исказ на сведок-29
Поротник-30

Р

Разбојничка кражба-10
Реформатио ин пеиус-15
Рокови за поднесување на барање
за вонредни правни средства -16

С

Спречување службено лице-11
Спојување на постапка на
малолетник со полнолетно лице-26

Т

Учество во толпа -11
Трошоци на приватен тужител-13

У

Ублажување на казна
под законски минимум-5
Умисла-7

Ф

Фалсификување на исправа член 378 став 1 од КЗ-1
Фалсификување на пари-9

РЕГИСТАР
на граѓанско право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за граѓански дела на оваа Збирка)

А

Авторско право

- Повреда на авторско право - 6

Г

Градежно земјиште

- Поништување на решение за одземено од користење
градежно неизградено земјиште - 76

Градба

- Недостатоци во градба - 28

Д

Договори

- Рушливи - заблуда - 10

- Договор за доживотна издршка - забрана за повторно
располагање - 36

- Договорна казна - 23
- Долг
- Пристапување кон долг - 29
- Денационализација
- Прогласување на наследници - 77, 78, 79

З

Застареност

- Парично побарување од работен однос, Правно мислење бр.2
- Побарувања надомест за наводнување на земјоделско земјиште - 26

И

Издршка

- Издршка од дедо - 9
- Издршка - присилна наплата - 20
- Извршна постапка
- Рокови - преклузивен рок - 70
- Извршување врз парични средства на РМ, нејзините органи и единиците на локалната самоуправа - 71
- Привремени мерки - 72
- Излачно право
- Паричен депозит - 74

К

Камата

- Затезна камата за повремени парични побарувања - 24
- Договор за откажување од пресметана камата - 25
- На паричен надомест за одземено градежно неизградено земјиште - 75
- За дополнително наплатена царина - 33

Л

Легитимација

- Активна легитимација - Правно мислење бр.3
- Пасивна легитимација - 48

Н

Надоместок

- За топлинска енергија - 21, 22
- За данок од доход од користење на градежно неизградено земјиште-19
- Национализација
- Располагање на тестватор - 34
- Наследување
- Нужен дел - 35

О

Облигациони односи

- Неисполнување на вонсудска спогодба - 13
- Стекнување без основ - 18
- Осигурување
- Колективно осигурување - 16

П

Парнична постапка

- Месна надлежност, седиште на команда на воена единица - 51
- Стварна надлежност- предлог за определување друг стварно надлежен суд - 52
- Рокови

- Продолжување на судски рок - 53
- Предлог за враќање во поранешна состојба - 54
- Подигање на БЗЗ - 63
- Достава - 55, 57, 61
- Пресуда врз основа на одрекување - 59
- Повлекување на тужба - 66
- Суштествена повреда пред второстепен суд - 62
- Повторување на постапка - 64
- Спор од мала вредност - 65

Р

Работни спорови

- Извршување на судска одлука од работодавец - 38
- Работно искуство кај работодавец - 39
- Распоредување на работник - 40, 41, 47,
- Мирување на права и обврски од работен однос - 42
- Одлука за корекција на бодови за исплата на плата - 43
- Престанок на работен однос поради неоправдано отсуство - 44
- Престанок на работен однос поради одбивање усмен работен налог - 45
- Мерка парична казна 46
- Заштита на право на работник кај работодавец при престанок на работен однос - 49
- Заштита на право на работник за парично побарување - 50
- Ревизија
- Дозволеност на ревизија кај работни спорови, Правно мислење бр.1
- Дозволеност на ревизија кај договор за доживотна издршка - 67
- Дозволеност на ревизија -прекин на постапка поради престанок на правно лице - 60
- Дозволеност во вонпарнична постапка - 68

С

Сопственост

- Стекнување сопственост на стан - 2
- Повреда на право на индустриска сопственост - 5
- Службеност
- Лична службеност - 3
- Стечајна постапка
- Стечајна постапка - признавање на побарување - 73

Т

Татковство

- Рок за оспорување татковство - овластено лице за поднесување на барање - 7
- Тестамент
- Располагање со национализиран имот - 34
- Трошоци
- Погребни трошоци - 17
- Трошоци за назначување времен старател - 8 и 56
- Барање за надомест - 58
- Трговски друштва
- Дивиденда - 80, 81
- Трговски регистар
- Брокерско друштво - вршење брокерски работи - 82

Ш

Штета

- Причинета штета од сопственик - 1, 4
- За смрт на војник - 12
- За пропадната штедилница - 14
- Од употреба на моторно возило - 15, 30, 31, 32
- Извршување на договор - 11

РЕГИСТАР
на управно право

(Бројот покрај текстот го означува бројот на одлуката
од Одделот за управни спорови на оваа Збирка)

А

Адвокатура

- мирување на вршење адвокатска дејност -15;
- адвокатска дејност по национална класификација на дејности-16;

Б

- Банки и штедилници- 30;**
-основачки капитал на банка -30;

Г

Градежништво

- Изградба на инвестициони објекти (градба)
- во непосредна близина на споменик на култура- 56;
- одобрение за подготвителни работи за градење на објект-57;
- услови за градба како доказ во постапката за издавање на одобрение за градба-58;

Д

Државјанство

- услов за прием на државјанство- 1;
- поништување на решение за прием во државјанство-2;
- стекнување на државјанство по основ на брак-3;
- патна исправа-основ за докажување на државјанство на РМ-4;

Даноци

- ослободување од плаќање на персонален данок од доход на трговец поединец-33;
- прогресивна стапка на персонален данок од доход-34;
- данок на промет на недвижности и права-35;
- данок на промет на недвижности и права во постапка на јавна лицитација-36;
- решенија за облог со данок на имот-38;
- промена на аконтација од данок на доход-39;
- персонален данок од доход од вршење нотарска дејност-40;
- пресметување на камата поради задоцнето плаќање на разликата помеѓу платена аконтација и утврдениот годишен извоз на персонален данок од доход-46;
- данок на добивка по основ на вложени средства од странски лица-47;
- камата како надомест на штета во постапка на поврат на наплатен данок-48;
- регистрација на данок на додадена вредност-51;
- утврдување пазарна вредност-53;
- годишен данок на доход од вршење адвокатска дејност-54;

Контрола на данок

- следење на процесот на производство-41;
- запирање на контрола поради заклучување на стечајна постапка-42;
- отпис и исправка на вредност на ненаплатено побарување-43;

- камата од договор за депозит и заем-44;
- оданочување со ДДВ на дневен промет-45;
- персонален данок од доход на невработени лица ангажирани за извршување јавни работи-49;
- реализирани и претпоставени приходи- 50;
- данок на промет на услуги и данок на добивка на дневен промет уплатен на жиро сметка-52;
- камата на ненавремена уплата на придонеси за пензиско и инвалидско осигурување и за вработување-55;

Денационализација

- разлика за зголемена вредност на недвижноста-66;
- барање за денационализација врз основа на решение за присилно одземање кое било поништено-67;
- денационализација на градежно земјиште-69;
- постапување исклучиво во рамките на барањето- 70;
- улист во катастарот на вратена недвижност со сите помошни објекти-71; -прогласување на наследници на правото на денационализација-72;
- барање за денационализација на имот за кој е исплатен надоместок-73; -дворно место на станбена зграда-74;
- правно лице како барател во постапка за денационализација-75;
- странки во постапката за денационализација-76;

Е

Експропријација

- определување на корисникот на експропријацијата-77;
- предлог за експропријација од физичко лице-78;

З

Здравствено осигурување

- лекување во странство-84;

И

Интелектуална сопственост

Индустриска сопственост

- заштита на знак како жиг кој создава забуна кај просечниот потрошувач-12;
- влијание на времето и обемот на дотогашната употреба на регистрираниот знак-13;
- престанок на жиг поради некористење-14;
- авторски и сродни права-86;

Избори

- забелешки на овластениот претставник-18;
- погрешно сумирање и внесување податоци во записникот за сумирање на резултати од гласањето-19;
- кои граѓани се запишуваат во избирачкиот список-20;
- само забелешки евидентирани во записниците за работа на избраните органи се предмет на оцена во жалбената постапка-21;

Игри на среќа и забавни игри

- запирање на постапка за присилна наплата-31;
- основица за пресметување и плаќање на посебна давачка за игрите на среќа и за забавните игри-32;

К

Катастар

- измена на корисник во катастарскиот операт-61;
- запишување на носител на правото во катастарот на недвижности (сосопственички односно сокориснички односи)-62;
- запишување на права на недвижности на странско лице-63;
- промена на катастарска линија помеѓу две катастарски парцели-64;

М

Матична евиденција

-запишување на смрт во матична книга на умрени-5;

Н

Национализација

-надоместок за закупнина не е надоместок за одземен имот-65;

-имот отстапен со изјава на волја дадена под закана и присилба-68;

Нотарски работи-17;

О

Образование

-со статутот на факултетот се утврдуваат потешките повреди за кои се изрекуваат дисциплински мерки-8;

-упис на факултет во дополнителна квота по основ припадност на националностите-9;

Одбрана (воен рок)

-одлагање на служење на воениот рок во АРМ по основ вработување во меѓународна организација-10;

-ослободување од служење на воен рок во АРМ за странски држајани кои се стекнале со државјанство на РМ-11;

П

Пензии-инвалидска пензија-81;

-семејна пензија-80;

Права по основ на невработеност- 85;

Придонеси за пензиско инвалидско осигурување-37;

Р

Референдум-22;

С

Судска такса

- предмет на извршување во постапка на присилна наплата на судска такса-6;
- таксен обврзник-7;

Социјални работи (социјална заштита)

- надлежен орган за определување или измена на начинот на одржување за личните односи со децата-82;
- ставање под старателство малолетно лице-83;

У

Управна постапка

- административна такса-87;
- заинтересирано лице како странка во постапката-88;
- запирање на постапка-89;
- жалба против заклучок за исправка на решение на второстепениот орган-90;
- течење на апсолутен рок за обнова на постапката-91;
- барање за огласување на решение за ништавно-92;
- погрешна примена на материјалното право не е причина за обнова на постапката-93;
- исправка на грешки од технички карактер со заклучок-94;

Управен спор

- рок за жалба против решение со кое е дадена погрешна правна поука-95;
- надомест на штета со извршување на акт по управен спор-96;
- нов доказ за повторување на управно судска постапка-97;
- одлука на наставно-научниот совет на факултетите не е управен акт-8;

Урбанизам

- рок за важење на просторно и урбанистички планови-59;
- урбано -санациони мерки-60;
- Уставно загарантирани права-79;**

Ц**Царини**

- поврат на царина-23; 25;
- царински обврзник-24;
- обврски за плаќање на царина-26;
- уверение за потекло на увезени стоки-27;
- царински обврзник со привремен престој во РМ-28;
- ослободување од плаќање царина-29;

СОДРЖИНА

	страници
Предговор	3
I.МИСЛЕЊА НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	7
II.КАЗНЕНО ПРАВО	17
III.ГРАЃАНСКО ПРАВО	81
IV.УПРАВНО ПРАВО	251
РЕГИСТРИ	
Регистар на казнено право	499
Регистар на граѓанско право	503
Регистар на управно право	509